

Wuna Tao

พลังชีวิต พลังใจ
ห้ามเลี้ยงจากผู้หญิงชายแคนได้

คุณ: กำจานวาระ: ทางสังคม
สถาบันนวัตกรรมสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

ວຸນລາງໄວ

พลังเชิงตัว พลังใจ ห้ามสิบเสียงจากพัชราภิญญาและนิติ

-WnS

卷之三

IS-WUS

ปัจจัย ๑ ภูมิศาสตร์

卷之三

© JANISFOOT 1998

ໄລດຍ

ចាប់រីមី

ผลงานไฟ : พลังชีวิต พลังใจ ห้าสิบเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้

ISBN 978-616-90238-1-4

ตีพิมพ์ครั้งแรก สิงหาคม 2552

จำนวนพิมพ์ 2,500 เล่ม

คณะทำงานวาระทางสังคม

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เครือข่ายผู้หญิงเพื่อความก้าวหน้าและสันติภาพ

มูลนิธิผู้หญิง

มูลนิธิเฟริดริก เอเบิร์ท (Friedrich Ebert Stiftung)

ที่ปรึกษา สนิทสุดา เอกชัย

ทวาน้ำโครงการ รายี หัสสรังสี

บรรณาธิการ วันดี สันติวุฒิเมธี

นักเขียน กุลธิดา สามะพุทธิ

สุพัตรา ศรีปัจฉิม

ติชิลา พุทธสาระพันธ์

จิตต์ปวัสดร์ บัตรประโคน

งามศุภร์ รัตนเสถียร

วันดี สันติวุฒิเมธี

ออกแบบรูปเล่ม ประเวณี บังทอง

ออกแบบปก ปัตพงษ์ ศิริอ้าย

พิมพ์ ด่านสุชาการพิมพ์

โทร. 02-966-1600-6, แฟกซ์ 02-539-2512

วางแผนแพร่ ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ติดต่อ คณะทำงานวาระทางสังคม สถาบันวิจัยสังคม

อาคารวิศิษฐ์ ประจabaะเหมาะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท ปทุมวัน

กรุงเทพ 10330 โทร. 02-218-7392

ลิขสิทธิ์ในการจัดพิมพ์ คณะทำงานวาระทางสังคม

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

มูลนิธิเฟริดริก เอเบิร์ท (Friedrich Ebert Stiftung)

สารบัญ

หน้า

คำนิยม	(7)
คำนำจากคณะกรรมการวาระทางสังคม	(10)
คำนำจากมูลนิธิพิริศริก เอแบร์ท	(13)
บทนำ	(17)
ลำดับเหตุการณ์สำคัญ :	
สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2552	(19)
เมตตา ภูนิning : งานเยียวยามิติใหม่ต้องใช้ข้อมูลนำทาง	2
จินตวadi พิทยเมฆาภู : นักสู้สีเขียวในพื้นที่สีแดง	7
ชิดชนก รายมุลา : บทบาทชีวิตที่หลากหลายของนักวิชาการสายความมั่นคง	12
นิมัศตุรา แวง : สร้างพยายามเพื่อสร้างสันติสุข	18
ปาตีเมะ ยูซึชิ : ผู้นำความสดใสรองเด็กๆ กลับคืนมา	23
แพทย์หญิงภัททิรา ทางรัตนสุวรรณ : สายบุรีคือบ้าน โรงพยาบาลคือหัวใจ	28
ชญาณิชร์ พุลย์รัตน์ : ช่วยดับไฟได้ ด้วยการมองจากมุมอื่น	33
อรชพร นิมิตกุลพร : ดับไฟได้ ด้วยไฟฝันของนักกิจกรรมรุ่นใหม่	38
รุชดา สะเต็ง : แปรเปลี่ยนความเจ็บปวดของพื้นท้องบุลลิมให้เป็นพลัง	44
จำไฟ บุญศรี : มือประสานความช่วยเหลือสู่ชุมชน	48
จันทร์จิรา เพชริน : เสียงเพรียกแห่งชีวิตของครุษายแดนใต้	54
ศิริพร ลอดแม่มามิง : ในห้วงความฝัน...จันกดอดเชือ	59
วิลาวัณย์ ต้วนเพ็ง : ความเสมอภาคนำทางสู่สันติสุข	62
ลาตี้ฟาร์ มานุกุล : เสียงกระซิบจากเจ้าตัวเล็ก	67
จาเรวี เจ้าโอะ : โลกสีหม่น บนไฟได้	71
ใจพิพย์ เจ๊แวง : ชีวิตที่เลือกผงร่างในดินแดนแห่งศรัทธา	76
รอหนาน สาและ : ขวนทองร้าวท่ามกลางสังคมต่างสี	81
นัชภากรณ์ พรหมสุข : ชีวิตที่แขวนบนเส้นด้าย	86

สุทิศา โจนรุ่ง : นางฟ้าชุดขาวในมรสุมไฟใต้	91
แวงเข้า รอมีคี : พลังแห่งศรัทธาสร้างสันติสุขในแผ่นดินใต้	96
เพ็ญจันทร์ จันทร์ศุขกรະ : ชีวิตใหม่ของหญิงสาวไว้ได้ร่วมพระบารมี	101
วาสีอเมะ : กำนัณหนูเงินแกร่งแห่งคำสาหัส	105
วรรณ อาลีตระภูล : บ้านฉันยังปลดภัย	108
รัชรี พรมพิจิตร : ภารกิจสร้างปัญญาในพื้นที่ความขัดแย้ง	112
สุไวนะ เจี๊ยะ : พลังคนรุ่นใหม่ร่วมพิทักษ์ทะเลปัตตานี	116
สุวิมล พิริยอนาลัย : แรงใจของมนุษยประมงพื้นบ้านปัตตานี	120
อาทีละธ์ ป่าทาน : เส้นทางสายบ่ำของเอกองค์อัลเลาะซ์	125
เลขา เกลี้ยงเกลา : พิราบนาวในดินแดนปลายด้ามขวาน	129
พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ : สส. หญิงหนึ่งเดียวในพื้นที่ความขัดแย้ง	134
ครุฑ์ชำรุด ทองบัว : มือที่ต้องจับเป็นของเรือจ้าง	139
ณัฐกานต์ เต็ชะ : แม่ของ (หมู่) บ้าน	144
จันทิมา สุขอ้อม : เมื่อแผ่นดินสั่งลาพ้า คนมองไม่เห็นหน้ากัน	149
จะษาฟเชษา จะอาแวง : นิทานดีสร้างเด็กดี	154
วน แก้วมนี : ชีวิตอยู่กับใจ	159
มาเรินี สแลแม : มะลิกกลางไฟใต้	164
รอมีคละท์ แซเยะ : ใจอาสาที่หยุดไม่ได้	169
มนติรา มลิวรรณ : นักเข้าพลเมืองผู้ขออภัยเคียงข้างชาวบ้าน	175
โซรยา จำจุรี : สือให้ขาดจำ สารที่อย่าลืม	180
นุรยิลัน บิลกะยีอาบูนากา : แม่ (ครู) ผู้วางแผนฐานความรู้คู่คุณธรรม	185
ลม้าย นานะการ : อาสาสมัครเยี่ยวยาหัวใจ	190
อลิสา หะสาเมะ : ในอ้อมกอดพ่อ	196
กัลยา จันทร์ศรี : ใจเกลี้ยง เลี้ยงใจกัน	202
ปั๊มมา ทีมมิหนัง : เสียงเพรียกหาแสงทั่งห้อย	207
จำรี อนุรัตน์ : สือสารเพื่อมิตรภาพ	212

รองชีดะท์ ปูซู : นักเข้าวิชาเย็นจีโ	218
ขัณรา เล่าเลิศ : หญิงแกร่งแห่งบ้านภาคสะท้อน	223
กาญจนา เด่นอุดม : หอมื่น แม่ครุผู้พากความรู้ควบคู่ครัว	228
การีมะท์ สารีงะ : เปลี่ยนความกลัว เป็นความเห็นใจ	233
นารี เจริญผลพิริยะ : ผู้ยับยั้งความรุนแรงด้วยสันติวิธี	239
รองชนะ สาและ : จากผู้สูญเสียสู่ผู้เสียสละ	245
อภิชานศัพท์	250

คำนิยม

“ผนกกลางไฟ” เป็นเรื่องเล่าชีวิตของผู้หญิง 50 คน และเป็นผู้หญิงในจังหวัดชายแดนใต้เกือบทั้งหมด

ความสำคัญของเรื่องนี้อยู่ที่เป็นชีวิตจริงของ “คนข้างล่าง” ในสถานการณ์จริง และความเป็นผู้หญิง

ปัญหาหลักของสังคมไทยคือการไม่ให้ความสำคัญกับคนข้างล่าง และคนข้างบน ก็ไม่เข้าใจคนข้างล่าง จะนั่นต่อให้พัฒนาเท่าใดก็แก้ปัญหาไม่ได้ กลับวิกฤตเพิ่มมากขึ้น “ข้างล่าง” คือฐานของประเทศ ถ้าฐานของประเทศไม่มั่นคง ประเทศทั้งหมดก็ไม่มั่นคง ศีลธรรมพื้นฐานของสังคมคือการเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน ศีลธรรมพื้นฐานนี้เป็นรากรฐานของสิ่งดีงามทั้งปวง เช่น ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ความเป็นธรรม สังคมไทยเป็นสังคมขั้นขั้น คนข้างล่าง ไม่มีเกียรติ ไม่มีศักดิ์ศรี ไม่มีสิทธิ มีคุณต่อเพื่อนมนุษย์ เพราะเศรษฐฐานบ้าง เพราะขาดตระกูลบ้าง เพราะเข็อชาติบ้าง เพราะศาสนาบ้าง การขาดศีลธรรมพื้นฐาน ทำให้ขาดความเป็นธรรม การขาดความเป็นธรรมทำให้ขัดแย้งและรุนแรง

ในขณะที่ข้างล่างเป็นเรื่องความจริงของชีวิตในสถานการณ์จริงทางสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมข้างบนเป็นเรื่องของอำนาจ เงิน หมายคดิ รูปแบบและความฉ้อฉล จะนั่นจึงไม่มีทางที่ข้างบนจะไปแก้ปัญหาให้ข้างล่าง จะทำให้ช้ำร้ายหนักเข้า เพราะจะเข้าไปด้วยความไม่รู้ อำนาจ รูปแบบ และหมายคดิ แม้บางคนข้างบนจะมีเจตนาดีก็ทำไม่สำเร็จ เพราะข้อจำกัดของข้างบนดังกล่าว

ทางออกจากวิกฤตการณ์จึงอยู่ที่การเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนข้างล่าง และทุนนบทบทของคนข้างล่าง กล่าวคือ “เจริญขึ้น” (มาจากข้างล่าง) ไม่ใช่ “เจริญลง” (ไปจากข้างบน)

การเคารพคร่า นั้น เริ่มต้นด้วยการฟัง ถ้าเราฟังใครแปลว่าเราเคารพเขา ถ้าแพทย์ไม่เคารพคนไข้ก็จะไม่ฟังคนไข้ หรือฟังก็ไม่ได้ยิน การที่แพทย์เคารพและฟัง คนไข้เป็นปัจจุบันของการเยียวยาฉันใด เรื่องทางสังคมก็เข่นเดียวกัน ถ้าสังคมเคารพ และฟังเสียงคนข้างล่างก็จะเป็นปัจจุบันของการเยียวยาทางสังคม

นี่คือความสำคัญของหนังสือเล่มนี้ที่เป็นหัวสิบเสียงจากคนข้างล่างที่ขายແດນได้ เป็นเสียงที่มาจากการนั้นความรู้สึกนึกคิดของคนในพื้นที่ที่แผ่นดินเดือด ผู้หญิง 50 คนนี้ เป็นชาวบ้าน เป็นครู เป็นพยาบาล เป็นหมอก เป็นนักธุรกิจ ฯลฯ ต่างๆ นานา แต่ลึก ที่สุดคือเขาเป็นคน

เราอาจจะไม่คุ้นเคยกับวิธีคิดและการพูดจาของพวกร Yöทั้งหลาย เพราะระบบการศึกษาของเรานำให้เราห่างจากชาวบ้านมากกว่า 100 ปีแล้ว เราต้องจำไว้เสมอว่าเราต้องไม่เอกสารوبและมาตรฐานของเรา ซึ่งที่แท้คือคติเข้าไปตัดสิน อย่าลืมว่าศีลธรรมพื้นฐานทางสังคมคือการเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะของคนข้างล่าง ด้วยศีลธรรมพื้นฐานเท่านั้น เรายังจะหลุดออกจากวิกฤตการณ์ใหญ่ทางประวัติศาสตร์ไปได้

โดยรวมชาติของยอร์โมนทำให้หญิงชายคิดต่างกัน ยอร์โมนเพศชายทำให้ผู้ชายคิดแบบบุกตะลุยและรุนแรง ยอร์โมนเพศหญิงเตรียมมาสำหรับความเป็นแม่ ความเป็นแม่คือปกป้องคุ้มครอง ลองนึกภาพแม่ไก่ที่กำปังปักป้องลูกจากเหี่ยวยที่บินโนบจะขย้ำลูกไปกิน สมัยนี้ภัยนั้นตรายต่อมนุษย์รุนแรงยิ่งเป็นเหตุให้สร้างต้องมีบทบาทด้วยสัญชาตญาณ ความเป็นแม่มากขึ้น เราจะต้องฟังเสียงสตรีและสนับสนุนบทบาทของเพศแม่มากขึ้น

นั่นเป็นการบอกว่าทำไม่ 50 เสียงของคนที่เป็นทั้งคนข้างล่างและเป็นผู้หญิงจึงมีความสำคัญเป็นพิเศษ

ผมในฐานะราชภัณฑ์ที่อยากรเห็นศันติสุข ต้องขอขอบคุณ คุณสนิทสุดา เอกชัย ที่ปรึกษา คุณราณี หัสสรังสี หัวหน้าโครงการ คุณวันดี สันติวุฒิเมธี บรรณาธิการ และสื่อมวลชนสารคดี อันประกอบด้วย คุณติวิลา พุทธสาระพันธ์ คุณกุลธิดา سامะพุทธิ คุณจิตต์ปักษ์ บัตรประโคน คุณสุพัตรา ศรีปัจฉิม และคุณงามศุกร์ รัตนเสถียร ที่มีจันกะวิธีในการรวบรวมเรียนเรียง “ฝันกลางไฟ: พลังชีวิต

พลังใจ ห้าสิบเสียงจากผู้หญิงขายแคนได้” เพื่อให้เพื่อนคนไทยได้รับรู้เสียงของคนข้างล่าง ชีวิตรุ่นใหม่ในสถานการณ์จริง

ที่จริงมีเรื่องราวชีวิตของคนข้างล่างอีกมากมายเต็มแผ่นดิน อย่างเห็นประเทศไทย มีนักเขียนเยอะๆ ที่สามารถเขียนเรื่องราวชีวิตของคนข้างล่าง ขอฝากเรื่องนี้ไปทุกว่างการ และสมาคมนักเขียนด้วยว่า ถ้ามีการเขียนและการอ่านเรื่องของคนข้างล่างกันมากๆ จะเป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทย

ประเวศ วงศ์

18 กุมภาพันธ์ 2552

คำนำจากคณะกรรมการวาระทางสังคม

“แม้จะอยู่ประเทศไทยเดียวกัน แต่ทำไม่จึงเหมือนเรอญุ่คุณ lokale” พื้นที่ที่เผชิญความทุกข์ยากและเดือดร้อนมักจะรำพึงกับตนเองอย่างนี้ ทำนองเดียวกันคนที่ไม่รู้สึกข้องเกี่ยวอยู่ในไม่รู้สึกรู้สาอะไรต่อคนใดคร้ายเหล่านั้น ความรู้สึกไม่ข้องเกี่ยวและความรู้สึกตัวใครตัวมันเข่นเป็นปรากฏการณ์ที่แพร่และขยายตัวรวดเร็ว เมื่อเรื่องราวbadในสมัยปัจจุบัน แต่น่าสงสัยว่าความไม่รู้สึกรู้สาที่เป็นคุณหรือเป็นโทษต่อความเป็นคนของเรากันแน่ หนังสือเล่มนี้นำจงให้คำตอบในแบบปฏิเสธที่ว่า คนที่ไม่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ น่าจะเสียดาย เพราะเขาไม่มีโอกาสสัมผัสรู้คุณค่าความเป็นมนุษย์ที่นับวันจะดันหาได้ยาก และไม่มีโอกาสจะเข้าถึงได้ หนังสือผ่านภาษาอังกฤษ: พลังชีวิต พลังใจ หัดสิบสี่ผู้หญิงชายแดนใต้เล่นนี้ เป็นรูปธรรมของโอกาสที่เราจะได้สัมผัสรู้ความเป็นมนุษย์ที่ยิ่งใหญ่ของผู้หญิงผู้เผชิญความทุกข์ยากอย่างร้ายแรง แต่ก็มีพลังแห่งชีวิตที่โดดเด่นยิ่ง

ด้วยความตระหนักรถึงผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง เด็ก และเยาวชน คณะกรรมการวาระทางสังคม ได้ร่วมทำงานกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากเครือข่ายวิชาการแล้ว ยังทำงานร่วมกับเครือข่ายผู้หญิงตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา เริ่มจากการเปิดพื้นที่การพบปะระหว่างกลุ่มผู้หญิงและเยาวชนผู้สูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ทั้งในส่วนเจ้าหน้าที่รัฐและในส่วนชาวบ้านได้ร่วมแลกเปลี่ยนปัญหาความทุกข์ยาก ความหวัง ความฝันของผู้คนในพื้นที่ และการช่วยเหลือให้ผู้หญิงและเยาวชนได้เข้าถึงกลไกความช่วยเหลือและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งต่อมาได้เน้นกระบวนการทำงานเพื่อเสริมศักยภาพของผู้หญิง การสร้างโอกาสให้ผู้หญิง เด็ก และเยาวชนจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีส่วนร่วมนำเสนอความคิดเห็นของตนที่มีต่อปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่เพื่อให้สามารถช

นอกพื้นที่ได้รับรู้ มองเห็นความยากลำบาก ความชับช้อนของปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นท้อง
ทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิมในพื้นที่

แม้การทำงานที่ผ่านมาจะเป็นจุดเริ่มต้นเล็กๆ แต่ก็นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ
ของเครือข่าย เราได้ประจักษ์ถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนคนธรรมชาติ
สามัญ โดยเฉพาะผู้หญิงและเยาวชนในการสร้างสันติภาพและแสวงหาแนวทางการแก้ไข
ความขัดแย้งโดยสันติวิธี การเรียนรู้จากการได้สัมผัศความทุกข์ยากเหล่านี้ ทำให้เรา
ตระหนักว่าสันติภาพที่ยังยืนมิใช่เป็นเพียงการยุติเสียงปืนและเสียงระเบิด แต่จะเกิดขึ้นได้
เมื่อสังคมไทยสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปได้อย่างสันติ ไม่ว่าจะเป็น
ปัญหาปากท้อง ปัญหาสังคม ปัญหาการเอกสารดอาเบรียบ หรือความอยุติธรรมในสังคม

คณะกรรมการฯ ทำงานวาระทางสังคมขอขอบคุณ คุณสนิทสุดา เอกชัย ที่ปรึกษาคนนักเขียน
ซึ่งได้ถ่ายทอดแนวคิด ประสบการณ์ และเทคนิคในการนำเสนอวิชาจากมุมมองของผู้หญิง
อย่างลุமลิก คุณวันดี สันติวุฒิเมธี บรรณาธิการที่ทำงานด้วยความเข้มแข็งอย่างไม่รู้จัก
เหนื่อย คุณกุลธิดา سامะพุทธิ คุณติชิลา พุทธสาระพันธ์ คุณสุพัตรา ศรีปัจฉิม
คุณจิตต์ปักสอร์ บัตรประโคน คุณงามศุกร์ รัตนเศียร นักเขียนที่เติมเปลี่ยมด้วยไฟครับ
ในวิชั่นผู้คน ขอขอบคุณเครือข่ายกัลยาณมิตรในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งกรุณ้าให้
คำปรึกษาและแนะนำผู้หญิงทั้งห้าสิบคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบคุณผู้หญิงทั้งห้าสิบคน
ที่ได้แบ่งปันประสบการณ์และเล่าเรื่องราวของตน ตลอดจนความไฟแรงอย่างเปี่ยมด้วย
พลังแห่งวิชิตแก่พวกเราทั้งหลาย

การจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของวาระครบรอบ 35 ปีของการก่อตั้ง
สถาบันวิจัยสังคม สถาบันฯ ได้ดำเนินงานวิจัยเชิงวิชาการ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในการวิจัย
ปฏิบัติการกับภาคีภาคประชาสังคมและภาคประชาชน นับตั้งแต่การร่วมก่อตั้งโครงการ
อาสาสมัครเพื่อสังคม (คอส.) จนเติบโตมาเป็นมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคมในปัจจุบัน
ทศวรรษ 2520 และการร่วมก่อตั้งคณะกรรมการวาระทางสังคมในปัจจุบันทศวรรษ 2540
ดังนั้นการร่วมก้าวเดินไปเพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมเพื่อความเป็นธรรมจึงเป็นปณิธาน
ที่สำคัญของสถาบันฯ มาอย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณ คุณราณี หัสสรังสี อธิศอาสาสมัคร (คอส.) เป็นผู้ประสานงาน

ของคณะทำงานวาระทางสังคม ผู้ที่มุ่งมั่นและเข้มแข็งในการเป็นสะพานเชื่อมโยงให้เราหันหลังสามารถเรียนรู้จากการร่วมทุกๆ ร่วมสุขกับผู้คนในสังคมอย่างตลอดมา

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วงศ์ ที่ให้ความเมตตาอย่างยิ่งในการอนุเคราะห์เขียนคำนิยมแก่หนังสือเล่มนี้แม้ภายในเวลาที่ค่อนข้างจำกัด

เชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าหนังสือ “ฝนกลางไฟ : พลังชีวิต พลังใจ ห้าสิบเสียงผู้หญิงชายแดนใต้” เล่มนี้จะช่วยขับเคลื่อนพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อร่วมทุกๆ ในสังคมไทยและเป็นส่วนหนึ่งแห่งจินตนาการและแรงบันดาลใจให้กับทุกคนเพื่อจะได้ร่วมกันสร้างสรรค์สันติภาพที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนใต้ สังคมไทย และภูมิภาคโดยรวมต่อไป

รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวานแก้ว

ประธานคณะทำงานวาระทางสังคม

และผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำจากมูลนิธิฟรีดريك เอเบร์ท

ในยุคปัจจุบัน ความขัดแย้งและความรุนแรงส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายในอาณาเขตของรัฐเดียวกันมากกว่าระหว่างรัฐ บทบาทในการจัดการความขัดแย้งและความรุนแรง รวมทั้งการสร้างเสริมสันติภาพ จึงไม่ได้เป็นอยู่กับการตัดสินใจของผู้นำทางการเมืองและการทหารเพียงฝ่ายเดียวเหมือนเช่นในอดีต แต่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากภาคพลเมืองด้วย ทั้งในระดับผู้นำสังคมและระดับชุมชนท้องถิ่น แนวทางดังกล่าวสอดรับกับหลักการและกระบวนการประชาธิปไตย เช่น ความเสมอภาค นิติธรรม พหุนิยมและการประนีประนอม การมีส่วนร่วมของประชาชน ฯลฯ ทำให้ได้รับการยอมรับและความสนใจศึกษาพัฒนาหาวิธีการที่เหมาะสมกันอย่างกว้างขวาง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้จัดการความขัดแย้งได้

การให้ความสำคัญกับการใช้สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตยดังกล่าว เข้มโยงกับการวิเคราะห์ว่าสาเหตุความขัดแย้งและความรุนแรงภายในสังคมด่างๆ สืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ภายในโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในเชิงสังคม เศรษฐกิจและการเมือง โดยเฉพาะในสังคมที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ และข้อเสนอแนะต่อการจัดการกับปัญหานี้ คือ การปรับโครงสร้างดังกล่าวให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม มิติหนึ่งที่ถูกมองข้าม คือมิติว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แตกต่างระหว่างหญิงชาย ทั้งที่ปรากฏข้อเท็จจริงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนในแบบทุกสังคมที่มีความรุนแรง ดังนั้น ในสถานการณ์จริงของความขัดแย้งและความรุนแรง แม้ว่าผู้หญิงได้รับผลกระทบและมีความต้องการการจัดการหรือความช่วยเหลือที่แตกต่าง แต่ประเด็นเหล่านี้มักไม่ได้รับความสำคัญ

สภาพดังกล่าววนเวียนเกิดขึ้นในหลายสังคมคล้ายคลึงกัน ทำให้มีความเคลื่อนไหวใน

มุ่งมั่นระหว่างประเทศ จนทำให้สภารวมมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council) ให้การรับรองมติที่ 1325 ว่าด้วยผู้หญิง สันติภาพและความมั่นคง เมื่อปี พ.ศ. 2543 โดยกล่าวถึงผลกระทบของความขัดแย้งต่อผู้หญิงว่ามีลักษณะเฉพาะ ยอมรับว่าที่ผ่านมาได้ประเมินคุณค่าและใช้ศักยภาพของผู้หญิงอย่างเดียวในการป้องกัน ความขัดแย้ง รักษาสันติภาพ แก้ไขความขัดแย้ง และสร้างสันติภาพ และเน้นความสำคัญ ที่จะให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในเรื่องสันติภาพและความมั่นคง

สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดช่วงกว่าห้าปีที่ผ่านมา ผู้หญิงในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งและ ความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้หญิงจำนวนมากเป็นกลุ่มกำลังสำคัญในกลไกของทั้งภาครัฐและ ภาคประชาชนสังคมในพื้นที่ ที่มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งโดยทางตรง หรือทางอ้อม เช่น การพัฒนาชุมชน สุขภาพอนามัย การศึกษา การช่วยเหลือผู้ได้รับ ผลกระทบ การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ฯลฯ

ในขณะที่อีกส่วนหนึ่ง คือ ผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบ ก็ได้พัฒนาบทบาทของตนเอง จากการเป็นเหี้ยมมาเป็นผู้นำครอบครัว และเป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่ช่วยเหลือ เยียวยาเพื่อนสมาชิกในกลุ่มแล้ว ยังเป็นพลังสำคัญในการที่จะฟื้นฟูสังคมไปสู่การให้อภัย และการสมานฉันท์ พลังผู้หญิงจึงมีความสำคัญในกระบวนการสร้างสันติสุขของภาคใต้

อย่างไรก็ตาม เมื่อจะเต็มไปด้วยศักยภาพมากแค่ไหน ก็ยากยิ่งที่ผู้หญิงในพื้นที่จะ สร้างสันติภาพขึ้นมาได้โดยลำพัง การสนับสนุนทั้งจากภายในและภายนอกพื้นที่จึงมี ความสำคัญยิ่ง เพื่อที่จะช่วยให้ผู้หญิงนำศักยภาพที่มีมาใช้ได้อย่างเต็มที่ เช่น การ สนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้หญิง การพัฒนาทักษะความรู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งเสริม ให้เข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นและอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับความขัดแย้ง และความรุนแรง

หนังสือ “ฝนกลางไฟ : พลังชีวิต พลังใจ ห้าสิบเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้” เป็นความพยายามของผู้หญิงกลุ่มนี้ที่ตระหนักรถึงความสามารถของผู้หญิงในการ สร้างสรรค์ความสงบสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และต้องการสื่อสารให้สังคมรับรู้และ เข้าใจ ด้วยความหวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์

ต่อไป จึงได้ร่วมกันรวบรวมเรื่องเล่าจากประสบการณ์ มนุษย์องค์อื่นๆ และความไฟแรง ของผู้หญิงห้าสิบคนจากหัวด้วยแคนนาคิด มาก่อนเรียงเป็นหนังสือเล่มนี้ เจ้าของ เสียงเหล่านี้มีความหลากหลาย มีทั้งที่เป็นนักกิจกรรม ข้าราชการด้านต่างๆ ครู ผู้นำกลุ่มสตรี เยาวชน อาจารย์ ประชาชนchroma นักการเมืองท้องถิ่น ผู้ได้รับความ สูญเสียจากความรุนแรง ฯลฯ ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่นานก็น้อย แต่ทุกคนล้วนยังมีความหวังและกำลังใจที่จะทำหน้าที่ของตนต่อไปด้วยพลังที่มุ่งมั่น

มูลนิธิฟรีเดริก เอเบร์ท เป็นมูลนิธิทางการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ทำงานโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการศึกษาทางสังคมและการเมือง รวมทั้งความเข้าใจ อันดีระหว่างประเทศ ทั้งนี้โดยยึดถือตามคุณค่าพื้นฐานของแนวคิดสังคมประชาธิปไตย อันได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยและสันติภาพ และการให้ความสำคัญ กับมิติทางสังคมในการพัฒนา ในการทำงานทุกประดิษฐ์ มูลนิธิให้ความสำคัญกับมิติ หญิงชาย เนื่องจากทราบว่าผู้หญิงเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของทุกสังคม การส่งเสริม พัฒนาประชาธิปไตย สันติภาพ และสิทธิทางสังคมต่างๆ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง ถ้ายังไม่สามารถส่งเสริมให้ประชากรครึ่งหนึ่งได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้รับสิทธิประโยชน์ ต่างๆ อย่างเท่าเทียม

งานที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มูลนิธิฟรีเดริก เอเบร์ท ได้ร่วมกับหลายองค์กรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมีเป้าหมายประการหนึ่ง คือเพื่อ เสริมสร้างศักยภาพผู้หญิงให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความสงบสุข ทั้งในระดับ ชุมชนและสังคม ผลจากการจัดกิจกรรมและการรวมตัวของผู้หญิงที่ผ่านมาทำให้ได้ข้อ สังเกตหลายประการ เช่น ความสำคัญของข้อมูลข่าวสารและความรู้ รวมทั้งการ จัดการข้อมูลดังกล่าว เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งของสาหร่ายชน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการทำงานหรือ ทิศทางของสังคมต่อสถานการณ์ร่วมกันต่อไป มูลนิธิฯ จึงหวังว่า หนังสือ “ฝันกลางไฟ: พลังชีวิต พลังใจ ห้าสิบเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้” เล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่ เป็นข้อมูลองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

มูลนิธิฯ ขอขอบคุณ คณะทำงานวาระทางสังคม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัยที่เป็นกำลังสำคัญในการประสานงานการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ขอขอบคุณ
ที่ปรึกษา บรรณาธิการ และผู้เขียนทุกท่านที่ร่วมกันทำงานนี้จนแล้วเสร็จด้วยหัวใจอัน^๑
เปี่ยมล้นความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ความรู้ความเข้าใจของสังคมไทยต่อผู้หญิงในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งต่อผู้หญิงที่เป็นเจ้าของเรื่องเล่าในหนังสือ^๒
ทั้งท้าสืบท่า�ที่ยินดีแบ่งปันแม่muนสำคัญในชีวิต ซึ่งได้ร้อยเรียงและถักทอดเท็บพลังของผู้^๓
หญิงในสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรง

บุลนิชพีรีคริค เอเบิร์ท

(Friedrich-Ebert-Stiftung)

สำนักงานประเทศไทย

กรกฎาคม 2552

บทนำ

เกิดอะไรขึ้นที่สามจังหวัดภาคใต้ ทำไมห้าปีผ่านไปถึงยังไม่รู้ว่าใครเป็นตัวบงการแล้วเราต้องการอะไรกันแน่

เราขอบคุณค่าdamนี้กันนัก โดยคิดว่าถ้าเรารู้ว่าใครเป็นตัวบงการ เรายังจะได้ “จัดการ” ให้หมดสิ้นไปได้ หากไม่รู้ว่าความคิดที่มุ่งทำลาย ปุ่งกำจัดสิ่งที่เราคิดว่าเป็นปัญหานี้แหล่งที่ยิ่งทำให้ปัญหาลูกคาม ถ้าฝ่ายหนึ่งตาย อีกฝ่ายดองตายมากกว่าตาต่อตา พื้นต่อพื้น กลายเป็นวงจรความแค้นความเกลียดชังที่ร้าวลึกยาวที่จะเยียวยาร้อนเป็นไฟบนดาดฟ้า แล้วคนที่นั่นเขายกันอย่างไร

เขาก็จะแก้ปัญหานองเขากันอย่างไร

มีใครสนใจให้ไฟใต้หนึ่งประเทศผู้หญิงขนาดไหน

แม้ในยามบ้านเมืองสงบ ผู้หญิงก็ต้องกล้ามเนื้อทนต่อสู้กับสองคราบอดคติทางเพศ มากมายอยู่แล้ว ทั้งในบ้านนอกบ้าน นี่ต้องมา adjunct ความรุนแรง ต้องขาดความปลอดภัยในชีวิตอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเป็นผลมาจากการประทับรัฐบาลที่ห่วงเพลิงแคนน์ของคนพื้นถิ่นกับการใช้ความรุนแรงปราบปรามของฝ่ายรัฐ—ซึ่งก็เป็นเกมส์สำนักของผู้ชายทั้งนั้น—ชีวิตของผู้หญิงที่นั่นจะยิ่งลำบากขึ้นขนาดไหน

แต่ผู้หญิงเป็นได้แค่เหี้ยของความรุนแรงหรือ ผู้หญิงในสามจังหวัดภาคใต้ไม่ได้ทำอะไรช่วยบ้านของตนเองเลยหรือ

เวลาใครอยากรู้ว่าจะแก้ปัญหาสามจังหวัดภาคใต้อย่างไร ก็มักจะไปตามผู้รู้ ซึ่งเกือบร้อยทั้งร้อยเป็นผู้ชายทั้งนั้น มีใครไปตามผู้หญิงบ้างว่าคิดอย่างไร ต้องการอะไรอย่างให้บ้านเมืองเป็นอย่างไร

ปัญหาในภาคใต้ทุกวันนี้ หมดหวังแล้วไว้ใหม

คำถามเหล่านี้เป็นคำถามที่ผุดขึ้นมาเกือบทุกครั้งที่อ่านข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข่าวมีภัยจราจรสันคนที่อยู่ห่างพื้นที่เห็นแต่ภาพภาคใต้ลูกเป็นไฟ

ตนเองนั้นคงจะเป็นนักข่าวที่เคยลงพื้นที่มาบ้าง ได้เคยเห็นความเข้มแข็งของชาวบ้านในการดำรงชีวิตอยู่ให้ได้ไม่ว่าสถานการณ์จะรุนแรงขนาดไหน แต่ก็ยังอดหัวดหัวนี้ไม่ได้ว่ารวมดหังที่จะเห็นความสงบแล้วหรืออย่างไร

จึงต้องขอขอบคุณนักเขียนหญิงทั้งห้าคน ขอชื่นชมในความกล้าหาญหาญห้ายในการลงพื้นที่ที่มีแต่คนหวาดกลัวเพื่อเสาะหาเรื่องราวของผู้หญิงที่น่าประทับใจทั้งห้าสิบคน มาเล่าให้เราฟัง ทั้งหมดเป็นเรื่องที่จำเป็นจะต้องมีการบอกเล่า เป็นเรื่องที่เราจำเป็นต้องได้ฟัง ไม่ใช่แค่เพียงเพื่อร่วมรับรู้ความเจ็บปวดในฐานะแม่ เมีย ลูก จากการสูญเสียทั้งสองฝ่าย สำคัญกว่าันนี้คือเพื่อเราจะได้เห็นพลังและหัวใจอันยิ่งใหญ่องของเหล่านั้น ทุกคนที่คิดแต่เพียงว่าจะทำงานในบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ที่สุดเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น อุทิศแรงกายแรงใจทั้งหมดเพื่อช่วยพยุงสถานการณ์ไว้ไม่ให้แตกหัก ให้พอยู่กันได้ และเพื่อที่จะได้มีเวลาหล่อเลี้ยงความเชื่อใจกันขึ้นมาใหม่

ผู้หญิง “ธรรมดา” ที่ “ไม่ธรรมดา” ทั้งห้าสิบคนนี้เป็นตัวแทนของผู้หญิงอีกจำนวนมากที่ทำหน้าที่ของตนเองอยู่เงียบๆ อย่างมุ่งมั่น แต่ละคนเปรียบเหมือนเม็ดฝน แต่ละเม็ดที่นำความเย็นมาสู่พื้นดินที่กำลังร้อนเป็นไฟ

ในยามที่เปลวเพลิงร้อนแรง เม็ดฝนเหล่านี้ทำได้แค่ประทั้งไฟไม่ให้ลุกalam และให้ความเย็นเข้าใจได้บ้าง แต่เมื่อความร้อนลดลงคล่องคลาง เม็ดฝนเหล่านี้แหละจะช่วยให้ดินที่แห้งกร้านได้กลับมาชุ่มชื้น เติมพลังชีวิตใหม่ให้ดินไม่ใบหน้ากลับมาเขียวขี้ อดุม สมบูรณ์และร่มเย็นดังเดิม

ด้วยพลังของผู้หญิงเด็กๆ เหล่านี้ ความสงบในภาคใต้คงไม่ใช่แค่ความฝัน แน่นอน

สนิทสุดา เอกชัย

ลำดับเหตุการณ์สำคัญ

สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2552

4 มกราคม พ.ศ. 2547

ค่ายทหารกองพันพัฒนาที่ 4 อำเภอเจาะไอร้อง จ. นราธิวาส ถูกปล้นเป็นปืนจำนวน 300 กระบอก นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ในขณะนั้นออกมาดำเนินการทหารที่เสียชีวิตว่า “สมควรตายแล้ว ถ้าปักป้องค่ายทหารไม่ได้ก็ยังดินแดนให้พากมันเลย” หลังจากนั้นมีการอุ้มประชานในพื้นที่จำนวนมากแต่มีข้อมูลที่แน่ชัด 23 คน

12 มีนาคม พ.ศ. 2547

นายสมชาย นีละไพจิตร หนายความมุสลิมด้านสิทธิมนุษยชนถูกอุ้มหายไปในใจกลางเมืองหลวงแห่งประเทศไทย ทำให้พื้นท้องมุสลิมในประเทศไทยจำนวนมากเริ่มไม่พอใจ

28 เมษายน พ.ศ. 2547

เกิดเหตุการณ์ประทักษิณห้ายุดในพื้นที่ จุดที่ใหญ่ที่สุดก็คือมัสยิดกรือเซะ จ. ปัตตานี ทำให้มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์นี้ทั้งหมด 106 คนความไม่พอใจขององค์กรมุสลิมทั้งในและต่างประเทศเริ่มขยายตัว

25 ตุลาคม พ.ศ. 2547

เกิดเหตุการชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้ปล่อยตัวชุดรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านที่หน้า ศาล ตากใบ จ. นราธิวาส การชุมนุมจบลงด้วยการสลายผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่รัฐ มีผู้เสียชีวิตจากการสลายชุมนุมจำนวน 58 คน ส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐเป็นอย่างมาก

14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547

ตัวแทนอาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 22 คนเข้าหารือกับนายกฯ ทักษิณ ชีง
เห็นชอบให้ตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์

กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

จัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ โดยมีอดีตนายกรัฐมนตรี
นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน

กรกฎาคม พ.ศ. 2548

เกิดเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นในจังหวัดยะลาหลายจุดพร้อมๆ กัน ทำให้รัฐบาล
ประกาศพระราชกำหนดสถานการณ์บริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีกำหนดระยะเวลา
เวลา 3 เดือน

สิงหาคม พ.ศ. 2548

อิหม่ามของบ้านละหมาดเนื้อ ต. ปลดู อ. สุไหงปาดี จ. นราธิวาส ถูกทำร้ายจน
เสียชีวิต เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ชาวบ้านจำนวน 131 คนหลบหนีเข้าเมืองมาเลเซียแบบ
ผิดกฎหมายเพื่อหลีกภัยทางการเมือง อันเนื่องจากวุสิกไม่ปลอดภัยที่จะอยู่ในประเทศไทย
ต่อไป

กันยายน พ.ศ. 2548

เกิดเหตุการณ์ชุมยิงร้านน้ำชา ที่บ้านตันหยงลิมอ ทำให้ชาวบ้านจับตัวนาวิกโยธิน
สองคนได้และเรียกร้องให้สื่อมาเลเซียเข้ามาในพื้นที่ สุดท้ายนาวิกโยธินเสียชีวิต

15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

คนร้ายบุกยิงครอบครัว “อาแวงบีอชา” ชาวบ้านกะทอง ระแหง จ. นราธิวาส
เสียชีวิตทั้งครอบครัวรวม 9 ศพ รวมเด็กวัย 8 เดือน ชาวบ้านเชื่อเป็นฝีมือเจ้าหน้าที่
ขณะที่ทางการเชื่อว่าเป็นการตัดตอนภายในขบวนการบีอาร์เอ็นหรือแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ
มาลายูปัตตานี

9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

ชาวบ้านเจาะเกราะ เจาะไคร้ห้อง จ. นราธิวาสกว่า 300 คน รวมตัวกันควบคุมตัวครุในโรงเรียนบ้านเจาะเกราะเพื่อต่อรองให้เจ้าหน้าที่ปล่อยตัวโดยอิหม่ามที่ถูกตำรวจจับกุมตัวไปก่อนหน้านี้

19 พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ชาวบ้านภูจิลือปะกัดตัว น.ส. จุหลิง ปงกันมูล และ น.ส. ศิรินาถ ถาวรสุข ครุโรงเรียนบ้านภูจิลือปะไว้เป็นตัวประกันเพื่อแลกกับชาวบ้านที่เป็นผู้ต้องหา ภายหลังครุทั้งสองคนถูกทำร้ายบาดเจ็บสาหัส

24 มกราคม พ.ศ. 2549

เหตุลังหารนายประสาร มากชู ครุโรงเรียนบ้านบีโกรัง อ. รือเสาะ จ. นราธิวาส ระหว่างสอนหนังสือต่อหน้านักเรียนในห้อง

31 สิงหาคม พ.ศ. 2549

เกิดเหตุลอบวางระเบิดธนาคารในเขตจังหวัดยะลา 22 จุด

16 กันยายน พ.ศ. 2549

เจ้าหน้าที่และชาวบ้านรวมตัวชุมนุมที่มัสยิดกลางยะลาตามโครงการสันติจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อประกาศตัวว่าต้องการแก้ไขปัญหาด้วยหนทางสันติ มีการมอบประวัติบุคคลที่ต้องการแก้ปัญหา 3 พันชุดต่อ พล.อ. วิชิต ยาทิพย์ รอง ผบ.ทบ. ผู้เป็นประธานในพิธี

ในวันเดียวกันเกิดระเบิดย่านชุมชนและย่านนักท่องเที่ยว 7 จุดกลางเมืองหาดใหญ่ เสียชีวิต 5 ราย บาดเจ็บกว่า 60 ราย

19 ก.ย. พ.ศ. 2549

คณะกรรมการปักธง (คปค.) เนื้อเยื่อกำนาจากรัฐบาลทักษิณ หนึ่งในข้อ้อ้างคือความล้มเหลวในการแก้ปัญหาชายแดนใต้ เกิดการผลัดเปลี่ยนศูนย์อำนาจบริหารของ

รัฐบาล เพิกถอนรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 มีการประกาศกฎอัยการศึกทั่วประเทศ เฉพาะใน 3 จังหวัดและ 4 อำเภอ มีการใช้กฎหมายซ้อนกับประกาศภาวะฉุกเฉินด้วย

๗ ตุลาคม พ.ศ. 2549

รัฐบาลใหม่นำโดย พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ มีคำสั่งจัดตั้งคุณย์อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองบัญชาการผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.) ซึ่งเป็นโครงสร้างเก่าก่อนหน้ารัฐบาลไทยรักไทย ทั้งสององค์กรขึ้นตรงต่อ กอ.รมน. ทหารเข้ามุสภาพการแก้ไขปัญหาชายแดนได้อย่างเบ็ดเสร็จ

๒ พฤศจิกายน พ.ศ. 2549

นายฯ ลงพื้นที่และกล่าว “ขอโทษ” แทนรัฐบาลชุดก่อนหน้าต่อที่ประชุมผู้นำ ศาสนาและผู้นำชุมชน พร้อมทั้งประกาศให้หน่วยงานต่างๆ ทำลายบัญชีคำที่หมายหัว ผู้ต้องสงสัยทั้งหมด

๕ พฤศจิกายน พ.ศ. 2549

ชาวบ้านและเด็กกว่า 200 คน ชุมนุมเรียกร้องให้ตรวจสอบเรื่องราษฎร์ทางศาสนา (ดชด.) ที่ตั้งฐานในโรงเรียนบ้านบ่าเจาะ อ. บันนังสตา จ. ยะลา ถนนท่าฯ โดยเรื่อว่ามีส่วน สังหารชาวบ้านก่อนหน้านี้

๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. 2549

ชาวบ้านไทยพุทธจากบ้านสันติ 2 อ. บันนังสตา เด列入นย้ายออกจากหมู่บ้านของ ตัวเองเพื่อมาพำนักระยะนี้ที่วัดนิโรธสังฆาราม หลังจากเกิดเหตุสังหารและเผาสองพ่อคุกอย่าง โหดเหี้ยม กระแสความพ่อใจในกลุ่มชาวพุทธเริ่มขยายตัวไปทั่วประเทศ

๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. 2549

รัฐบาลกำหนดให้พื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ

๓๑ ธันวาคม พ.ศ. 2549

เกิดเหตุระเบิดป่วนกรุง ๘ จุด ในช่วงเวลาการเฉลิมฉลองส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่

ในขณะนั้นเจ้าหน้าที่เชื่อว่า่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มที่ปฏิบัติการในชายแดนได้

8 มกราคม พ.ศ. 2550

ครุฑ์ ปงกันมูล ครุษาวาจากเขียงรายที่มาทำงานใน จ. นราธิวาสได้เสียชีวิตลงหลังจากที่ประสบเหตุถูกทำร้ายและรักษาด้านงานเกือบปี การเสียชีวิตของครุฑ์ ปงกันมูล ตกอย่างความเจ็บแฉ้นของคนไทยส่วนใหญ่ต่อกลุ่มที่ปฏิบัติความรุนแรง

14 มีนาคม พ.ศ. 2550

เกิดเหตุสังหารหมู่โดยสารรถตู้เสียชีวิตยกคัน เว้นพนักงานขับรถซึ่งเป็นมุสลิมที่พูดภาษาอามลายูได้ เหตุการณ์นี้สร้างความสะเทือนใจอย่างมากต่อประชาชน เนื่องจากเป็นเหตุการณ์สังหารที่ไม่เลือกหน้าในบริการสาธารณะ อีกทั้งยังได้ตกอย่างความแตกต่างพุทธ-มุสลิมอีกด้วยเหตุนี้

20 มีนาคม พ.ศ. 2550

ศาล จ. ปัตตานี มีคำสั่งให้ญาติผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ตากใบได้รับเงินสินไหมทดแทนกว่า 42 ล้านบาท

26 มีนาคม พ.ศ. 2550

ชาวไทยพุทธใน อ. สะบ้าย้อยนับพันหมื่นเรียกร้องไม่ให้ถอนกำลังทหารพวนออกนอกพื้นที่หลังจากเกิดเหตุคลื่นปะทะนานบ้านคุนหรัตน์ ก่อนหน้านั้นชาวบ้านมุสลิมเชื่อว่าทหารพวนเป็นผู้ก่อเหตุ

31 พฤษภาคม-4 มิถุนายน พ.ศ. 2550

นักศึกษานำโดยเครือข่ายนักศึกษาเพื่อพิทักษ์ประชาชนชุมชนใหญ่ยึดมั้ยดิกกลางปัตตานีเป็นเวลา 4 วัน ยื่นข้อเรียกร้องต่อทางการ 10 ข้อ อาทิ ถอนทหารออกทั้งหมดยกเลิกกฎหมายการศึก ฯลฯ

20 มิถุนายน พ.ศ. 2550

เกิดเหตุวางระเบิดรถยนต์ของนายอำเภอเมือง จ. ปัตตานี ส่งผลให้นายอำเภอ

เสียชีวิต ถือเป็นความสูญเสียข้าราชการระดับสูง หลังจากก่อนหน้านี้ทางการได้เสียผู้บัญชาการหน่วยเฉพาะกิจที่ 1, ผู้พิพากษาศาลปัตตานี, รองผู้ว่าฯ จ. ปัตตานี ไปในระหว่างสถานการณ์ความไม่สงบ

21 มกราคม พ.ศ. 2551

เกิดเหตุชุมพรمانนักศึกษาจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาและวิทยาลัยพลศึกษาจำนวน 7 คน

15 มีนาคม พ.ศ. 2551

เกิดเหตุวางระเบิด “คาร์บอมบ์” ณ โรงเรียนชีโอดีสปัตตานี ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถานที่กลางสำหรับการจัดตั้งมนาและการพูดคุยหารือของกลุ่มต่างๆ

21 มีนาคม พ.ศ. 2551

ยะพา ก้าเชิง อดีตอิทธิม่ำมานใน อ. รือเสาะ เสียชีวิตจากการถูกชุมพรمانในระหว่างการควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ทหาร ฉก. 39 เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลสะเทือนต่อความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างรุนแรง

17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551

“กลุ่มได้ดินรวมภาคใต้ของประเทศไทย” 宣告ข่าวหยุดยิงเพื่อพยายามเป็นพระราชกุศลออกอากาศทางโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งเป็นการผลักดันโดย พล.อ. เจริญราษฎร์ ฐานะจาโร อดีต ผบ.ทบ. และหัวหน้าพรบครรมใจไทยชาติพัฒนา กรณีดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากกว่ากลุ่มนี้มาแล้ว “ไม่ใช่ตัวจริง” แต่เป็นการจัดจากเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ทางการเมืองของผู้ผลักดันเสียมากกว่า

1 สิงหาคม พ.ศ. 2551

การปิดล้อมตรวจค้น “ปอเนาะดาลอ” หรือปอเนาะสมบูรณ์ศาสัน อ. ยะหริ่ง จ. ปัตตานี ซึ่งเกิดเหตุปะทะและจับกุมตัวนักเรียนปอเนาะไปสอบจำนวนมาก เนื่องจากเป็นสถาบันที่ได้ดังและได้รับความนับถือในพื้นที่มาก กรณีดังกล่าวจึงมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่า สิ่งที่เจ้าหน้าที่ทำจากลายเป็นเรื่องน้ำผึ้งหยดเดียว

4 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

เกิดเหตุระเบิดкар์บอมบ์ 2 ครั้ง ใกล้ที่ทำการอำเภอสุคิริน จ. นราธิวาส ระหว่างการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำเดือน บัดเจ็บ 71 ราย

17 ธันวาคม พ.ศ. 2551

โปรดเกล้าฯ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี

23 ธันวาคม พ.ศ. 2551

นายกฯ อภิสิทธิ์แคลงดึงแนวคิดจัดตั้งสำนักงานบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สบ.ชด.) เพื่อทำหน้าที่แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

13 มกราคม พ.ศ. 2552

ครม. มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งสำนักงานบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 18 คน ระหว่างรอการจัดตั้ง สบ.ชด.

ครม. มีมติต่ออายุการใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ ตั้งแต่ 20 มกราคม-19 เมษายน

16 มกราคม พ.ศ. 2552

นายอับดุลอาซิ คงเดียร ข่ายพิการถูกวิสามัญฆาตกรรมที่ ต. เมะมาวี อ. ยะรัง จ. ปัตตานี ท่ามกลางความคลางแคลงใจของชาวบ้าน

30 มกราคม พ.ศ. 2552

นายอับดุลการิม ยูโซ่ อิหม่านมสัยดกายี อ. สายบุรี จ. ปัตตานี ถูกยิงสังหารที่บริเวณหน้ามัสยิด

8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

หน่วยเฉพาะกิจที่ 23 จ. ปัตตานี นำกำลังเข้าบุกค้นสำนักงานของคณะกรรมการเพื่อสันติภาพที่ตัวเมือง จ. ปัตตานี

17 มีนาคม พ.ศ. 2552

ครม. มีมติอนุมัติตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ ร่างแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2552-2555 และร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบวนการยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553-2557

26 มีนาคม พ.ศ. 2552

นายกุванาถ ยีจิ ผู้อำนวยการโรงเรียนมุขมณฑลียะท์ถูกยิงสังหารระหว่างปะชุมอยู่ที่ห้องประชุมโรงเรียน ขณะที่นายช่อราษฎร์ดิน ทะยีแวง ผู้จัดการโรงเรียนบาดเจ็บ

31 มีนาคม พ.ศ. 2552

นายอันวาร์ อิบรอฮิม หัวหน้าพรรคเกออดิลันของมาเลเซียเดินทางมาบำรุงงานพิเศษเกี่ยวกับวิกฤตเศรษฐกิจที่จุดฟางกรัมมหาวิทยาลัยพร้อมระบุหากได้เป็นรัฐบาลพร้อมเป็นตัวกลางเจรจาดับไฟได้

30 พฤษภาคม พ.ศ. 2552

ศาลจังหวัดสงขلامีคำสั่งในคดีได้ส่วนการตายจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่บุรีรัมย์หน้า ศาล ตากใบ จ. นราธิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตรวม 78 คน โดยคำสั่งศาลระบุว่าผู้เสียชีวิตทั้งหมดเสียชีวิตจากการขาดอากาศหายใจ ไม่พบเหตุร้ายอย่างอื่นที่ทำให้ตาย และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในวันเกิดเหตุเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การได้ส่วนความจริงครั้งนี้ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่คนในพื้นที่จำนวนมาก

8 มิถุนายน พ.ศ. 2552

เกิดเหตุการณ์คนร้ายใช้อาวุธยิงกระสุนกระสิ่งมัสยิดอัลกรอกอนที่บ้านไอก่าย ต. จราบ อ. เจาะไอร่อง จ. นราธิวาส ขณะชาวบ้านกำลังทำพิธีละหมาด เมื่อเวลาประมาณ 20.30 น. ของวันที่ 8 มิถุนายน 2552 เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก

12 มิถุนายน พ.ศ. 2552

คนร้ายใช้อาวุธปืนจาก้า และ 9 ม.m. ยิงพระภิกขุขณะออกบินทباتเมื่อช่วงเช้าตรู่ของวันที่ 12 มิถุนายน 2552 ถึงขั้นมรณภาพ 1 รูป และบาดเจ็บสาหัสอีก 1 รูป ในเขต อ. เมือง จ. ยะลา

4 กรกฎาคม พ.ศ. 2552

นายมุ罕หมัดยาลาลุดдин มะมิง และ นายอับดุลอาซี อะยีเจ็ะมิง ส่องอุสตาซ (ครูสอนศาสนา) จาก จ. ยะลา ซึ่งถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาก่อการร้ายในประเทศไทยกับกลุ่มพุทธและกลุ่มชาลกัมพุชาพิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิตได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำเขมราธงถูกจองจำนานถึง 6 ปี ตามข้อตกลงแลกเปลี่ยนนักโทษระหว่างไทยกับกัมพุชา

15 กรกฎาคม พ.ศ. 2552

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เมียออกหมายจับ "มือยิงในมัสยิด" คดีมัสยิดไอปาแย

ພົກລາງໄພ

ພລັງເຊີວຕ ພລັງໃຈ ຮ້າສີບເສີຍຈາກພູ້ຫລົງໝາຍແດນິຕ

ເມືຕຕາ ຖຸນິງ

งานເຍີຍວາມມິຕີໃໝ່ຕ້ອງໃຊ້ຂໍ້ອມູລນຳທາງ

ສັນກາຍດົນ/ເຮັດວຽກ : ກຸລືອິດາ ສາມະພຸກ

“

ເມື່ອເຮັດວຽກຂໍ້ອມູລທີ່ເຂື່ອດືອໄດ້ແລະເປັນຮະບບ ການເຍີຍວາຜູ້ໄດ້ຮັບຜລກຮະບບ
ກໍຈະມີປະສິກີພາມາກີ່ນ ນັ້ນເປັນພຣະເຮັດວຽກຂໍ້ອມູລເປັນເຂັ້ມທີ່ສົດຍ
ໜີ້ທາງໃນການທຳກຳ ໄທ້ຂໍ້ອມູລນຳພາເຮົາໄປ

”

มีอุ่นเครื่อง “ศวชต.” หรือ ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ อาจารย์เมตตา ภูนิ เป็นเชื้อชาติ ที่คุณทำงานภาคใต้จะต้องนึกถึง

อาจารย์เมตตาปักลูกปล้ำกับข้อมูลเหตุการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาตั้งแต่ ศวชต. ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน 2549 เดือนก่อนข่าวเป็นพันๆ ขึ้น แบ่งมันออกเป็นหมวดหมู่ ตรวจสอบความถูกต้อง ทำให้ข้อมูลเหล่านั้น “สะอาดและเข้าถือได้” ก่อนจะบันทึกลงในฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงทุกหน่วยงานออกแบบขึ้นเป็นพิเศษเพื่อให้ข้อมูลเหล่านี้ เป็นข้อมูลที่น่าไปสู่แนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงอย่างมีประสิทธิภาพ

“เมื่อก่อนเคยตั้งคำถามกับตัวเองว่า คนที่เรียนจบคณิตศาสตร์มาอย่างเราจะช่วยสังคมได้อย่างไร ครุสอนคณิตศาสตร์ในมหาวิทยาลัยดูเหมือนจะห่างไกลกับการทำบริการทางวิชาการและการช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นมาก แต่เมื่อมาทำงานกับ ศวชต. ก็ได้รู้ว่าเรากำลังใช้วิชาความรู้ที่เรียนมาช่วยเหลือสังคมจริงๆ” อาจารย์เมตตากล่าว

นักวิชาการวัย 46 ปี เกิดในครอบครัวข้าราชการในจังหวัดพิษณุโลก จบปริญญาตรี ด้านคณิตศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ที่เชื่อได้พนักงานวิชีชีว์เป็นชาวปัตตานี หลังจากย้ายมาอยู่ที่ปัตตานี เชือศึกษาต่อปริญญาโทด้านวิทยาการวิจัยที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ. ปัตตานี) และปริญญาเอกด้านระบบวิทยาคณภาพคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (มอ. หาดใหญ่)

ปัจจุบันอาจารย์เมตตาเป็นหัวหน้าภาควิชาคณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มอ. ปัตตานี และเป็นกำลังสำคัญของ ศวชต. ซึ่งเป็นหน่วยสนับสนุนข้อมูลด้านการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

“ศวชต. ไม่ได้สนใจว่าเหตุการณ์เกิดกับใคร อย่างไร เพราะอะไร เราไม่ได้สนใจถึงสาเหตุของความรุนแรง แต่เราสนใจว่าครอบครัวของคนที่บาดเจ็บและเสียชีวิตเขามีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร สุขภาพกายและใจเป็นอย่างไร เราเริ่มต้นจากทำข้อมูลเกี่ยวกับคนที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่โดยรวมรวมข้อมูลจากข่าวตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมา

ซึ่งรวมรวมได้ 4,000 กว่าเหตุการณ์ ที่มีงานสืบค้นแบ่งกันไปปีเคราะห์และจัดหมวดหมู่คนละ 1,000 เหตุการณ์ ภายในเวลาหนึ่งเดือนแรกสร้างฐานข้อมูลเบื้องต้นได้สำเร็จ

“จริงๆ แล้วข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบและผู้ได้รับผลกระทบมีอยู่เยอะมาก แต่ขาดการบูรณาการ ทำให้การช่วยเหลือและการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทุกอย่างจะดีกว่านี้ถ้ามีการเขื่อมโยงข้อมูลด้านการช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน

“สองปีที่เราทำงานมา ตอนนี้ระบบฐานข้อมูลคงตัวแล้ว คือเรามีข้อมูลว่าแต่ละเดือน มีผู้ได้รับผลกระทบกี่ราย อยู่ที่ไหนบ้าง นอกจากนี้เรายังมีเจ้าหน้าที่ภาคสนามที่สุมข้อมูลจากฐานข้อมูลแล้วลงพื้นที่ไปพบผู้ได้รับผลกระทบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้านคุณภาพชีวิตและความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบ โดยเราเน้นที่กลุ่มหญิงหม้ายก่อน เพราะผู้หญิงกลุ่มนี้ต้องรับภาระหนักมากหลังจากสามีเสียชีวิต คือต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นพ่อบ้านด้วยในทันที

“เราระบุความเข้มแข็งทั้งกายและใจให้กลุ่มหญิงหม้ายโดยจัดกิจกรรมให้พากษา ได้มาพบปะพูดคุยกัน และเปลี่ยนประสบการณ์และปมobi ใจซึ่งกันและกัน การรวมกลุ่ม เช่นนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะไม่มีใครเข้าใจความรู้สึกและความทุกข์ได้ดีเท่ากับผู้หญิงที่เผชิญเหตุการณ์มาเหมือนกัน คนนอกอย่างเรา ถึงแม้จะคลุกคลีอยู่กับข้อมูลแต่ก็ไม่สามารถเข้าถึงความรู้สึกของผู้ได้รับผลกระทบได้ ที่สำคัญคือ เราเองก็ยังไม่เข้มแข็งพอ ที่จะปลอบใจพากเชือดิ้ ปอยครั้งที่เราทำอะไรไม่ถูกเมื่อเห็นผู้หญิงร้องไห้จนตัวสั่นอยู่ตรงหน้า เพราะคิดถึงสามีที่เสียชีวิตไป

“ผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์เหล่านี้น่าประทับใจมากตรงที่พากเชือดิ้ ไม่มีความโกรธแค้น เราสัมผัสได้เลยว่าเธอให้อภัยและเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สิ่งที่เราพยายามบอกผู้หญิงเหล่านี้คือ ต้องไม่ดูถูกตัวเอง ต้องเข้าใจว่าตัวเองมีศักยภาพ ไม่ว่าผู้หญิงภาคใต้หรือภาคเหนือต้องมีความเคารพตัวเอง

“หลังจากเริ่มทำงานกับกลุ่มหญิงหม้ายแล้ว ตอนนี้เรามาลงมีแนวคิดจะให้ความช่วยเหลือเด็กๆ ด้วย เพราะข้อมูลของ ศว.ชต. มันฟ้องว่า เด็กที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบมีจำนวนมากขึ้นในช่วงปี 2550-2551 เนื่อง เด็กที่อยู่ในเหตุการณ์ตอนที่พ่อ

แม่ถูกทำร้าย พบรึ่นเหตุการณ์ความรุนแรงบนท้องถนน หรือต้องกลalyticsเป็นเด็กกำพร้า เด็กบางคนอดชีวิตอย่างหดหู่หวิด แต่จิตใจรวมทุกๆจากการเห็นพ่อแม่ถูกทำร้าย เด็กกลุ่มนี้มีประมาณ 600 กว่าคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

“ครอบครัวของคนที่ได้รับบาดเจ็บ พิการ เป็นอีกลุ่มนึงที่ต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพราะข้อมูลบอกเราว่า คนเจ็บมีมากกว่าคนตาย และการรักษาไม่จบสิ้นง่ายๆ หลายรายไม่ได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ภาระของคนเจ็บเหล่านี้ก็ต้องรับภาระในการดูแลครอบครัวหนักมากเข่นกัน บางครอบครัว ลูกต้องออกจากการเรียนเพื่อมาช่วยแม่คุ้มแพฟอ บางที่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บนี้ทรมานกว่าตายเสียอีก เพราะมันเมื่อน

“เมื่อเรามีข้อมูลที่เชื่อถือได้และเป็นระบบ การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น นั่นเป็นเพราะเรามีข้อมูลเป็นเครื่องมิตรอย่างทั่วไปในการทำงาน ให้ข้อมูลนำพาเราไป”

สองปีเต็มที่อาจารย์เมตตาทุ่มเทกับการสร้างฐานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง หลายคืนที่เชอนั่งวิเคราะห์ข้อมูลจนฟ้าสว่างค่าตา ในขณะที่ต้องรับผิดชอบงานสอนและงานบริหารในฐานะหัวหน้าภาควิชาคนิตศาสตร์ไปพร้อมกันด้วยเวลาที่เหนื่อยมากๆ หรือพบปัญหาในการทำงานเชومากจะบอกตัวเองว่า “เราตั้งใจจะช่วยคนไม่ใช่หรือ ถ้าเราทำฐานข้อมูลไม่ดี ทิ้งไปเสียวันนี้ คนที่บาดเจ็บ ครอบครัวผู้เสียชีวิตจะได้รับความช่วยเหลือได้อย่างไร”

“เรารู้สึกเหมือนทำงานอยู่ทุกมหายใจเลย ระหว่างเดินทางก็คิดว่ายังขาดข้อมูลอะไรอีก ต้องประสานงานกับใคร เราฝันอยากเห็นการบูรณาการข้อมูลภาคใต้ ถ้าน่าวางงานต่างๆ ใช้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ในการทำงาน ความโปร่งใสจะตามมา ถ้าทุกฝ่ายคุยกันบนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริง ความเข้าใจจะเกิดขึ้น ความขัดแย้งจะบรรเทาเบาบางลงไป ถ้ามีฐานข้อมูลที่ดี งบประมาณการเยียวยาก็จะกระจายอย่างทั่วถึง

“ศาสต. เป็นงานที่ท้าทายและสนุก เพราะมีอะไรใหม่ๆ ให้เรียนรู้ทุกนาที แต่ก็มีท้อบ้าง เพราะเราต้องสอนหนังสือด้วย เวลาที่งานมากันมากๆ ก็คิดเหมือนกันว่าทำไมต้องทำอะไรมากขนาดนี้ แต่เรา ก็จะทำต่อไป เพราะคิดว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่นี้ให้ประโยชน์กับคนในพื้นที่ และในทางกลับกันเราก็รู้สึกว่าตัวเองได้ใช้ชีวิตที่มีประโยชน์มากขึ้นด้วย

“เมื่อก่อนเราไม่คิดว่าชีวิตเรามีคุณค่ากับใคร แต่พอมาทำตรงนี้ รู้สึกว่าชีวิตเรามีประโยชน์ และที่สำคัญคือ การที่ได้คุยกับผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้เรามีความเข้มแข็งและอดทนขึ้น”

วันที่ลงมาปัตตานีครั้งแรกเมื่อสิบกว่าปีก่อน เพื่อนๆ บอกเชอว่า “เขาชีวิตกลับมาให้รอด” จนถึงวันนี้เชอกยังอยู่ที่ปัตตานีกับสามีซึ่งรับราชการอยู่ที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานปัตตานีและลูกชายวัย 12 ปีเข่นเดิน

แม้ว่าเชอจะมีความหาดหวั่นกับเหตุการณ์ความไม่สงบบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัยของลูก แต่เชอกมีความสุขกับงานสอนและงานข้อมูลที่เธอรัก

“เขาวันหนึ่งตกใจดีในเรื่องเสียงระเบิดข้างบ้าน เห็นพิธิรายกระจาดฟังขึ้นมาเต็มไปหมด เราตกใจมาก เพราะลูกไม่อยู่ในห้อง วิงตานหาทั่วบ้าน พยายามเข้าก็ไม่ออก คงไม่ต่างจากแม่คนอื่นๆ เวลาได้ยินข่าวเหตุการณ์ความรุนแรงที่โน่นที่นี่ ในใจก็จะนึกห่วงลูกตลอดเวลา แต่ถึงตอนนี้ก็ยังคิดว่าภาคใต้เป็นที่น่าอยู่มาก”

๖๖ จินตวดี พิทยเมธากุล ๖๖

นักสุสานเจียวในพื้นที่สีแดง

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : กุลธิดา สามะพุทธิ

“

เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปะตูดภัยมาถึงทุกวันนี้ เพราะเรามีมวลชนเป็นเกราะให้ มวลชนที่รู้ว่า เราทำงานด้วยความซื่อสัตย์และมุ่งแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ทราบได้ที่มวลชนอยู่ข้างเรา เราก็อยู่ได้

”

๔ ขณะที่หน่วยงานความมั่นคงมุ่งจัดการกับปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการทุ่มงบประมาณหลายหมื่นล้านบาทเพื่อชี้ขาด ตั้งค่าตรวจ และเพิ่มขนาดกองกำลังเพื่อต่อสู้กับ “ใจได้” จินตวี พิทยเมธากุล หัวหน้าสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปัตตานี (ทสจ.) ใช้งบประมาณที่ได้เพียงปีละ 1.9 ล้านบาทเพื่อสร้างสันติสุขในพื้นที่ด้วยการนำความอุดมสมบูรณ์กลับคืนสู่อ่าวบีตานี เพราะเชื่อเช่นว่า “ถ้าสิ่งแวดล้อมดี ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ชุมชนก็จะเข้มแข็ง เมื่อชุมชนเข้มแข็ง ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ก็จะลดน้อยลง”

เมื่อมีการตั้ง ทสจ. ขึ้นภายใต้การปฏิรูประบบราชการเมื่อปี 2545 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้จินตวีเลือกว่าจะมาเป็น ทสจ. จังหวัดพัทลุง สตูล หรือ ปัตตานี เขายังเลือกจังหวัดปัตตานี เพราะเป็นบ้านเกิดของสามีและใกล้กับจังหวัดสงขลาซึ่ง他曾ทำงานเป็นนักวิชาการสุขภาพบ้าล สองกรรมอนามัยอยุ่นานถึง 22 ปี

“พอทราบว่าเราเลือกมาอยู่ปัตตานี ปลัดกระทรวงฯ (ในขณะนั้น) ถามว่า ‘บ้าหรือเปล่า’ แต่เราถูกยืนยันการตัดสินใจ เพราะคุณเคยกับปัตตานี

“งานแรกที่ทำคือ แก้ปัญหาร่องร่องเรื่องน้ำเสียในอ่าวบีตานี ทั้งที่เราไม่เคยรู้เลยว่าอ่าวบีตานีมีน้ำตาเป็นยังไง มีปัญหาอะไร ก็รีบหาข้อมูลให้มากที่สุด ลงไปคุยกับชาวบ้าน ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมรอบๆ อ่าว ไปจนถึงข้าราชการจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตอนนี้เรียกได้ว่าคลังความรู้เรื่องอ่าวบีตานีอยู่ที่เรามาหมดแล้ว แต่ยอมรับว่าปัญหายังมีอยู่ เพราะการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่วิกฤตแบบนี้ ไม่ได้ทำได้ง่ายๆ

“อ่าวบีตานีเหมือนคนป่วยที่ถูกปล่อยทิ้งไว้ ไม่ได้รับการรักษาบานาน จับตรงไหนก็เป็นปัญหาทั้งนั้น ทั้งๆ ที่เป็นพื้นที่ชุมน้ำที่มีความสำคัญระดับโลก (Ramsar site) แต่ อ่าวบีตานีกำลังเสื่อมโทรมลง มีค่าเบรกที่เรียกว่าโคไลที่สูงกว่าค่าปกติถึง 60 เท่า นอกจากนี้ยังพบว่าทรัพยากรสัตว์น้ำลดลงอย่างมาก ขาดประมงบวกกับว่าเมื่อก่อนออกเรือสามารถหาปลาตามชายฝั่งได้เงินพอกเลี้ยงคนทั้งครอบครัว เดียวนี้ออกเรือไปหนึ่งวันยังได้ปลาไม่พอค่าน้ำมันเลย ปัญหามันจุนแจงขึ้นถึงขนาดมีชาวประมงมากันตายเพราะแห่น พื้นที่ท่าปลาภัน นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งระหว่างคนเลี้ยงหอยแมลงภู่ที่ครอบครอง

พื้นที่ส่วนหนึ่งของอ่าวกับชาวประมงเพิ่มขึ้นมาอีกด้วย

“ปัญหาการบุกรุกป่าไม้มืออยู่บ้างแต่ไม่รุนแรงนัก เพราะพื้นที่ป่าบัดดานีมืออยู่น้อยมาก ปัญหาที่ค่าราคาซังมานานและขณะนี้ยังอยู่ในขั้นศาลคือ การพิสูจน์สิทธิ ศค. 1 ในเขต อุทยานแห่งชาติท่าทรายขาว พื้นที่ตรงนี้เป็นป่าดันน้ำ เป็นป่าบกผืนสุดท้ายของป่าดันน้ำ ดูจากสภาพพื้นที่ก็รู้ว่าไม่สามารถถอนเอกสารสิทธิ์ได้เลย

“เดยมีคนเตือนเหมือนกันว่าหัวหน้าตากายแน่ ถ้ายังเดินหน้าฟ้องร้องเพิกถอนสิทธิ แต่เรา ก็คิดว่า ถ้าต้องดายจากการทำงาน แล้วยังรักษาป่าผืนนี้ไว้ได้เรา ก็ยอม”

จินดาวดี อายุ 52 ปี เป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด หลังจากจบปริญญาตรีที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์กรุงเทพฯ เขายังคงมาทำงานที่จังหวัดสงขลาเพื่ออยู่ใกล้สามีซึ่งรับราชการครุอยู่ที่นี่ แต่ความเป็น “คนนอกพื้นที่” พูดภาษาใต้และภาษาไทยไม่ได้ ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการทำงานของเขามากเลย แม้ว่าบทบาทหน้าที่หลักของ ทสจ. หรือ ที่ครุฯ เรียกันว่า “หัวหน้า” คือ การประสานงานรอบทิศทั้งกับหน่วยงานราชการ เอกชน และยังต้องลงไปพูดคุยทำความเข้าใจกับชาวบ้านอีกด้วย

“ถ้าเราทำดีกับเขา ให้ใจเขา เขา ก็ให้ใจเรา ในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ อย่างนี้ ทุกฝ่ายต่างก็ตึงเครียดกันมากพออยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราจึงต้องปะนีปะนอมให้มาก จะบังคับใช้กฎหมายเพื่อลบโทษอย่างเดียวไม่ได้

“เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ส่งผลกระทบกับการทำงานของเรามากพอสมควร คือเรามีเวลาทำงานน้อยลง ถ้าเป็นที่อื่นเราจะออกพื้นที่ตั้งแต่ 7 โมงเช้า ตระเวนคุยกับชาวบ้านอยู่ถึงหนึ่งทุ่มก็ได้ แต่ที่ป่าดันน้ำ เราต้องหลีกเลี่ยงเวลาที่เสียง เช่น ช่วงเช้าก็ต้องรอให้ครุเข้าโรงเรียนเรียบร้อยก่อน เพราะช่วงที่ครุเดินทางเป็นช่วงที่มีปฏิบัติการป่าอย ตอนบ่ายก็ต้องรีบกลับ เพราะถ้าออกจากหมู่บ้านมีเด็กเกินก็จะไม่ปลอดภัย การทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เวทีชาวบ้านก็ทำได้ไม่สะดวก ชาวบ้านมีปัญหารือการเดินทางถูกเจ้าหน้าที่กักตัวไว้ที่ด่านบ้าง หรือประชุมกันอยู่ก็มีโทรศัพท์มาระบุติดภัยบ้าง เรื่องแบบนี้มันทำลายขั้นตอนข้าราชการ ผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่จะมาทางอกร่วมกัน เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

แม้ว่าอุปสรรคจะมาก แต่จินดาวดีก็มีแรงใจจะทำงานกับชุมชนที่นี่ ตราบใดที่

ชาวบ้านยัง “มีใจ” กับเชื้อ

“ผู้หญิงในชุมชนที่เราพบล้วนแต่เป็นคนเก่งและเข้มแข็ง แต่มักจะไม่ค่อยได้แสดงศักยภาพออกมา อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของเราหลายคนเป็นหญิงมายที่สามีเสียชีวิตในเหตุการณ์ความไม่สงบ แต่ก็ยังสละเวลามาทำงานกับเรา”

จากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่กระบวนการกับการทำงานของข้าราชการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงไม่แปลกเลยที่ ทสจ. จะมีอัตราการโยกย้ายสูง หัวหน้า ทสจ. นราธิ瓦สย้ายออกไปแล้วสามคน ขณะที่ยะลาขอย้ายออกแล้วสี่คน ปัจจุบันยังหาผู้มาดำรงตำแหน่งแทนไม่ได้ ทำให้จินตนาดีต้องรับตำแหน่งรักษาการณ์ ทสจ. ยะลาด้วย

จินตนาดีเป็น ทสจ. ปัตตานีคนแรกและคนเดียว เชือทำหน้าที่นี้มาแล้ว 7 ปี โดยปัตตานีเป็นหนึ่งในสองจังหวัดทั่วประเทศที่มี ทสจ. เป็นผู้หญิง (อีกจังหวัดหนึ่ง คือสระแก้ว) สำนักงานของเชือเป็นอาคารสองชั้นสีขาวหลังเล็กๆ ตั้งอยู่ที่ถนนปากน้ำต. รุสุมิแล ไม่ไกลจาก มอ. ปัตตานีนั้น กระดานไวท์บอร์ดในห้องทำงานอัดแน่นไปด้วยนัดหมายประชุม—ประชุมกับ ศอ.บต. เรื่องน้ำเสียในอ่าวปัตตานี, ประชุมพิจารณ์น้ำดูเจาะน้ำมันในอ่าวปัตตานี, ประชุมความหลากหลายทางชีวภาพที่กรุงเทพฯ

“ทำงานที่นี่ก็กลัวเหมือนกัน ก็เคยตัดสินใจยกปืนเพื่อป้องกันตัวเอง แต่ยังไม่เคยได้ใช้หրอก แค่คั่วอกออกมากครั้งหนึ่ง เพราะมีผู้ชายสองคนท่าทางน่าสงสัย ขึ้มอเตอร์ไซค์ตาม พอกคนที่ข้อนามมีล้อวงกระเป่า เราก็เลยจอดรถและหยิบปืนมาถือไว้ แต่สุดท้ายก็ไม่ได้เกิดอะไรขึ้น หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น เราก็มาจับทวนตัวเองเหมือนกันว่า เราภัยลามากไปหรือเปล่า

“นายทหารชั้นผู้ใหญ่เคยขอจัดทหารไปช่วยคุ้มกันเวลาเราลงพื้นที่ดูสภาพป้อมหาแต่เราปฏิเสธไป เพราะชาวบ้านจะรู้สึกไม่สบายใจเวลาที่มีทหารไปด้วย ทั้งยังอาจทำให้กลุ่มผู้ไม่หวังดีมองว่าเรามีสายสัมพันธ์กับทหาร เพราะฉะนั้นพວกเราจึงเลือกที่จะลงพื้นที่กันเองมากกว่า

“ทุกเข้าจะสอดมันต์ อธิษฐานว่าออกจากบ้านไปแล้วขอให้เจอแต่คนดี แต่ลึกๆ แล้วเรารู้สึกว่าแม้จะอยู่ท่ามกลางความรุนแรง แต่ก็ยังมีคนที่ห่วงใยและหวังดีกับเรารอยู่ เคยได้รับโทรศัพท์เดือนจากคนที่ไม่เปิดเผยตัวอยู่สองสามครั้ง เขานอกให้เรารีบกลับ

เข้าบ้าน อย่าไปตรงจุดนี้ๆ ชี้่งหลังจากนั้นก็เกิดเหตุการณ์จริงๆ

“ดิฉันเชื่อว่าที่เจ้าหน้าที่ ทสจ. ปลดภัยมาถึงทุกวันนี้เพราะเรามีมวลชนเป็นเกราะให้ มวลชนที่รู้ว่าเราทำงานด้วยความซื่อสัตย์และมุ่งแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ทราบได้ที่มวลชนอยู่ข้างเรา เรายังอยู่ได้

“เราทำงานเต็มที่ภายในได้ข้อจำกัดต่างๆ ทั้งความปลอดภัยและงบประมาณที่จำกัด ทสจ. ปัจจุบันได้รับอนุมัติงบประมาณเพียง 1.9 ล้านบาทต่อปีจากที่ขอไปประมาณ 4 ล้านบาท ทั้งๆ ที่เวลาไปประชุมในกรุงเทพฯ เราต้องเสียค่าเดินทางมากกว่าจังหวัดอื่น การตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำก็ต้องเสียเงินจ้าง มอ. ปัจจุบันนี้ เพราะสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ชึ่งปกติจะเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการด้านนี้ไม่ค่อยส่งเจ้าหน้าที่มาเก็บตัวอย่างไปวิเคราะห์ เพราะกลัวอันตราย

“ดิฉันมีความสุขกับการทำงานที่นี่ ไม่เคยนึกท้อแท้เลย ผลงานที่ภูมิใจที่สุดคือ แผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ ทสจ. ปัจจุบันได้รับเลือกจาก กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติว่าเป็นแผนฯ ที่ดีที่สุดจากแผนฯ ของทั้ง 76 จังหวัดในปี 2550

“ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าเหตุการณ์จะสงบหรือ ไม่สงบก็ต้องแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งถือว่าเป็นปัญหาเฉพาะหน้าและกระทบกับปากท้อง ประชาชน ถ้าสิ่งแวดล้อมดี สังคมก็จะเริ่มเข้มแข็ง เมื่อใดที่สิ่งแวดล้อมเลว ทรัพยากร เสื่อมโทรมเมื่อนั้นจะเกิดความรุนแรงขึ้น

“สิ่งที่บันทอนกำลังใจเราก็มีอยู่บ้าง เช่น การปฏิบัติตัวของข้าราชการขั้นผู้ใหญ่ หลายคนที่ไม่ทุ่มเทให้กับพื้นที่นี้เท่าที่ควร บาง คนหลีกเลี่ยงการลงพื้นที่สามจังหวัด แล้ว เรียกเราไปพบที่ส่วนกลางแทนที่จะเดินทางมาที่นี่ด้วยตัวเอง บาง คนเดินทางด้วยรถทุ่มเทรา”

จินตนาดีบอกว่า เอก็ค์เหมือนกับครุฑายุ คนที่อยากให้สามจังหวัดภาคใต้สงบสุข แต่ในเมื่อความรุนแรงยังคงดำเนินต่อไป เอก็ค์คงทำอะไรไม่ได้นอกไปกว่าทำหน้าที่ของ ตัวเองให้ดีที่สุดในข้อจำกัดที่มีอยู่เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ชาว ปัจจุบันได้ใช้ต่อไปอย่างยั่งยืน

๖๕ ชีดชนก รายิมมูลา ๕๕๘

บทบาทชีวิตที่หลากหลายของนักวิชาการสายความมั่นคง

ผู้เขียน/เรียบเรียง : กุลธิดา สามะพุทธิ

“

เมื่อมองย้อนกลับไปจากวันที่ลงมาทำงานที่ปัตตานีวันแรก เราได้ข้อสรุปว่า ชีวิตที่มีคุณค่านั้นเกิดขึ้นได้แม้อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เราทำชีวิตให้มีคุณค่าได้ไม่แพ้กับอยู่ที่อื่น จริงๆ ถ้าอยู่ในกรุงเทพฯ อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในทางวิชาการอย่างทุกวันนี้ก็ได้ เพราะมีคนเก่งๆ ออยู่มากแล้ว

”

ค รวมไฟล์งานของอาจารย์ชิดชนก ราชิมมูลา หลังจากเรียนจบปริญญาตรีจาก คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง คือ เป็นเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานของ องค์กรระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลก หรือสถาบันการเงินใหญ่ๆ อย่าง像 JICA (Japan International Cooperation Agency—JICA) หลังจากทำงานเป็นเลขานุการของ ผู้เชี่ยวชาญญี่ปุ่นที่สำนักงาน像 JICA ประเทศไทยได้สักพักเชอจึงตัดสินใจไปศึกษาต่อด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเขยื้อตัววันออกเดียงได้ศึกษาที่ประเทศอังกฤษ

ด้วยความที่ไม่ได้เป็นนักเรียนทุนรัฐบาลเหมือนนักเรียนไทยคนอื่นๆ เชอจึงต้อง ทำงานเป็นลูกจ้างในร้านอาหารที่อังกฤษไปด้วยระหว่างเรียน การทำงานทำให้เชอรู้จัก และใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อนๆ ที่เป็นผู้ลักษณะจากความขัดแย้งทางการเมืองจากหลายประเทศ เชอจึงได้เรียนรู้เรื่องความขัดแย้งทางการเมืองและชาติพันธุ์จากเพื่อนๆ เหล่านี้ รวมทั้ง เป็นแรงบันดาลใจให้เชอเขียนบทความเรื่องผู้อพยพเข้าประภาคนได้ร่วมมาเป็นทุน การศึกษาจำนวนหนึ่ง ต่อมาเชอได้รับทุนไปปูงงานที่ Head Supreme Command ของ จากองค์การนาโต้ (NATO) ที่ประเทศเบลเยียม และนั่นเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เชอสนใจ ด้านความมั่นคง การต่อสู้ทางทหาร การสองคราม และอาชญากรรมโลกภรณ์

ก่อนจะกลับมาเมืองไทย เชอได้พบกับอาจารย์พิรยศ ราชิมมูลา (ปัจจุบันเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์) ซึ่งกำลังทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกในหัวข้อ การวินิจฉัยกฎหมายอิสลามในจังหวัดปัตตานี อาจารย์พิรยศซึ่งเป็นคนราชิวารสได้เล่า เรื่องความพยายามเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งประวัติศาสตร์รัฐปาตานีให้เชอฟัง ระหว่างที่ข่าวทำวิทยานิพนธ์ ชิดชนกจึงได้รู้เรื่องกฎหมายอิสลามอย่างละเอียด

ต่อมาทั้งสองก็แต่งงานกัน เชอเปลี่ยนนามบัตรคุณสาวนิสาอิสลามและกลับมาเมืองไทย ในปี 2533

สิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนที่อังกฤษ รวมทั้งการบริการกับอาจารย์พิรยศ ซึ่งขณะนั้นเป็นนักวิชาการอยู่ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ. ปัตตานี) ทำให้เชอตัดสินใจหันหลังให้กับสำนักงานอันโน่นๆ ขององค์กรระหว่างประเทศ อันทรงอิทธิพลที่เคยไฟน์เนิร์มือครั้นเป็นเด็ก manganese หลังโดยทำงานเล็กๆ ในห้องพักอาจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์ มอ. ปัตตานี

ปัจจุบันอาจารย์ชนิดานง เป็นรองคณบดีฝ่ายบริหารของคณะรัฐศาสตร์ เป็นภาระของนักการเมือง เป็นแม่ของลูกหนูง-ชายสองคน และเป็นนักวิชาการสายความมั่นคง เพียงไม่กี่คนที่ให้ข้อมูลและความเห็นเกี่ยวกับนโยบายความมั่นคงและเหตุการณ์ความไม่สงบ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยย่างแห่มคอม ตรงไปตรงมาและตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูล ข้อเท็จจริงในพื้นที่อย่างแท้จริง

“เมื่อก่อนนี้รู้เรื่องภาคใต้จากการอ่านหนังสือสอนภาษาสำหรับเด็กมัธยมปลายเรื่อง ปลุกงาน ซึ่งมีมุสลิมเป็นจำนวนมาก พระเอกเป็นตำรวจ และนางเอกเป็นพยาบาลท่านนั้น ครั้งแรก ที่เดินทางมาภาคใต้ นั่งรถไฟมาลงหาดใหญ่แล้วต่อรถไปเจาะไอร้องซึ่งเป็นบ้านของสามี มีแต่ผู้สีแดงทั้งนั้น ข้ามเข้าเป็นลูกๆ ชีวิตดูห่างไกลมาก เรายังไม่ถึงเลยว่าจะมีคนอยู่ ในดินแดนที่ไกลขนาดนี้ เพราะเราเกิดที่กรุงเทพฯ อยู่กับยา แม่ และพี่น้องอีกสามคน เป็นผู้หญิงทั้งบ้าน ไม่เคยไปต่างจังหวัดเลย

“เริ่มแรกที่มาสอนที่ มอ. ปัตตานี ยังไม่มีความคิดอะไรเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบเลย และไม่คิดว่าจะมีโอกาสได้ทำงานเรื่องนี้ เพราะตอนที่ลงมาครั้งแรกรู้สึกว่า เราเป็นสิงแบลกแยก เนื่องจากไม่ใช่คนไทยและพูดภาษาไทยไม่ได้ ถึงเป็นมุสลิมแต่ไม่พูดภาษาไทย เขาก้มมองว่าเป็นคนอื่นอยู่ดี

“แต่เมื่อทำงานนานขึ้น รู้จักคนมากขึ้น ความรู้สึกแบลกแยกจากสังคมที่นี่ก็ลดน้อยลง ได้รับการยอมรับจากคนท้องถิ่นมากขึ้นแม้ว่าเราจะพูดภาษาไทยไม่ได้ก็ตาม เมื่อเราสามพันธุ์กันบนพื้นฐานความดีที่มีต่อกัน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่จำเป็นต้องละลาย อัดลักษณ์ของตนเองเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้

“งานแรกที่ทำเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบคือ โครงการแปลนนโยบายด้านความมั่นคงเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นภาษาไทยของสถาบันความมั่นคงแห่งชาติซึ่งติดต่อให้ทางมหาวิทยาลัยทำ หลังจากนั้นก็เป็นผู้จัดการโครงการเผยแพร่รัฐธรรมนูญเป็นภาษาไทยของกองทัพบก เป็นคนนำทีมวิทยากรทั้งทหารและอาจารย์ที่พูดภาษาไทยได้ไปพบปะกับชุมชนในพื้นที่สีแดง โครงการนี้ทำอยู่สามปี เป็นช่วงที่ได้ลงพื้นที่เห็นสภาพของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จริงๆ ว่าประชาชนอยู่อย่างไร มีปัญหาอะไร หลังจากนั้น ก็ทำงานภาคใต้มาตลอด

“ในระยะแรกๆ ถูกดั้งค่าตามเรื่องความน่าเชื่อถืออยู่บ้าง เพราะเราเป็นผู้หญิงแต่มาพูดเรื่องความมั่นคง แต่เมื่อทำงานไปนานๆ และมีคนเห็นผลงานก็รู้สึกว่าได้รับการยอมรับมากขึ้น นี่เป็นเครื่องพิสูจน์ว่าคนที่มีความตั้งใจจริง มุ่งมั่น ทุ่มเทกับงาน และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ใช่ผู้หญิงหรือผู้ชายก็จะได้รับการยอมรับ จริงๆ แล้วงานด้านความมั่นคงบางอย่างผู้ชายยังไม่มีความกล้าหาญพอที่จะทำด้วยซ้ำ เพราะติดขัดเรื่องผลประโยชน์ ยศ ตำแหน่ง และความมีค่าวนี้ส่วนเดียว ในการลับกันถ้ามีผู้หญิงเข้ามาอยู่ในส่วนการทำงานดูเหมือนจะไม่มีความรู้ ไม่ได้ทำอะไรเลยก็ไม่ต่างอะไรจาก การได้ผู้ชายมางานนั่งตำแหน่งนั้น

“สิ่งหนึ่งที่เราได้เรียนรู้จากการทำงานกับหน่วยงานรัฐในเรื่องความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็คือ ภาครัฐยังขาดข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่อย่างมาก เพราะหน่วยงานในพื้นที่ไม่ได้พูดความจริงทั้งหมดทำให้ส่วนกลางไม่รู้สถานการณ์ที่แท้จริง ตัวอย่างเช่น เวลาหน่วยทหารรายงานผลการปฏิบัติงานในพื้นที่ไปยังกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.ร.น.) ที่ส่วนกลาง ก็มักจะรายงานเฉพาะผลเชิงบวก ไม่ค่อยพูดถึงอุปสรรค และประเมินสถานการณ์ hely มาก ทำให้ส่วนกลางมองภาพที่ผิดพลาด เกิดการใช้งบประมาณอย่าง滥ละลายแม่น้ำ ไม่เกิดประโยชน์”

แม้ว่างานที่เกี่ยวกับความไม่สงบในสามจังหวัดภาคใต้จะหนักและมีปริมาณมากขึ้น จริงๆ แต่ก็ไม่กระทบกับงานสอนที่คณะฯ ทั้งยังช่วยหนุนเสริมด้วยซ้ำ

“การทำงานกับหน่วยงานด้านความมั่นคงและการลงพื้นที่มีส่วนช่วยงานสอนของเราเป็นอย่างมาก เพราะที่คณะฯ มีวิชาสัมมนาปัญหานโยบายจังหวัดชายแดนใต้และวิชาการเมืองการปกครองและการจัดการความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย สองวิชานี้ไม่มีตำราสอน แต่ผู้สอนต้องสร้างขึ้นจากองค์ความรู้จริงๆ ในพื้นที่ ดิฉันเป็นหนึ่งในอาจารย์ไม่กี่คนที่สอนวิชานี้ได้ เพราะเรามีประสบการณ์การทำงานจริงๆ มาแลกเปลี่ยนกับนักศึกษา

“เมื่อมองย้อนกลับไปจากวันที่ลงมาทำงานที่ปัตตานีวันแรก เราได้ข้อสรุปว่า ชีวิตที่มีคุณค่า้นั้นเกิดขึ้นได้แม้อยู่ในพื้นที่ท่องไกด์ เราทำชีวิตให้มีคุณค่าได้ไม่แพ้กับอยู่ที่อื่นจริงๆ ถ้าอยู่ในกรุงเทพฯ อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในทางวิชาการอย่างทุกวันนี้ก็ได้

เพราะมีคนเก่งๆ อยู่มากแล้ว การอยู่ในพื้นที่แบบนี้เราทำอะไรได้เยอะมาก แต่ก็มีข้อเสียเหมือนกัน คือเรามักจะถูกวิจารณ์จากห้องสองฝ่าย เช่น เมื่อให้สัมภาษณ์ใจตีการทำงานของรัฐ์ก็โดนเจ้าหน้าที่ต่อว่า พอเราทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐ์ถูกคุกคาม เพราะชาวบ้านคิดว่าเราทำงานให้ภาครัฐ”

ท่าทางลุยๆ ลีลาการพูดที่เด็ดเดี่ยว และความสนใจในเรื่องการศึกษาคราม อาจชูมุทโธปกรณ์ อาจทำให้หลายคนคิดว่านักวิชาการผู้นี้เป็นหนึ่งแกร่ง แต่ความจริงแล้ว เขายังไม่ต่างจากคนอื่นๆ ในพื้นที่ภาคใต้ที่แบกเอกสารทางจิตใจและความเครียดให้คนใจเขาไว้

“การอยู่ในพื้นที่ทำให้เราต้องรับรู้เรื่องราวความสูญเสียมาก เช่น ครอบครัวของเพื่อนลูกถูกยิงตายหน้าบ้าน พ่อของลูกศิษย์หลายคนถูกทำร้าย นักศึกษาคนหนึ่งรอดตายอย่างหวุดหวิดตอนที่บ้านถูกระดมยิง เรื่องเหล่านี้พรับรู้มากก็รู้สึกเหหหุ บางครั้งถามตัวเองว่าเราต่อสู้เพื่ออะไร

“เราคิดว่าสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดยังได้ถ้ามันเป็นความขัดแย้งทางอุดมการณ์ ซึ่งมักจะลงได้ด้วยวิถีทางทางการเมือง แต่ถ้าเป็นความขัดแย้งที่มีผลประโยชน์อยู่เบื้องหลัง ซึ่งเราไม่รู้ว่าผลประโยชน์เกี่ยวกับอะไร มันยากมากๆ ที่จะหาจุดจบได้

“แต่เราก็มีความหวังว่าทุกอย่างจะดีขึ้น เพราะปัจจุบันนี้เยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดมีโอกาสเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยมากขึ้น เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้เด็กจากนอกพื้นที่ที่สมัครมาเรียนที่ มอ. ปัตตานีลดลงอย่างมาก ปัจจุบัน 90 เปอร์เซ็นต์ของนักศึกษาคนละรัฐศาสตร์เป็นเด็กในพื้นที่ เมื่อคนรุ่นใหม่ได้รับการศึกษา การต่อสู้ตามแนวทางชาตินิยมลายหรือเพื่อรักษาสิทธิทางการเมืองของพวาก侠 ก็จะเป็นการต่อสู้ในวิถีทางที่เป็นประชาธิปไตยและไม่ใช้ความรุนแรงมากขึ้น เพราะการศึกษาได้กล่อมเกลาให้คนเรามีทางเลือกในการต่อสู้

“ช่วงห้าปีที่ผ่านมา มีเยาวชนปัตตานีที่จบจากมหาวิทยาลัยแล้วแล้วกลับไปทำงานพัฒนาชุมชนที่บ้านเกิดของเขามากจำนวนมาก เด็กพวนนี้กลับไปทำงานที่บ้าน เพราะอย่างแก้ไขในสิ่งที่เขาเห็นว่าบกพร่อง โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา เราเชื่อว่าสิ่งนี้จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

“ผู้หญิงในชุมชนก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างสันติสุขในพื้นที่ ถ้าผู้หญิงมีความรู้ และมุ่งมองที่ดีเชอก็จะสามารถอบรมลูกให้มีทัศนคติ พื้นฐานความคิดที่ถูกต้องได้ เพราะแม่คือครูคนแรกของลูก เพาะะจะนับกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในการคุ้มผู้หญิงภาคใต้จะมีประโยชน์มาก แต่ต้องเข้าใจว่าผู้หญิงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำงานหนักมาก นอกจากจะดูแลบ้าน เลี้ยงลูก หุงอาหารแล้ว ยังต้องทำมาหากิน ด้วย เพาะะจะนับเวลาที่จะพูดคุยดูแลพูดกิจกรรมของลูกจึงมีน้อย ดังนั้นผู้ชายควรจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้หญิง และช่วยดูแลอบรมลูกหลานให้มากกว่านี้”

ນິມສັຕ່ງ ແລະ ສັນຕິສຸຂ

ສ້າງພຍາບາລເພື່ອສ້າງສັນຕິສຸຂ

ສັນກາຍດົນ/ເຮືອນເຮືອນ : ກຸລືອີດາ ສາມະພຸທີ

“

ເຮົາຈະຈະໄມ້ໄດ້ທຳන້າທີ່ສ້າງຄນໃນສູນະທີ່ເປັນແມ່ຄົນຕາມຫລັກສາສານາ
ອີສລານ ແຕ່ກົງມີໃຈແລະຮູ້ສຶກວ່າຕັ້ງເອງມີຄຸນຄ່າທີ່ມີໂກສາໄດ້ເປັນຄຽງ ທຳ
ນ້າທີ່ສ້າງເຢາວໜ້າໃຫ້ເປັນພຍາບາລທີ່ມີຄຸນກາພເພື່ອທຳງານຮັບໃຊ້ສັງຄນ

”

୬

ສົງທີ່ ນິມັດຕູກາ ແລະ ອຍາກເຫັນທີ່ສຸດ ແລະ ເຊື່ວ່າສິ່ງນີ້ເປັນທຸກທຳທີ່ຈະນຳສັນຕິສຸກລັບ
ຄືນສຸ່ສາມຈັງຫວັດໝາຍແດນນາກໄດ້ກົດໆອີງ ການທີ່ແຕ່ລະຄນຮັບຜິດຂອບດ່ອໜ້າທີ່ຂອງຕັວເອງ
ອຍ່າງດີທີ່ສຸດ ແລະ ໄໃໝ່ຄວາມສາມາດທີ່ມີອີ່ຢູ່ເພື່ອໜ້າເລື່ອສັງຄມ ດູແຜງໆອື່ນເທົ່າທີ່ຈະໄດ້

เชอเป็นพยาบาลและครุสตอนพยาบาล มันอาจเป็นงานที่ไม่ได้ยิ่งใหญ่หรือสำคัญอะไรมากหนา แต่นิมัคตุราก็มั่นใจว่าการที่เชอทำหน้าที่พยาบาลอย่างดีที่สุด เด็มความสามารถที่สุด ย่อมมีส่วนไม่มากก็น้อยที่จะทำให้สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานีบ้านเกิด และจังหวัดยะลาที่เชอใช้วิถีทำงานตลอดระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา กลับมาลงบสุน្រ่าอยู่เหมือนเดิม

นิมัคตุรา เกิดในครอบครัวมุสลิม หลังจากเรียนจบคณะพยาบาลศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เดอกรากบ้านไปทำงานที่จังหวัด พะเยา แต่แล้วเหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อปี 2547 และโทรศัพท์จากหلانด้วยน้อยที่เล่าให้เชอ พึงสัมภาษณ์ว่า “บ้านเรามีระเบิด” ทำให้เชอตัดสินใจขอย้ายมาทำงานที่ยะลา ซึ่งขณะนั้นมี ตำแหน่งว่างอยู่ที่วิทยาลัยพยาบาลและพดุงครรภ์ยะลา

ปัจจุบันเรื่องดำเนินการเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา และช่วยงานศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ (สศช.) ด้านการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

“เราไฟฝันจะเป็นพยาบาลมาตั้งแต่เด็ก เพราะเป็นอาชีพที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ตอนที่ข้าymา yatla ต้องมาเป็นครูพยาบาล ก็ทำใจอยู่รับหนึ่งเพรา ying raka การเป็นพยาบาล แต่ก็คิดได้ว่าถ้าเราเป็นพยาบาล เรายังแลคนໄให้ครั้งละ 40 คน เป็นอย่างมาก แต่ถ้าเป็นอาจารย์พยาบาล เราสามารถถ่ายทอดความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ให้ลูกศิษย์ ได้ครั้งละ 60-70 คน ประเทศไทยก็จะมีพยาบาลที่ดูแลคนໄเพิ่มขึ้น อีกเช่น

“พอเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบก็รู้สึกไม่สบายใจ และอยากรีบกลับบ้าน สามจังหวัดภาคใต้เป็นบ้านของเรา พอกลับมาพบว่าวิถีชีวิตเปลี่ยนไปมาก มีเด็กฯ เดินทางกลับบ้าน จึงไปไหนก็ต้องระมัดระวังมาก เราไม่รู้สาเหตุของความไม่สงบที่เกิดขึ้น แต่ใจอยากให้มั่นคง อยากให้ทุกอย่างเหมือนเดิม ในเมืองบ้านเรามีปัญหาอย่างนี้ สิ่งที่เราทำได้ก็คือ ใช้ความรู้ความ

สามารถที่มีอยู่ของเรารวยแก่ปัญหา และทำงานให้ดีที่สุดภายใต้ข้อจำกัดที่มี

“วิทยาลัยพยาบาลมีอยู่ทั้งหมด 25 แห่งทั่วประเทศ งานบริหารและหลักสูตรการศึกษาเหมือนกันทุกแห่ง แต่การบริหารวิทยาลัยพยาบาลบรรจุฯนี้จะยากกว่าที่อื่นตรงที่ต้องจัดการศึกษาท่ามกลางภาวะความไม่สงบ เรายังต้องดูแลความปลอดภัยของนักศึกษาพยาบาล 300-500 คน ที่พักอยู่ในหอพักของวิทยาลัย เวลาเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น ทั้งอาจารย์และนักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงเสียขวัญ ขาดกำลังใจ เราต้องทำทุกทางให้วิทยาลัยดำเนินต่อไปได้ ต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปตามสถานการณ์”

“โชคดีที่วิทยาลัยของเราดังไม่เคยตกเป็นเป้าหมาย แต่ก็มีลูกศิษย์และคนในครอบครัวของลูกศิษย์ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบอยู่บ้าง คนหนึ่งถูกยิงระหว่างช้อนห้ายมโดยร้าย无缘 คืนนั้นต้องให้เลือดถึง 29 ถุง เนரอตมาได้แล้วก็เรียนต่อจนจบ อีกรายเป็นลูกศิษย์ที่เพิ่งเรียนจบ ถูกยิงเสียชีวิต เจ้าหน้าที่เอกสารมาส่งที่ รพ. ยะลา พยาบาลก็ติดใจ เพราะจำหน้ำได้ว่าเป็นนักศึกษาพยาบาลที่เคยมาฝึกงานที่นี่

“ยิ่งมีคนได้รับบาดเจ็บ เสียชีวิตมาก เรายิ่งต้องคิดว่าเราจะช่วยเหลืออะไรได้บ้าง ตอนนี้เรากำลังเร่งผลิตพยาบาลเพิ่ม 3,000 คน ในวิทยาลัยพยาบาลทั่วประเทศ เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนพยาบาลโดยเฉพาะในสามจังหวัดภาคใต้ แต่ก็ยังไม่รู้ว่าพยาบาลที่กำลังจะจบใหม่เหล่านี้จะมาทำงานที่นี่สักกี่คน

“การสอนนักศึกษาพยาบาล เราบุ่นเน้นการปลูกฝังเรื่องของจิตอาสาให้เด็ก เพราะเห็นว่าคนในสังคมขาดเรื่องจิตอาสากันมาก ไม่เพียงเฉพาะในแวดวงพยาบาล แต่ในทุกวงการ คนจำนวนมากนึกถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม”

นับจากเริ่มวิชาชีพเป็นครูสอนพยาบาล มีนักเรียนพยาบาลที่ “ผ่านมือ” อาจารย์นิมศศรุ่าไปแล้วกว่าสองพันคน ความรักและมุ่งมั่นในการเป็นครูพยาบาลทำให้เธอได้รับรางวัลผู้บริหารการพยาบาลดีเด่น สาขาวิชาการศึกษา ประจำปี 2550 จากสมาคมบริหารการพยาบาล

ส่วนหนึ่งของคำประกาศเกียรติคุณระบุไว้ว่า “อาจารย์นิมศศรุ่าเป็นผู้มีความ

ประพฤติและปฏิบัติงานด้วยความยั่นหนันเพียรและมีความรับผิดชอบสูง บริหารองค์กร
ภายในสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างคล่องด้วยความอดทน
ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค มีความซื่อสัตย์สุจริต เมตตากรุณาและเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ต่อ
ผู้เดบังคับบัญชา ต่อนักศึกษาและผู้อ่อนแหน"

แต่ถึงอย่างนั้นอาจารย์นิมัคตุรา ปัจจุบันอายุ 50 ปีก็ยังรู้สึกว่า "ไม่ได้มีส่วนช่วย
ในการแก้ปัญหาความไม่สงบอย่างเต็มที่" เมื่อปลายปี 2551 เขายังเริ่มต้นทำงานกับ
ศาสตร. ซึ่งกำลังขยายงานด้านการเยี่ยวยาผู้ได้รับผลกระทบจากจังหวัดปัตตานีมาที่ยะลา
และนราธิวาส

"เราทำหน้าที่ประสานงาน และส่งข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบให้ ศาสตร. รวมทั้งลงพื้นที่
ไปพบผู้ได้รับผลกระทบที่อยู่ในฐานข้อมูลของ ศาสตร. ซึ่งมีทั้งชาวพุทธและมุสลิม หรือถ้า
ได้รับข้อมูลจากโรงพยาบาลในพื้นที่ว่ามีผู้เสียชีวิตก็จะไปเยี่ยมครอบครัวของเขานั่นคุณ
ตามໄດ่เวลาต้องการความช่วยเหลือด้านไหน แล้วเราก็ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เท่านั้น
พัฒนาสังคมจังหวัดเพื่อให้ความช่วยเหลือ บางกรณีที่เราไปเยี่ยมแล้วพบว่ายังไม่ได้รับ
เงินช่วยเหลือก็ช่วยติดตามดูว่าติดขัดในขั้นตอนไหน เราเหมือนหน่วยที่ช่วยเติมเต็มใน
ส่วนที่ภาครัฐละเลยหรือเข้าไม่ถึง

"ระยะแรกเรานั่นที่กลุ่มหญิงหม้าย ซึ่งต้องปรับตัวมากหลังจากสามีเสียชีวิต¹
จากการศึกษาเราพบว่าผู้หญิงกลุ่มนี้ต้องใช้เวลาประมาณ 6-12 เดือนที่จะทำใจ จนนั้น
จึงเริ่มเปลี่ยนบทบาทตัวเองจากผู้ตามมาเป็นผู้นำครอบครัว จากที่เคยดูแลลูกอย่างเดียว
ก็ต้องหางงานทำ เท่าที่คุณพบว่าหญิงหม้ายอยากรได้อาชีพ เพราะการมีอาชีพเท่ากับการ
ดูแลตัวเองและครอบครัวได้อย่างยั่งยืน การเยี่ยวยาที่สำคัญที่สุด คือการทำให้เข้าพึ่ง
ตนเองได้"

"บางคนที่เราไปเจอกะ บอกว่าตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ไม่เคยมีใครไปเยี่ยมเขาเลย ซึ่ง
เราคงต้องว่าอย่างน้อยก็มีเราคนหนึ่งที่ไปคุยกับเขา ช่วยดูแลอาการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วย
ได้บ้าง เพราะเราเป็นพยาบาล อะไรที่ช่วยไม่ได้ก็ทำหน้าที่ประสานความช่วยเหลือให้"

ด้วยความที่นับถืออิสลามและพูดภาษาสามัญได้ ประกอบกับความโอบอ้อมอารีที่
ผู้คนยอมรับผู้สิ้น命ได้จากเวลาและถ้อยคำอันอ่อนโยนของเชื้อ นิมัคตุราจึงสามารถเข้าถึง

และเข้าใจความรู้สึกของผู้ได้รับผลกระทบได้อย่างดี

“ถ้าพบครอบครัวผู้สูญเสียที่เป็นมุสลิม เรายังจะปลอบใจเขาว่า ถึงเวลาที่พระเจ้า กำหนดแล้ว ต้องคืนสู่พระเจ้า ถึงไม่โคนในสถานการณ์ความรุนแรงก็ต้องเสียชีวิตด้วย อย่างอื่น คนที่ยังมีความแคร้นเราก็จะบอกให้เขาให้อภัย เพราะเราทำผิดพระเจ้ายังให้อภัย เวลาคนอื่นทำผิดเราก็ต้องให้อภัย เรื่องนี้ศาสนพุทธก็มีสอน

“หลักคำสอนในศาสนาอิสลามทำให้เราไม่กลัวความตายด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้น เวลาลงพื้นที่ หรือเมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรง เราจะบอกตัวเองว่าถึงเวลาตายคงหนีไม่พันทั้งที่สาวและน้องชายก็รับราชการอยู่ที่ปัตตานี อยู่ในจุดที่เสี่ยงทั้งนั้น เราจึงคิดว่าถ้า ถึงเวลาที่พระเจ้ากำหนดให้เราหยุดหายใจ ไม่ว่าจะด้วยเหตุอะไร เราก็ต้องตาย ดังนั้น ในเมื่อยังมีชีวิตอยู่ ขอให้เราได้ใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ตามความสามารถของตัวเอง จะขอใช้ชีวิตที่มีคุณค่า เพราะจริงๆ แล้วพระเจ้าให้โอกาสเรามากกว่าคนอื่น ตรงที่เรามีความรู้ ได้เป็นพยาบาล ได้เป็นครู เราจึงต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด เราควรจะเสียใจถ้ามีชีวิตอยู่แล้วไม่ทำหน้าที่ของตัวเองให้ดี

“ปัญหาภาคใต้แก้ไขไม่ได้ด้วยคนใดคนหนึ่ง อาชีพใดอาชีพหนึ่ง เขื่อว่าถ้าทุกคน ทำหน้าที่ของตัวเองต่อไปอย่างนี้ ประสานงานกันไปอย่างนี้อีกสักระยะ สถานการณ์จะดีขึ้น ส่วนใหญ่บกพร่อง คนที่มีความรู้ความสามารถด้านนั้นๆ ก็เข้าไปเสริม อุดรูรักกันไปเรื่อยๆ

“เราเองยังมีอะไรอีกเยอะแยะที่อยากรำเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่ง เป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องจนกว่าเราจะยืนได้ด้วยขาตัวเอง เรายังหวังว่าองค์กรต่างๆ ที่เข้ามาทำงานด้านการเยียวยา จะดูแลคนที่น้อยกว่าต่อเนื่องเข่นกัน”

ปัจจุบันนี้อาจารย์นิมัศตุราอยู่บ้านในตัวเมืองยะลาภบุคุณแม่วัย 76 ปี

“เนื่องจากพี่ไม่ได้แต่งงาน เวลาส่วนใหญ่จึงหมดไปกับการทำงานและดูแลคุณแม่ เราชาระไม่ได้ทำหน้าที่สร้างคนในฐานะที่เป็นแม่คนตามหลักศาสนาอิสลาม แต่ก็ภูมิใจ และรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าที่มีโอกาสได้เป็นครู ทำหน้าที่สร้างเยาวชนให้เป็นพยาบาลที่มีคุณภาพเพื่อทำงานรับใช้สังคม”

ປະຕິເມາະ ຢູ່ໂທື່ງ ແລ້ວ

ຜູ້ນໍາຄວາມສົດໃສຂອງເຕັກ ຖ ກລັບຄືນມາ

ສັນກາຍລົມ/ເຮັບເງິນ : ຖຸລົງທີ່ ສາມພຸກຂີ

“

ສິ່ງທີ່ອໝາກເຫັນມາກີ່ສຸດຄື້ອ ມີຄົດເຂົ້າມານ້ອຍຫຼືອໄມ່ມີເລຍ ຈຳນວນຄົດທີ່
ນ້ອຍລົງເປັນເຄື່ອງວັດຄວາມສໍາເຮົາໃນການທຳການຂອງເຮົາ ແຕ່ສົດົຕົກດີເພີ່ມ
ຂຶ້ນຕົວດ ເຮົາອໝາກໃຫ້ບຽນກາສທີ່ດີເກົ່າ ກລັບຄືນມາສູ່ສາມຈັງຫວັດ
ອໝາກເຫັນເຕັກ ມີແວຕາສົດໃສໜໍອນເດີມ

”

ทันทีที่ ป้าดีเมะ ยูโซะ พนักงานคุณประพฤติก้าวเข้าไปในบริเวณพื้นที่กักกันภายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี เด็กและวัยรุ่นที่อยู่ในเสือสีฟ้า (ศาลาตัดสินแล้ว) และเสือสีแดง (คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา) ต่างพากันเดินมาที่เชอ บางคนร่างกายผายแพรอม หวานาเลื่อนคลอยอันเป็นผลมาจากการติดยาเสพติด พวกเขากลับกันถามถึงความคืบหน้าของคดี ถามว่าเมื่อไหร่จะได้กลับบ้าน ทำไมศาลถึงเลื่อนการพิจารณา ฯลฯ หญิงมุสลิมร่างเล็กวัย 36 ปี ตอบคำถามพวกราเป็นภาษาอามาหยูอย่างใจเย็น เชือย้มให้เด็กชายแล้วพูดปลอบโยนสับกับบอร์มสั่งสอนว่าอย่าทำผิดอีก จะได้ไม่ต้องกลับเข้ามาอยู่ในนี้

ป้าดีเมะนีกลิ่งข่าวตัวการเป็นครูที่โรงเรียนปอเนาะแห่งหนึ่งจังหวัดยะลาเมื่อ 10 กว่าปีก่อน ที่นั่น แม้จะต้องเดินทางไป-กลับจากบ้านที่ปัตตานีเป็นเวลาหลายชั่วโมง ทุกวัน แต่ก็มีความชื่นใจที่เห็นเด็กๆ มาเรียนศาสนา ลูกศิษย์ที่จบไปก็ได้เรียนต่อที่โรงเรียนในเมือง หรือประกอบอาชีพที่ดี แต่ที่สถานพินิจฯ ซึ่งเชอเข้ามาทำงานเป็นพนักงานคุณประพฤติได้ 7 ปีแล้ว เธอพบแต่เยาวชนที่มีปัญหา ก่ออาชญากรรม ติดยาเสพติด เมื่อพ้นโทษไปแล้วก็ไปทำผิดอีก แล้วก็ถูกส่งกลับมาที่นี่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

แต่ถึงอย่างนั้นเชอก็ไม่คิดจะทิ้งเยาวชนหญิงชายที่นี่ไป และฝ่าคิดว่าจะพัฒนา กิจกรรมในสถานพินิจฯ อย่างไรให้เยาวชนที่ออกจากที่นี่ไปกลับด้วยเป็นคนดี ไม่ทำผิดซ้ำอีก

“ตอนเด็กๆ ฝันว่าอยากรажานเป็นเจ้าหน้าที่อนามัยในชุมชน แต่พอเรียนจบ (ปริญญาตรีและโทที่คณะสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี) เพื่อนชวนไปเป็นครูสอนที่โรงเรียนสอนศาสนาที่ยะลา พอไปเป็นครูแล้วก็รู้สึกรักเด็กภูมิใจที่ได้เห็นพัฒนาการของเข้า แต่ขณะเดียวกันเราก็เห็นปัญหาของเด็กในภาคใต้ด้วยคือ พื้นฐานการศึกษามาต่ำ อ่านหนังสือไม่ออก เริ่มติดยาเสพติด ทำงานที่นั่นอยู่หกปี ก็รู้สึกว่าอ้มด้วย จึงมาสอบเป็นพนักงานคุณประพฤติที่สถานพินิจฯ ปัตตานี

ป้าดีเมะมีหน้าที่ทำงานด้านคดี ซึ่งมีทั้งคดีอาญา คดีครอบครัว คดีกำกับการปกครอง เมื่อมีเด็กถูกส่งเข้ามา เธอจะเริ่มต้นจากการเรียกผู้ปกครองมาสอบปากคำแล้วจึงออกพื้นที่ไปหาข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่ถูกดำเนินคดี ดูสภาพความเป็นอยู่ สอบถามถึงพฤติกรรมจากคนรอบข้าง หาสาเหตุที่ทำให้เขากละทำความผิด จากนั้นก็หาแนวทาง

ในการแก้ปัญหา แล้วนำไปให้ข้อมูลกับศาลพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ปัญหาของเด็กให้ศาลพิจารณา

“ช่วงเวลาทำงานที่สนุกมากที่สุด คือ การได้ออกพื้นที่ไปสำรวจพื้นที่ของเด็ก แต่พอเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ การลงพื้นที่ไปดูสภาพความเป็นอยู่ของเด็กก็ทำได้ยาก เพราะไม่ปลอดภัย บางครั้งผู้ปกครองมาขึ้นศาลไม่ได้ เพราะกลัวอันตรายระหว่างทาง อย่างกรณีล่าสุด เรายพยายามจะช่วยเหลือเด็กที่โดนคดีมีภัยชายนครอบกรอง เด็กมาจากครอบครัวที่ลำบากมาก คือ ไม่มีพ่อ แม่ตาบอด แล้วก็มีน้องเล็ก ทางสถานพินิจฯ เสนออัยการสั่งไม่ฟ้อง เพราะเห็นว่าเป็นคดีเล็กน้อย แต่ข้อมูลเราไม่เพียงพอและไม่สามารถให้การลงเคราะห์ได้ เพราะบ้านของเขายังไม่พื้นที่สีแดง ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ได้รับคำเตือนว่ายังไม่ควรลงไป เพราะอันตรายมาก ช่วงนี้ก็เลยยังช่วยเด็กไม่ได้ ถ้าไม่มีปัญหารื่องความรุนแรง เราคงได้ลงพื้นที่ไปดูสภาพบ้าน แล้วช่วยเหลือให้คดีจบไปแล้ว

“ปัจจุบันมีเด็กอยู่ที่สถานพินิจฯ 40 คน เป็นผู้ชายเกือบทั้งหมด 95 เปอร์เซ็นต์ เป็นเด็กมุสลิม คดีเด็กและเยาวชนที่ปัจจุบันมีเฉลี่ยเดือนละประมาณ 10 คดี ซึ่งนับว่า ยังไม่เยอะเมื่อเทียบกับจังหวัดใหญ่อย่างเชียงใหม่ กรุงเทพฯ สงขลา ส่วนใหญ่เป็นคดียาเสพติด รองลงมาคือ ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย

“เด็กที่เข้ามาที่นี่มีสารพัดโรค ทั้งคิดไม่เป็น วางแผนไม่เป็น ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ขาดทักษะการปฏิสัมพันธ์ไม่ดี ไม่เห็นคุณค่าและความสามารถในตัวเอง พฤติกรรมของเด็กเปลี่ยนไปทางที่แย่ลงกว่าเมื่อก่อน ลักษณะการกระทำผิดครุณเร่งรีบ ในขณะที่การศึกษาของเด็กในพื้นที่ไม่สามารถเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะรับมือกับวัสดุนิยมที่ถูกนำมาในชุมชนได้ เดียวเนื้อทรัพย์มือถือและมือถือริชค์กล้ายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ของเด็กที่นี่

“ที่น่าเป็นห่วงมากคือ เด็กที่นี่กำลังจะถูกทำลายด้วยน้ำใจที่อ่อน ซึ่งเป็นยาเสพติดที่แพร่หลายมาก หาซื้อด้วยเงิน บางบ้านต้มกันเองเลยก็มี นอกจากนี้ก็มีโซเคน—ยาเสพติดประเภท 4 ซึ่งเมื่อกินเข้าไปแล้วจะถูกยุงให้ก่ออาชญากรรมได้ง่าย ตราบใดที่เยาวชนยังถูกขังจุ่งหรือถูกเป็นเครื่องมือของผู้ก่อความไม่สงบ ปัญหาภาครัฐก็ไม่จบ

“ปัญหาเด็กและเยาวชนในสามจังหวัดภาคใต้ ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาครอบครัว ตามหลักศาสนาอิสลามผู้หญิงมีหน้าที่เลี้ยงลูกอย่างเดียว แต่ผู้หญิงที่นี่ต้องทำงานเกินบทบาทหน้าที่จนไม่มีเวลาดูแลลูกเท่าที่ควร ผู้หญิงต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ กรณีบาง

งานบ้าน ทำอาหาร พ่อจะค่อนข้างห่างเหินกับลูก บางทีก็ยังพูดกันเล่นๆ ว่า ผู้ชายที่นี่ มีเวลาคุยกับนก (นักกรงหัวจุกที่นิยมเลี้ยงกันในภาคใต้) แต่ไม่มีเวลาคุยกับลูก ดูจ่ายๆ เวลาเด็กๆ ก็จับ แม่จะเป็นคนมาหาลูก มาประกันตัวหรือเยี่ยมลูก ส่วนพ่อจะโทรศัพท์และไม่ค่อยสนใจ"

แม้ว่าจะทุ่มเทและตั้งใจทำงานมากเพียงใด แต่ปัตติเมะยอมรับว่าผลที่ออกมายังไม่น่าพอใจเท่าที่ควร เพราะติดขัดกับระบบเปลี่ยนและหลักสูตรการเรียนรู้เด็กที่ถูกกำหนดโดยส่วนกลาง

"พื้นที่ตรงนี้เป็นพื้นที่พิเศษ แต่การทำงานด้านการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปนั้น ไม่ได้สอดคล้องกับพื้นฐานของเด็ก เราอยากริเริ่มให้มีศาสสนบำบัด คือใช้หลักคำสอนทางศาสนามาช่วยขัดเกลาพฤติกรรมของเยาวชน คุณภายนอกอาจจะมองว่าคนสามจังหวัดเป็นคนเคร่งศาสนา แต่ความจริงไม่ใช่ย่างนั้น เด็กที่เรียนโรงเรียนปอเนาะมาก็มีความรู้ทางศาสนาเพียงผิวน แต่ยังขาดความรู้สายสามัญด้วย"

"ถ้าเปลี่ยนหลักสูตรได้ก็อย่างเปลี่ยนทั้งหมด เพราะที่ใช้อยู่ตอนนี้มันไม่สอดคล้องกับพื้นฐานของเด็ก เราอยากริเริ่มให้มีศาสสนบำบัด คือใช้หลักคำสอนทางศาสนามาช่วยขัดเกลาพฤติกรรมของเยาวชน คุณภายนอกอาจจะมองว่าคนสามจังหวัดเป็นคนเคร่งศาสนา แต่ความจริงไม่ใช่ย่างนั้น เด็กที่เรียนโรงเรียนปอเนาะมาก็มีความรู้ทางศาสนาเพียงผิวน แต่ยังขาดความรู้สายสามัญด้วย"

"เด็กกลุ่มนี้เป็นพวกที่ถูกขังจุจุลงให้ร่วมกับผู้ก่อความไม่สงบ เราจึงได้จากวิธีคิดและสัญลักษณ์บางอย่าง ซึ่งเราต้องคุยกับเขาเป็นพิเศษและคุยอย่างใจเย็น เราจะไม่ตัดสินหรือสั่งสอนเขา แต่จะพยายามเปลี่ยนความคิดเขาโดยไม่ให้เข้ารู้ตัว ซึ่งหลักสูตรของกรมฯ ไม่มีเรื่องนี้เลย เราต้องอาศัยประสบการณ์ตัวเองล้วนๆ ซึ่งถ้าให้นั่งคุยกับเป็นรายบุคคลจะได้ผลไม่ดีเท่าการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ถ้ามีศูนย์ฝึกอบรมเด็กสถานพินิจฯ ของสามจังหวัดโดยเฉพาะ และสามารถสร้างหลักสูตรเฉพาะพื้นที่สามจังหวัดได้ การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนของเราจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น"

"เรื่องออกแบบหลักสูตรของนี้ เดຍเสนอคับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดข่ายเด่นภาคใต้ (ศอ.บต.) ไปแล้วว่า สถานพินิจฯ ปัตตานี ยะลา นราธิวาสคร่าวมีหลักสูตรเฉพาะของตัวเอง แต่ดูเหมือนว่า ศอ.บต. ยังคงไม่เห็นปัญหา ถ้ามีศาสสนบำบัดจะช่วยได้"

เยื่อมา ก กิจกรรมทางศาสนาถือเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่ง เช่น การละหมาดขอพรให้ดัวเองเปลี่ยนแปลงและสำนึกผิดกับสิ่งที่ตัวเองกระทำ กิจกรรมที่ทำอยู่ทุกวันนี้เมรูว่าสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้หรือเปล่า เพราะไม่มีการประเมินผล ถ้าไม่ได้ผล เรายังต้องค้นหาแนวทางอื่น ต้องทดลองกิจกรรมใหม่

ปาตีเมะยะมรับว่าการคลุกคลีอยู่กับเด็กที่ก่อคดีอาชญากรรม ทำงานอยู่กับคดีเด็กและเยาวชน ทำให้เชอร์สึกหดหู่และเคร้าใจ บ่อຍครังที่เชอร้องให้ขนะสอบสวนเด็ก และผู้ปกครองด้วยความสงสารในสภาพความเป็นอยู่และปัญหาที่รุนเร้าพวากเข้า แต่ความก้มใจในงานและความปราณາอย่างแรงกล้าที่จะข่วยเหลือเด็กเหล่านี้ทำให้เชอไม่ท้อถอย

“วุ่งที่รู้สึกแยกตัวสุดคือหังเหตุการณ์ก็อธิบายได้ดีในห้องน้ำเลย แล้วก็เริ่มรู้สึกว่าปัญหาของเยาวชนที่นี่เลวร้ายลงมาก และจะแย่ลงกว่าเดิม ต่อมาไม่นานก็มีลูกศิษย์ถูกยิงตายอีกหลายคน เด็กพากันเร้าสัมผัสได้ว่าเป็นคนมีอดีตการณ์และอยากร้ายงานเพื่อสังคม

“งานของเราเครียดมาก แต่เราก็ต้องทำต่อไป เวลาเนี้ยอย่างๆ จะคิดถึง
พระเจ้า การทำงานเพื่อพระเจ้า ไม่ว่าจะเป็นงานที่เล็กน้อยแค่ไหน ขอแค่เราได้รับความ
โปรดป凡จากพระเจ้า เรายังมีพลังทุกเวลา แต่ถ้าทำงานเพื่อเห็นผลสำเร็จเราคงหมด
แรงไปแล้ว เพราะบุญทามันมีมาเรื่อย ไม่ได้จบง่ายๆ บางทีเจอเรื่องหนักๆ ก็คิดเสียว่า
พระเจ้าต้องการทดสอบความอดทนของเรา

“เราก็มีใจอยู่ทุกนาทีที่ได้ทำหน้าที่นี้ แม้จะมีความกดดัน แต่ก็มีบางเดสที่ทำให้เราภูมิใจ เป็น เด็กคนหนึ่งถูกส่งมาอยู่ที่นี่ด้วยคดียาเสพติด เมื่อกลับออกไป เขาไปเป็นอาสาสมัครของ ‘โครงการสะพานชีวิต’ ที่จังหวัดสงขลา เพื่อให้คำแนะนำกับเด็กคนอื่นๆ ที่มีปัญหาเหมือนกับเขา เมื่อไม่นานมานี้เข้าได้รับการยกย่องเป็นเยาวชนดีเด่นระดับชาติ และเรียนจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยสหทัยธรรมชาติราชบูรณะ

“สิ่งที่อยากรีบมากที่สุดคือ มีคดีเข้ามาน้อยหรือไม่มีเลย จำนวนคดีที่น้อยลงเป็นเครื่องวัดความสำเร็จในการทำงานของเรา แต่สถิติกดีเพิ่มขึ้นตลอด เราอยากรีบบรรยายกาศที่ดีเก่าๆ กลับคืนมาสู่สามจังหวัด อย่างเห็นเด็กๆ มีเวลาสดใสเหมือนเดิม”

แพทย์หญิงวันทิรา ทางรัตนสุวรรณ สายบุรีคือบ้าน โรงพยาบาลคือหัวใจ

ສັນກາຜະລົມ/ເຮືອງເຮືອງ : ກຸລົມ ສາມະພູທີ

ຄມກາຍອນ/ເຮັດວຽກ : ແກ້ວມະນຸມ ສາມແພຸງ

ทนมมีความสุขที่ได้ทำงานในโรงพยาบาลชุมชน เพราะความสัมพันธ์ระหว่างหมอกับคนไข้เป็นไปอย่างอบอุ่น ซึ่งอาจจะต่างกับโรงพยาบาลในเมืองใหญ่... สายบุรีเป็นอำเภอที่น่าอยู่ที่สุดอำเภอหนึ่งในประเทศไทย เป็นเมืองเล็กๆ ผู้คนน่ารักและมีน้ำใจ อากาศดีและธรรมชาติสวยงาม

99

หน้าและเวลาที่สดใส เสียงพูดที่ดังกังวานเจือด้วยเสียงหัวเราะตลอดการสนทนา บอกให้รู้ว่าผู้หญิงคนนี้เป็นคนที่มีความสุข

มันอาจเป็นความสุขจากการที่เธอเพิ่งได้รับรางวัลแพทย์ดีเด่นในชนบทประจำปี 2551 ซึ่งเป็นผู้หญิงคนแรกในรอบ 35 ปีที่ได้รับรางวัลนี้ ความสุขจากการได้ทำงานที่เธอรัก หรือความสุขที่ได้เห็นโรงยาบาลสมเด็จพระยุพราชสายบุรี ฯ. ปัตตานี ที่เธอเป็นผู้อำนวยการอยู่เป็นที่พึ่งของผู้คนใน “พื้นที่สีแดง” อย่างแท้จริง

ไม่ว่าความสุขของแพทย์หญิงวัย 40 ปีคนนี้จะมาจากไหนก็ตาม มันเป็นขุมพลังอันยิ่งใหญ่ที่ทำให้ ภัททิรา ทางรัตนสุวรรณ ชาวสงขลาที่มาเดินทางมาอพยพในราชีวัสดย์ ยืนหยัดอยู่เคียงข้างชาวสายบุรี ไม่ว่าพื้นที่นี้จะเจอกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เลวร้าย รุนแรง ยืดเยื้อสักเพียงใด

ตอนที่เรียนจบแพทย์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หมอกภัททิรา ก็เหมือนกับนักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่ที่ยกไปใช้ทุนที่โรงพยาบาลในเมืองใหญ่ แต่เมื่อพบว่าการแข่งขันสูง เธอจึงเลือกมาประจำที่ รพ. สมเด็จพระยุพราชสายบุรี นับจากวันนั้นเธอไม่ได้จากปัตตานีไปไหนเลย ยกเว้นช่วงสามปีที่ไปศึกษาต่อเฉพาะทางเท่านั้น

“หมอมีความสุขที่ได้ทำงานในโรงพยาบาลชุมชน เพราะความสัมพันธ์ระหว่างหมอกับคนไข้เป็นไปอย่างอบอุ่น ซึ่งอาจจะต่างกับโรงพยาบาลในเมืองใหญ่ๆ ที่คนไข้มาพบหมอด้วยความกลัวและหesitance สายบุรีเป็นอำเภอที่น้อยที่สุดอำเภอหนึ่งในประเทศไทย เป็นเมืองเล็กๆ ผู้คนน่ารักและมีน้ำใจ อาการดีและธรรมชาติสวยงาม ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นคนในพื้นที่ แต่หมอก็รักและผูกพันกับที่นี่ ตอนนี้ย้ายทะเบียนบ้านมาอยู่สายบุรีแล้ว”

เมื่อถามถึงความทุกษ์ (ถ้ามี) ในการเป็นหมoin พื้นที่สามจังหวัด คุณหมอดตอบทันทีว่า “เหตุการณ์ความไม่สงบทำให้เราลงพื้นที่ไปพบชาวบ้านได้ยากขึ้น”

“เมื่อก่อนเราคิดจะลงพื้นที่ไหนก็ได้ ตอนไหนก็ได้ แต่ตอนนี้ต้องนัดชาวบ้านและหน่วยงานต่างๆ ล่วงหน้า แผนลงพื้นที่ก็ต้องทำอย่างกระชั้นชิด และต้องพยายามปรับเปลี่ยนแผนงานไปตามสถานการณ์”

“กังวลเรื่องความปลอดภัยบ้างเหมือนกันเวลาจะต้องลงพื้นที่ไปเยี่ยมผู้ป่วย แต่ส่วนใหญ่พอไปพบชาวบ้านแล้วจะลืมกลัวไปเลย เพราะต้องทำงาน นานักได้อีกครั้งก็

กลับมาถึงโรงพยาบาลแล้ว บางครั้งไม่รู้ด้วยซ้ำว่าพื้นที่ที่ไปอันตรายแค่ไหน จนบางครั้ง มีตำราจตามไปคุ้มกันโดยไม่รู้ตัว ใจคิดที่ยังไม่เคยเจอเหตุรุนแรงด้วยตัวเอง

“เหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบต่อคนที่นี่มาก ผลกระทบทางร่างกายอาจมีแค่ คนที่ถูกยิงหรือโดนระเบิด แต่ผลกระทบด้านจิตใจทุกคนได้รับเหมือนกันหมด แม้กระทั่ง หมอก็รู้สึกหดหู่มาก บางครั้งก็ชี้มีไปเป็นวันเลย เพราะคนที่ถูกทำร้ายและส่งมาโรงพยาบาล ล้วนแต่เป็นคนที่รู้จัก เวลาไม่บ้าดเจ็บจากเหตุการณ์หนอะลงมาดูเองทุกราย อย่างน้อย จะได้เป็นกำลังใจให้ครอบครัวและญาติของเข้า กรณีที่ติดใจมากที่สุดครั้งหนึ่งคือ ปลัด ที่ย้ายมาใหม่ เพิ่งจดงานเลี้ยงต้อนรับกันไปถูกยิงเสียชีวิต”

ในทางวิชาชีพ เรียกได้ว่าหมอกวัททิราเติบโถอย่างรวดเร็ว เขายังได้รับแต่งตั้งเป็น ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชั่วคราวตั้งแต่อายุ 25 ปีเท่านั้น คุณหมอบอกว่าเหตุที่เธอ ถูกเลือกในตอนนั้นเพราะสามารถสุขจังหวัดอย่างได้ผู้หญิงมาทำงานนี้ เพราะต้องทำงาน กับชุมชนเยอะ หลังจากไปเรียนต่อเฉพาะทางกลับมาไม่นาน เธอก็ได้เป็นผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช ซึ่งเป็นโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง

“สิ่งที่ยากในการบริหารงานโรงพยาบาลชุมชนในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ไม่สงบคือ การสร้างขวัญกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ ทำอย่างไรให้เขาอยู่ทำงานกับเรานานที่สุด โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพซึ่งเราต้องการมากในพื้นที่อย่างนี้ ซึ่งหมอยาญามทำโดยการสร้าง ความสามัคคีในองค์กร ข้างนอกจะแตกแยกกันแค่ไหน แต่ในโรงพยาบาลของเรามี ต้องสามัคคีกัน ซึ่งก็นับว่าประสบความสำเร็จพอสมควร เพราะมีคนขอย้ายออกพื้นที่ น้อยมาก

“หมอก็เป็นคนเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ ถ้าเราเชื่อมั่นว่าเราทำได้ เรา ก็จะทำได้ และมัน เป็นอย่างนั้นจริงๆ คือ ถ้างานไหนที่ต้องทำจะทำสำเร็จทุกครั้ง ไม่ว่ายากหรือต้องเหนื่อย แค่ไหน แต่ข้อสำคัญคือต้องลงมือทำด้วย ไม่ใช่นั่งคิดเฉยๆ”

“นักศึกษาแพทย์ที่จบใหม่สัยนี้แค่ได้ยินว่า ‘โรงพยาบาลชุมชน’ ก็กลัวแล้ว แต่ อย่างให้พวกเขารู้ด้วยว่าถ้าชุมชนไม่มีอะไร ทำไม่แพทย์โรงพยาบาลชุมชนถึงทำงานกัน ได้นานๆ หลายท่านอยู่กับเกี้ยวน้อย”

ความเป็นผู้หันมิ่งที่ทำงานในพื้นที่ทั่วไปอย่างนึงก็มีปัญหาอยู่บ้าง คุณหมอยังจำได้ว่าครั้งหนึ่งเธอต้องจำใจยกเลิกการลงพื้นที่ไปพบชาวบ้านที่ อ. ยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เพราะว่าเธอเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นผู้หันมิ่งเพียงคนเดียว จึงไม่เหมาะสมที่ไปนอนค้างในหมู่บ้านกับพื้นที่เป็นผู้ชายล้วน

เนื่องจากคุณหมอยังไม่มีครอบครัวและพักอยู่ในโรงพยาบาล งานของเธอจึงเริ่มตั้งแต่ก้าวแรกที่เดินออกจากบ้านพักแพทย์เล็กกว่าได้ ทุกเข้าหมอกจะเดินคุยกับยาม คนสวนที่พบรอบห่วงเดินมาที่ห้องทำงาน ware ห้องซักฟอก โรงพยาบาล แล้วจึงมาที่ห้องตรวจเพื่อตรวจคนไข้ที่มารอ กันตั้งแต่ตีห้า ก่อนจะขึ้นไปทำงานบริหารบนชั้นสอง วันไหนที่หมอมีธุระที่อื่นหรือต้องขึ้นเครื่องบินไปกรุงเทพฯ หมจะพยายามเดินแอบๆ คนไข้ “ เพราะรู้สึกผิดที่ไม่ได้อยู่ต่อตรวจคนไข้ ”

แม้จะเป็นชาวพุทธที่เติบโตมาในเมือง ความผูกพันกับสายบูรีและการทำงานในโรงพยาบาลชุมชนมายาวนาน ทำให้หมอก้าวทิราซึ่งชั้บภาระมาถ่ายงานสื่อสาร พูดคุยกับคนไข้ได้

“ เรายุ่งที่ไหนก็ควรเข้ากับคนที่นั่นได้ โดยการเรียนรู้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นภาษา หรือวัฒนธรรม เพื่อให้รู้จักและเข้าใจชุมชนนั้นให้มากที่สุด การพูดภาษาถ้วยได้ช่วยให้การรักษาง่ายขึ้น เมื่อก่อนต้องใช้ล่าม แต่ตอนนี้เราสอนภาษาพูดคุยกับคนไข้ได้เลย ”

“ ที่โรงพยาบาลพระยุพราชฯ มีคนไข้ประมาณ 400 กว่าคนต่อวัน หมอดูจะเจองได้แค่วันละ 45 คนเป็นอย่างมาก อยากรู้ว่าให้ได้มากกว่านี้แต่งานบริหารกินเวลาการพับคนไข้มากพอสมควร ถ้าเป็นตอนออกหน่วยฯ หมอดูจะได้ถึง 100-200 คนในเวลา 4-5 ชั่วโมง ”

“ ตอนนี้โรงพยาบาลกำลังจะขยายจากขนาด 60 เตียง เป็น 120 เตียง และตั้งเป้าหมายไว้ว่าภายใน 5 ปี จะต้องมีแพทย์เฉพาะทางครบถ้วนทุกสีสัน และเป็นแม่ป่ายให้โรงพยาบาลข้างเคียง ความมุ่งมั่นของหมอดู อยากรีบให้โรงพยาบาลก้าวหน้าต่อไป นอกจากในเรื่องของจำนวนเตียงที่เพิ่มขึ้นและโรงพยาบาลใหญ่ขึ้นแล้ว คุณภาพก็ต้องเพิ่มขึ้นด้วย แล้วก็อยากรีบคนในพื้นที่มีสุขภาพดี ป้องกันตัวเองจากโรคภัยไข้เจ็บได้ถ้าชาวบ้านมีสุขภาพดี โรงพยาบาลก็ไม่ต้องรับภาระหนักด้วย ”

สำหรับสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดภาคใต้ หมอกวักทิราตบอย่างคุณหมอมว่า “ปัญหาภาคใต้เป็นเหมือนโรคเรื้อรังที่ต้องใช้เวลาในการรักษา ไม่สามารถรักษาให้หายได้ในทันทีเหมือนโรคฉับพลันทั่วไป แต่คิดว่ารัฐบาลวินิจฉัยโรคได้ รู้ปัญหามานานแล้ว ถ้าทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด อาการเจ็บป่วยเรื้อรังนี้ก็จะดีขึ้นเรื่อยๆ”

॥ ...จุดอ่อนของการไม่ได้อยู่ในพื้นที่อาจเป็นจุดแข็งของเราก็ได้ คือทำให้เรามองสถานการณ์ในอีกมุมหนึ่ง...การที่เราไม่ต้องเผชิญกับความรู้สึกสูญเสียหรือหวัดห่วงเหมือนคนในพื้นที่ ทำให้เรามีเวลาไปอ่านข้อมูลหรือแนวคิดต่างๆ เพื่อช่วยคิดค้นหาทางออก” ขุณานิษฐ์ พูลยรัตน์ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พูดถึงบทบาทของ “นักวิชาการส่วนกลาง” อย่างเช่น

ก่อนหน้านี้คนในแวดวงวิชาการและคนที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้ส่วนมากรู้จัก ขุณานิษฐ์ หรือ “นิด” ในฐานะลูกศิษย์-ผู้ช่วยอาจารย์ชัยวัฒน์ สถาอันนั้นที่ ซึ่งเป็นหนึ่งในกรรมการ 48 คนของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)

แม้ว่าวันนี้ กอส. จะยุติบทบาทและเสียงวิพากษ์วิจารณ์รายงาน กอส. ทั้งในเชิงบวก และลบจะเงียบไปแล้ว แต่ความสนใจในเรื่องความรุนแรงและความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของทีมงาน กอส. อย่างขุณานิษฐ์ไม่ได้เลือนหาย

วันนี้เรอก้าวเข้ามาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างเต็มตัว นอกจากการสอนและงานบริหารที่คณฯ แล้ว อาจารย์สาววัย 30 ปี กำลังเขียนบทความวิชาการและมีโครงการวิจัยเกี่ยวกับความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่แล้ว มี ชื่อเรื่องกว่า เป็นความสนใจที่ต่อเนื่องมาจากการทำงานกับ กอส. นั่นเอง

“เป็นคนจังหวัดสงขลา แต่เมื่อยื่นได้สนใจเรื่องความรุนแรงในสามจังหวัดเท่าไหร่ ยังนึกเสียใจที่พูดภาษาสามัญไม่ได้ ตอนที่ไปเรียนต่อด้าน Peace Studies ที่อเมริกา ก็ไม่ค่อยรู้เรื่องภาคใต้จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ก่อเรื่องเมื่อต้นปี 2547 เพื่อนๆ ทุกคน ก็วิงวามเราซึ่งเป็นนักเรียนไทยคนเดียวในตอนนั้นว่าเกิดอะไรขึ้น แต่เราเกิดมาไม่ได้ ทั้งๆ ที่เหตุการณ์เกิดใกล้บ้านเราแท้ๆ นี่เป็นจุดที่ทำให้เริ่มสนใจปัญหาภาคใต้ พอดี เรียนจบกลับมาก็ไปทำงานเป็นเอ็นจิโน่ฟอร์มเอกอุ่น กลับมาสนใจเรื่องภาคใต้อย่างจริงจังก็ตอนที่มาทำงานกับ กอส.

“ไม่กล้าบอกว่าตัวเองช่วยเขียนรายงาน กอส. เพราะผู้เขียนหลักคือ อ. ชัยวัฒน์ เราเป็นเหมือนกองเสริม หน้าที่ของเราก็คืออ่านงานวิจัยทั้งหมด 11 ชิ้นที่ กอส. มอบหมายให้ทีมวิจัยทำ และประมวลข้อมูลที่ได้ รายงาน กอส. ที่เรามีส่วนร่วมมาก็คือ ส่วนที่ว่าด้วยเรื่องของแนวทางสมานฉันท์ 9 ข้อ ยังจำบรรยายกาศตอนที่นั่งระдумสมองแตกเดียง

๖๗๘ ชุมชนนิชช์ พูลย์รัตน์ ๖๗๙

ช่วยดับไฟใต้ ด้วยการมองจากมุมอื่น

สัมภาษณ์/เรียนเรียง : กุลธิดา สามพุทธิ

เผยแพร่ใน "ครอบครัวไทย" ประจำเดือนกันยายน ๒๕๖๔

“

ปัญหาคลาสสิกที่คนทำงานด้านความรุนแรงและสันติภาพต้องเผชิญ ก็คือ ความรู้สึกที่ว่าเราลงพื้นที่ไปศึกษา วิจัย สังเกตการณ์ แล้วก็ กลับมากรุ่งเหพฯ แต่คนเจ็บคนตาย เป็นเรื่องจริง ชาวบ้านยังต้องอยู่ ท่ามกลางความไม่สงบ ข้อวิจารณ์ที่นักวิชาการมักจะโน้น คือ อยู่บน หอคอยงาช้าง...

”

กันที่บ้าน อ. ขัยวัฒน์ได้อ่ายเลย

“แม้ว่า กอส. จะทำงานแค่นี้ปี แต่ก็เป็นช่วงที่เราได้เรียนรู้อะไรหลายอย่าง เพราะได้มีโอกาสสนับสนุนผู้ใหญ่คุยกันเรื่องภาคใต้ อีกทั้งได้ลงพื้นที่ ทั้งที่ไปกับกรรมการ กอส. แล้วก็ไปเองเพื่อประสานงาน”

หนึ่งปีที่ทุ่มเทกับงาน กอส. และอีกสองสามปีต่อมาที่ครุ่นคิด ศึกษา วิจัยเรื่องภาคใต้ ขยันนิยมทั้งข้อเสนอและคำダメที่ยังด้างค้างคาใจอีกมากมาย

“คำダメที่เรียบง่ายคำตอบไม่ได้ คือ ทำไมกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบไม่ออกสักที ว่าอย่างได้อย่างไร ความรุนแรงก็ดำเนินไปเรื่อยๆ ในหลายกรณีที่ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างยาวนานมากๆ จะถึงจุดหนึ่งที่ทางวิชาการเรียกว่า stalemate คือ ฉันก็เจ็บ เครียก็เจ็บ ต่างฝ่ายต่างขาดแคลนทรัพยากร เงิน คน และแรง ที่จะคิดถึงการมาเจรจา กัน การเจรจาสันติภาพจำนวนมากเกิดขึ้น เพราะแต่ละฝ่ายไม่มีอะไรจะสู้กันแล้วอย่างในศรีลังกา แต่ต่อให้กระบวนการเจรจาสันติภาพเป็นทางเลือกหนึ่ง ในกรณีภาคใต้ก็ทำได้ลำบาก เพราะรัฐบาลไม่รู้ว่าจะเจรจากับใคร ภาคใต้ไม่เหมือนกับที่อื่นที่เราศึกษามาตรฐานที่หาเจ้าภาพไม่เจอ โดยเฉพาะในมุมของผู้ก่อการ

“ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ ในแง่ของระดับความรุนแรงและระยะเวลาอาจเทียบไม่ได้กับความขัดแย้งในศรีลังกา อินโด네เซีย หรือแคนาเมียร์ แต่ปัญหานี้พื้นที่เหล่านี้มีพล็อตเดียวกันคือ ความรุนแรงเกิดขึ้นเพราะนโยบายบังคับสมก袼ลืน ทำให้คนที่แตกต่างกันมาทำอะไรเหมือนๆ กัน

“ในแง่ของความพยายามจัดการความขัดแย้งในพื้นที่เหล่านี้ ก็ได้ข้อสรุปที่คล้ายกันว่า มาตรการทางทหารไม่เคยทำให้สถานการณ์ดีขึ้นหรือยุติลงได้ ยิ่งรัฐบาลมีแนวโน้มจะใช้ความรุนแรงมากเท่าไหร่ สถานการณ์ยิ่งแย่กว่าเดิม โดยเฉพาะในบางกรณีที่รัฐบาลสนับสนุนให้ชาวบ้านติดอาวุธกันเอง อันนี้นำกลัวที่สุด เพราะมันจะทำให้ความขัดแย้งยืดเยื้อยาวนาน ซึ่งรัฐบาลไทยก็น่าจะดูแลเองว่ามาตรการนี้ดีจริงหรือเปล่า การที่คุณเอาปืนไปใส่ในมือคนที่สูญเสียพ่อ สามี หรือลูกชาย จากเหตุการณ์ความไม่สงบนั้น เป็นการช่วยให้พวกเข้าป้องกันตัวเองหรือจะยิ่งนำไปสู่ความรุนแรง

“ระยะหลังมีความพยายามเยียวยาผู้หญิงที่เป็นเหยื่อความรุนแรง ซึ่งเป็นเรื่องที่

จำเป็น แต่ถึงที่สุดแล้วผู้หญิงเหล่านี้ต้องเห็นด้วยของเป็นอย่างอื่นด้วยนอกจากเป็นเหยื่อ ซึ่งมีความหมายถึงการเป็นผู้หญิงกระทำ การมองด้วยเป็นเหยื่ออยู่ตลอดเวลาจะไม่มีพลัง ในตัวเอง สิ่งที่เราับรู้เกี่ยวกับผู้หญิงภาคใต้บ่อยๆ คือ คนที่สูญเสียสามี พ่อ ลูกชาย แต่จริงๆ แล้วเรื่องราวของพวกระบเอนมากกว่าันนั้น เราไม่ค่อยได้ยินมุมมองของผู้หญิงต่อ เหตุการณ์ที่เชื่อประสม บางคนอาจจะยังมองด้วยเป็นเหยื่อยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้เห็นว่าสิ่ง ที่เกิดขึ้นเป็นความเข้าว้ายเลวทรามของใคร แต่เป็นประประสงค์ของพระเป็นเจ้า คือเมื่ หลักศาสนามาช่วย มีหลายคนที่เล่าให้ฟังว่า สามี หรือลูกเข้าตายแต่เขาให้อภัย

“การสร้างสันติภาพจากมุมของผู้หญิงก็สำคัญ แต่ลำพังมุมนี้อย่างเดียวไม่พอ สันติภาพจะยังยืนในภาคใต้ต้องเชื่อมโยงทุกกลุ่มทั้งหญิงและชาย คนขอบคิดว่าผู้หญิง รุนแรงน้อยกว่าผู้ชายซึ่งไม่แน่นกกว่าจะจริง คนที่ทำระเบิดเพลี้ยพในศรีลังกาหรือตะวันออกกลางเป็นผู้หญิงก็เยอะ เพราะความเป็นผู้หญิงทำให้ได้เปรียบเพราทหารตรวจค้น ลำบาก จะเห็นได้ว่าผู้หญิงเป็นได้ทั้งเหี้ยของความรุนแรงและผู้ก่อความรุนแรง เพราะ ถึงจุดหนึ่งไม่ว่าผู้หญิงหรือชายไม่อยากเป็นคนถูกกระทำแล้ว แต่อยากรเป็นคนกระทำบ้าง ซึ่งเข้าใจจะเลือกดอบให้ด้วยความรุนแรงหรือสันติวิธีก็ได้ แต่คนจำนวนหนึ่งก็เลือกใช้ ความรุนแรง”

“สิ่งหนึ่งที่หน่วยงานต่างๆ น่าจะทำ คือ ส่งเสริมให้ผู้หญิงในสามจังหวัดเดิมของ ตัวเองว่าเป็นเหยื่อ ทำให้พวกระบเอนรู้สึกว่าตัวเองเป็นพื้นเพื่อสำคัญที่สร้างความเปลี่ยน แปลงได้ ส่งเสริมให้ผู้หญิงมานั่งคุยกันเองว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องทั้งหมดนี้ และจะ ทำอะไรเพื่อให้ปัญหาคลี่คลายลงได้บ้าง เพราะถึงที่สุดแล้ว ความเปลี่ยนแปลงและ สันติสุขในภาคใต้จะเกิดขึ้นได้และอยู่อย่างมั่นคงภาระจะต้องเกิดจากคนที่นั้น คนนอก อย่างเราทำได้แค่มองและให้ข้อคิดเห็น แต่ไม่สามารถก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอะไร ที่ยั่งยืนได้”

ความสนใจในปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ทำให้พ่อแม่อดเป็นห่วงญาณิชร์ซึ่งเป็น ลูกสาวคนเดียวในพื้นท้องสองคนไม่ได้

“ช่วงที่ลงพื้นที่บ่อยๆ ที่บ้านเป็นห่วงมาก ถึงแม้ว่าเข้าจะอยู่ที่สงขลาซึ่งใกล้กับ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส แต่ความรับรู้ของเขาก็เหมือนกับคนกรุงเทพฯ เพราะรับ

ข่าวสารจากทีวีเป็นหลัก คือ ยังมีมายาคติกับคนมุสลิมในระดับหนึ่ง เวลากลับบ้านเราก็ชวนคุยเรื่องภาคใต้ตลอด

“เนื่องจากภาคใต้เป็นพื้นที่พิเศษ การลงพื้นที่จึงต้องระมัดระวังทั้งเรื่องความปลอดภัย และการวางแผนให้เหมาะสม โดยเฉพาะการพูดคุยกับผู้ที่สูญเสีย ในฐานะคนนอกรัฐ ความไม่แนใจอยู่บ้างว่าอะไรทำได้หรือไม่ได้ แต่การเป็นผู้ห่วงใยและความเป็นเด็กนับว่า เป็นข้อดีของการทำงานในพื้นที่ เพราะทำให้คนรู้สึกว่าเราไม่เป็นอันตรายกับใคร แต่เราชี้แจ้งง่ายๆ ว่า จะไม่ทำอะไรที่เราไม่อยากให้คนอื่นทำเวลาบ้านเรา ส่วนเรื่องอันตราย ไม่งั้นลามาก เพราะยังคงหลักว่าเราควรอยู่ที่ไหนเวลาไหน อย่างเช่น ถ้าให้ไปอยู่ในที่ที่คิดว่า ปลอดภัยที่สุดในกรุงเทพฯ แต่ไปอยู่ที่นั่นตอนดีสอง มันคงไม่ปลอดภัย”

นักวิชาการส่วนกลางอย่างเช่น อาจไม่ต้องเผชิญกับอันตรายหรือความทุกข์จาก การสูญเสียเมื่อคนที่อยู่ในพื้นที่ แต่เชอก็ต้องเจอกับ “ปัญหา” ที่ต่างออกไป

“ปัญหาคลาสสิกที่คุณทำงานด้านความรุนแรงและสันติภาพต้องเผชิญ ก็คือ ความรู้สึกที่ว่าเราลงพื้นที่ไปศึกษา วิจัย สังเกตการณ์ แล้วก็กลับมากรุงเทพฯ แต่คุณเจ็บ คนตาย เป็นเรื่องจริง ชาวบ้านยังต้องอยู่ท่ามกลางความไม่สงบ ข้อวิจารณ์ที่นักวิชาการ มักจะโดน คือ อยู่บุนหอค้อย่างข้าง แต่ถ้าจะมองนักวิชาการอย่างเป็นธรรมสักหน่อย ก็จะเห็นว่านักวิชาการอาจจะไม่ใช่นักปฏิบัติ หน้าที่ของเราคือไปอ่านหนังสือมาเยอรมัน แล้วก็มาเขียนมาเล่าให้ฟัง นานาเสน{o} ซึ่งคนในพื้นที่ก็สามารถบอกเราได้ว่าข้อเสนอ แนวคิดใหม่ใช้ได้หรือไม่ได้”

แม้ว่าตอนนี้ข้อมูลนี้จะไม่ได้ทำงานเกี่ยวกับความขัดแย้งในสามจังหวัดภาคใต้ อย่างเต็มตัวเหมือนช่วงที่ทำงาน กอส. แต่เชอยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างความเข้าใจ ปัญหาความไม่สงบ ทั้งผ่านงานสอนที่เชอหิบเอกสารยงาน กอส. มาถูกเฉียงในห้องเรียน กับนักศึกษา และโจทย์งานวิจัยอีกหลายข้อที่เชอตั้งไว้ในใจ

“คนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่าปัญหาภาคใต้นี้มันเรื่องอะไรกัน สังเกตได้จากนักศึกษา ในคณะรัฐศาสตร์ เราคิดว่าลักษณะในสังคมเข้าใจปัญหาภาคใต้มากขึ้น สถานการณ์ความไม่สงบน่าจะดีขึ้นได้ เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นปัญหาของภาคใต้อย่างเดียว และการแก้ปัญหาภาคใต้ก็โยงกับคนในสังคมทั้งหมด”

๖๘ ประชุมวิชาการร่วมกับรังสิตฯ ครั้งที่ ๑๙ ประจำปี ๒๕๖๒

๖๙ อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว

ดับไฟใต้ ด้วยไฟฝันของนักกิจกรรมรุ่นใหม่

๗๐ อาจารย์ ดร.อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๗๑ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

ผู้บรรยาย/เรียบเรียง : ฤกษ์ธิดา สามะพุทธิ

๗๒ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๗๓ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๗๔ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๗๕ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๗๖ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๗๗ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๗๘ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๗๙ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๘๐ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๘๑ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๘๒ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๘๓ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๘๔ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๘๕ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๘๖ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

๘๗ อาจารย์อรุขพร นิมิตาุลพร อั๊ว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรังสิต

“

คนชอบคิดว่าการลงไปทำงานภาคใต้น่ากลัว แต่จริงๆ แล้วคนที่สาม
จังหวัดภาคใต้ก็เหมือนกับคนต่างจังหวัดที่อื่นๆ คือ เวลาไม่คนจาก
ต่างถิ่นมาหา เขายจะต้อนรับอย่างดี บางบ้านยกงานมากแต่อุตสาห
ไปชี้อ้น้ำอัดลมกับขนมมาให้เรา กิน คนที่ชาวบ้านไม่ค่อยต้อนรับคือ
เจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบ

”

ส วน้อยวัยเบญจเพศในชุดเสื้อยืดกางเกงยีนส์ที่นั่งจิบกาแฟอยู่นั้น แทนไม่มีเด็กของความเป็น “เอ็นจีโอ” อยู่เลย ยังไม่ต้องพูดถึงว่าเชอเมินเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ท่าทางเชอเมิน “เด็กสยาม” ที่ลันด์เดินเที่ยวเล่นกินฟ้าสต์ฟู้ดมากกว่า

อันที่จริง อรชพร นิมิตกุลพร หรือ เบลท์ ก็ไม่ได้ดังใจจะมาเป็นเอ็นจีโอ เชอเกิดที่จังหวัดนครปฐม แต่เข้ามาเรียนที่โรงเรียนราชวิโนกรุงเทพฯ ตั้งแต่เด็ก เมื่อสอบเข้าคณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เชอวางแผนไว้ว่าจบอุดมแล้วจะเป็นนักการทูต อยากทำงานกระทรวงการต่างประเทศ

เชอได้เป็นทูตสมใจอย่าง หากแต่เป็น “ทูต” ระหว่างชาวมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้กับเจ้าหน้าที่รัฐและโลกภายนอก ที่ทำงานของเชอไม่ใช่สถานทูตในเมืองหลวง แต่เป็นหมู่บ้านในพื้นที่สีแดงอันห่างไกลความจริญ

“เหตุการณ์ที่ประทับใจที่สุด คือ ตอนที่เราลงพื้นที่ไปกับอาสาสมัครของคณะกรรมการยุติธรรมเพื่อสันติภาพที่อำเภอเสาะ จังหวัดราษฎร์ เมื่อปี 2551 วันนั้นเราเก็บข้อมูลกันถึงเย็นจึงจำเป็นต้องนอนค้างในหมู่บ้าน พอดีมีเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่จับตัวอิหม่ามยะดา กาซซี¹ ไปสอบสวนและมีป่าว่าถูกช้อม ชาวบ้านต้องการไปเยี่ยมและพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ เราเป็นคนเดียวในหมู่บ้านที่พูดภาษาไทยได้จึงอาสาพาชาวบ้านไปเยี่ยมและประสานกับเจ้าหน้าที่ให้

“เขาวันรุ่งขึ้นอิหม่ามกเสียชีวิตในที่คุมขัง ระหว่างนั้นเราก็ค่อยแจ้งข่าวกับองค์กรสิทธิมนุษยชนด้วยว่าเกิดอะไรขึ้น แล้วก็ถ่ายทอดคำแนะนำของนักกฎหมาย นักสิทธิมนุษยชนให้ชาวบ้านฟังว่าในสถานการณ์อย่างนี้เข้าควรทำอะไร

“ตอนนั้นรู้สึกว่าได้ทำหน้าที่เป็นคนกลางจริงๆ แม้ว่าจะทำอะไรไม่ได้มาก แต่ก็ได้ช่วยสื่อสารระหว่างทั้งสองฝ่ายในสถานการณ์ที่ตึงเครียดและล่อแหลม ชี้งพอย้อนกลับ

¹ วันที่ 19 มีนาคม 2551 เจ้าหน้าที่ก่อการลั่นปืนระห่ำทหาร ตำรวจและฝ่ายปกครองช้าบีบดล้อม ตรวจค้นและจับกุมบุคคลในหมู่บ้านกอตอ อ. รือเสาะ จ. นราธิวาส รวมทั้งสิ้น 6 คน รวมทั้งนายยะดา กาซซีและญาติ โดยเจ้าหน้าที่นำผู้ต้องสงสัยไปควบคุมตัวที่หน่วยเฉพาะกิจ 39 วัดสวนธรรม อ. รือเสาะ ต่อมาวันที่ 21 มีนาคม นายยะดาได้เสียชีวิตในขณะที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในรถขนไดกูเลี้ดี้ ด้านข้างมีปืนกระสุนเล็กๆ และถูกกรงกันไว้ แพทยอดบุศุลาเทศการตายว่าร่างกายกระแทกกับขอบแข็งอย่างแรงทำให้ชีวิตเสียหายและล้มร้าวในห้องทรงออกด้านขวา ครอบครัวของอิหม่ามและชาวบ้านเชื่อว่าเขาถูกทำร้ายโดยเจ้าหน้าที่ขณะควบคุมตัว

ไปมองก็คิดว่าตัวเองบ้านบิ๊กมากเหมือนกัน แต่เรารู้สึกในสถานการณ์ที่ต้องทำอะไรบางอย่าง เพราะชาวบ้านคาดหวังกับเราและเราก็อยู่ในฐานะที่จะช่วยเขาได้จริงๆ

“เหตุการณ์นี้ทำให้ได้สัมผัสถึงความเข้มแข็งของผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ กรณีของอิหม่ามยะดา คนที่ลูกขึ้นมาเจรจาต่อรองกับเจ้าหน้าที่คือลูกสาวคนโตของอิหม่าม ทั้งที่ตัวเองมีลูกเล็ก ตอนกลางวันไปเจรจาเรื่องศพของพ่อ พอกลับมาบ้านตอนกลางคืนก็เลี้ยงลูก วันที่เกิดเรื่องเราเห็นน้ำตากระซิบเมื่อทายด้วย รายยังแอบคิดว่าทำไมผู้หญิงคนนี้ทำได้ทุกอย่างเลย ถ้าเราเจอสถานการณ์แบบนี้คงทำอะไรไม่ถูก”

ความตั้งใจที่จะเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศของเชอหายไปช่วงที่เรียน วิชาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเมื่อตอนปีสี่ ความสนใจในเรื่องราวด้วยกับคนขายขوب และความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ทำให้เชอร์รูว์ นักการทูตอาจไม่ใช้อาชีพที่เหมาะสมกับเชอ

เมื่อเรียนจบ เชอจึงไปฝึกงานที่ฟอร์มเอเชีย ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน ที่นี่ทำให้เชอได้พบกับเพื่อนๆ จากสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ซึ่งช่วงนั้นกำลังจัดกิจกรรมลงพื้นที่สัมผัสริสิทธิชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมกับสถาบันนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ. ปัตตานี) ซึ่งเชอได้ไปด้วย การลงตัวครั้งนั้นเพิ่มพูนความสนใจในปัญหาภาคใต้ของเชอ หลังจากกลับมา เชอจึงสมัครเป็นเจ้าหน้าที่โครงการสันติอาสาสักปีพยาน ซึ่งได้รับทุนจากการอบรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ (กอส.) ระหว่างลงพื้นที่เก็บข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ

“สันติอาสาฯ เป็นโครงการที่ใหม่มาสำหรับนักสันติวิธี งานของเราก็คือ สะท้อนความจริงในพื้นที่揆กมา เพราความจริงจะนำมาซึ่งสันติภาพ คือถ้าเราพูดความจริง การใช้สันติวิธีจะง่ายขึ้น”

เมื่อโครงการสิ้นสุดในระยะเวลาหนึ่งปี อรุณพรจึงมาทำงานเป็นอิสโตร์โนเด็มตัวอยู่ที่ปัตตานี โดยทำงานกับองค์กร Protection International (PI)—องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงบรัสเซลล์ โดยเชอมีหน้าที่ประสานงานระหว่าง PI กับองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านภาคใต้

“แรกๆ ที่ทำงานภาคใต้ไม่ได้บอกที่บ้านเพรากลัวเขามีเป็นห่วง อีกอย่างค่ายแรกที่

ลงไปกับ สนนท. กับอกพ่อ กับแม่ ว่าไปค่ายที่ส่งมา แต่พอทำงานสันติอาสาฯ กับอกเขา ตามตรง เพราะต้องอยู่ในพื้นที่นาน พ่อ กับแม่ ก็ตกใจ แต่เราสัญญาว่าจะกลับบ้าน ทุกเดือนเพื่อไม่ให้เขาเป็นห่วงมากเกินไป

“คนขอบคิดว่าการลงไปทำงานภาคใต้ยากแล้ว คนที่สามจังหวัดภาคใต้ ก็เหมือนกับคนต่างจังหวัดที่อื่นๆ คือ เวลา มีคนจากต่างถิ่นมาหา เขาก็ต้อนรับอย่างดี บางบ้านยกจนมากแต่อดส่าท์ไปซื้อน้ำอัดลมกับขนมมาให้เรา กิน คนที่ชาวบ้านไม่ค่อยด้อนรับคือเจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบ

“เวลาคุยกับคนที่ได้รับผลกระทบ เราจะพยายามเข้าใจเขา และเคารพในสิ่งที่เขาเป็น แต่ขณะเดียวกัน เรา กับอกเขาด้วยว่าวิถีชีวิตเราเป็นยังไง แตกต่างจากเขายังไง ซึ่งความแตกต่างทั้งหลายบนโลกมนุษย์นี้มันอยู่ร่วมกันได้

“สิ่งที่ยกในการทำงานในพื้นที่สำหรับเรามิ่งใช่ความแตกต่างระหว่างคนพุทธกับ มุสลิม แต่เป็นความแตกต่างระหว่างวิถีชีวิตคนเมืองกับชนบทมากกว่า เพราะเราเดิมโตมาในเมือง บางทีก็คิดถึงอาหารฟ้าสัตต์ฟูดหรือยานั่งดื่มกาแฟหรืออย่างๆ แต่สิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนไปเวลาลับมาอยู่กรุงเทพฯ คือ เราจะมองเห็นมิตรเล็กๆ ของเมืองได้มากขึ้น เช่น เวลาเดินสยามก็จะเห็นคนเล็กๆ ที่เป็นข้อท่านหรือเด็กเร่ร่อนจากที่เมื่อก่อนมองไม่เห็น คนเหล่านี้ เพราะมัวแต่เดินดูของ

“มุมมองของเราต่อปัญหาภาคใต้ก็เปลี่ยนไปด้วย ก่อนหน้านี้รับรู้แค่ว่าปัญหาภาคใต้ เป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐกับคนกลุ่มน้อย ซึ่งมันก็เป็นอย่างนั้นส่วนหนึ่ง แต่ตอนนี้คิดว่า มันเป็นการต่อสู้กันของความคิดเรื่องชาตินิยมของทั้งสองฝ่าย ซึ่งถ้าไม่ได้รับการแก้ไข มันจะพัฒนาเป็นความขัดแย้งในเรื่องศาสนาได้ จริงๆ ตอนนี้ก็เริ่มเกิดขึ้นแล้ว เพียงแต่ ยังไม่ปะทุออกมาเท่านั้นเอง

“ปัญหาภาคใต้มิ่งใช่แค่คนที่เป็นมุสลิมเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบ คนพุทธก็ได้รับผลกระทบไม่น้อยเลย เราไม่ได้มองแบบนี้ เพราะเราเป็นคนพุทธ แต่ช่วงแรกๆ ที่ลงไปทำงาน เราจะเห็นใจคนมุสลิมมากจนมองข้ามชาวพุทธไป จริงอยู่ว่าคนที่ได้รับผลกระทบ ส่วนใหญ่คือคนมุสลิม แต่การแก้ปัญหาของภาครัฐไม่ควรจะเน้นอธิบายไปในทางฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งมากเกินไป”

นอกจากมุมมองต่อปัญหาภาคใต้ที่เปลี่ยนไปแล้ว ประสบการณ์การทำงานในสามจังหวัดภาคใต้ยังทำให้เชื่อเรียนรู้ที่จะจัดการกับความรู้สึกต่างๆ ได้ดีขึ้นด้วย

“ตอนที่ลงไปทำงานใหม่ๆ เพื่อนที่เป็นแกนนำนักศึกษาคนหนึ่งถูกจับที่ราชวิถี เรายังไม่ถูก คิดว่าจะขับรถจากบ้านมาปีที่แล้วซึ่งตอนนั้นไม่มีเงินแล้ว น้องๆ ที่ทำงานด้วยกันก็ห้ามไว้ บอกว่าอันตรายมาก หลังๆ เราเริ่มเรียนรู้ว่า เมื่อเกิดเหตุแบบนี้ เรายังคงสอดส่องความรู้สึกเป็นห่วงเขาไว้ แล้วประสานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเหตุการณ์ให้ได้มากที่สุด และเราส่งข้อมูลนี้ให้องค์กรสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ให้เข้าช่วยตรวจสอบ”

“การรับรู้เรื่องราวเหล่านี้มากๆ แรกๆ ก็รู้สึกหดหู่เมื่อแรกนั้น บางทีก็โกรธเด็นแท้ๆ ของบ้านว่าทำไมถึงต้องทำกันขนาดนี้ สงสารเข้าแต่ไม่รู้จะช่วยยังไง แต่หลังๆ ยิ่งรับรู้มากก็ยิ่งอยากรู้ว่า “freelance” ที่ทำงานภาคใต้ นอกเหนือนี้ยังเป็น “พี่เบสท์” ของน้องๆ เยาวชนในพื้นที่ที่ทำงานเพื่อสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

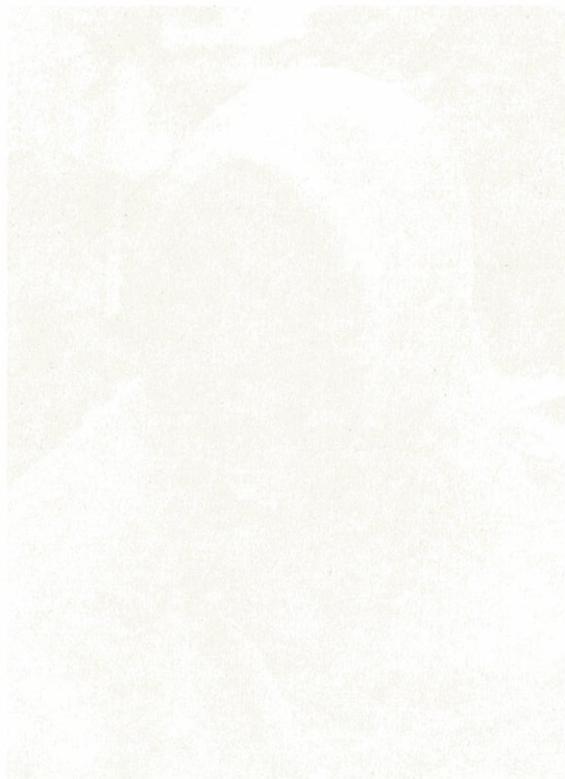
แม้ว่าเช่นจะเพียงหมวดสัญญาภัย PI เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา แต่เชยองคงเดินทางไปมาระหว่างกรุงเทพฯ-สามจังหวัดภาคใต้อยู่เสมอ และเรียกตัวเองว่า “freelance” ที่ทำงานภาคใต้ นอกจากนี้ยังเป็น “พี่เบสท์” ของน้องๆ เยาวชนในพื้นที่ที่ทำงานเพื่อสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

“พัฒนาการของเยาวชน นักศึกษาในพื้นที่เป็นกำลังใจให้เราทำงานภาคใต้ต่อไป เพราะเราคุ้นเคยกับกระบวนการนักศึกษาในภาคใต้มากตั้งแต่เริ่มต้นทำงาน ตอนนี้เขารู้สึกหันมาต่อสู้ในแนวทางสันติวิธีมากขึ้นและเรียนรู้วิธีการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมที่หลากหลายมากขึ้น สิ่งที่เรารออย่างการทำต่อไปคือ ช่วยทำให้คนในพื้นที่มีทักษะในการทำงานเพื่อนำมาชี้สันติภาพในแบบที่เขาก oyak ได้จริงๆ”

“อย่างให้ผู้หญิงในสามจังหวัดภาคใต้เป็นคนนำเสนอกทางออกบ้าง ผู้หญิงเหล่านี้เวลาคนไปหา ก็จะถามถึงความทุกข์ความลำบาก แต่ไม่เคยถามว่าเชื่ออย่างให้สถานการณ์ภาคใต้สงบในแบบไหน เวลาจัดเวทีเสวนาก็ยังคงปัญหาภาคใต้ คนที่ลูกขี้นมาพูดส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย โดยครุ นักวิชาการ ผู้หญิงแทบจะไม่ได้พูด เพราะบทบาทของผู้หญิงภาคใต้ในส่วนที่มากกว่าการเป็นแม่บ้านยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร”

เมื่อถามว่าบทบาทของผู้หญิงที่จำกัดถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสันติภาพในภาคใต้หรือไม่ เครือบอกรวายังไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจังจึงตอบไม่ได้ “แต่ถ้าสมมติว่าภาคใต้สงบแล้ว ปัญหาเรื่องความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย การละเมิดสิทธิหรือจะเป็นปัญหาต่อไปของที่นี่”

ส่วนตัวของผู้หญิงในภาคใต้ เช่นเดียวกับผู้หญิงในภาคกลางและภาคเหนือ

๒๙

กฤษณะบุณย์ให้เห็นพัฒนาการ บ้านนวนเพลินบุญเรืองที่ดูเหมือนจะถูกหลอก
หลอกเข้ามาเพื่อสนับสนุน รัฐบาลแต่แท้ที่จริงไม่ใช่คนดีคงหนึ่งอยู่แล้ว มาก่อนที่บุญ
เรืองมีภาระ จรา呂เป็นบุตรและลูกคนแรกของบุญเรืองที่บุญเรืองเสียชีวิตลง
ไว้ในวัยเด็ก บุญเรืองจึงต้องหันหน้าไปทางบุญเรืองที่บ้านที่บ้านที่บุญเรือง

ต่อจากบุญเรืองเป็นต้นมา บุญเรือง

๒๙

๖๔ รุ่งดา สะเต็ง

แปรเปลี่ยนความเจ็บปวดของพื่น้องมุสลิมให้เป็นพลัง

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : กุลธิดา สามะพุทธิ

“

โดยหลักศาสนาแล้วผู้หญิงมุสลิมคนหนึ่ง ควรทำหน้าที่เป็นแม่ของลูก อุยกับบ้าน ผู้หญิงมุสลิมส่วนใหญ่จึงแต่งงานเร็ว แต่วันนี้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เต็มไปด้วยบาดแผลและความเจ็บปวด เราทำไม่ได้หักอกที่จะมานั่งเป็นแม่ที่ดีของลูกอยู่ที่บ้านเลยฯ โดยที่ไม่ได้ทำอะไรทั้งๆ ที่เรามีโอกาสจะทำ

”

มัวร์ รุชดา สะเด็ง จะยังไม่เคยพบกับความสูญเสียโดยตรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ด้อยคำและน้ำเสียงที่เชื่อถ่ายทอดความเจ็บปวด โศกเศร้า และกดดันของผู้หญิงที่เป็น “เหยื่อไฟใต้” บ่งบอกให้รู้ว่าเชือเคร้า และเจ็บปวดเข่นเดียวกับผู้หญิงเหล่านั้น

รุชดาเกิดในครอบครัวครุฑี อ. สายบุรี จ. ปัตตานี ชีวิตครอบครัวอันอบอุ่นและวัยเด็กที่ร่าเริงทำให้เชื่อไม่ค่อยได้สนใจเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นรอบๆ บ้านจนกระทั่งเชื่อเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ที่สหพันธ์นิสิตนักศึกษามุสลิมแห่งประเทศไทยเมื่อตอนปีสี่ ซึ่งเป็นปีที่เชื่องไปค่ายที่หมู่บ้านปะแต จังหวัดยะลา

“ภาพแรกที่เห็นที่ปะแต คือ ไม่มีผู้ชายอยู่ในหมู่บ้านเลย ส่วนใหญ่ถูกยิงเสียชีวิต บางกรณีบุกเข้ามายิงถึงในบ้าน ที่หมู่บ้านจึงมีแต่ผู้หญิงกับเด็กผู้ชายตัวเล็กๆ คนแก่หญิงม้ายากเยอะ แล้วก็มีทหารอยู่เต็มเลย เราได้ไปคุยกับพวกรู้สูงและเด็ก เป็นครั้งแรกที่ได้รับรู้เรื่องราวจากคำบอกเล่าของชาวบ้าน ก่อนไปน่านมีกรณียิง 6 ศพ ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า คนร้ายเข้ามายิงในบ้านที่กำลังสอนเด็กๆ อ่านอักษรอาบน้ำ เข้าไปเด็กๆ ออกไปแล้วก็ยิงหัวสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 4 คน พ้ออกมาจากบ้านก็กราดยิงผู้ชาย อีกสองคนที่เดินอกมาจากมัสยิด ชาวบ้านบอกว่าทหารเป็นคนยิง

“อีกสาเหตุหนึ่งที่ผู้ชายหายไปก็เพราะการใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่ ทั้ง พร. ฉุกเฉิน กฎอัยการศึก ให้อำนาจทหารจับคนไปได้โดยไม่ต้องมีข้อหา คนที่ถูกจับไปหลายคนถูกซ้อมทรมาน ทำให้ผู้ชายย้ายออกไปอยู่ที่อื่น ผู้หญิงบางคนต้องอยู่ลำพัง เพราะสามีเสียชีวิต แล้วลูกยังต้องไปอยู่ที่อื่นอีก เราเจอคุณยายคนหนึ่ง สามีโดนยิงตาย ต่อมานลูกก็ถูกยิง แล้วก็หลบ ตอนนี้เหลือแต่ผู้หญิงในบ้าน แต่เชอก็ต้องมีชีวิตอยู่ต่อไป

“การลงพื้นที่ครั้งนั้นทำให้เราได้ฟังเรื่องราวมากมายที่ไม่เคยรู้มาก่อน พังมากๆ ก็เกิดคำรามว่า ทำไมเขาเดินกันเยาะอย่างนี้ เราก็เป็นคนในสามจังหวัดแต่ทำไม่ได้เรื่องอะไรเหล่านี้เลย แล้วคนอื่นๆ จะรู้อะไรเกี่ยวกับเรื่องพวknี้บ้าง” บันทึกฉบับใหม่ วัย 23 ปีถ่ายทอดสิ่งที่เชื่อพบในหมู่บ้านเมื่อเดือนเมษายน 2552

การได้รับรู้เรื่องราวเหล่านี้ ทำให้รุชดาเกิดแรงบันดาลใจที่จะทำให้คนอื่นๆ เข้าใจ

เรื่องของชาวบ้านในสามจังหวัดอย่างที่เชือเข้าใจบ้าง และผลักดันให้เชือหันมาทำงานเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างเต็มทั่ว

รุชดาเพิ่งเรียนจบจากคณะเทคโนโลยีการแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อต้นปีนี้ ในขณะที่เพื่อนๆ ต่างพากันทำงานทำ หรือไม่ก็เตรียมตัวเรียนต่อ แต่รุชดาがらังมีภาระมั่น กับการวางแผนงานสำหรับ “เครือข่ายสตรีจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสันติภาพ” ซึ่งเป็น องค์กรที่เชอกับเพื่อนนักศึกษาสุสليمที่เพิ่งเรียนจบรวมกันก่อตั้งขึ้น

“เครือข่ายสตรีฯ จะเน้นงานเยียวยาผู้หญิงและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบเป็นหลัก เราจะเก็บข้อมูลในพื้นที่แล้วประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือ พร้อมกับนำข้อเท็จจริงเหล่านั้นมาเผยแพร่ให้สาธารณะทราบ เราอยากให้ คนเข้าใจว่าเด็กและสตรีเป็นเหยื่อของเหตุการณ์ยังไง

“ปัญหาใหญ่คือ ผู้หญิงในพื้นที่ไม่ค่อยรู้กฎหมาย ไม่รู้ว่าสิทธิของตัวเองในการไปเยี่ยมสามมีที่ถูกจับไป หรือจะเรียกร้องค่าชดเชยได้อย่างไร บางทีไปเยี่ยมสามมีก็พบว่าถูกช้อม แต่ไม่รู้ว่าจะช่วยอย่างไร เราอยากให้มีการสอนกฎหมายคนในพื้นที่สามจังหวัด เพื่อให้เขาสามารถรักษาสิทธิของตัวเองจากการถูกกระเมิดจากเจ้าหน้าที่รัฐได้

“อยากเห็นผู้หญิงในภาคใต้มีความรู้เพียงพอที่จะออกมารเคลื่อนไหวเพื่อปักป้อง สิทธิของตัวเอง ถ้าต้องการให้สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สงบจริงๆ เราต้องทำมากกว่า เพียงแค่การเยียวยาผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบ แต่ต้องทำให้เข้าได้รับความรู้ถึงสิทธิที่พวก เขามี ให้ได้เรียนรู้ว่าจริงๆ แล้วในฐานะมนุษย์คนหนึ่งเข้าควรรู้ปฏิบัติอย่างไร เนาต้อง คระหนักถึงบทบาทของตัวเองว่า ถ้าคุณนั่งหัวดกลัวอยู่ที่บ้านเฉยๆ ไม่ทำอะไรเลย ปล่อยให้ถูกคุกคามต่อไป คุณก็จะกลัวอยู่อย่างนั้น คนอื่นๆ ก็จะอยู่อย่างนั้น แล้ว เมื่อไหร่จะมีความสุขจริงๆ เสียที

“อันที่จริง มีงานอีกหลายอย่างที่อยากรับทำ เพราะปัญหามีมันเยอะแยะไปหมด เช่น การดูแลเด็กกำพร้าและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง ไม่รู้ว่าเครือข่ายฯ เราจะ ทำได้มากน้อยแค่ไหน แต่เราจะทำให้ดีที่สุดเพื่อให้บ้านกลับมาเป็นบ้านอีกครั้ง”

รุชดาบอกว่าความคิดและการใช้ชีวิตของเชือเปลี่ยนไปมากหลังจากที่ได้รับรู้ เรื่องราวอันรันทดและความอยุติธรรมที่ผู้หญิงภาคใต้ได้พานพบ

“การที่เราได้รับรู้เรื่องเหล่านี้จากชาวบ้านทำให้รู้ว่าพื้นดงถูกกระทำมากแค่ไหน พอยังแล้วทำให้เราหันมาที่ของตัวเองมากขึ้นว่าต้องทำอะไร และทำไม่ถึงต้องการทำต่อไป ตอนนี้รู้สึกว่าเห็นเป้าหมายของชีวิตตัวเองมากขึ้น เห็นแนวทางว่าจะต้องไปทางไหน เพื่อก่อนคิดเพียงแต่ว่าพอเรียนจบก็ทำงานเป็นนักเทคนิคการแพทย์ในโรงพยาบาล แต่ตอนนี้วางแผนในระยะยาวไว้ว่าจะทำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ อยากทำงานด้านการพิสูจน์หลักฐานในคดีความไม่สงบในสามจังหวัดฯ เพื่อทำให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย”

งานนิติวิทยาศาสตร์ในพื้นที่สามจังหวัดที่คุกรุนั่นเป็นด้วยความรุนแรงพังดูไม่น่าจะหมายกับหญิงสาวมุสลิมตัวผอมบางอย่างเช่น แต่สาวน้อยผู้มีเวลาตามมุ่งมั่นพุดถึงความตายเพียงสั้นๆ ว่า “คนเราเมื่อลิ่งที่ตายก็ต้องตาย แต่เราขอตายด้วยการที่ได้ทำอะไรเพื่อคนอื่นเยอะๆ ดีกว่าตายไปโดยที่ไม่ได้ทำอะไรให้ใครเลย”

รุ่นชายยอมรับว่าแผนงานที่วางไว้ ทั้งงานกับเครือข่ายสตรีฯ ที่ครอบคลุมตั้งแต่และความฝันที่จะเป็นนักนิติวิทยาศาสตร์เพื่อทำงานในสามจังหวัดภาคใต้ทำให้เธอแทบจะไม่เหลือที่ว่างสำหรับชีวิตส่วนตัวเลย

“โดยหลักศาสนาแล้วผู้หญิงมุสลิมคนหนึ่ง ควรทำหน้าที่เป็นแม่ของลูกอยู่กับบ้านผู้หญิงมุสลิมส่วนใหญ่จึงแต่งงานเร็ว แต่วันนี้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เต็มไปด้วยบากแพลงและความเจ็บปวด ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย เด็กๆ ผ่านประสบการณ์ที่เลวร้ายมาเยือน อิสลามบอกเสมอว่าทุกคนเป็นพื้นของกัน ส่วนหนึ่งส่วนใดเจ็บปวด เรายังเจ็บปวดด้วย เราทำไม่ได้หรอกที่จะนานั่งเป็นแม่ที่ดีของลูกอยู่ที่บ้านเฉยๆ โดยที่ไม่ได้ทำอะไรทั้งๆ ที่เรา มีโอกาสจะทำ ในสถานการณ์อย่างนี้เราคิดว่าเราจะมีชีวิตส่วนตัว มีความสุขอยู่คนเดียวไม่ได้”

❀ คำไฟ บุญศรี ❀
มือปราสาณความช่วยเหลือสุขุมชน

ผู้เขียน/เรียบเรียง : ภูลิชิตา สามะพุทธิ

“

เจ้าหน้าที่ทำเหมือนกับว่าอยากจะช่วยใครฉันก็ช่วย เรายุ้งสีกว่านี้คือ
ความเก็บกดของชาวบ้าน ถึงเวลา ก็จะเปิดออกมาก จริงๆ แล้วเจ้าหน้าที่
ต้องดูแลชาวบ้านให้มากที่สุด ถ้าปฏิบัติกับชาวบ้านดีขึ้น เหตุการณ์
ในภาคใต้ก็อาจจะดีขึ้นบ้าง

”

॥ ขอบช่วยเหลือคนอื่น ทำแล้วมีความสุข”

หลงร่างเล็ก จำไฟ บุญศรี พุดจากใจและอย่างกระตือรือร้น เชอพร้อมที่จะช่วยผู้เดือดร้อน ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะหัวหน้าแม่บ้านและฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงเรียนดันหยงหรือประธานชนมนตรีจังหวัดนราธิวาส

พื้นเพมาจากครอบครัวชาวสวนยาง จำเกอหาดใหญ่ เชอทำงานโรงเรียนตลอดมา ระหว่างงานประจำก็ช่วยประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเพื่อบรารเทาความเดือดร้อนแก่คนเล็กๆ ทั้งในชุมชนชาวพุทธและมุสลิม

นิสัยขอบช่วยเหลือคน เชอว่าอาจติดมาจากการพ่อ บวกกับเป็นคนกล้าหาดกล้าแสดงออกมาตั้งแต่เด็ก เทืนอะไรไม่ยุติธรรมในหมู่บ้านมักทนไม่ได้ จึงขอบช่วยเหลือคนมาตั้งแต่เด็ก ไปช่วยงานบ้านเมือง เชอจะอยู่ช่วยกระทุ้นเศรษฐางานจึงกลับ อย่างสำนวนว่า “กลับพร้อมเหล็กกุญแจ”

“ทุกวันนี้ระบบเป็นผู้ประสานงานระหว่างคนที่เดือดร้อนขาดแคลนกับโปรดการี หรือองค์กรเอกชนที่มีเงินจะช่วยเหลือ เราจัดหาให้เรื่อยๆ จนเดียวันนี้คราวหลังคราวก็มาหาจำไฟ เดินทางไปครบถ้วน 13 อำเภอ 77 ตำบลในนราธิวาสแล้ว แต่ช่วงนี้ไม่ได้เข้าไปในหมู่บ้านแล้ว เพราะมันอันตราย ถ้ามีประชุม ชาวบ้านจะอุกมากัน”

จำไฟรักงานโรงเรียนมากพอๆ กับงานช่วยเหลือสังคม ตั้งแต่เรียนจบด้านอาชีวศึกษาทำงานที่โรงเรียนตลอดมาตั้งแต่เป็นคนทำความสะอาด จนกระทั่งเจ้าของโรงเรียนดันหยงติดต่อให้มารаботาด้วย เชอจึงย้ายมาอยู่นราธิวาส ปล่อยให้สามีอยู่ดูแลลูกที่หาดใหญ่ เมื่ออยู่ไปนานๆ เข้า สามีกับลูกจึงย้ายตามมาอยู่ที่นราธิวาสด้วย

“ตอนนั้นคนเตือนว่า นราฯ อุ่นยาก เพราะเป็นมุสลิม 80 เปอร์เซ็นต์ แต่เวลาเพียงแค่ 2 ปีก็มีความผูกพันทันที เริ่มเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคนท้องถิ่น เราคิดว่า ถ้าเราเข้าใจคนอื่น คนอื่นเข้าใจเรา ก็ร่วมกันได้ ทำงานที่โรงเรียนดันหยงได้ 6 ปีก็เริ่มอยากทำอย่างอื่น ก็เลยอาสาไปช่วยเป็นพัฒนาการตำบลโคกเดียน เราเป็นชาวพุทธแต่เข้าไปทำงานในหมู่บ้านชาวมุสลิม ไปตลาดน้ำ เข้าออกทุกหมู่บ้านจนลึกลึกล้ำทั่วทุ่น เทืนสภาพความเป็นอยู่ชาวบ้านแล้วก็สงสาร คิดว่าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนเท่าที่ควร จึงช่วยประสานกับองค์กรต่างๆ ให้มาช่วยชาวบ้าน

ซึ่งก็เจอบัญหาเรื่อยๆ เग่น เวลาไปขอรถเข็นจากโรงพยาบาลให้คนพิการในหมู่บ้านก็ต้อง
รอนานกว่าจะได้ คนที่ได้ก็ต้องมีเส้นสายกับเจ้าหน้าที่ เราเห็นความไม่เป็นธรรม

“นอกจากนี้ก็จัดกิจกรรมชุมชนเนื่องในโอกาสต่างๆ เก่น วันแม่ วันสงกรานต์
วันสตรีสากล ซึ่งต้องหาวิธีจัดให้เหมาะสมกับสังคมมุสลิมด้วย อย่างงานสงกรานต์
ชาวบ้านส่วนน้ำพระพุทธชูปีມได้ เรายังไม่ต้องนิมนต์พระ แต่จัดให้มีการตรวจสุขภาพ
ตอนเช้า pragugnawakanmagankayomagaทั้งพุทธและมุสลิม แล้วก็ินข้าวกลางวันร่วมกันใน
ชุมชน ส่วนงานวันครอบครัวจัดขึ้นเพราะเห็นว่าครอบครัวมุสลิมมีความห่างเหินกัน
ลงจัดให้ลูกๆ มอบของให้พ่อแม่ แล้วก็ให้กอดกัน คนที่เข้าร่วมก็ขอบ กิจกรรมต่างๆ
ที่ทำมีเป้าหมายให้คนในชุมชนสามัคคี ให้คนพุทธกับมุสลิมอยู่ร่วมกันได้บนความแตกต่าง
ทางวัฒนธรรมและศาสนา ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ เพราะอยู่หมู่บ้านเดียวกัน จำเป็นเดียวกัน
แยกไม่ได้หรอก

“เราช่วยประสานงานโครงการฝึกอาชีพให้แก่หญิงหม้ายที่สูญเสียสามีจากเหตุ
ความไม่สงบ ในนราธิวาสมีอยู่ 500 กว่าคน กิจกรรมไหนที่จะให้ผู้หญิงเข้าร่วม เรายัง
รู้ว่าเป็นเรื่องยากที่จะให้ผู้หญิงออกมายกชุมชนหรือร่วมกิจกรรม เรายังใช้วิธีโทรหาสามีหรือ
ญาติเข้าเลย ให้รับรู้ว่าไม่ได้ไปทำอะไรเสียหาย

“ทำงานนี้แล้วสนุก ขอบเห็นเขามีความสุข เรายังคิดว่าเราช่วยเขาเท่าที่จะช่วยได้
ช่วยโดยที่เราไม่ต้องหวังอะไร ได้เท่าไหร่ก็เท่านั้น แค่ได้อาหารที่มาให้คนที่ไม่มีก็มีความ
สุขแล้ว ถึงเรามีมือของหรือเงินทองให้ แต่เป็นตัวประสานให้ความช่วยเหลือไปถึง ได้เห็น
ชีวิตและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทำให้เราได้เรียนรู้และศึกษาความมุสลิม เก่น ถ้าไป
เป็นวิทยากรในโรงเรียนอิสลามก็จะสามารถไปโรงเรียนร้อย ชั่วโมงต่อเดือน
อินทนิลไปให้เข้าที่มั่ยดิ สิ่งที่ไม่รู้เกี่ยวกับหลักศาสนาหรือข้อปฏิบัติจะตามก่อน
แต่เรายังเป็นตัวของตัวเอง

“เคยจัดกิจกรรมบริจาคลิฟิต ชาวบ้านบอกว่าคุณมุสลิมบริจาคลิฟิตไม่ได้ เรายัง
หาโอกาสศุภกับเด็กๆ ในชุมชนว่า ถ้าเขามีลืมของคนพุทธ มุสลิม คริสต์ มาพูดกัน
มันก็เป็นสีแดง (ไข่น้ำหวานเทให้ดู) เมื่อกัน เพราะฉันนั้นเวลาจะตาย เลือดของคน
ศาสนาไหนก็ช่วยชีวิตคนได้เหมือนกัน แล้วเรายังเปิดหนังสือศาสนาดู ที่อัลเลาะห์สอนว่า

การช่วยปีวิตคนทำได้ ตั้งแต่นั้นมาชุมชนมุสลิมก็เริ่มบริจาคโลหิตกันมากขึ้น ความคิดความเชื่อแบบนี้มาจากการมีกลุ่มคนที่เคยชักนำ ซึ่งเราต้องต่อสู้กับความคิดของผู้นำความคิดเหล่านี้...ต้องต่อสู้มาก

“ปัญหาในการทำงานส่วนมากเป็นความไม่เข้าใจระหว่างคนพุทธกับมุสลิม เพราะฉะนั้นเวลาทำงานจะปรึกษาและถามคณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาสตลอด”

สำหรับความคิดความเชื่อในเรื่องนี้ ทำให้เกิดความไม่สงบ หรือที่ครุฑ์ เรียกว่า “โจรีต้า” มาก โดยเฉพาะหลังจากที่เพื่อนคนหนึ่งของเธอซึ่งเป็นสมาชิก อบต. สุไหงปาดี ที่เป็นคนพุทธถูกฆ่าตาย แต่ความรู้สึกของคนเดินนั้นเหือดหายไปสิ้นด้วยเหตุการณ์บังเอิญ เพียงครั้งเดียว

“วันหนึ่งเลขาผู้ว่าฯ โทรมาบอกว่าจะพาผู้ต้องสงสัยคดีก่อความไม่สงบ 25 คน ที่มีอยู่ด้วยกันข้าว่าที่โรงเรียนดันหยง ให้ทางเราเตรียมอาหารและน้ำไว้ให้ ตอนนั้น เราคิดว่าถ้าเจอก็ต้องใจร้าย แต่พอเขามาถึง มีทั้งตีตะครุ อิหม่าม เยาวชน แต่งตัว นมยำ หมาด พอเห็นหน้าความคดีที่มีอยู่หลายหมดเลย ตามตีตะอิหม่ามคนหนึ่งว่า ทำไมถึงมีบุตรด้วย ก็เลยบอกว่าลูกตามหา อยากให้กลับ และเขาคิดว่าถูกปลุกระดมให้ทำ ในสิ่งที่ไม่อยากทำ เขาน่าสงสารมาก เยาวชนคนหนึ่งบอกว่าเคยฟังราพูดที่อำเภอ จะแนะ เรายุสีกัวผู้ก่อความไม่สงบอยู่ใกล้ตัวเรามาก ไม่รู้เลยว่าใครเป็นใคร แต่ในสถานการณ์แบบนี้ทุกคนต้องระวังตัวเองอย่างที่สุดอยู่แล้ว เราคิดว่าเราทำความดีและ เชื่อว่าความดีจะช่วยคุ้มครองเราจากอันตราย”

“เราไม่ได้มีอำนาจ ยศ ตำแหน่งที่จะทำงานทั้งจังหวัดได้ เราถือแค่ว่าเป็นเครื่องจักร เลิกๆ กิจยังดี ถ้าเรารวมกลุ่มนักมั่นก็จะดีขึ้น ตอนนี้ก็ดีขึ้นเยอะแล้ว ในส่วนที่ว่าเราเริ่ม เรียนรู้และให้เกียรติซึ่งกันและกัน เราเข้าใจกันมากขึ้น”

ด้วยความที่รับบทเป็นผู้ประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐและเอกชนลงไปสู่ ชุมชน สำหรับความเชื่อในเรื่องนี้ ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่ดีของภาคครัว ซึ่งขอบอกว่า ส่วนที่ไม่ดีนั้น ถ้าไม่แก้ไขจะเป็นส่วนหนึ่งที่ขัดขวางการนำสันติสุขกลับคืนสู่ภาคใต้

“เราเคยตามเงินช่วยเหลือของชาวบ้านสองคนที่โดนระเบิด เรายังคงสนับสนุนที่

อำเภอ ก็ทำให้รู้ว่าเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ ทำเหมือนกับว่าอย่างจะข่วยใครฉันก็ข่วย ไปประกันสังคม เจ้าหน้าที่ถ้ามาร่วมทำไม่ตามเราว่าคุณช่วยเราแล้วจะได้อะไร เรารู้สึกว่าทำทีทัศนคติแบบนี้จะสร้างความเก็บกดให้ชาวบ้าน ถึงเวลาบันก์จะเบิกออกมา จริงๆ แล้วเจ้าหน้าที่ต้องดูแลชาวบ้านอย่างดีที่สุด ถ้าข้าราชการปฏิบัติกับชาวบ้านดีขึ้น เหตุการณ์ในภาคใต้ก็อาจจะดีขึ้นส่วนหนึ่ง แต่ข้าราชการที่เด็กน้อยที่ไม่เด็กต้องแก้ไข

“ปัญหาภาครัฐไม่จบ เพราะรัฐบาลเองบประมาณลงไม่ตรงจุด ควรจัดให้ทุกฝ่ายมานั่งปรึกษาหารือกันว่าต้องการงบประมาณตรงไหน เกาไปใช้ทำอะไร รัฐบาลให้ได้เท่าไหร่เพื่อให้เงินถูกนำไปทางที่เกิดประโยชน์กับท้องถิ่น ถ้าแก้ตรงนี้ได้คิดว่าภาคใต้จะสงบ เพราะคนที่ก่อเหตุไม่สงบเราเคยเจอมาก่อนแล้ว เขาไม่ใช่พวกคนที่ปากลัว มีหนวดยาวลีบเข้าแต่เป็นคนแบบเราๆ นี่แหละ เพียงแต่เขาอาจจะมีปัญหางบอย่าง”

เมื่อถามถึงงานที่ภาคภูมิใจที่สุดในส่วนที่เกี่ยวกับสามจังหวัดภาคใต้ คำตอบของเชอ หาใช่งานสังคมส่งเคราะห์ใหญ่โต หรืองานระดมทุนที่ได้เงินเยอะ หากแต่เป็นเรื่องราวเล็กๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวของเชอเอง

“ความภูมิใจส่วนตัว คือได้มีโอกาสอุปการะเด็กมุสลิมที่เป็นเพื่อนกับลูกชาย ซึ่งมีปัญหารือเรื่องการเรียนที่โรงเรียนอิสลาม พ่อเรียนไม่ได้ฟอร์แมกจิพากลับจังหวัดสหูล เรายังรับมาอยู่ด้วย ที่บ้านก็ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเล็กน้อยเพื่อให้เด็กอยู่ได้ ช่วงถือศีลอดกิปรับเวลา กินข้าวไปด้วย ตอนนั้นเราได้เรียนรู้ความมุสลิมอย่างลึกซึ้งไปด้วย เขาไปเรียนจบปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สิ่งที่เราทำก็เหมือนโครงการรับเด็กมุสลิมไปอยู่กับครอบครัวชาวพุทธที่กรุงเทพฯ อย่างที่นิยมทำกันในสมัยนี้ แต่ครอบครัวเราทำมาก่อนแล้ว”

ในช่วงห้าปีของความรุนแรงในพื้นที่ แยกของโรงเรมดันหยงลดลงถึง 70 เปอร์เซ็นต์ เพราะคนไม่กล้ามาเที่ยว พนักงานของโรงเรมซึ่งมีเกือบ 80 คนเริ่มเดือดร้อน แต่ทางโรงเรมไม่ได้มีนโยบายจะปลดพนักงาน นอกจากนี้ยังสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสังคมด้วย ทำไฟจีบบอกว่าตัวเองโชคดีที่ทั้งครอบครัวและหัวหน้าสนับสนุน

“พอเราทำไปเรื่อยๆ ที่ทำงาน ครอบครัวได้เห็นว่าเราทำอะไร เข้าก็จะย้อนดูตัวเองว่าเขาทำอะไรให้สังคมได้บ้าง จึงรู้สึกว่าเป็นตัวอย่างให้คนใกล้ชิด เรายังอยู่ที่นี่

ต่อไป เพราะรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนนราฯ ไปแล้ว เดี่ยวนี้เวลากลับบ้านที่หาดใหญ่จะอยู่ได้ไม่ถึงอาทิตย์ เพราะรู้สึกว่าหาดใหญ่มันวุ่นวาย ถึงแม้ว่าอยู่ในราชิวاسจะต้องหัวดกลัวบ้าง แต่เวลาเจอกันยิ่มให้ แม้จะไม่รู้จักกันก็รู้สึกดี สงสัยชาติก่อนคงเกิดเป็นคนมุสลิมในสามจังหวัดนี้แน่-

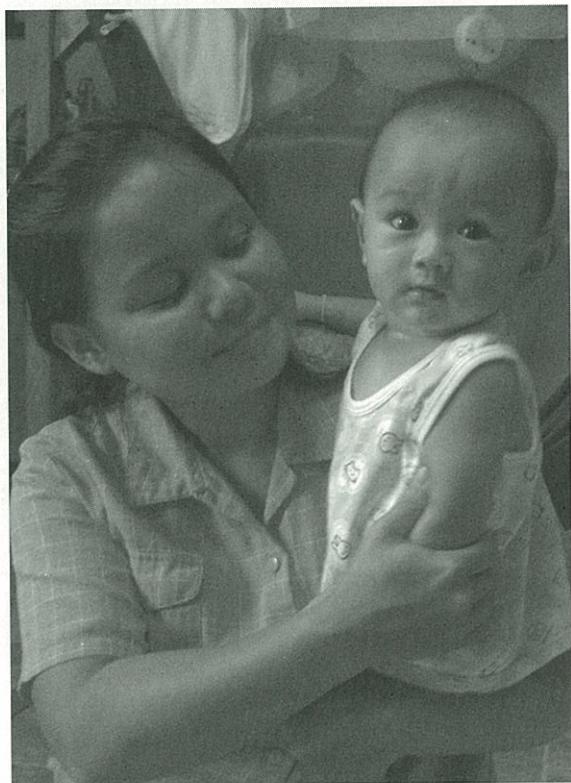
เมื่อเรียนจบและจากนั้นบานใช้เวลาเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร ที่นั่นก็มีแต่คนเชื้อสายพม่า แต่ก็ไม่พบใครเลยครับ ก็ไม่แน่ใจว่าบ้านเราที่บ้านท่าศาลา ไม่เคยมีบ้านพม่าอยู่บ้านเราหรือเปล่า แต่ก็คงจะมีบ้านพม่าอยู่บ้านเราแน่ๆ แต่ไม่แน่ใจว่าบ้านพม่าที่บ้านเราเป็นบ้านแบบไหน แต่ก็คงจะเป็นบ้านแบบที่บ้านพม่าที่กรุงเทพมหานครเป็นอย่างแน่นอน

และคงจะมีบ้านพม่าอยู่บ้านเราอยู่บ้านเราอยู่บ้านเรา

๘๙ จันทร์จิรา เพชรริน ๙๙

เสียงเพรียกแห่งชีวิตของครูชาญแคนได้

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : สุพัตรา ศรีปัจฉิม

“

แม่ชุมชนตาชี้จะเป็นหมู่บ้านไทยพุทธที่ถูกกล้อมรอบด้วยชุมชนชาวไทย
มุสลิม...แต่ชาวบ้านแถบนี้ก็ไม่เคยบาดหมางใจกัน เพราะคนที่นี่มีสาย
สัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายซึ่งก็เป็นสิ่งสำคัญ ทำให้คน
สองศาสนารอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขมาตลอด

”

ศ ายฝันที่โปรดปรายมาตั้งแต่ช่วงเช้าเพิ่งเริ่มชากลงในช่วงบ่ายทำให้พื้นที่ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดยะลาสดเขื่นชุ่มฉ่ำ ถ้าเป็นพื้นที่อีสานในช่วงต้นเดือน พฤษภาคม เช่นนี้อุณหภูมิคงร้อนระอุແບเป็นไฟ แต่ที่นี่กลับมีฝนตกหนักແທบทุกวัน หรือนี่จะเป็นน้ำตาฟ้าหลังไหมาปคลอบประคุมความทุกข์ร้อนของชาวบ้านในสมรภูมิ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นรายวันจนมองไม่เห็นปลายทางแห่งสันติภาพว่ารออยู่ ณ แห่งใด

แม้หลายพื้นที่จะเต็มไปด้วยความรุนแรง แต่หมู่บ้านในเขตนี้ยังคงถูกโอบล้อมไปด้วยขุนเขา สรุนผลไม้และยางพารา สายนำ้ใสเย็นที่ไหลผ่านใจกลางหมู่บ้านตาชี ทำให้บริเวณนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรต่างๆ ทั้งปลา พืชผักสมุนไพรที่ขึ้นตามธรรมชาติ ให้ชาวบ้านได้เพียงพานำมาประกอบอาหารในครัวเรือน

และเนื่องด้วยพื้นที่นี้มีชาวไทยพุทธอาศัยอยู่ร้อยเปอร์เซ็นต์ ความรักในอาชีพและบ้านเกิดจึงไม่ทำให้ ครุจันทร์จริรา เพชริน ซึ่งเป็นคนตาชี (เป็นข้อหมู่บ้านที่มีสถานะเป็นคำบล) โดยกำเนิดไม่คิดจะย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น แม้ครุในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบมาตลอดก็ตาม

“สอนที่โรงเรียนบ้านพงกุware ตำบลยะหา อยู่ห่างจากตำบลตาชีประมาณ 6 กิโลเมตร ตั้งแต่เรียนจบก็มาสอนที่นี่เลย เกือบ 15 ปีแล้ว เป็นหมู่บ้านมุสลิมร้อยเปอร์เซ็นต์ ที่นี่เคยเกิดเหตุคนร้ายเข้ามาเผาห้องสมุดโรงเรียนสองครั้งเมื่อปี 2549 แต่โชคดีที่ไม่มีอะไรได้รับความเสียหายมาก ช่วงนั้นมีการเผาโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บ่อยครั้งเหตุที่โรงเรียน ทหารยังไม่ได้เข้ามาดูแลรักษาความปลอดภัย แต่ปัจจุบันมีทีมทหารเฝ้ารักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง กู้รูสึกอุ่นใจขึ้น นอกนั้นเหตุการณ์อื่นๆไม่มี เพราะบ้านพงกุware เป็นชุมชนเข้มแข็งเหมือนกับชุมชนตาชีนั้นแหล่”

“ช่วงที่เขามาเผาโรงเรียนใหม่ๆ ก็กลัวเหมือนกัน เวลาขับรถยนต์ไปไหนจะมองกระจกตลอด ข้าข่าวมองตลอดไม่เคยขับรถแบบเพลオเรอ แม้จะสอนที่โรงเรียนนี้นานนานแต่ในช่วงที่เขามาเผาโรงเรียนในพื้นที่บ่อยๆ ยอมรับว่ากลัวเหมือนกัน ยิ่งเวลาเดินทางออกจากหมู่บ้านก็ยิ่งต้องระวัง”

“ครุที่โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นไทยพุทธ ที่เหลือสอนคนเป็นมุสลิม ยิ่งตอนเกิดเหตุการณ์ครุจะหลบภูตทำร้าย ครุหลายคนกลัวจนไม่กล้าไปนั่งกินก๋วยเตี๋ยวที่ร้านหน้าโรงเรียน ทั้งๆ ที่ปกติเราจะไปพึ่งพาอาหารกลางวันไปนั่งกินก๋วยเตี๋ยวร้านนั้นเป็นประจำ”

“เพื่อนครูบางคนบอกว่า ‘กลัวจะถูกทำร้ายเหมือนครูจุหลิง’ แต่บางคนก็บอก ‘หมู่บ้านเราไม่มีอะไรครอบครอง ชาวบ้านเขาก็ดี แต่กลัวว่าใจจะเข้ามาแฝงตัวปะปนกับชาวบ้าน แล้วมาทำร้ายครูมากกว่า’ คนในหมู่บ้านไม่มีอะไรครอบครุณศิษย์เราทั้งนั้น แต่ถ้ามาจากที่อื่นชาวบ้านไม่แน่ใจ เพราะคนที่มาก่อเหตุส่วนใหญ่เป็นนอกพื้นที่ คนหมู่บ้านอื่นก็พูดเหมือนกันถ้ามาก่อเหตุในบ้านเขาจะเป็นคนที่อื่น ไม่ใช่คนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นแบบนั้น

“ช่วงนั้นก็เป็นพักใหญ่เลยที่เดียวที่เราไม่ไปนั่งกินก๋วยเตี๋ยวในหมู่บ้าน ต้องเปลี่ยนวิธีด้วยการห่อข้าวไปกิน ช่วงหลังเก็บเงินซื้อของมาทำกับข้าวกินร่วมกันที่โรงเรียนไม่ออกไปไหน ครูที่สอนส่วนใหญ่เป็นคนตำแหน่งเกือบทั้งหมด โรงเรียนมีเด็กเกือบ 400 คน เรียนรวมกันสองหมู่บ้านคือ บ้านพงญาและบ้านเจ้ากาด

“ช่วงปิดเทอมนี้เป็นเวลาที่ต้องเตรียมหนังสือ สื่อการเรียนการสอนให้นักเรียน เราต้องเดินทางเข้าตัวเมืองปอยเพื่อไปสั่งซื้อหนังสือให้นักเรียน ปฏิบัติต่อราชการ เวลาเดินทางขับรถยนต์ไปเองก็รู้สึกปลอดภัยขึ้นมากนิดหนึ่ง

“หลักสูตรการสอนก็เหมือนกัน แต่เขาจะมีวิชาศาสนาขึ้นมาของเขามาต่างหาก ของไทยพุทธเรียนวิชาศีลธรรมวัฒนธรรม มุสลิมก็เรียนหลักศาสนาของเข้า ทุกวันตอนเที่ยง เขาจะละหมาดและวันศุกร์จะไปละหมาดตามมัสยิด แต่ก็ไม่หยุดเรียนนะ จะให้เวลาละหมาดถึงบ่ายโมงครึ่ง ภารกิจทางศาสนาทุกวันศุกร์เป็นวันสำคัญของมุสลิม ถ้าเป็นชาวบ้านเข้าจะไม่ไปไหนเลย ไม่ไปกรีดยาง รอไปละหมาดวันศุกร์ที่มัสยิดถือเป็นวันหยุดใหญ่เขา

“ภาษาไม้ลายแรกฟังขึ้นเรื่อง แต่พูดไม่ได้หมด ส่วนภาษาที่ให้เด็กสื่อสารกับเราที่โรงเรียนเป็นภาษาไทย แต่ถ้าครูสอนเด็กอนุบาลก็ต้องพูดและฟังภาษาเข้าได้บ้าง เพราะเด็กยังเล็กจะบอกไปอุจจาระ ปัสสาวะ ครูก็จะได้รู้ว่าเด็กจะไปทำอะไร

“ตอนไปอยู่แรกๆ การสื่อสารกันก็ไม่ลำบากนนะ เพราะเข้าพูดภาษาไทยได้จากการดูทีวี ผู้ปกครองส่วนใหญ่พูดภาษาไทย มีบ้างเด็กอนุบาลเล็กๆ ที่พูดไม่ได้แต่พอมารéียนสักพักก็จะพูดภาษาไทยได้

“ที่ผ่านมาผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือกับครูดี เราจะรู้จักผู้ปกครองนักเรียนทุกคน เพราะแต่ละปีต้องรับเด็กเข้าเรียนใหม่ ก็จะได้สอบถามว่าใครเป็นลูกไคร มาจากไหนก็จะ

รู้จักหมวด อุปยุนนานแล้วรู้จักชาวบ้านที่นั่นมากกว่ารู้จักคนแคว้นบ้านตัวเองเสียอีก"

ครูจันทร์จิราบอกว่า แม้ชุมชนตาชี้จะเป็นหมู่บ้านไทยพุทธที่ถูกล้อมรอบด้วยชุมชนชาวไทยมุสลิมและโรงเรียนที่เชื่อสอนจะตั้งอยู่ในหมู่บ้านชาวไทยมุสลิม แต่ชาวบ้านแถบนี้ก็ไม่เคยบาดหมางใจกัน เพราะคนที่นี่มีสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายซึ่งก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนสองศาสนายุ่ด้วยกันอย่างสงบสุขมาตลอด

"ก็มีการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตบ้าง จากที่เราเคยไปโรงเรียนแต่เข้าเจ็ดโมงกว่าก่อจจะเปลี่ยนเป็นเข้าบังสายบังสับกัน อย่าไปให้ตรงเวลา กลับเร็วบังข้าบัง

"จากที่ดูช่าวاءแวดวงราชิวاسจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงบ่อย ส่วนที่ยะลาจะเป็นบางหมู่บ้าน ถ้าเป็นพื้นที่ไทยพุทธก็ไม่มีอะไร ถ้าเป็นบ้านยูโรหรือตำบลປะแท็กจะเกิดเหตุการณ์บ่อย ตรงนั้นเป็นหมู่บ้านมุสลิม แต่ที่ตำบลตาชี้ไม่มีเหตุความรุนแรง เพราะเรามีการดูแลรักษาความปลอดภัยตลอดเวลา

"พื้นที่ตำบลตาชีทุกหมู่บ้านเป็นคนไทยพุทธร้อยเปอร์เซ็นต์ และหมู่บ้านพงกุawa ตำบลยะหา ซึ่งเป็นหมู่บ้านมุสลิมที่เราไปสอนอยู่ ทั้งสองก็ไม่ได้เกิดความขัดแย้งความไม่เข้าใจกันเหมือนพื้นที่อื่น เพราะคนตาชี้กับหมู่บ้านมุสลิมที่อยู่ใกล้ๆ ตรงนี้เขารู้จักกันมานานตั้งแต่รุ่นพ่อ รุ่นแม่ เข้าช่วยกันดูแลคนในหมู่บ้านจะไม่ทำร้ายกัน ถ้ามีงานแต่งงานหรือ "งานกินเหนียว" พื้นของมุสลิมก็จะมาเชิญคนไทยพุทธไปร่วมงาน เวลาไทยพุทธแต่งงาน ไปบอกเขาว่าร่วมงานเขาก็มาช่วยแลกเปลี่ยนกัน ไม่เคยมีใครบอกว่า 'อย่าไปนะ แคว้นบ้านมุสลิมนั้นอันตราย' เวลาลูกศิษย์แต่งงานไม่ว่าอยู่ที่หมู่บ้านไหนเราก็ไปช่วยทุกงาน

"ผู้อำนวยการโรงเรียนพงกุawa เป็นผู้ชายนามาจากในเมืองยะลา เพิ่งจะย้ายมาใหม่แกะกล้าวนะ เวลาต้องไปร่วมงานในหมู่บ้านก็จะบอกให้ขวนเพื่อนครูที่โรงเรียนไปหลาย ๆ คน เราก็บอกไม่เป็นไร บางคนเขายื่นให้มาเมื่อเย็น มันไก่นะ จะให้เขานำก็อย่างไรอยู่เลยบอก ผล ไปว่า ไม่เป็นไรถินนี้เป็นถินครูจันทร์จิรา 似้ายใจได้รู้จักทุกคน

"แม้ผู้ก่อความไม่สงบจะมุ่งทำร้ายครู แต่เราไม่เคยคิดที่จะย้ายออกไปอยู่ที่อื่น เพราะไม่รู้จะไปที่ไหน คงอยู่ที่นี่แหละ เราเป็นคนที่นี่ ก็คงต้องตายที่นี่ ถ้าย้ายไปต่างจังหวัดก็ต้องไปบันหนึ่งใหม่ ญาติพี่น้องก็ไม่มี แต่ถ้ายังอยู่ตรงนี้ เพื่อนพื้น้องเราก็เยอะ คงจะเป็นครูสอนที่โรงเรียนพงกุawaไปจนปลดเกษียณเลย"

๕๖ ศิริพร ลอแม胺ามิง ๕๖

ในห้วงความฝัน...ฉันกอดเธอ

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : ฤพัตรา ศรีปัจฉิม

“

ลูกผันว่าพ่อมาหา ลูกอยากให้มีเดเรwaๆ อยากผันว่าได้กอดพ่ออีก

”

▶ เพื่อนมาที่บ้านเข้าปลอบว่า ‘อย่าคิดมากนะ แฟfnไปดีแล้ว’ พอเพื่อนกลับไป ลูกก็ พูดว่า ‘แม่ครับ ลูกว่าถ้าจะให้ดีจริง พ่อต้องอยู่กับเราซิ พ่อต้องไม่ตาย’

ศิริพร ลอมแมมาร์มิ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรอำเภอเมืองราชบุรี ย้อนความเจ็บปวดของชีวิตให้ฟังทั้งน้ำตา หลังจากเชօสัญเสียสามีอันเป็นที่รักอย่างไม่มีวันกลับ เชօจึงอยู่กับลูกชายคนเดียวเพียงลำพังโดยขาดเสาหลักของครอบครัว

“สามีเป็นผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอำเภอรือเสาะ เหมือนคนในพื้นที่ เพราะทำงานอยู่ตรงนั้นมาสิบกว่าปี เทศราษฎร์เกิดบนถนนสายหลัก รือเสาะ-มะรือโบ-ยังอ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ปี 2550 ช่วงประมาณห้าโมงเย็น เส้นทางที่ผ่านเป็นย่านชุมชน คิดถูกเหตุการณ์ยังเกิดอีก

“คนร้ายแต่งกายชุดเขียวคล้ายทหารตั้งค่ายรออยู่แล้ว มันเล่นกราดยิงคนในรถตรงจุดเกิดเหตุเป็นย่านชุมชนแท้ๆ ไม่มีใครเห็นบ้างหรือไม่? พอเหตุการณ์เกิดเหมือนมีอะไรบังดา บางคนก็บอกว่าไม่ได้สังเกต บางคนคิดว่าเป็นฝีมือทหาร มันก็เป็นระอย่างนี้ พอเกิดเหตุร้ายขึ้นคนที่ถูกแอบอ้างโคนใจนความผิด คือทหาร แต่จริงๆ แล้วมันไม่ใช่”

“วันเกิดเหตุมีน้องพนักงานธนาคารกลับมาพร้อมกันแค่สามคน เทศราษฎร์ครั้งนั้นทำให้มีคนอื่นเสียชีวิตร่วมด้วยอีกสองคนและสามี ส่วนน้องอีกคนบาดเจ็บสาหัส และมีชาวบ้านโดนลูกหลงด้วย ส่วนคนที่เจ็บรักษาตัวอยู่หลายเดือนตอนนี้อาการดีขึ้นแล้ว

“วันที่สามีเสีย ลูกกลับจากโรงเรียนและซื้อของเล่นกลับมาด้วย เขาเอาของเล่นใส่ในกระเป๋าเสื้อไว้เล่นกับพ่อ ก็ยังไปวิ่งเล่นกับเพื่อนไม่เปลี่ยนชุดนักเรียน พอเข้ารู้ว่าพ่อถูกยิงตายที่บ้านนั้นแหละ ตัวเข้า มือ เท้าเย็นไปหมดเพราะเกิดอาการช็อค

“เพื่อนข้าราชการและตัวเราไม่คาดคิดมาก่อนว่าเหตุการณ์แบบนี้จะเกิดกับครอบครัวเรา เพราะเราเป็นคนนราธิวาส พอเกิดขึ้นแล้วก็มาลงปลงเพราะหาสาเหตุไม่เจอ มันมีแต่คำรามที่ไม่มีคำตอบ ทุกวันนี้ก็รู้แต่ว่าเป็นการสร้างสถานการณ์ แต่ยังจับคนร้ายไม่ได้

“พอเขามีอยู่อะไรก็เปลี่ยนไปyeอะ เมื่อไหร่ขาดเสาหลักของบ้าน ส่วนตัวเราแม้จะทำงานในตัวเมือง แต่ต้องออกพื้นที่ทำงานกับชาวบ้านทุกวัน ภาระมลายก็พูดได้ เวลา

เข้าไปในหมู่บ้าน ตามว่ากลัวไหม ลีกฯ เราก็กลัวนั้นแหละ เมื่อก่อนเคยคิดว่าเราเป็นคนในพื้นที่ มีความคุ้นเคยกับคนในหมูชนจึงไม่น่าจะได้รับผลกระทบ แต่พอเหตุการณ์มาเกิดกับครอบครัว ทำให้เราหัวดระแหงเหมือนกัน กับชาวบ้านก็ไม่ถึงกับจะไม่ไว้วางใจเขา แต่ลีกฯ เกร็งสึกห้าสิบห้าสิบไว้ก่อน เดียวเราจะมองเขาไม่สนใจเหมือนเมื่อก่อน แต่งานในหน้าที่ก็ต้องทำ

“ตอนนี้ยังต้องออกพื้นที่เกือบทุกวัน เวลาออกไปทำกิจกรรมชาวบ้านมาก็ติดกับเรา เป็น ตำบลโคเดียน ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบไม่ใช่พื้นที่สีแดง แต่บางหมู่บ้านในตำบลนี้เป็นพื้นที่สีเหลือง ถึงไม่ใช่พื้นที่สีแดงก็ไม่ควรจะล่าใจ ลีกฯ เกร็งสึกอย่างนี้แหละ ส่วนชาวบ้านจะคิดอย่างไรเรามองไม่ออก คนที่อยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าคนที่ไม่ประสบเหตุร้ายเหมือนครอบครัว ความรู้สึกมันต่างกันนะ คนที่ไม่เคยโดนอาจคิดไม่เหมือนกันได้”

แม้ช่วงเวลาแห่งความสูญเสียจะผ่านมาสองปีมาแล้ว แต่สำหรับศิริพร หญิงไทยพุทธที่เลือกแต่งงานเข้ามาภายใต้ศาสนาอิสลามด้วยความรักที่มีต่อสามี จึงทำให้เธอยากที่จะลืมความสูญเสียนั้นได้

“คำแรกที่อยากรู้คนที่ฆ่าสามีคือ เขายาทำไปทำไม ทำเพื่ออะไร ที่ทำลงป่ารุ่นว่าคนข้างหลัง ครอบครัวเหยื่อเขาปวดร้าวทรมาน เวลาอาจเยียวยาบางเรื่องได้ แต่ลีกฯ แล้วมันรักษาไม่หมดหรอก เวลาไปทำงานก็ต้องทำสนุกกับเพื่อนฝูงไปอย่างนั้นละ แต่ลีกฯ เวลากลับบ้าน เวลาลูกพูดถึงพ่อ (ร้องให้สะอื้น) ...มันบอกไม่ถูก

“ทุกวันนี้คิดว่าเราอยู่กับดวง ถ้ายังไม่ถึงที่ก็คงไม่ตาย ถ้าไม่คิดอย่างนี้มันหาคำตอบให้กับตนเองไม่ได้ มันมีแต่คำถามว่าทำไม่ต้องทำคนในครอบครัวเรา แต่ถ้าคิดว่าทุกคนมีจุดจบอยู่ตรงนั้นก็จะทำใจได้ระดับหนึ่ง เพราะถ้าหากคำตอบไม่ได้มันยิ่งเครียดໄ้ เราก็ต้องหาทางออกแบบนั้น

“ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์กับสามีปี 2550 จนกระทั่งปี 2552 แม้จะมีทหาร ตำรวจเข้ามาทำงานในพื้นที่มากขึ้น สถานการณ์ความรุนแรงไม่ได้ลดน้อยลงเลย เพราะคนร้ายยังก่อเหตุอยู่ทุกวัน ทั้งยิงผู้บริสุทธิ์ วางระเบิด ฆ่าตัดคอจยังทำกันอยู่

“เจ้าหน้าที่ที่ลงมาดูแลความสงบให้ก็ดีนะ แต่ส่งสารเหมือนกันที่เขาโดนมา โดนระเบิดบ้าง ตั้งแต่สามียังมีชีวิตอยู่เวลาดูจากเหตุการณ์ร้องให้ตลอดเลย ลูกชายจะพูด

ตลอดว่า ‘แม่ร้องให้อีกแล้ว’ สงสารทหาร ตำราจนที่ต้องมาตาย พอนามาดินกับครอบครัวตัวเอง เห็นสาวอย่างนี้มันยิ่งเจ็บปวด บอกไม่ถูกนะ เราเนี๊ยบสภาพครอบครัวเรา คนไม่ต่างจากเราหรอก ความรู้สึกของคนเป็นแม่ เป็นลูก เป็นเมีย มั้นคงไม่ต่างจากเราที่สุดเสียคนที่เรารักไปเมื่อไหร่กัน

“สำหรับคนที่รับทราบเพียงช่วง เขาอาจมองสิ่งที่เกิดขึ้นผ่านแล้วผ่านเลย หรือแค่น่าสงสาร แต่สำหรับพี่สาวว่าคุณในครอบครัวอื่นเขาประสบเหตุและยังเป็นคนที่เราชี้จักความเคร้าหากับคนหัวอกเดียวกันจะมีมากกว่า เพราะเขาคงอยู่ในสภาพไม่ต่างไปจากเรา (ร้องไห้สะอื้น)

“คนนาราย พุดยาก บอกไม่ถูก ถ้าพูดเดียวหาว่ารุนแรง คนที่นี่เป็นคนดีอนะ ไม่ค่อยมีเหตุผล ถ้าเขามีเหตุผลเขาก็จะไม่ทำอย่างนั้นหรอก ทำไปเพื่ออะไรล่ะ ชีวิตคนหนึ่งไปช่วยเขา แล้วคิดใหม่ว่าคนข้างหลังจะเป็นอย่างไร ไม่รู้จะวิงวอนอย่างไร มีแต่คนวิงวอนก็เห็นเขายังทำกับผู้อื่นอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่รู้จะเอาอะไรมากล่าวอ้างให้คนที่กำลังอยู่ในความมีดได้เห็นว่าสิ่งที่ทำมันไม่ถูกต้อง”

ด้วยความผูกพันสายใยรักของครอบครัว พ่อ แม่ ลูก แม้ผู้เป็นพ่อจะไร้ชีวิตบนโลกใบนี้แล้ว แต่ความผูกพันและความรักอันแสนบริสุทธิ์ ได้นำทางให้ลูกได้กอดพ่อแม่เพียงเสี้ยวในห้วงนิทรา

“วันไหนที่เขานั่นเห็นพ่อ เขายอมบอกว่าแม่ๆ ลูกจะเล่าอะไรให้ฟัง ‘ลูกผันว่าพ่อมาหา ลูกอยากให้มีเดร็วๆ อยากผันว่าได้กอดพ่ออีก’ เขาย่าเล่าในผันเหมือนพ่อเพิ่งกลับมาจากทำงานแล้วเขาก็เข้าไปกอดพ่อ พ่อ กอดเขา เวลาเล่าเขามีความสุขมาก พอเล่าจบเขาก็ไปแอบร้องให้เหมือนเด็กเก็บกด จะไม่ร้องให้แม่เห็น ลูกชายเพียงจะ 10 ขวบ แต่เขาก็เป็นคนที่ผูกพันกับพ่อมาก

“บางทีเขาก็บอกกับเราว่า ‘ถ้าพ่อ กับแม่แต่งงานมีลูกเร็ว ก็คงดีกว่านี้ เพราะลูกจะได้อยู่กับพ่อนานๆ’ (ร้องไห้สะอื้น) เรากลอนให้ลูกไปลະหมาด เรียนอัลกุรอาน อ่านบทสาดอุทิศบุญให้พ่อ แล้วลูกจะได้ผัน...ได้กอดพ่ออีก”

๖๖ วิลาวัณย์ ต้วนเพ็ง ๖๖

ความเสมอภาคนำทางสู่สันติสุข

ล้มภายณ์/เรียบเรียง : สุพัตรา ศรีปัจฉิม

“

ถ้าอยากรู้เกิดสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จริงๆ ก็ต้องใจ
ปฏิบัติตามคำกล่าวของในหลวงสิ ง่ายๆ คือ เข้าใจ เข้าถึง และ
พัฒนา

”

๔

วายสายเลือดของนักการเมืองท้องถิ่นที่เข้มข้น ถูกถ่ายทอดจากฟ่อและลง ทำให้ใน วันนี้ วิลาวัณย์ ต่วนเพ็ง นายกเทศมนตรีเทศบาลยังอ จำกอยู่ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นผู้หญิงเก่งคนแรกที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีฯ ในพื้นที่นี้ และยืนหยัดทำงานบนสังเวียนการเมืองท้องถิ่นมาเกือบสิบปีด้วยหลักปฏิบัติที่ยึดมั่นสืบทอดกันมา

“พ่อสอนไว้ว่าตั้งแต่เด็กว่าสิ่งสำคัญที่สุดในการทำงานร่วมกับคนอื่น คือ การเอาใจเขา มาใส่ใจเรา อย่าไปถือว่าใครสูงใครต่ำกว่าเรา อย่างในศาสนาอิสลามมีประโยคหนึ่งที่บอกว่า ‘We are a brother’ หมายถึงทุกคนเท่าเทียมกันหมด

“ทำอะไรอย่าไปห่วงผลตอบแทนมาก แค่ทำแล้วเรารاضายใจ พระเจ้าทรงรับรู้สิ่งที่เราทำก็เป็นสุขแล้ว สิ่งสำคัญที่สุด ถ้าเราสั่งสมความดีไว้ ตายไปก็ยังมีคนสรรเสริญ แต่ถ้าไม่เคยสร้างความดีให้กับตัวเองและผู้อื่นเลย ยังไม่ทันเข้าหลุมก็จะมีคนนินทา ว่าร้าย โดยเฉพาะชาวมุสลิม เมื่อสืบลมหายใจก็มีเพียงฝ้าขาวเท่านั้นที่คลุมร่างติดตัวไป ทรัพย์สินศุดคราทั้งหล่ายก็เอาไปไม่ได้

“เราไม่เคยคิดว่าการทำงานเป็นผู้บริหารจะต้องเก่งกว่าผู้ชาย เพราะโดยหลักศาสนา ผู้หญิงก็ต้องเป็นผู้ดามอยู่แล้ว แต่ว่าในจุดนี้ เราอยากให้มองว่าผู้หญิงก็มีพลัง มีความรู้ มีศักดิ์ศรีดีขึ้นกว่าเก่าเยอะ อยากให้ผู้หญิงสามารถทำงานจนเจือช้ำyle หรือครอบครัวได้ แต่ไม่ใช่ว่าทำงานจนลืมครอบครัว ไม่ว่าศาสนาไหนก็สอนให้เราต้องดูแลครอบครัวให้ดีก่อน ประการหลังตามมาคือหน้าที่การทำงาน ถ้าสามารถทำร่วมได้ก็ยิ่งดีใหญ่”

“อยากรีบให้ผู้หญิงมาทำงานตรงนี้มากกว่านี้ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ก็อยากรีบให้ผู้หญิงมาบ่มบทบาทมากขึ้น ปัจจุบันประเทศไทยมีบ่มบทบาททางสังคมมากขึ้น เนื่อง เจ้าหญิงแรนีแอกแฟรงฯ แห่งจอร์แดนพระราชท่านเป็นผู้หญิงที่เก่งมาก แสดงว่า ประเทศไทยรับเริ่มเปิดกว้างให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการทำงาน

“เจ้าหน้าที่เทศบาลทำงานด้วยกันทั้งหมด 80 กว่าชีวิต ทั้งคณะผู้บริหาร ข้าราชการ พนักงานจ้าง ทำงานกับคนส่วนมาก บางครั้งต้องมีเข้มงวดบ้าง แต่ก็พยายามดึงสายปานเหมือนการซักก่าว ปัญหาเยอะเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหาอาเสพติด บางครั้งต้องเด็ดขาดมีการไล่ออก เนื่อง กรณีเสพและ

ค้ายาน้ำ ถ้าฝ่าฝืนการตักเตือนสองครั้งแล้วไม่เลิกพฤติกรรมก็ต้องไล่ออกโดยให้เช็นชี้อ ลาออกแทน จะได้ไม่เป็นการตัดอนาคตเขา

“ส่วนปัญหาครอบครัวพนักงานจ้างส่วนใหญ่ สมัยก่อนมีรายได้เดือนละ 3,000 ก ยังอยู่ได้ พอมีงานมีการทำเงินเดือนเพิ่มพ้นบาท ก็จะมีภาระคนที่สอง ซึ่งเขาก็อ่าว มนุสليمีสิทธิที่จะมีเมียได้ 4 คน แต่เขาไม่ได้มองว่าสามารถเลี้ยงดูครอบครัวให้มีความสุข ได้หรือเปล่า เพราะจริงๆ แล้วศาสนาเราจะไม่ได้ห้ามไม่ให้มี แต่ต้องรู้ว่าเราจะเอาเงิน เจรจาพันไปเลี้ยงดูผู้หญิงอีกคนได้ไหม และสิ่งที่จะตามมาก็คือลูกจะไห้ไว้ไหม พอมีได้ คิดตรงนั้นก็เกิดปัญหาครอบครัวตามมา ตอนหลังบางคนก็ต้องเลิกหากับภาระคนใหม่ ในทศบลา ก็มีหลายคน”

สำหรับเหตุการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี 5 ปี วิลาวัณย์ บอกว่า ยังคงเป็นคำเรียกว่า “ไม่ค่อยเกิดเหตุความรุนแรง” ซึ่งส่วนหนึ่งเชื่อเชื่อว่ามาจาก การศรัทธาต่อพระศาสนา

“เหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2547 อย่างกรณี ‘ตากใบ’ มัน เป็นการจี้ให้คนในสามจังหวัดขายແດນภาคใต้ ต้องร่วมกันลงทะเบียนยาเสื่อม เห็นทำแค่ ครั้งเดียวตอนเกิดเหตุก็เลิกไป แต่สำหรับพื้นที่ยังคงเรามีลักษณะยาเสื่อมต่อเนื่อง มาสี่ปีแล้ว โดยทำในสังคมที่สามของเดือน

“ไม่จำเป็นต้องมีคนเยอะด้อนมาให้เต็มสนามฟุตบอล มีแค่ 40 กว่าคนก็พอแล้ว ถือปฏิบัติทุกๆ เดือน ซึ่งปีแรกเทศบาลไม่ได้ตั้งงบประมาณไว้ด้วยซ้ำ ต้องใช้เงินส่วนตัว ของผู้บริหาร สมาชิกสภาลงขันกันบ้าง เพราะเวลาไม่สามารถหาเงินได้ กาแฟ ทำบุญให้คนละ 20 บาทใส่ซองไป การที่เราสาดดูอ้วรธ์ลงพระเจ้า ตรงนั้นคิดว่ามีส่วน ช่วยเหลือได้เยอะเลย

“การทำงานตรงนี้ก็เป็นเรื่องธรรมชาติที่ขาดจากเป็นเป้าของฝ่ายตรงข้าม ตอนไป ประชุมสมาคมสันนิบาตแห่งประเทศไทยที่กรุงเทพฯ ท่านรัฐมนตรีและอธิบดีกระทรวง มหาดไทย บอกว่าในพื้นที่สามจังหวัดขายແດນภาคใต้ถ้าเดินทางลำบากก็สามารถขอ อนุญาตซื้อปืนลูกซองมาใช้ในลักษณะคุ้มกันในสถานที่ราชการและตัวผู้บริหารเองมีสิทธิ ที่จะซื้อด้วย เราจึงขออนุญาตอย่างเป็นทางการ ทางจังหวัดก็เลยอนุญาตให้ซื้อปืนทั้งหมด

4 กระบวนการเป็นปีนลูกช่อง 5 นัด จำเป็นต้องใช้เพื่อคุ้มครองสถาที่ของเรา

“ถ้าเป็นการเดินทางไปประชุมในพื้นที่เสี่ยงก็พากนคุ้มกันนั่งรถไปกับเราคนหนึ่ง แต่ถ้าไปประชุมหาดใหญ่หรือพื้นที่ใกล้พื้นเขตความรุนแรงสิ่งหัวดชาดแคนภาคใต้ ก็ไม่พาไป น้ำรู้สึกว่าบ้านนี้มีพราຍกระซิบอาจจะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือโงกแล้วแต่ เรายังพยายามนั่งไปด้วย ก็มีปีนลูกช่อง 5 นัดอยู่ในรถ (หัวเราะ) ไม่รู้ว่าใครจะเห็นโครงการก่อน แต่เราอยู่ในที่ส่วนก็แยกหน่อย

“สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นก่อให้ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจน คือ สังคมเริ่มเห็นแก่ตัวมากขึ้น ซึ่งตรงนี้น่าเสียดายมาก ๆ เดียวได้ดูท่านสมาชิกวุฒิสภาผู้หญิง ของกรุงเทพฯ อภิปราย ท่านบอกว่าการเล่นการเมืองในบางครั้ง ไม่ว่าจะเป็นระดับห้องถีน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต. นายกเทศบาล นายก อบจ. ไปถึงระดับประเทศขอวี การแข่งขันทำให้สังคมแตกแยก

“เรามีโอกาสเจอผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง แกอยู่พื้นที่เล็ก ๆ เมื่อมีการเลือกตั้ง ผู้ใหญ่บ้านที่ผ่านมาปรากฏว่ามีการแข่งขันสูงมาก ตัวแกก็มาช่วยผู้ใหญ่บ้านคนก่อทำเสียง แต่ส่วนตัวก็สนใจกับผู้ใหญ่บ้านคนใหม่มาก พอก็เป็นอย่างนี้ก็ไม่ทันหน้าเข้าหากัน มีตราชพ ไม่มีแล้ว น่าเสียดายถ้าปล่อยไว้นานๆ สังคมจะยิ่งแยกหนัก

“สิ่งเหล่านี้มันนำไปสู่ความแตกแยก แน่นอนเลยความไม่เข้าใจกัน ความสัมพันธ์ มันจะไม่เหมือนเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพอนึกถึงผลประโยชน์ปุ๊บความขัดแย้งจะตามมา ทันทีเลย รู้สึกเสียดายที่วันข้างหน้านคนไทยจะไม่ได้เจอบรรยากาศดี ๆ ความเป็นมิตรที่ดี ต่อกันแบบเก่า ๆ อีก อย่าว่าแต่ระดับประเทศเลย ระดับชุมชนห้องถีนเล็ก ๆ ก็เริ่มเห็น ความขัดแย้งรุนแรง

“ถ้าจะทำให้ระบบประชาธิปไตยเมืองไทยเข้มแข็งคงเป็นไปได้ยาก เพราะบางคน ก็เกิดอาการเอ้อมระอา เมื่อหน่าย แม้ภาครัฐจะพยายามรณรงค์เหลือเกิน ผู้ใหญ่บ้านก็ พยายามต้อนให้ลูกบ้านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกันเยอะ ๆ ความแตกแยกมันเกิดขึ้น จริง ๆ สาเหตุตรงนี้มันมีส่วนนำไปสู่ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้”

อีกทั้งวัฒนธรรมสังคมตะวันตกพร่ำเข้ามากัดกินสังคมไทย และระบบการศึกษาที่ ทำให้เด็กห่างไกลวิชาศิลธรรม ส่งผลให้คนสองศาสนาขาดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

“คิดว่าจะเข้ามาสอนในหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย อายุร่วมกับคน
มุสลิมสมัยก่อนก็ยังรู้ว่าพระศาสนาของศาสนพุทธคือเจ้ายาสิทธิ์ด้วย คนมุสลิมเอง
ก็ควรเรียนรู้ศาสนาพุทธให้รู้ว่าหลักคำสอนของศาสนาอื่นเป็นอย่างไร อายุร่วมกับเพื่อเป็น
พื้นฐานสักนิดว่าวันเข้าพรรษาเข้าทำอะไรบ้าง ซึ่งคนไทยพุทธอาจจะมีส่วนเข้ามาเรียนรู้
หลักคำสอนศาสนาอิสลามเข่นกัน น่าจะแทรกในวิชาสังคมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
ปัจจุบันหลายเป็นการแบ่งแยกกันเรียน จึงน่าจะบรรจุเรื่องนี้เข้ามาใหม่จะได้เรียนรู้ชung กัน
และกัน

“ถ้าอยากรู้เกิดสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จริงๆ ก็ต้องใจปฏิบัติตาม
คำกล่าวของในหลวงสิ ง่ายๆ คือ ‘เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา’ ประเด็นสำคัญคือต้อง¹
ให้ความเข้าใจก่อน ถ้ายังไม่เข้าใจ เข้าถึงก็เข้าไม่ได้ อันนี้เป็นหลักแนวอนุชัดเจน ถ้า
เป็นคนนอกพื้นที่ เข้ามาในพื้นที่ได้ อาจจะต้องระวังบ้าง แต่คิดว่าอยู่ดีๆ เข้าจะมา²
ทำอะไรคงเป็นไปไม่ได้อยู่แล้ว

“ก่อนส่งข้าราชการเข้ามาทำงานในพื้นที่หน่วยงานต้นสังกัดต้องให้การศึกษา
หลักปฏิบัติ วิถีชีวิตของชาวบ้านก่อน ต้องเข้าใจก่อนว่าเขามีขนบธรรมเนียม ประเพณี
วัฒนธรรมอะไรบ้าง มีหลายๆ คนมากอยู่เป็นปียั่งไม่รู้หลักปฏิบัติของคนที่นี่เลย

“ยกตัวอย่างเช่น นายอำเภอบางคนเรียกตัวแทนชาวบ้านประชุมวันศุกร์
ประมาณ 11.30 น. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มาประชุม ทุกคนเริ่มกระสับกระส่าย เพราะ
ต้องไปล่ำมาดวันศุกร์ที่มัสยิด ถือเป็นวันสำคัญทางศาสนาสักป้าห์ละครัง บางทีคุยกัน³
อยู่นั่นแหล่ เวลา ก็เก็บๆ เที่ยงวันแล้ว ทุกคนไม่มีสมาธิที่จะนั่งฟัง ก็ต้องเข้าใจว่าเข้า
ต้องไปปฏิบัติธรรมพิเศษ ต้องศึกษาซึ่งกันและกัน ติดว่าถ้าทางเบื้องบนมีความตั้งใจ
จริงๆ ที่จะมีการปรับปุ่งตรงนี้ก็ทำได้ แต่ผู้บริหารบางคนที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ไม่ได้
ถือปฏิบัติก็มี

“ต้องให้เข้าใจกันก่อน เพราะมันเป็นเรื่องละเอียดอ่อน แล้วคนที่นี่เป็นคนพูดยาก
ถึงบอกว่าอยากรู้ผู้ใหญ่เข้าใจตรงนี้จริงๆ ถ้าตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อไม่ให้มีเหตุการณ์
ความชุนแรงเกิดขึ้น คิดว่าผู้ใหญ่ทำได้ (เสียงสูง) ตามใจตัวเองจะก่อนจะทำจริงหรือเปล่า
มีความจริงใจหรือเปล่า”

๑๙๙ ลาตีฟาร์ มันกุล ๕๕๘
เสียงกระซิบจากเจ้าตัวเล็ก

ผู้แต่ง/เรียบเรียง : สุพัตรา ศรีปัจฉิม

“

หลังปี 2547 พ부เด็กคลอดก่อนกำหนด酵อะชีน เรายากำลังหาสาเหตุ
อยู่ว่าสถานการณ์ความรุนแรงมีส่วนทำให้แม่เครียด แล้วคลอดลูก
ก่อนกำหนดหรือไม่

”

ส ภาพสังคมชุมชนส่วนใหญ่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทลายชุมชนยังคงถูกโอบล้อมไปด้วยภูเขา ป่าヤงพารา และสวนผลไม้ การดำรงชีวิตยังคงยึดตามหลักปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยเฉพาะวิธีการคัดลอกพื้นบ้าน ซึ่งเป็นมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งเริ่มเปลี่ยนแปลงในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านเริ่มหันมาคัดบุตรที่โรงพยาบาลมากขึ้นทำให้เราสามารถมองเห็นความผิดปกติเกี่ยวกับภาระการคัดบุตรที่เกิดขึ้นในแต่ละปีได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะสถิติทางร้านอยคลดก่อนกำหนดซึ่งมีตัวเลขเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกับสถานการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

ล่าสุด พญากล่าวชี้พ โรงพยาบาลราษฎร์ยานครินทร์ ซึ่งทำงานที่โรงพยาบาลแห่งนี้ตั้งแต่ศึกษาจบมาเป็นเวลากว่า 10 ปี หน้าที่หลักของเธอ คือการดูแลเด็กอ่อนหลังคลอด โดยเฉพาะเด็กคลอดก่อนกำหนด

ทราบว่าที่โรงพยาบาลราษฎร์ฯ สถิติเด็กคลอดก่อนกำหนดเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ “เด็กคลอดก่อนกำหนดตามหลักวิชาการคือปอดของเด็กยังเจริญไม่สมบูรณ์ เขายังไม่พร้อมที่จะเกิดมา แต่แรกดูแลเต็มที่ มีทั้งนมและพยาบาลที่เข้ามาช่วยกันดูแลรักษาให้เขามีชีวิตรอด แต่ก็ยังมีบางรายที่เสียชีวิต แม้จะช่วยกันรักษาอย่างดีที่สุดแล้ว

หลังจากคนไข้เสียชีวิตเจ้าหน้าที่จะรวบรวมข้อมูลกรณีศึกษามาประชุมพิจารณาต่อว่าการเสียชีวิตของเด็กว่ามีสาเหตุมาจากอะไร ซึ่งที่ผ่านมาเราพบว่าส่วนใหญ่เกิดจากสภาวะของเด็กเอง คือคลอดก่อนกำหนดมากๆ เรายายามช่วยเต็มที่แต่ก็ยังไม่ได้ขึ้นบางคนเกิดนาน้ำหนักตัวแค่ 600-700 กรัม ตัวเล็กมาก น้ำหนักยังไม่ถึง 1 กิโลกรัมเลย

ที่เคยเจอมาเด็กคลอดก่อนกำหนดมีอายุในครรภ์น้อยที่สุด คือ ประมาณ 6-7 เดือน เป็นตัวทารกแล้ว แต่กวัยภายนอกยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ ตอนนี้เรากำลังหาสาเหตุของการคลอดก่อนกำหนดกันอยู่ ทั้งแพทย์และพยาบาลที่ทำงานตรงนี้ก็คุยกันหลายรอบแล้ว กำลังอยู่ระหว่างการเก็บข้อมูลว่าสาเหตุของการคลอดก่อนกำหนดในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสมาจากอะไรบ้าง

“แต่เท่าที่เจอบางส่วนเกิดมาจากการวัยของแม่ที่ยังไม่พร้อมเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ คือแต่่งงานเร็วกว่าปกติ หรือบางส่วนมากจากมีลูกตอนที่อายุมากเกินเกณฑ์ แม่ที่ตั้งครรภ์

บางคนอายุ 40 หรือ 50 ปี แต่ก็ยังท้องลูกคนที่ 10 บางคนมีลูกถึง คือ เพิ่งจะคลอดดู ลูกยังไม่ท่านนมก็มีลูกอีกแล้ว ส่วนสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือ แม่เป็นภาวะติดเชื้อ โรคร้ายไม่สามารถให้นมบุตรได้

“หรือบางที่อาจเกี่ยวกับเรื่องความเป็นอยู่อาหารการกิน พื้นฐานการดำรงชีวิต การดูแลตัวเองขณะตั้งครรภ์ อาหาร ยา rakayakroc การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันไม่เหมือนกัน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับศาสนา แต่ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตัวและความเชื่อของแต่ละบุคคลมากกว่า

“อีกทั้งความไม่เข้าใจในภาษาสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้าน ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจในครอบครัว การพึงพาหมอดำและพื้นบ้าน เขาเขื่อถือหมอดำแย่มากกว่า แต่ตอนนี้ทางสาธารณสุขก็มีจัดอบรมหมอดำและเรื่องการทำคลอดที่ปลอดภัยเหมือนกัน

“เด็กคลอดก่อนกำหนดบางรายสำคัญน้ำคร่ำ ซึ่งเกิดจากการเครียดของแม่ขาดออกซิเจนแรกคลอด การที่เด็กคลอดก่อนกำหนดมันต้องดูทั้งระบบตั้งแต่แม่ยังตั้งครรภ์ บางที่แม่ป่วยในภาวะซีด กินยาไม่ครบ บางที่พ่อเด็กก็ไม่ป่วย ต้องไปทำงาน Qaeda มาเลีย 2-3 เดือนถึงจะกลับบ้าน ทำให้แม่ป่วยในภาวะเครียด

“แต่ว่าตอนนี้ก่อนแต่งงานจะมีหลักสูตรอบรมและตรวจสุขภาพระยะสั้นให้กับคู่หนุ่มสาวที่กำลังจะแต่งงานกัน คือมีบริการตรวจเลือดก่อนตั้งครรภ์ พอกลอดต้องดูแลอย่างไร มันเป็นโครงการของศาสนาอิสลามทำร่วมกับโรงพยาบาลราชวิถี และโรงพยาบาลอื่นๆ ในแต่ละอำเภอ โดยให้ความรู้ทางศาสนาและทางแพทย์ เป็นกิจกรรมที่ทำกันมานานแล้วเหมือนกัน

“ทางโรงพยาบาลมีหน่วยบริการเคลื่อนที่เป็นหน่วยฝ่ายครรภ์ เจ้าหน้าที่อนามัย ก็จะให้ความรู้การฝ่ายครรภ์ การวางแผนครอบครัว เราดูแลเด็กคลอดก่อนกำหนดทุกวันก็จะมีเด็กคลอดก่อนกำหนดหรือทารกที่ป่วยในภาวะติดเชื้อต้องเข้ามารับการรักษาประมาณ 2-3 ราย ซึ่งบางรายมีปัญหาโรคระบบทางเดินหายใจ อันมีต้นเหตุมาจากการคลอดก่อนกำหนดเข่นกัน

“เราเป็นปลายเหตุที่รับรักษา ทางคณะทำงานก็ตั้งคำตามเหมือนกันว่าทำไม่เราต้องรับเด็กคลอดก่อนกำหนดตลอด พอเจอบัญหาป่วยก็หาข้อมูลเอาไปให้เจ้าหน้าที่

เกี่ยวกับสุติกรรม เป็นข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อดูแลคนไข้ดังครัวได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังมี การประชุมบริษัทฯข้อมูลกันอย่างต่อเนื่องด้วยเหมือนกัน

“ส่วนสาเหตุการถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวแล้วคลอดก่อนกำหนดมีประมาณสองกรณี ก็พอทราบเรื่องมาเหมือนกัน ทางโรงพยาบาลเคยศึกษาเรื่องเด็กคลอดก่อนกำหนด ประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพของพยาบาลในการดูแลคนไข้ แต่ไม่ได้ศึกษาจำนวนเด็กคลอดก่อนกำหนดเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น

“สำหรับในพื้นที่นราธิวาสคนไข้ทารกที่เข้ามารับการรักษาภัยเราส่วนใหญ่จะคลอดก่อนกำหนด ตั้งแต่มีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดเมื่อปี 2547 จนถึงปัจจุบัน แม้จะยังไม่มีการเปรียบเทียบขัดเจนว่ามีเด็กคลอดก่อนกำหนดเพิ่มขึ้นหรือไม่ แต่ที่เห็นเข้ามารักษาภัยมีจำนวนเยอะขึ้น ก่อนหน้าปี 2547 ก็มีบ้าง แต่พักหลังเด็กคลอดก่อนกำหนดยอดขึ้น เรากำลังหาสาเหตุว่าสถานการณ์ความรุนแรงมีส่วนทำให้แม่เครียด แล้วคลอดลูกก่อนกำหนดหรือไม่”

ขณะที่สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ยังร้อนระอุอย่างต่อเนื่อง แต่นางฟ้าชุดขาวกลับยังคงมุ่งมั่นทำงานช่วยเหลือชีวิตคนอย่างไม่เลือกฝ่าย เชอจึงเชื่อว่า เชอคงไม่ตกเป็นเป้าหมายการถูกทำร้ายจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบและพยายามใช้ชีวิตอย่างไม่平常มา

“ถึงจะไม่ได้ระวัง แต่ก็ต้องอยู่ในความระมัดระวัง เพราะเราไม่รู้ว่าคนที่ทำต้องการอะไร ตอนนี้ต้องอยู่ด้วยความระมัดระวังไม่กล้าไว้ใจใคร ยกเว้นเพื่อนที่เราไปไหนมากัน ด้วยกันตลอด บางคนแม้จะสนใจแค่ไหนก็ต้องระวัง อย่างที่ป่าวอกมา บางทีคนที่เราเคยเห็นหน้านั่นแหละ คือคนที่ก่อเหตุ ทุกคนก็ไม่อยากเป็นเป้าของใครทั้งนั้น

“ต่างคนต่างคิดไปคนละแบบ ตามว่าทุกคนอยากรู้เกิดความสงบใหม่ก็อยากรู้เกิดนะ จะหาแนวทางอย่างไรก็ตอบไม่ได้เหมือนกัน แต่ถ้าทุกคนอยู่ในพื้นฐานของการเป็นคนมีศาสนา โดยศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เชื่อมั่นเชื่อถือในศาสนาตามแนวทางที่ถูกต้องความรุนแรงก็คงจะไม่เกิดขึ้น”

ຈາກລົງ ເຈົ້າໂອະ ສັນຍາ ໂລກສີໜັນ ບນໄພໄຕ້

ສັນກາຜົນ/ເຮັບເຮັດວຽກ : ສຸພັດරາ ຄຣືປັຈຸມ

“

ມັນກີ່ມີຄວາມຮຸນແຮງທີ່ມີອັນສັງຄນອື່ນໆ ນັ້ນແລ້ວ ເພີ່ຍແຕ່ມຸສລິມເມື່ອ¹
ແຕ່ງງານແລ້ວ ສາມີຈະມີສີທີ່ຂາດໃນຕົວເວົາ ຂ່ອງທາງໃນການເຮັດວຽກຂອງ
ຜູ້ທີ່ຢືນຢັນວ່າສັງຄນອື່ນໆ

”

▣ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ มันก็มีความร้ายแรงเท่าๆ กัน คือ พอกเกิดเหตุร้ายก็ทำงานทำลำบาก พ่อไม่มีเงินยิ่งทะเลาะกันขึ้นไปอีก สถานการณ์มันเข้ามาซ้ำเดิมให้ชีวิตเราเลวร้าย ตอนนี้มั่นคงยังเป็นความชินชาไปแล้วทั้งสองเรื่อง"

เป็นเวลาเกือบชั่วโมงที่จาธุณ เจ้าของ คุณแม่วัยสามสิบปี บอกเล่าเรื่องราวด้วยน้ำตาลอด้วยการสนทนาระบุความทุกข์รำงในชีวิตครอบครัว หลังจากที่เชื่อยู่กินกับสามีมาเป็นเวลาสามสิบปี จาธุณนับถือว่าสังคมมุสลิมครอบครัวแตกแยกกันมากฝ่ายชายมักใช้ความรุนแรง สาเหตุสำคัญมาจากการแต่งงานก่อนวัยอันควร ผู้ชายติดยาเสพติดมากขึ้น พอมีเงินซื้อยาบ้าก็จะมาระบายนารมณ์กับคนในบ้าน

"ที่ผ่านมาเรายพยายามปรับเปลี่ยนนิสัย หวังให้ชีวิตครอบครัวดีขึ้น แต่สามีไม่เคยเปลี่ยนเลย เขายังทำตัวเหมือนเดิม ทุกวันนี้ที่อยู่ด้วยกันก็เพื่อลูก มีกำลังใจได้แค่ชั่วบู๊ พอเราเห็นอยู่มากๆ ทุกอย่างก็หายไป ไม่มีสิทธิ์ที่จะระบายให้เขาฟัง เพราะเขาเป็นข้างเท้าหน้าจะพุดอะไรไม่ได้"

จาธุณเรียนจบชั้นมัธยมต้น ในขณะที่สามีจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยอายุยังน้อยกันทั้งคู่ อีกทั้งไม่ได้เรียนรู้ดูใจซึ่งกันและกัน ประกอบกับในช่วงแต่งงานทั้งสองยังไม่มีงานทำ จึงทำให้มีปากเสียงทะเลาะกันเป็นประจำ

"สังคมมุสลิมถ้าออกไปเที่ยวกันแบบแฟ芬เดินไปไหนด้วยกัน ผู้ใหญ่เห็นจะจับเราแต่งงานกันที่ ทำให้หันมามาที่เพื่อคบกันบางคู่แค่สองสามเดือน ต้องแต่งงานกันแล้วทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ศึกษาดูใจกันเลย เรากลูกจับแต่งเหมือนกัน คบกันแค่ 3 เดือนไม่ได้เป็นแฟ芬กันด้วยซ้ำ แต่พอไปปั่นป่วนอเตอร์ไซด์ช้อนท้ายเข้า ผู้ใหญ่เห็นก็จับแต่งเลย นี่ขนาดเรารู้ในสังคมเมืองยังโดนอย่างนี้ ถ้าเป็นผู้หญิงในหมู่บ้านที่เคร่งศาสนาๆ จะดีมากแค่ไหน ตอนนั้นงานการยังไม่มีทำ พ้ออยู่ด้วยกันยิ่งลำบาก รีบแต่งงานลืมคิดถึงการคุณกำเนิดมาฐานรู้ตัวอึกทึกห้องแล้ว"

"บางครั้งคิดอยากรอนอกใจสามี แต่พอกลับมาคิดอีกที หากทำครั้งเดียวคงผิดไปเลยถ้าขาวบ้านรู้ เวลาไปไหนก็จะมีแต่คนกลับมา"

"มีครั้งหนึ่งหนไม่ไหวแล้วชอบหนีกลับบ้าน แต่เขาก็ตามไปลากตัวกลับมา เข้าพูด

กับพ่อแม่ว่าเรายังเป็นเมียเขาอยู่คุณอื่นห้ามยุ่ง พ่อแม่ก็ต้องปล่อยให้เราตัวเรากลับไป
แม้จะเราอุ้ว่าต้องถูกดูดี ทำอะไรไม่ได้นอกจากร้องไห้อ่ายดีๆ”

เช่นกันว่าการครองชีวิตดูที่ผู้ชายเบรียบเหมือนเจ้าชีวิตตามหลักศาสนา ส่งผล
ให้หญิงมุสลิมส่วนใหญ่ไม่พร้อมที่จะลุกขึ้นมาปกป้องสิทธิของตัวเองให้รอดพ้นจากการ
กระทำรุนแรงของผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นสามี

“เวลาเกิดความรุนแรงในครอบครัวเราไม่ได้ไปปรึกษาฟ่อ แม่ หรือตัวอิหมา้ม
เพราจะอิسلامเข้าถือว่าพ่อแต่งงานแล้ว สามีเป็นใหญ่ที่สุด เวลาเกิดความรุนแรงในบ้าน
ก็สามารถไปแจ้งตำรวจได้ แต่ท้ายที่สุดผู้หญิงต้องกลับมาคิดว่าพร้อมหรือยังที่จะทำ
อย่างนั้น ถ้าเราไม่พร้อมปัญหา ก็ไม่จบอยู่ดี เราอาจจะเสียหาย อาจต้องพยายามกว่า

“มันก็มีความรุนแรงเหมือนสังคมอื่นๆ นั่นแหละ เพียงแต่มุสลิมเมื่อแต่งงานแล้ว
สามีจะมีสิทธิขาดในตัวเรา ข่องทางในการเรียกร้องของผู้หญิงจึงยากกว่าสังคมอื่น

“ถ้าผู้หญิงเป็นฝ่ายแยกตัวออกไป ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ ก็ตามจะไม่มีสิทธิเรียกร้อง
ค่าเลี้ยงดูใดๆ ทั้งสิ้น เพราจะเราไม่ได้จดทะเบียนสมรสตามแบบกฎหมายส่วนกลาง
แต่เราจดทะเบียนแบบอิسلام และเราเป็นคนขอหย่าเอง คือ พูดง่ายๆ หนีไปเองเพราจะ^{เราสุดจะทนแล้ว”}

จาบุนีเล่าถึงการปรึกษาหารือกับเพื่อนผู้หญิงหลายๆ คนที่ตอกยุ่นสภาพเดียวกัน
ซึ่งเชื่อเองและเพื่อนๆ อยากให้มีการปรับปรุงกฎระเบียบบางอย่างให้มีความยุติธรรม โดย
ให้สิทธิผู้หญิงเท่าเทียมกับชายมากกว่าที่เป็นอยู่

“แต่ก็อย่างว่ากฎหมายมันเป็นอย่างนี้มาแต่ไหนแต่ไร ไม่รู้จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข
อย่างไร เพราผู้หญิงมุสลิมใน 100 คน จำนวนมากถึง 90 คนไม่สามารถเรียกร้อง
สิทธิให้ตัวเองได้ มีบ้างที่กล้าลุกขึ้นมาต่อสู้ แต่ก็เป็นส่วนน้อยและมักเป็นผู้หญิงที่ทำงาน
เลี้ยงตัวเอง สามารถซื้อรถ ซื้อบ้าน ซื้อสิ่งของเป็นสมบัติตัวเองได้

“ส่วนมากสังคมมุสลิมจะไม่มีการไปฟ้องนาะ น้อยมาก นอกจากคนที่มีการศึกษา
ขาวบ้านยิ่งไม่มีสิทธิ ถ้าเลิกกันต่างคนต่างไป อย่างน้องสาวเรา แก๊กหอบลูกกลับมา
ตัวเปล่า สามีไม่ได้แบ่งทรัพย์สินให้สักขึ้น มันไม่เหมือนคนไทยนะที่สามารถเรียกร้องสิทธิ
การเลี้ยงดูหรือเรื่องสินสมรสได้มากกว่า”

นอกจากประเด็นสินสมรส การเรียกร้องสิทธิในการปักป้องศักดิ์ครีความเป็นคน เยี่ยงๆกุญแจในสังคมจากบัญหาการทำรุนแรงในครอบครัว สิทธิในการขอหย่าจากสามี และการที่ผู้ชายสามารถมีภาระได้ถึง 4 คน ตามหลักศาสนา เชื่อมองว่าเป็นเรื่องที่ผู้หญิงมุสลิมหลายคนต้องทนเก็บดความรู้สึกนี้ไปตลอดชีวิต

“สมมติว่าผู้ชายเป็นฝ่ายขอหย่าไม่ว่าจะมีเหตุเกิดจากตัวผู้ชายเองหรือเกิดจากผู้หญิง ส่วนใหญ่ผู้หญิงมุสลิมก็จะเป็นฝ่ายไปเองนะ กำลังในการต่อสู้ไม่เท่าเทียมกัน ยิ่งพอกลายรากันไปสังคมจะมองผู้หญิงแย่ลงไปอีก เราจะเยาะเยี้ยวย่าไปทำอะไรทำไมต้องเลิกกับสามี เขาจะไม่มองหรือกว่าผู้ชายเจ้าชู้หรือเปล่า เล่นการพนัน หรือติดยาเสพติดใหม่ เขายังมองว่าผู้หญิงนั้นเหละที่ไม่ดี

“พอเลิกกันแล้วถ้าเรารอย่างแต่งงานใหม่ ก็ต้องขอให้ผู้ชายเขาย่าตามหลักศาสนา ก่อน ถ้าเราหนีไปเฉยๆ ยังไม่ได้หย่ากันเราక็ไม่มีสิทธิไปมีคืนใหม่ เพราะยังถือศาสนาอยู่ ถ้าจะมีสามีใหม่ก็ต้องไปอยู่ที่อื่นไปให้พ้นจากสังคมที่อยู่ แต่สำหรับผู้ชายไม่เป็นไร ถ้าเขาจะแต่งใหม่ก็ได้เลย

“ก็ไม่เข้าใจนะ ขนาดไม่มีเงินจะกินก็ยังจะไปมีเมียอีก เขากองคิดตามหลักศาสนาให้ผู้ชายมีเมียได้สี่คน แต่บางคนก็ไม่พร้อมที่จะมี อย่างกรณีของเรา สามีเคยมากล่าวว่าจะมีเมียอีกคน เราก็บอกว่าได้ถ้าพร้อมที่จะเลี้ยงเราด้วย ไม่ใช่เอาไปเลี้ยงเมียใหม่ทั้งหมด ก็มีการยื่นคำขาดเหมือนกันว่าถ้าเราจะไปไหนก็ต้องไปได้ ไม่ใช่ให้เขากองออกบ้านไปมีความสุขฝ่ายเดียว พอเราเรียกร้องอย่างนี้เขาก็ไม่ยอม ก็เป็นอันว่าสามีเลยยุติที่จะมีเมียใหม่ เพราะกลัวว่าเราจะไปนอกใจเขามีภรรยากัน”

ความบอบช้ำตลอดสิบปีที่อยู่กินกับสามี หากวันนี้ไม่มีลูกน้อยที่เปรียบเหมือนยาซูกำลังและแก้วตาดวงใจ เครือข่ายแยกทางกับสามีไปนานแล้ว

“เราเคยขอหย่าหลายครั้งแต่เขามิ่ยยอม ถ้าเขามิ่ยยอมเราก็ทำอะไรไม่ได้ ไหนจะลูกเราอีก ไม่อยากทิ้งแก ปันส์ลูกเก้าขวบแล้ว เข้าเห็นพ่อแม่ทະเละกันไม่ใช่ความรุนแรงมาตลอด สามีมักทำร้ายเราต่อหน้าลูก เวลาไม่ปัญหานาจะไม่เก็บไปคุยกันสองคน แต่จะลงมือโดยไม่ไว้หน้าเราเลย เวลากระทบกระทั้งก็พอลไปถึงลูก พอกลูกเห็นความรุนแรง บอยๆ เขากลายเป็นเด็กไม่ค่อยร่าเริง ไม่มีความสุข และยังบอกกับเราด้วยว่าไม่อยาก

แต่งงาน"

ก่อนจบการสอนทนา เครื่องออดิใจที่มีคนรับฟังความรู้สึกเจ็บเล็กๆ ของเชอ ก่อนทิ้งท้ายด้วยเสียงสั่นเครือ

"...อาทิตย์หนึ่งนับได้เลยมีความสุขอยู่วันเดียว เวลาเข้าพูดดีเราก็มีความสุข แต่ก็เพียงชั่วครา เพราะชีวิตที่เหลือต้องทุกข์ใจกับความรุนแรงที่เข้ายัดเยียดให้"

เจ๊ใจพย์ เจ๊แวง
ชีวิตที่เลือกฝังร่างในดินแดนแห่งศรัทธา

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : สุพัตรา ศรีปัจฉิม

“

จริงๆ กลัวทั้งสองอย่างนั้นแหละ ทั้งกลัวจะเบิดและกลัวอด แต่จะทำอย่างไรได้ ชีวิตต้องเดินต่อไป เกิดมาแล้วไปอยู่ที่อื่นไม่ได้

”

สังยังทักษะเป็นภาษาไทยวิช่องทฤษฎีวัฒนธรรมคนดังขึ้นอย่างอารมณ์ดีเมื่อเห็นผู้มาเยือน
ต่ากลิ่นยืนรออยู่ที่รั้วน้ำบ้าน เพียงไม่กี่วินาที เอกอัพาเราก้าวเท้าเข้ามายืนในบ้าน
แล้วนั่งลงบนโซฟาสีน้ำเงิน-เทาตัวใหญ่ เสื้อผ้าสีสดใสสุดฉลาดที่สวมใส่ และผ้าเชิงบาน
คุณศิริจะสีดำปักลายด้วยลูกไม้สีแดงข่ายขับผิวขาวของเธอให้ดูผ่องพร้อมมากขึ้นไปอีก

ใจทิพย์ เจ๊แวง แม่บ้านลูกสองวัย 44 ปี เป็นสาวจากนครศรีธรรมราชที่มา¹
แต่งงานกับหนุ่มนราธิวาสตั้งแต่เมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว เนื่องจากหน้าที่หลักของเธอเป็น²
แม่บ้าน รายได้ของครอบครัวสำหรับบ้านมาใช้จ่ายค่าครองชีพและค่าเล่าเรียนลูกๆ ที่
กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 6 จึงมาจากการมีอาชีพค้าขายมัน
เพียงทางเดียว

เชอยังจำได้ว่า ช่วงแรกที่มาอยู่กับสามี บ้านเมืองสงบน่าอยู่ แต่หลังจากเกิด³
เหตุความรุนแรงต่อเนื่องมาตั้งแต่ต้นปี 2547 การดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่รวมทั้งตัว
เชอเองก็เปลี่ยนไป

“ช่วงที่เกิดความรุนแรง เวลาเดินทางไปต่างจังหวัด คนข้างนอกนักมองเราด้วย
สายตาไม่ดี อย่างในกรุงเทพฯ ก็มีคนบุกคลุมหัวกันเยอะ แต่พอถูบประชานแล้ว
เห็นว่ามาจากการชาติไทยต่างหากที่ม่องจะเปลี่ยนไป อยากรู้ถูกใจแล้วไง? (ลากเสียง)
ไม่ได้ตามเพื่อหารือ แต่คุณก็ต้องคุยกันด้วยสิ คนตีก็มี คนชี้ก็มีเหมือนกันทุกพื้นที่
นั่นแหละ ถ้ามีโอกาสก็อยากรบกอกเขาว่า ให้คุณที่จิตใจและมองเป็นคนๆ ไป อย่าไป
เหมาว่าคนจาก 나라ชาติไทย或是สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ดีทั้งหมด”

“อย่างเหตุการณ์เกิดขึ้นที่นี่ ทหารก็โทษคนในพื้นที่ เราก็โทษทหาร ไม่รู้ว่าใคร⁴
เป็นใคร บางคนก็แต่งตัวดี แต่ข้างในراكไม่รู้ว่าเขากำลังอย่างไร ต้องดูต้องคบกันให้นานๆ

“ห้าปีที่ผ่านมา ชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่นี่ต้องระมัดระวังตัวกันมากขึ้น เห็น
ได้จากเวลาไปตลาดวันอาทิตย์คนบางตลาดจนเห็นได้ชัด ขณะที่เมื่อก่อนจะเป็นวันที่
ชาวบ้านมาเดินตลาดเยอะมาก ไม่รู้คนไปไหนหมด ตามร้านค้าร้านอาหารนี่ยับเขี้ยบ
อย่างหาดนาทศรีก็มีแต่คนในเมืองไปเที่ยว คนต่างด้าว qaok ต่างจังหวัดก็มาเที่ยวน้อย
ส่วนพวกฝรั่งนานๆ ถึงจะเห็นเข้ามา

“งานภาวดีขาดเขาก็บอกว่าอย่าไปนะเดี่ยวมีระเบิดแน่ แต่พ่องานเริ่มไปวันสองวัน

เราก็อดไม่ได้ อยากออกไปเที่ยวงานกับเข้าบ้าง อย่างการไปตลาด เข้าเพิงวางแผน เมื่อวาน พ่อรุ่งขึ้นเราก็ต้องไปกันอยู่ดีนั้นแหล่ะ ที่ตลาดจะเบิดบ่ายอยู่เมื่อไหร่ ก็ต้องไป ถ้าไม่ไปก็ไม่มีกิน เรายังไงที่นักต้องอยู่อย่างนี้แหล่ะ

“มีผู้หญิงขายนมปั่นในตลาด อยู่ตรงข้ามบ้านเรานี่แหล่ะ แกโนนจังๆ เลย เพราะมันจะเปิดหน้าร้านแกพอดี ช่วงเกิดเหตุการณ์เขาเลือว่าแกตามแหล่งน้ำที่ขึ้นแกก็ไม่กลัวน้ำยังไงขายของในตลาดอีก ก็นั่งขายที่เดิมที่โนนจะเปิดนั้นแหล่ะ

“จริงๆ กลัวทั้งสองอย่างนั้นแหล่ะ ทั้งกลัวจะเปิดและกลัวด แต่จะทำอย่างไรได้ ชีวิตมันต้องเดินต่อไป เกิดมาแล้วไปอยู่ที่ไหนก็ไม่ได้”

ใจทิพย์บอกเล่าเรื่องราวดูถูกดูแคลนจากคนภายนอกที่ไม่เข้าใจคนในพื้นที่สามจังหวัดขายแคนภาครได้ และชีวิตที่ต้องเผชิญกับความตายทุกมหัยใจของคนในพื้นที่ด้วยใบหน้าจริงจังและดวงตาแข็งกร้าว แต่เมื่อเชօเอ่ยถึงผู้มาเยือนกลุ่มนี้ที่ถูกส่งลงมาดูแลความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดขายแคนภาครได้ตลอดห้าปีที่ผ่านมา ดวงตาและคำพูดของเธอกลับเต็มไปด้วยความเห็นอกเห็นใจ

“คนอื่นมองท่าทางด้วยไม่ดี บางคนก็บอกว่าท่าทางมาช่วย บางคนก็บอกว่าท่าทางไปทำร้ายลูกเรา เราเองไม่มีประสบการณ์เหมือนเข้าเพราะเรามีแต่ลูกสาว คนที่มีลูกขายพอดีเคยเสพติด เวลาโนนจับ โดนช้อม เขาก็บอกว่าท่าทาง ด้วยทำ แต่ถ้าอยู่อย่างนี้เขาก็ทำหน้าที่ของเข้า เราไม่เคยเห็นเจ้าหน้าที่ทำมีดี ก็เจอแต่จับไม่ได้มากกันนังค อันนี้ก็สมควรให้จับ

“ท่าทางและด้วยท่าที่เข้ามารักษาความปลอดภัยเขาก็ดีนะ ช่วยเหลือประชาชนดี เวลาไปตลาดเราไม่มีที่จอดรถ เขาก็หาที่ว่างให้เรียบร้อย เข้าพูดทักทายดี จะไปไหนครับ เห็นเขามาเดิน มากินถือปืน ก็กลัวเหมือนกันว่า จะมีระเบิดตรงไหนหรือเปล่า เวลาไปเที่ยวงานกาชาดมีท่าทางมาดูแลความปลอดภัยเยอะๆ เราก็รู้สึกอุ่นใจนะ แต่บางทีก็กลัวดีอกลัวว่าฝ่ายตรงข้ามจะมาวางบ้มต์ตรงจุดที่ท่าทางอยู่นั้นแหล่ะ ไม่ได้กลัวว่าท่าทางจะมาทำอะไรรอ

“เราต้องช่วยกันดูแล เป็นทูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่ด้วย ไม่ใช่ให้เข้าทำงานโดยเดียว ฝ่ายเดียว ท่าทางก็อย่าให้เข้าหนีอย เราร้องมื้าใจให้เข้าด้วย เวลาไม้อะไรต้องออกไป

ช่าว่ายເກົ່າໄມ້ໃຊ້ອຸ່ນແບບເທັນແກ່ຕ້ວ ເພຣະເວລາເກີດຂະໄຈ້ນິ້ນມັນກົງຄືອັນຂອງເຮົາ ລູກເຮົາ ກົງເຮົາຢືນອຸ່ນຕຽນນັ້ນ ເຮົາເຫັນຍຸ່ນເຫັນກັນ ບາງທີ່ເທັນ ໭້າ! ຍັງໄມ້ໄດ້ກິນຂ້າວກັນ ອົກເຫວົວ

“ມາດູແລງານການຫັດກົງນິ້ນກິນຂ້າວກຳລ່ອງກັນ ເຂົ້າ...ດູໃຫຍ່ນຳສັງສານ ຕ້ອງນານິ້ນກິນຂ້າວ ຕາກແດດເພື່ອໂຄຣ? ດ້ານໄມ້ໃຊ້ເພື່ອພວກເຮົາ ໄມ້ໃໝ່ນິ້ນກິນສບາຍນະ ກິນໄປເປົ້າຕ້ອງດູໄປ ຄວຍ ຮະແວດຮະວັງ ຮັອນກີ້ວັນ ຝົນທັກົງອຸ່ນໄທ່ຮັມຕັນເດືອນ ມີອົກລົອປິນ”

“ເຮົາບ່ອນໃນພື້ນທີ່ສາມຈັງຫວັດກາດໄຕັກເທັນເຂາເດີນຕາມຄຸນນ ໄປເຟ້າສຸນມະພັກວ່າ ບ້າງ ສານຍາງພາກວ່າບ້າງ ດົນຮ້າຍຈະລົງມື້ມາດອນໄທເກົງໄມ້ຮູ້ ສັງສານເຂາເໜີ້ນກັນ ໄມ້ຮູ້ວ່າ ເປັນໂຄຣມາຈາກໄທ່ນັ້ນບ້າງ ແຕ່ຂົວິດທີ່ນີ້ກົງເປັນຄົນເໜີ້ນກັນ ດິດດູໃຫຍ່ມາເສີ່ຍງ້າວິດ ມາຈາກ ກາດເຫັນອື່ນ ກາດເອົ້າສານ ມາເສີ່ຍງ້າວິດທີ່ນີ້ ຂ້າວບ້ານບາງຄົນຕ່ອງຕ້ານເຈົ້າຫັນທີ່ ແຕ່ເຮົາ ດີວ່າຈະໄປດ້ອຕ້ານເຂາທໍາໄມ ຍັງໄກ້ຄົນໄທ່ຍື່ນເໜີ້ນກັນ ອີກາໃຫ້ເຈົ້າຫັນທີ່ອຸ່ນດູແລພວກເຮົາ ຕ່ອໄປຈຸນກວ່າເຫດຖາກຮົນຈະສົງບູນ”

ແນ້ມກາຣດຳເນີນວິວິດໃນປັ້ງຈຸບັນບາງຄັ້ງຈະເຕີມໄປດ້ວຍຄວາມຫວາດກຳລັກບໍ່ເຫດຄວາມ ຮູນແຮງທີ່ຍັງເກີດຂຶ້ນຕ່ອງເນື່ອງ ແຕ່ຄວາມຜູກພັນໃນທີ່ອຸ່ນອ່າຍີຍ ດຽວບົກຮ້າ ຘູາດີພື້ນ້ອງ ແລະ ຄວາມສຽກຫາຕ່ອງຫລັກຄໍາສອນຂອງພະສາສາຍັງຄົງຕົງດົງຈາງໃຈຂອງເຮົາແລະຄຽບຄົວທີ່ພ້ອມ ຈະມອບວິວິດຜັງຮ່າງໃນດິນແດນແທ່ງນີ້ເມື່ອສິນລົມຫາຍໃຈ

“ໃນສັດນາກຮົນຍ່າງນີ້ຮ້າຍໄດ້ກົດລົງ ແຕ່ກົງອຸ່ນໄດ້ ດ້າໄມ້ຝູມເຟ້ອຍ ອຸ່ນໄປເຮື່ອຍໆ ກົງ ອຸ່ນກັນຍ່າງນີ້ແທລະ ເພຣະຈົງໆ ແລ້ວເຫດຖາກຮົນມັນກົງໄມ້ໄດ້ຮູນແຮງນາກເໜີ້ນແກ່ວ່າເກອ ຮະແງແລະເຈົ້າໄອຮ້ອງ ທີ່ເຂາມີເຮືອງມີຮາວມຳກັນບ່ອຍໆ ເຮົາອຸ່ນແບບນີ້ມັນກົງມີຮະເບີດບ້າງ ພອ ເກີດຮະເບີດທົກລ້າ ແຕ່ພອສອງສາມວັນເຮົາກົອກໄປເດີນຕາດ ໄປໃນນີ້ໄປນີ້ໃຊ້ວິວິດເໜີ້ນເດີມ ມັນກາລາຍເປັນຄວາມເຄຍື່ນອຽມດາະແລ້ວ ກລວ່າເໜີ້ນກັນແຕ່ກົງຕ້ອງໄປ

“ຈົງໆ ອີກາບອກວ່າຫລາຍພື້ນທີ່ໄມ້ໄດ້ມີຄວາມຮູນແຮງຍ່າງທີ່ປ່າວນຳເສັນອື ດົນທີ່ນີ້ ມີນຳໃຈລອນມາສັນຜັສດູເຄວະ ຂ້ວົງ... ບາງຄົນມາເຖິງກົງບອກວ່າໄມ່ນໍາກລວ່າເໜີ້ນທີ່ດູປ່າວ ດ້າໄມ້ມີປ່າວ ເຮົາກົງໄກ້ໄດ້ນັ້ນແທລະ ພອມີປ່າວສັນນິດ ໭້າ...ເປັນເຮືອງໃຫຍ່ໄປເຫຼື່ອ ມຳກັນ ຮູນແຮງຄົນເນັກກົລວ້າ ໄມ່ກລັມາ

“ตลอดชีวิตของเรามีจะมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างทุกวันนี้ แต่ก็ไม่เคยคิดจะหนีไปไหน ลูกก็บอกอยู่บ้านเราดีแล้ว คนชุมชนของเรายังครับคลาและเครื่องครัวดีในศาสนามาก ได้อวยกับครอบครัว ญาติพี่น้อง ครูสึกสบายใจ พร้อมจะอยู่และตายในพื้นที่ของเรานะ”

❀ รอหนานี สาและ ❀
ขวนทองร้าวท่ามกลางสังคมต่างสี

ผู้แต่ง/เรียบเรียง : สุพัตรา ศรีปัจฉิม

“

แม้สังคมจะเปลี่ยนไปมาก แต่ชุมชนของเรายังอยู่กันฉันท์ญาติมิตร
...ถ้าที่นี่ไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นพื้นที่
ที่น่าอยู่ที่สุดในประเทศไทย

”

ป้าโพดหวานฝึกเล็กสีเหลืองนวลที่เจ้าของบ้านปลูกเองกับเมือฤกห์นำมาเป็นของว่าง ต้อนรับผู้มาเยือนให้ลิ้มลองระหว่างพัก ขณะที่สองน้องของเชอและเพื่อนสมาชิกในกลุ่มแม่บ้านกำลังปักผ้าบนวิสาหกิจสันสติใส่สวยงามเพื่อเป็นอาชีพเสริมจุนเจือครอบครัวในช่วงเศรษฐกิจและสังคมย่ำแย่

ระหว่านี้ สามาถ และ ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านปักเลื่อมผ้าคลุม หมู่ 5 ตำบลบันนังสาเริง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา บอกว่า คนที่มาทำงานปักเลื่อมผ้าคลุมมีทั้งแม่บ้านและกลุ่มเยาวชนที่กำลังเรียนมัธยม เป็นงานเสริมทำเวลาว่าง แม่บ้านจะมาร่วมกลุ่มช่วยกันทำส่วนสามีทำงานรับจ้างนอกบ้าน หรือไม่ก็ไปกรีดยาง

“งานบ้านอื่นๆ ก็เป็นหน้าที่หลักของผู้หญิงอยู่แล้ว แต่ถ้าเจ็บป่วยไม่สบายสามี ก็จะช่วยซักผ้าหรือเลี้ยงลูก เพราะสังคมมุสลิมเวลาแต่งงานแล้ว ส่วนใหญ่จะแยกครอบครัวออกจากกัน การแยกครอบครัวจะได้รู้ว่าชีวิตต้องลำบากอย่างไร ไม่ได้บังคับว่าพ่อแต่งงานแล้วต้องแยกครอบครัว ถ้ามีฐานะดีก็แยกบ้าน

“ตอนนี้เศรษฐกิจไม่ดีการมีลูกก็ต้องคิดให้มาก ซึ่งตามหลักศาสนาอิสลามคุณกำเนิดได้ เช่น กินยาคุม ฉีดยาคุม แต่ทำมันไม่ได้ ส่วนคนที่เข้าเครื่องศาสนาเขาก็ไม่ได้คุมกำเนิด แต่ถ้าสภาพเศรษฐกิจอย่างนี้ เราไม่่อยากมีลูกเยอะ เพราะลูกเยอะก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น บางที่ไม่สามารถส่งให้เรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรายังคงรับจ้างไม่ได้เรียน ถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้ลูกได้เรียนสูงๆ แต่ส่วนมากคนอิสลามเขายากได้ลูกเยอะๆ ไว้สืบสกุล ก็แล้วแต่คนอีกนั้นแหละ ถ้าเป็นผู้หญิงยุคใหม่ก็ไม่่อยากมีลูกเยอะ

“เราคลอดลูกที่โรงพยาบาล แต่ในหมู่บ้านก็ยังมีหมอดำเผยแพร่ยุ่นงาย หลายคนยังคลอดกับหมอดำและ หรือบางที่หลังคลอดก็จะไปปวดกับหมอดำและ บางคนเขากลัวการไปคลอดที่โรงพยาบาล เพราะคลอดกับหมอดำและมาติดต่อ ลูกคนแรกของเรามาไปคลอดที่โรงพยาบาล รู้สึกสบายใจดีที่ได้อยู่ใกล้หมอก ก่อนคลอดก็ไปฝากท้องตามปกติ ส่วนคนที่คลอดกับหมอดำ ก็มีการฝากท้องเหมือนกัน แต่จะไม่ไปคลอดที่โรงพยาบาล

“เคยถามเขาว่าทำไมไม่ไปคลอดกับหมอดำ เขายกอาการล้า เราเองก็เคยคลอดลูกกับหมอดำและคนหนึ่ง แต่พอไปลองคลอดที่โรงพยาบาลลูกสึกสบายกว่า พื้นเตัวเร็กว่าการคลอดที่บ้าน ถ้าคลอดเองกับหมอดำและพื้นตัวข้ากว่า เพราะเขามาไม่ได้ฉีดยา ไม่ได้ให้น้ำเกลือ

“ส่วนคุณรุ่นใหม่ก็เลือกไปคลอดที่โรงพยาบาล หมอดำแยกยังมีทำคลอดอยู่ มีการสืบทอดวิชาให้คนรุ่นหลังด้วย อาย่างบางคนแม่เข้าเป็นหมอดำด้วย พอมีแต่ยกมา ทำหน้าที่แทน”

เมื่อมีลูกในสถานการณ์เข่นนี้ เครื่องออกว่าอย่างไรเป็นห่วงที่สุด โดยเฉพาะบัญชา ยาเสพติดที่กำลังระบาดในกลุ่มเยาวชน

“ในสถานการณ์ความรุนแรงอย่างนี้ ถ้าใครมีลูกชายก็ต้องเป็นห่วงมากกว่าปกติ ตอนนี้ใบกระท่อมระบาดหนักทั้งในกลุ่มคนทำงานและเด็ก ๆ อายุแค่ 12 ปีก็เริ่มใช้แล้ว จริงๆ ในกระกระท่อมมีประชานั่น ถ้าเข้าไปตักนิกันบ้านเปล่าจะช่วยรักษาโรค ความดันโลหิตสูงและเบาหวานด้วย บางคนเดียวกันกับหมาก

“เด็กเดี่ยวเนี้ยเขามาใช้ในทางที่ผิด คือ ต้มใบกระท่อมแล้วกินกับโค้กหรือน้ำอัดลม บางคนก็กินกับยาแก้ไอ เขากินได้ทั้งวันไม่เลือกเวลา อย่างถ้าเราเดินผ่านคนที่กินใบกระท่อม เรา ก็รู้ เพราะมันจะมีกลิ่นผุนิยมใบกระท่อมประจำบ้าน พวක็เด็กที่ไปร่วมวงด้วย เขา ก็จะมาเล่าให้ฟังว่ามีครอบ้าง เขายังบิดบังหรือจะมีการพูดต่อๆ กัน เรา ก็เลยรู้เรื่องด้วย คนในหมู่บ้านรู้จักกันหมด เวลาเกิดอะไรขึ้นที่ไหนจะรู้ทั่ว กัน

“การเสพใบกระท่อมมีมานานแล้ว แต่เมื่อก่อนไม่มีระบาดในเด็ก เพราะคนที่ใช้จะเป็นผู้ใหญ่ที่ทำงานแล้ว คนที่กินใบกระท่อมเข้าบอกว่ามันทำงานได้นานสุดแเดด แต่พวคนี้ก็ไม่ชอบน้ำนะ

“เด็กตามเพื่อน อยากลอง ก็เหมือนวัยรุ่นทั่วไป ที่อื่นอาจจะติดภาระ ติดยาบ้า ติดบุหรี่แต่ที่นี่ติดใบกระท่อม เป็นเรื่องผิดปกติที่เข้ามาในสังคมบ้านเรา ก็สอนลูกเหมือนกัน ว่ามันไม่ดี ให้เข้าดูตัวอย่างคนที่กินแล้วไม่ดีอย่างไร เรา ก็สอนเขาตั้งแต่ที่ยังเล็ก ๆ ”

“ใบกระท่อมเริ่มเข้ามาระบาดหนักปีกว่าแล้ว ส่วนใหญ่ระบาดในเด็กที่ไม่ได้เรียน หนังสือ ครอบครัวยากจน ทุกวันนี้เด็กวัยรุ่นจะอยู่กับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ เดียวเนี้ยเด็กไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ โดยเฉพาะเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ถ้าเป็นเด็กที่ได้เรียนหนังสือจะเชื่อฟังมากกว่า”

ไม่เพียงความอั้นดันใจจากการระบาดของยาเสพติดในชุมชนเท่านั้น แต่การประเมินว่าคนในพื้นที่เป็นผู้ราย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

และความขัดแย้งทางความคิดของคนไทยต่างสังยังนำความทุกข์ใจให้เศรษฐีน้อย

“สิ่งที่อยากบอกคนไทยทั้งประเทศคือไม่ต้องกลัวคนที่มาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทุกพื้นที่มีทั้งคนดีและคนเลว คนที่นักไม่ได้เลวทั้งหมด อย่างตอนที่เราไปปูดูงานจังหวัดภูเก็ตกับทาง อบต. ซึ่งได้ประสานงานไปก่อนล่วงหน้าแล้ว และเขาก็อนุญาตให้เข้าไปชุมนุมกิจกรรมต่างๆ ได้ แต่พอไปถึงเจ้าหน้าที่ไม่ให้เข้า เขาบอกว่า ‘กลัวพวากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้’

“ตอนนั้นห่วงที่เหตุการณ์เกิดใหม่ๆ ประมาณปี 2548 แต่ปัจจุบันพอไปดูงานต่างจังหวัด คนอื่นเขาก็มองเราดีขึ้น อย่างตอนที่ไปจังหวัดนครนายก เขาก็ดูแลต้อนรับเราดี มันอยู่ที่การสื่อสาร ถ้าเราดูแต่ข่าวแล้วไม่ได้ลงมาสัมผัสในพื้นที่ก็จะตัดสินว่าทุกคนเป็นคนไม่ดี เมื่อคนใดมองเหตุความไม่สงบที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ นั่นแหละ เสื้อแดงเสื้อเหลืองพันธมิตร พอเห็นเราก็กลัว ไม่ไปแล้วกรุงเทพฯ อยู่บ้านเราดีกว่า

“อยากรู้ให้เขายุดภาระทำรุนแรง เพราะคนไทยกับคนมุสลิมก็เป็นคนเหมือนกัน เวลาดูผู้คนนั้นเสียชีวิต คนนี้ตาย ก็เหมือนเราตาย แต่ถ้าคนของเรามีอย่างนั้นบ้าง จะรู้สึกอย่างไร คนไทยหรือคนอิสลาม ทุกคนเท่าเทียมกัน มีชีวิต รักชีวิตเหมือนกัน อดีตเราก็เคยอยู่ร่วมกันเหมือนพี่เหมือนน้อง คนที่ทำความรุนแรงเป็นคนส่วนน้อย ตอนนี้เราก็ยังอยู่ร่วมกันได้ แม้แต่บ้านเราจะไม่มีคนไทยพุทธ แต่เราก็มีเพื่อนที่เป็นชาวพุทธ

“เวลาเห็นทหาร เราก็เข้าไปทักทาย แต่ก็ไม่ถึงกับเออกอกไม่ไปให้เหมือนในกรุงเทพฯ เดียวเขาก็คิดว่าเราจะไปปะปีบ เดียวสามีเข้าใจผิด (หัวเราะ)

“ที่หมู่บ้านเรามีทหารคอยดูแลความสงบอยู่ด้านใน เวลาเราทักทายเขาก็รู้สึกดีขึ้นให้เรา เราก็ยิ้มให้เข้า แล้วเราก็โนกมือให้ด้วย เขาก็ไม่ได้กลัวเรา เราก็ไม่ได้กลัวเข้า อยู่แบบพื้นทองกัน

“เวลาหน้าเก็บผลไม้เราแบ่งไปให้เข้าบ้าง เราก็ขอบดุณ ตั้งแต่เขามาอยู่ เราก็รู้สึกเหมือนเดิม เพราะหมู่บ้านเรางงบ ไม่เคยมีเหตุการณ์ร้ายๆ ทหารอยู่หรือไม่อยู่ เรา ก็ยังใช้ชีวิตเหมือนเดิม

“เรารู้สึกแบบไม่มีสี อยู่ตรงกลาง (หัวเราะ) ไม่ได้ขอบสีไหน ไม่อยากให้มีเหตุการณ์อย่างนั้น อยากให้ประเทศไทยสงบ เพราะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ก็แยกอยู่แล้ว ความรุนแรงจากการชุมนุมที่กรุงเทพฯ ยิ่งช้ำร้ายลงไปอีก ประเทศไทยเพื่อนบ้านที่เข้าดูนำ้เรา เขารองทัวเราะขอบใจ เพราะเราตีกันเอง

“แม้สังคมจะเปลี่ยนไปมาก แต่ชุมชนของเรายังอยู่กันจนท์ญาติมิตร ใครมีแกง มีกับข้าวอะไก้กมาแลกเปลี่ยนกัน ใครเจ็บป่วยก็ไปเยี่ยม มีงานบุญ งานแต่งที่ไหนก็ไปช่วยเหลือเดิน ถ้าที่นี่ไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ที่สุดในประเทศไทย”

๒๕๖๒ นักภาครัฐ พรมสุข ๕๕๘ ชีวิตที่แขวนบนเส้นด้าย

ผู้เขียน/เรียบเรียง : สุพัตรา ศรีปัจฉิม

“

เราเป็นประธานกลุ่มทอผ้าอยู่ตั้งนี้ก็ต้องไม่ลำเอียงและต้องหนักแน่น
ด้วย เวลาไม่มีอะไรเกิดขึ้นต้องรีบทำความสะอาดเข้าใจทันที จะไม่ปล่อยให้
ปัญหาล่วงเลยต้องรีบเคลียร์ทันที เพราะคนสองสามนาอยู่ด้วยกัน
มันมีความประะมาณ

”

ก นเข้าสูงตระหง่านเต็มไปด้วยป่าไม้เขียวขี้เบื้องหน้า อาคารที่ทำการกลุ่มทอผ้า ทำบทรายขาว จำเริญโภเชช จังหวัดปัตตานี ซ่างดงามและหวานให้รู้สึกชุ่มเย็น กายใจนลิมไปว่ากำลังอยู่ในพื้นที่ร้อนระอุของไฟใต้ ทำบทรายขาวอยู่ติดกับอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ซึ่งเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจให้หลบคลุมร้อนของชาวบ้านในพื้นที่ รวมทั้งหากเดินทางจากบ้านทรายขาวประมาณครึ่งชั่วโมงก็จะถึงวัดข้างไฟ หรือ วัดหลวงปู่ทวดศูนย์รวมจิตใจพุทธศาสนาในพื้นที่แห่งนี้

นัชภาวรรณ พรมสุข ประธานกลุ่มทอผ้าทำบทรายขาวบอกว่า แม้จะมีสถานการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่ แต่กลุ่มทอผ้าทรายขาวยังคงทำงานด้วยความเข้าใจกันทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม โดยยึดหลักความยุติธรรม และความเข้าใจในวัฒนธรรมและหลักปฏิบัติทางศาสนา ด้วยการใช้การทอผ้าลายโบราณที่เป็นสมบัติล้ำค่าของชนสองกลุ่มเป็นตัวเรื่องร้อยรักสามัคคี

“กลุ่มทอผ้าทรายขาวก่อตั้งเมื่อปี 2543 เป็นกลุ่มทอผ้ามัดหมีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดปัตตานีเรียกว่า ‘ผ้าคนตาṇี’ เนื่องจากในอดีtvัฒนธรรมการทอผ้าของคนภาคใต้ สำหรับเพื่อใช้ในครัวเรือนเท่านั้น การค้นหาประวัติผ้าจึงเป็นเรื่องยากมาก ผ้ามัดหมีคุณตาṇีจะมีลักษณะคล้ายผ้าของอินเด尼เซีย ข้อมูลประวัติศาสตร์ บอกว่าผ้าคนตาṇีเป็นผ้าของชนขันชั้นสูง ใช้สำหรับพิธีการต่างๆ เช่น งานแต่ง เป็นผ้าที่มีการผสมผสานการทอศิลปะทั้งไทยพุทธและมุสลิม

“กลุ่มทอผ้าแห่งนี้เป็นของคนทั้งทำบทรายขาวมีสมาชิก 12 คน ซึ่งจำนวนสมาชิกต้องสมดุลกัน คือชาวพุทธและมุสลิมเท่ากัน และภาษาที่ใช้สื่อสารในกลุ่มภาษาเดียวกัน นั่นคือ “ภาษาใต้” เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ถ้าเป็นมุสลิมก็ไม่ได้พูดมลายู เพราะพื้นฐานบรรพบุรุษของเราใช้ภาษาไทยได้

“ถ้าพูดถึงเรื่องตลาด ช่วงสามปีแรก คือปี 2543-2545 ทางกลุ่มขายผ้าไม่ได้เลย มันก็เป็นการวัดคนและสร้างตัวเองให้พัฒนาฝีมือขึ้นด้วย เรายพยายามหาวิทยาการสอนตลอดเวลาสามปีจึงเป็นการฝึกฝีมืออย่างเดียว แล้วก็ขายกันเองในหมู่สมาชิก

“หลังจากนั้นพอกองงานบ่ออยู่เริ่มนั่งรู้จัก กลุ่มเราได้รับตราคลาสสิกไทยชิล จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ สถาบันหมื่นใหม่ เก้าก้ามารอผ้าไปทำตลาดที่ฟรังเศสด้วย

ส่วนตลาดในพื้นที่ยังไม่ยอมรับ เพราะผ้าราคาแพง ผืนหนึ่งประมาณ 5,000-6,000 บาท ให้เวลาถือเสร็จ 1 เดือน เอกลักษณ์ของผ้าคนตาบาน คือ หัวผ้าต้องเป็นสีแดงทั้งสองส่วน ในหัวผ้ามี 5-6 ลาย ตรงนี้แหล่ที่มันยาก เพราะต้องมัดทิ่ลลาย มีการเล่นสีเย lokale ทำให้สีสนับสนุนกัน

กลุ่มทอผ้าตำบลทรายขาวได้พยายามสร้างความเข้าใจในการอยู่และทำงานร่วมกัน จึงทำให้ผ่านมาไม่เคยเกิดเหตุความรุนแรงในพื้นที่แห่งนี้ อย่างไรก็ตามมีชาวบ้านในพื้นที่จำนวนไม่น้อยที่ต้องเสียชีวิตจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น

“เวลานี้การช่วยกัน ขาดสูญเสียพูดว่ามันไม่น่าเกิดขึ้นนะ เขากลัวเหมือนกันไม่กล้า ออกนอกพื้นที่เหมือนกับเรา นั่นคือความรู้สึกของเข้า แต่ความรู้สึกของเราก็อีกอย่างหนึ่ง บางครั้งรู้สึกน้อยใจเล็กๆ ว่าทำไมคนที่เรารักต้องตายบ่อยๆ ยิ่งตำบลทรายขาวตายกัน เยอะ แต่ไปตายนอกพื้นที่ เข่น ญาติข้างบ้านเป็นทหารหลังจากที่ออกมายามีที่บ้านขับรถจากลับระหว่างทางจากบ้านไปฐานทหารที่ปัตตานีโดยทางระเบิดได้ถูกนน ร่างเขาถูกจี๊ดด้วยแรงระเบิด หัวใจ ตับ ปอด หล่นหายไปเลย น่ากลัว น่าสงสาร มีหลายคนในตำบลทรายขาวที่ตายไปแล้ว ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ และลูกจ้างรัฐ

“ชาวบ้านก็มี (ตอนหายใจ) เป็นอาสาสมัครรักษาหมู่บ้านญูง เขาไปปรึกษายังตอนเข้า แต่ยังไม่ถึงสวนยางก็ถูกยิงเสียชีวิต น่ากลัว น่าสงสารครอบครัวเขามาก ผู้หญิงคนนี้มีภาระต้องเลี้ยงดูแม่ที่เป็นอัมพาต สามีก็เป็นอัมพฤกษ์ มีลูกสองคน ตอนนี้ทางราชการก็รับเข้าทำงานและมีเงินเยียวยาช่วยดูแล

“เราก็ล้วน ทำงานตรงนี้กลัวเหมือนกันแต่ต้องทำใจดีสู้เสือ เราต้องดูแลตัวเอง จะหวังพึ่งใครไม่ได้ เวลาออกไปไหนบางทีต้องกัดฟันไป เพราะไม่รู้จะกลับมาในสภาพที่ยังมีชีวิตหรือเปล่า

“ยุคสมัยมันเริ่มเปลี่ยนไปเยอจะ ตอนนี้เริ่มมีความเปลี่ยนแปลง ความรู้สึกมันบกอกไม่ได้ (ตอนหายใจ) มันค่อยๆ เปลี่ยนไปทิลนิดแบบไม่ทันรู้ตัว ยกตัวอย่างเช่น ถ้าคนทรายขาวแต่งงานกับคนนอกพื้นที่ หมายถึง คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ไม่ใช่คนตำบลทรายขาว แล้วเข้ามาอยู่ในบุรุษของเรา มีการขักนำคนในบุรุษ ซึ่งเราไม่สามารถควบคุมได้ และไม่รู้ว่าเขามีเบื้องหน้าเบื้องหลังอย่างไร ถ้าเข้ามาแทรกแซง

ได้เป็นเรื่องน่ากลัว เพราะมันเป็นอะไรที่ประบากมาก จะพูดอะไรไปมากก็ไม่ได้นะ

“เราเป็นประธานกลุ่มทอผ้าอยู่ตรงนี้ก็ต้องไม่ลำเอียงและต้องหนักแน่นด้วย เวลาไม่อะไรเกิดขึ้นต้องรับทำความเข้าใจทันที จะไม่ปล่อยให้ปัญหาล่วงเลยต้องรับเคลียร์ทันที เพราะคนสองศาสนายุคด้วยกัน มันมีความประบาก ตอนนี้ความลับพัฒนาความไวเนื้อเข้าหากันของคนที่มั่นเหมือนเส้นด้ายที่กำลังจะขาด สถานการณ์ที่กลมกลืนอาจมีอะไรเปลี่ยนไปโดยที่เราไม่รู้ตัว

“เจ้าน้ำที่ของรัฐทำงานในสามจังหวัดภาคใต้ต้องมีความหนักแน่น ต้องศึกษาคนในพื้นที่ก่อน แม้เราจะเป็นคนในพื้นที่ก็ยังมีความแตกต่างกัน เช่น พื้นที่ตำบลทรายขาวติดกับตำบลประดู่ ตำบลนาเกด พื้นที่ใกล้ๆ กันยังแตกต่างกันเลย อยากรู้ศึกษา วัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ ต้องมีความเป็นกลาง ตอนนี้คนไทยพุทธตากันเยอะ ตายเกือบหมดแล้ว แต่ müslimบางคนก็เป็นคนดี อย่าตัดสินอะไรจากภายนอกต้องให้ความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย

“เจ้าน้ำที่เข้ามาดูแลอยู่บ้าง แต่ชุมชนต้องช่วยเหลือตัวเองนะ ครูก็ไม่สามารถมาช่วยเราได้ ตอนนี้มีตำบลโคลโพธิ์ตำบลเดียวที่ยังไม่ถูกแทรกแซงมาก อย่างตำบลทรายขาวสัดส่วนของคนสองศาสนาเท่ากันจะต่างกันก็ไม่มาก แต่เมื่อไหร่ที่อิกฟายยะยกว่า มันก็น่ากลัว ทุกพื้นที่ถ้าเขายื่อกว่าเรา มันก็เริ่มมีปัญหา อย่างตำบลนาประดู่มีเหตุการณ์บ่อยเป็นพื้นที่ที่น่ากลัว พี่สาวน้าสาวของเราก็อยู่ที่นั่น พวกรเขากล่าวให้ฟังอยู่ว่ามันอันตรายกว่าตำบลทรายขาว

“สมัยก่อนมีจรที่อยู่บนภูเขาจริงๆ แมก็เคยเจอก แต่เขามาไม่ได้มีชาวบ้านจะสู้กับฝ่ายรัฐอย่างเดียวมีคุณการณ์ที่ชัดเจน อย่างนั้นดีกว่านะ คือรู้ว่าเข้าต้องการอะไรจาก การกระทำนั้น แต่เหตุการณ์ตอนนี้มันมาเมื่อ

“ทุกวันนี้เราไม่รู้ว่าใครคือศัตรูของเรา บางทีก็พูดกันในกลุ่มชาวบ้านว่าล้านใหญ่เป็นเป้าหมายจะต้องถูกตามก่อน แต่ว่าบางคนก็ไม่รู้ด้วยซ้ำ อย่างเข้าไปเจอกับเรา เขาก็มาทันที เราก็ตายโดยที่ไม่รู้ด้วยว่าทำอะไรผิด ฉันทำอะไรให้ครอกรอหรือ? น่าเบื่อ น่ากลัวมาก เครียด! เศรษฐกิจตอนนี้ก็แย่อยู่แล้ว คนจะออกไปกรีดยางไปทำมาหากินก็ลำบาก เมื่อไหรามาก็เร้าในพื้นที่ภาคใต้ บางครอบครัวยากจนอยู่แล้วก็ยิ่งซ้ำเติมไปอีก

“ถ้าไม่มีเหตุการณ์ความรุนแรง ที่นี่จะมีความสุขมากเหมือนอีสาน รู้สึกอิจชา คนอีสานมากจริงๆ สถานที่ท่องเที่ยวก็ไม่ได้มีอะไรมากนาย แต่ว่าดูแล้วมันสนุก รู้สึกปลดปล่อย ขณะที่เราคิดมีเทศกาลสำคัญของเรามีอกัน อย่างเช่นประเพณีซักพระ อำเภอโภคโพธิ์ แต่เวลาไปร่วมงานกลับเสียสันหลังร้าบ เพราะก่อนงานมีฆ่าวัวใจมีว้าง ระเบิดตรงโน้น ตรงนี้ คิดดูสิคนที่ไปทำบุญจะมีความสุขไหม เข้าต้องการจัดงานเพื่อคลายเครียด แต่หารู้ไม่ว่าคนที่ไปเที่ยวเครียดที่สุดเลย

“ถ้าพื้นที่ตรงนี้เป็นของเขาริงๆ แล้วพวกเราจะผลิตมาอยู่ตรงนี้ได้ยังไง พากเรามาอยู่ตรงนี้ให้เขากำลังเล่นได้อย่างไรนะ แต่หากไม่ไปไหนหรือต้องอยู่อย่างนี้แหละ”

ສູນສຸທິສາ ໂຮງໝໍງ ສູນ
ນາງພ້າຊຸດຂາວໃນມຮສຸມໄຟໄຕ

ສັນກາຍລົມ/ເຮືອບເຮືອງ : ສູພັດຈາ ຄຣີປ່ຈົມ

“

ເພົ່າະທີ່ນີ້ເປັນສັນການີ້ອນາມັຍໃຫ້ບໍລິການແກ່ປະຊາຊົນ ດ້ວຍເນັມເຂົ້າ ມາສາຍ
ຄຸນເຈັບ ດັນປ່ວຍເຂົາກີ້ວອເຮົາອຸ່ນ ເຮົາດ້ອງມາໃຫ້ເຮົາທີ່ສຸດ

”

■ สถานการณ์โรคระบาดในพื้นที่ป่วยกันมากตอนนี้ คือ โรคชิคุนกุนยา หรือโรคไข้ปอดข้ออุจจาระ

เสียงเจ้อใจแจ้งของ สุทธิสา ใจนรุ่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุข ปฏิบัติงานสถานีอามัย ตำบลตาชี อำเภอยะลา จังหวัดยะลา บอกเล่าถึงการระบาดหนักของโรคชิคุนกุนยาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะตำบลตาชี ซึ่งสภาพภูมิประเทศล้อมไปด้วยป่าเขียว และส่วนใหญ่เป็นเนิน高低 จึงทำให้ในแต่ละวันมีชาวบ้านเข้ามารับการรักษาจำนวนมาก

“อาการของโรคนี้จะมีไข้สูง ปวดตามข้อ บางรายมีผื่นขึ้นตามตัว มีไข้สามถึงสี่วัน มีอาการข้อบวม มือบวม ปวดทั้งตัว เป็นกันได้ทุกวัย แต่ที่ป่วยมากที่สุดจะเป็นวัยกลางคน วัยทำงาน เพราะเข้าต้องไปติดเชื้อ กรณีเชื้อไม่ได้ป้องกัน พอกดูกุญแจลงสูงก็เป็นไข้เดิมชาวบ้านก็เป็นโรคปอดกล้ามเนื้อจากการทำงานอยู่แล้ว พ่อเป็นโรคชิคุนกุนยา ก็ยังทำให้โรครุนแรงขึ้นอีก

“ถ้าอยุ่งกัดคนที่มีเชื้อแล้วมา กัดเรา ก็เป็นทันที ตามหลักโรคนี้เกิดจากเชื้อไวรัส ถ้าพักผ่อนก็จะหายจากการได้เชื้อ แต่เนื่องจากว่าตอนนี้บางคนยังมีเชื้ออยู่ก็เลยเป็นๆ หายๆ เป็นโรคที่ต้องกินยา抗จ้ำตามอาการ ไม่รุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตเหมือนไข้เลือดออก แต่มันเป็นโรคที่ทรมาน ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ บางคนเข้าห้องน้ำช่วงเย็นหรือตัวเองไม่ได้มันปวดตามข้อหัวร่างกาย ก็ปากลัวตรงที่มันเป็นแล้วทรมาน

“ส่วนโรคประจำที่นี่ชาวบ้านแบบนี้ส่วนใหญ่มารักษาเป็นโรคปอดเมื่อymาตอนตัวปอดกล้ามเนื้อจากการทำงาน ไข้หวัด ภูมิแพ้ ถ้าบางรายอาการรุนแรงก็จะส่งไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลสมเด็จพระบูพาราช อำเภอยะลา มีรายหนึ่งฟ่อเข้าป่วยเป็นโรคประสาท ขาดยา抗จ้ำมาระยะหนึ่ง ลูกเขามาประสานกับทางสถานีอนามัย แล้วเราก็ส่งต่อคนไข้ไปรักษาที่โรงพยาบาลสงขลาจิตเวช”

สุทธิสา เป็นคนนอกพื้นที่ตำบลตาชี หลังจากจบจากวิทยาลัยการสาธารณสุข จังหวัดยะลา เมื่อปี 2548 สถานีอนามัยตำบลตาชี จึงเป็นที่ทำงานแห่งแรกของเธอ

“ตอนที่จบมานี้เหตุการณ์กิดขึ้นแล้ว จังหวัดยะลาบกันมา 20 กว่าคน อาจารย์แจ้งว่าตรงไหนมีตำแหน่งแห่งว่างบ้าง โดยให้นักศึกษาเลือกพื้นที่ทำงานกันเองก่อน ถ้าตกลง

กันไม่ได้ก็ต้องจับสลากร แต่ใช้คดีต่อนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอจะห้าบมาแค่ 2 คน เนื่องให้เลือกพื้นที่ทำงาน 2 แห่ง คือ ที่ตำบลตาชี้ และตำบลປະຕេ เพื่อนอีกคน เป็นมุสลิม เขา ก็ไม่เลือกเข้ามาทำงานในพื้นที่ไทยพุทธอยู่แล้ว เพราะการกิน การอยู่ หมายฯ เรื่องมันลำบาก เรายังเลือกคดีไม่ต้องไปอยู่พื้นที่ตำบลປະຕេ ซึ่งเป็นพื้นที่สีแดง ที่เกิดเหตุการณ์บ่อຍเคร้ง

“ตอนแรกพอแม่ยังขับรถระบะมาส่างที่ทำงาน เพราะเรายังขับรถไม่เป็น ตอนนี้ ขับรถเป็นแล้วก็ขับมาทำงานคนเดียวทุกวัน ซึ่งเราจะไม่ก้มอเตอร์ไซค์เด็ดขาด ห่วงเรื่อง ความปลอดภัย จริงๆ มันน่ากลัวตอนเดินทางเข้ามาเท่านั้นเอง แต่พอมารถึงตำบลตาชี้ แล้วกุ่นใจไม่มีอะไร

“ระยะทางจากบ้านมาที่ทำงานประมาณ 13 กิโลเมตร คิดว่าเราไม่น่าจะเป็นเป้าหมาย ของผู้ก่อความไม่สงบ เพราะเป้าหมายของพวากษาคงเป็นทหาร ตำรวจ และข้าราชการ มากกว่า ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก็มีบ้าง ที่ผ่านมาเคยเกิดเหตุการณ์คนร้ายยิงเข้าไป ในสถานีอนามัยที่จังหวัดปัตตานีทำให้เจ้าหน้าที่ตายหมด ช่วงนั้นสถานการณ์น่ากลัวมาก มีประกาศจากทางราชการให้ระมัดระวัง เพราะพื้นที่ก่อนเข้าเขตตำบลตาชี้เคยเกิดเหตุ ยิงชาวบ้านเจ้ากาดเมื่อปี 2551 ตอนนั้นยอมรับว่ากลัวมากเวลามาทำงานต้องขับรถ เร็วขึ้น

“นาอยู่ตำบลตาชี้ 4 ปีแล้ว รู้สึกดีที่ได้มาทำงานที่สถานีอนามัยแห่งนี้ แม้ว่าจะ ต้องทำงานในช่วงที่เกิดสถานการณ์รุนแรงก็ตาม เพราะถ้าไปอยู่ที่อื่นคงน่ากลัวมากกว่านี้ ถ้าเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านหั้งสองกลุ่มอยู่ปะปนกัน บางทีก็ไม่รู้ว่ามีคนข้างนอกเข้ามาแฝงตัว ด้วยหรือเปล่า แต่อย่างพื้นที่ตาชี้เป็นพื้นที่ปิด มีเฉพาะคนไทยพุทธอย่างเดียว ถ้ามี คนแปลกหน้าเข้ามาชาวบ้านเข้าใจว่า ซึ่งถ้าเราเป็นไทยพุทธแล้วต้องเข้าไปทำงานในพื้นที่ อิสลามเราก็กลัวเหมือนกันค่ะ แต่ใช้คดีที่พื้นที่ตรงนี้เป็นไทยพุทธทั้งหมด”

ถึงจะทำงานในพื้นที่เสี่ยงและไม่ว่าจะกลัวกับเหตุการณ์มากเท่าไร แต่สุทธิศาสตร์ยังมั่น ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบลด้วยความเข้มแข็งมาโดยตลอด

“เพราะที่นี่เป็นสถานีอนามัยให้บริการประชาชน ถ้ารามาข้า まさຍ คนเจ็บ คนป่วยเขาก็รอดูอยู่ เราต้องมาให้เร็วที่สุด ในสถานีอนามัยมีเจ้าหน้าที่สามคน ต้อง

ผลัดเปลี่ยนเวรกันว่าใครจะเข้าเข้า หรืออยู่เย็น และมีคุกจ้างในพื้นที่ด้วยหนึ่งคน ถ้าสีเมืองเย็น หรือสีเมืองครึ่ง เราก็อาจจะกลับก่อนแล้วเขาก็ดูแลต่อ

“แต่ถ้ามีเหตุการณ์ไม่ปกติทางอำเภอจะหาหรือสำนักงานสาธารณสุขจะโทรมาบอกให้ออกจากพื้นที่แล้วไปรวมตัวกัน คือผู้บริหารไม่ให้เราอยู่ในพื้นที่ เพราะเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัย จะเรียกให้ออกไปรวมตัวกันที่อำเภอ ที่ผ่านมาก็เคยมีโคนเรียกให้ออกจากพื้นที่เหมือนกัน ช่วงเดือนมีนาคม 2552 เกิดเหตุระเบิดขึ้นที่อำเภอฯ แล้วมีข่าวเล็ดลอดกocomาว่าจะมีการก่อเหตุที่สถานีอนามัย จริงๆ ใจจะออกหรือไม่ออกก็ได้ ขึ้นอยู่กับเราเป็นคนประเมินสถานการณ์ตัดสินใจ ถ้ามันใจว่าพื้นที่ทำงานปลอดภัยไม่ต้องออกไปก็ได้ แต่ถ้าไม่มั่นใจก็ต้องรีบกลับ

“ช่วงบ้านตาขี้น่ารัก จะอยดูแลดี อย่างกันนั้นถ้าเห็นว่าเราทำงานจนจะค่าแล้วก็จะมาบอกว่าไม่ต้องอยู่นานหรือกลับบ้านได้แล้ว วันไหนที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นในพื้นที่ ใกล้เดียง เข้าก็จะมาบอกให้เราลับบ้านเร็วขึ้นกว่าปกติ”

สำหรับอนาคตการทำงานในวันข้างหน้าหากความสมานฉันท์และสันติภาพยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การย้ายอพยนต์พื้นที่อย่างข้าราชการทลายคนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงจึงเป็นทางเลือกแรกของเชอ แม้ว่าต้องอยู่ห่างจากครอบครัวบ้าง แต่ก็เพื่อความปลอดภัยในการทำงาน

“ถ้าคิดจะย้ายที่ทำงานก็คงย้ายอพยนต์พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่นเดียวกับสงขลา เพราะแม้เป็นคนที่นั่น เข้าก็อยากรอเราย้ายออกไปเมื่อไหร่ ก็จะออกไปอยู่ในตัวเมืองยะลา ถ้าให้เข้าเมืองอยู่ต่องนี้ดีกว่า เพราะบ้านอยู่ในอำเภอฯ เข้าเมืองยะลา ก็ต้องเดินทาง 20 กิโลเมตร ซึ่งถนนสายยะลาน่ากลัวกว่าถนนสายตาชี เพราะถนนยะลา ถนนท่าสาม สามแยกบ้านเนียง บางซิแวน ถนนนี้เกิดเหตุการณ์บ่อย น่ากลัว

“อย่างโรงเรียนบ้านยะลา อยู่ติดถนนใหญ่ก็เกิดระเบิดหลายครั้ง เมื่อก่อนตรงนั้นมีทั้งไทยพุทธและอิสลามปะบกันไป แต่ตอนนี้ไม่มีไทยพุทธแล้ว เพราะส่วนใหญ่คนในครอบครัวไทยพุทธถูกยิงเสียชีวิต แล้วเข้าก็ย้ายอพยนต์ไป

“ครอบครัวมีพื้นท้องสามคน เราเป็นคนเล็ก เรายางานเป็นคนแรกในครอบครัว แม่อยากรอให้ทำงานก่อน ถ้าสถานการณ์ดีขึ้นก็อาจจะอยู่ต่องนี้ไปเรื่อยๆ ส่วนพี่สาวเรียน

พยาบาลใกล้ๆ แค่ไหน พี่ชายเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน ทำงานในพื้นที่ทุกคน เวลา
กลับมาจากการทำงานมีเรื่องมาเล่าแลกเปลี่ยนกันบ้าง

“หมู่บ้านที่เราอาศัยอยู่เป็นพื้นที่ชาวไทยมุสลิม มีคนไทยพุทธประจำณ ๑
เปอร์เซ็นต์ แต่เรา ก็อยู่ด้วยกันได้ มีเพื่อนมุสลิม ห้องที่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ
เพื่อนบ้านที่เรียนมาด้วยกัน เรา�ังคุยกันปกติ เรื่องเหตุการณ์ก็คุยกันบ้าง ตามสารทุกชีวิต
สุกดิบกันบ้าง

“แรกๆ เกิดเหตุการณ์กลัวเหมือนกันไม่กล้าออกไปไหน ตอนนี้เริ่มชินแล้ว มั่นคง
อยู่ที่ดาว อยู่ที่ไหนก็มีอันตรายทั้งนั้น แต่ที่นี่อาจมีภาวะเสี่ยงมากกว่า ก็ต้องระมัดระวัง
ด้วยเอง”

ແວເຂົາ ຮອມອລື

ພລັງແໜ່ງສະຫຼຸບຄາສ້າງສັນຕິສຸຂໃນແຜນດິນໄຕ

ສັນກາຍນີ້/ເຮັດວຽງ : ສຸພັດຈາ ສົງປະລິມ

“

ກາຣຈ້າງບັນທຶກອາສາທ່ານໃນພື້ນທີ່ເປັນເຮັດວຽງດີເພຣະຄນແລ່ງນີ້ຈະໄດ້
ທ່ານໃນທີ່ບ້ານຂອງຕ້ວເອງ...ກາຣທ່ານຂອງບັນທຶກອາສາທໍາໃຫ້ຮູ້ກາພຽມ
ຂອງພື້ນທີ່ ບາງພື້ນທີ່ມັນກີມໄດ້ນ່າກລ້ວຍຢ່າງທີ່ເປັນໜ່າວໄປ

”

ขาวบ้านบางคนบอกว่า ‘อย่าเข้ามาหมู่บ้านนีนนะ ถ้ายังเห็นหน้าอีกไม่รอดแน่’ พอก็เจอกับ ‘เราก็ขวัญเสีย’ พวกเข้า รวมถึง นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดยะลา ย้อนภาพความยากลำบากและความสุนทรีย์ของเพื่อนๆ บันทึกที่ลงไปทำงานในพื้นที่ช่วงที่เชือการทำงานบันทึกอาสาหัลง จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อปี 2550

“มาทำงานเป็นบันทึกอาสาอยู่ 4 เดือน เป็นงานเน้นสร้างความเข้าใจระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ โดยจะมีบันทึกอาสาทำงานตำบลละ 1 คน เพื่อเข้าไปหาข้อมูลพื้นฐานของชาวบ้านในตำบล เช่น อาชีพหลักและความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

“ช่วงแรกที่ลงไปทำงานก็มีปัญหาเหมือนกัน เพราะชาวบ้านยังไม่เข้าใจหน้าที่ของบันทึกอาสา จึงไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ให้ข้อมูล เนื่องจากกลัวว่าตัวเองจะไม่ปลอดภัย ชาวบ้านต่อต้านมาก แม่บันทึกอาสาเป็นคนในตำบลนั้น ก็จริงแต่อยุ่คุณละหมู่บ้านบางที่ก็ถูกข่มขู่ เราเพิ่งจบมาประสบการณ์ทำงานยังไม่มี พอกลับอย่างนั้น เรายังไม่กล้าลงพื้นที่คนเดียว

“บางที่ให้แบบสอบถาม เขาจีกทึ้งต่อหน้าเลยก็มี เราจึงแก้ปัญหาด้วยการนัดลงพื้นที่เป็นกลุ่ม อย่างถ้าอำเภอ 5 ตำบล ก็จะนัดรวมตัวกัน วันนี้ไปตำบลนึงไปพร้อมกัน แล้วค่อยเรียนให้ครบทั้ง 5 แห่ง ปลอดภัยกับตัวเอง เพราะช่วงนั้นมีเหตุการณ์เกิดขึ้นทุกวัน ชาวบ้านเข้าก็กลัวคนแปลกหน้าเหมือนกัน

“ช่วงที่เกิดเหตุการณ์ใหม่ๆ ชาวบ้านจะไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ คือ เลี่ยงที่จะไม่เจอ ไม่ต้องพูดคุยกับเจ้าหน้าที่แล้วตัวเองจะปลอดภัย ตอนนั้นเขามองภาพรวมแบบนี้หมดเลย พอบันทึกอาสารับรู้ความรู้สึกความคิดของชาวบ้าน จึงประสานภาครัฐ จนมีการจัดโครงการจังหวัดเคลื่อนที่เข้าไปช่วยเหลือชาวบ้าน เช่น แจกข้าวสาร และดูข้อมูลว่าครอบครัวนี้ขาดแคลนอะไรสามารถช่วยเหลือเขาได้ตรงจุดและทั่วถึง

“ช่วงหลังพอกลับรู้ว่าบันทึกอาสากลุ่มนี้ไม่ได้มารаЛงานสถานการณ์ความรุนแรงแต่ลงมาเป็นตัวแทนรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านอีกแรงหนึ่ง เขาก็รู้สึกดีขึ้นกับเจ้าหน้าที่รัฐ หลังจากที่บันทึกอาสาทำความเข้าใจกับชาวบ้านว่าหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเจ้าหน้าที่รัฐไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องนะ เพราะไม่ว่าจะเป็นคนไทยพุทธ หรือไทยมุสลิมก็เจอเหตุการณ์

เหมือนกัน ทุกคนก็โคน เจ้าหน้าที่ตำรวจน ทหารก็โคน

“แต่ก็ยังมีชาวบ้านบางคนพอก็เดาเหตุต่อหน้าต่อตา เขาบอกว่าใครเป็นคนทำแต่พูดไม่ได้ แม้จะรู้ว่าข้อมูลที่ให้กับเราจะไม่ว่าไหลดึงหุคนร้าย แต่เขาไม่สบายใจอยู่ดี เพราะรู้ไม่ได้ปักป้องเขาได้ตลอด 24 ชั่วโมง ลูกเขยไม่ต้องให้ข้อมูลดีกว่า แม้จะรู้ว่าใครเป็นคนทำก็ตาม”

แม้การทำงานในช่วงแรกจะถูกต่อต้านจากชาวบ้าน แต่ด้วยหัวใจที่อุตสาห์หิน สันติสุขเบ่งบานในบ้านเกิด จึงเป็นแรงส่งทำให้อekoและเพื่อนบ้านทิศอาสามุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่อย่างไม่ย่อท้อ ความไว้วางใจจึงเข้ามาแทรกแทนความหวาดระแวง

“พอเขารู้ว่าข้อมูลที่ให้บ้านทิศอาสามาไปได้รับความช่วยเหลือกลับมาอย่างที่เขากล่าว ชาวบ้านจึงมั่นใจภาครัฐมากขึ้น เพราะการลงพื้นที่แต่ละครั้งฝ่ายปกครองจะประสานกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงแรงงาน

“บ้านทิศอาสาจะทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ก่อนว่าจะมีเจ้าหน้าที่มาให้ความช่วยเหลืออะไรบ้าง เช่น ซ่อมทีวี ตู้เย็น พัดลมพรี ใครไม่สบายมารับยาหากยากโรคได้พรีทั้งหมด

“ตอนนั้นมีป่าลือเหมือนกันว่าบ้านทิศอาสาของจังหวัดราชบุรีถูกยิงเสียชีวิตจริงๆ ก็มีตายคนหนึ่ง แต่เขาตอกจากกระหลังรถยนต์ที่เดินทางไปร่วมงานแต่งเพื่อนพอกลับลงมาหัวเขากะทัดรัดกับพื้นถนนก็เลยเสียชีวิต บางคนบอกว่าถูกฆ่าจากการสร้างสถานการณ์ แต่เรารู้ว่าไม่ใช่ มันเป็นอุบัติเหตุ

“ตอนที่ทำงานบ้านทิศอาสา สถานการณ์ในพื้นที่กำลังระบุเกิดเหตุปะoy เราก็กลัวเหมือนกันว่าอีกฝ่ายจะเพ่งเลิงว่าเราเป็นฝ่ายรัฐ ข้อดีของโครงการนี้คือทำให้บ้านทิศอาสาที่เคยทำงานมาตั้งแต่เด็ก ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความไม่สงบด้วย เพราะแต่ละบ้านทิศอาสาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมากันเท่าๆ กัน พ่อได้ทำงานตรงนี้ครุสึกดีที่มีงานทำและมีเงินเดือนดูแลภรรยาได้

“การจ้างบ้านทิศอาสาทำงานในพื้นที่เป็นเรื่องดี เพราะคนเหล่านี้จะได้ทำงานที่บ้านของตัวเอง แม้จะมีเหตุการณ์ความรุนแรงก็ยังดีกว่าไปทำงานกรุงเทพฯ เพราะได้อยู่กับพ่อแม่ แต่ถ้าพื้นที่ไหนเสี่ยงก็เลี่ยงไม่ไป ตอนทำงานก็ไม่มีบ้านทิศอาสาคนไหนตกเป็น

เหยื่อของเหตุการณ์เพียงแต่ถูกบ่มไว้ในช่วงแรกเท่านั้น

“มีญาติคนหนึ่งจากมาเป็นปีแล้วยังไม่มีงานทำ ไปสมัครงานที่ไหนเขาก็ไม่รับ เพราะยังไม่มีประสบการณ์ อย่างโครงการบันทึกอาสาฯรับคนได้น้อยแค่ต่ำสุดหนึ่งคน ทำให้บันทึกจำนวนมากในพื้นที่ยังตกงาน ไม่มีงานทำ แทนที่จะหางานแล้วจะว่าอย่างแม่กลับต้องมาให้ฟ่อแม่เลี้ยงดูอีก เข้ากู้สักไม่ดี ถ้าเป็นผู้ชายหากยังไม่มีงานทำก็จะติดเพื่อน พอมีงานทำก็ต้องรับผิดชอบหน้าที่การงาน ความคิดก็เปลี่ยนไปอีกแบบหนึ่งเลย

“คนที่จับมาแล้วส่วนใหญ่ไม่ยกออกไปทำงานข้างนอก แต่มีเพื่อนผู้ชายคนหนึ่ง บอกว่าจะแล้วจะไปทำที่กรุงเทพฯ เพราะกลัวจะเกิดเหตุการณ์เหมือนรุ่นพี่คนหนึ่ง จบมาแล้วไม่มีงานทำ เขายกับครอบครัวที่บ้านเฉยๆ แล้วก็มีเจ้าหน้าที่มาเคาะประตูขอตัวไปสอบสวน หลังจากนั้นก็ไม่พามาส่งคืนอีกเลย เจ้าหน้าที่บอกว่าฟ่อแม่ของเขาว่า ‘ลูกคุณคนนี้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์’ เพื่อนก็เลิกกลัวจะโดนแบบนี้จึงเลี่ยงไปทำงานที่กรุงเทพฯ แทน แต่ถ้าเป็นผู้หญิงส่วนใหญ่ก็จะอยู่บ้าน หรือถ้าไม่มีงานจริงๆ ถึงจะเลือกไปทำงานที่กรุงเทพฯ หากให้ภัย หรือปัตตานี

“การทำงานของบันทึกอาสาทำให้รู้ภาพรวมของพื้นที่ บางพื้นที่มันก็ไม่ได่น่ากลัวอย่างที่เป็นข่าวไป เวลาไม่จำเป็น ก็จะไป คนจะเหมารวมว่าพื้นที่สามจังหวัดขายແດນภาคใต้ น่ากลัวไปหมด แต่จริงๆ แล้ว บางพื้นที่ก็เกิดเหตุ บางพื้นที่ก็ไม่เกิดเหตุ เรายังใช้ชีวิตประจำวันปกติ ถ้าเวลาไม่เทศบาลงานต่างๆ เรายังรู้ว่าเข้าจะมาวางระเบิดป่าวนเนื่อง ก็ต้องเลี่ยงไม่ไป ถ้าไปก็ไปช่วยเหลือ พอยืนและดึกก็ไม่ไปแล้ว เพราะจะระเบิดส่วนใหญ่จะเกิดตอนเย็น

“เมื่อก่อนตัวเมืองราชวิถีกลางคืนคึกคักมาก มีพ่อค้าแม่ค้าขายของกันเยอะ แต่พอเมืองเริ่มมีความรุนแรง ส่องสามารถทุ่มก็ไม่มีรถวิ่งแล้ว คนขายก็ขายโดยไม่มีลูกค้ามาซื้อ จากปกติขายได้คืนละพันสองพัน ตอนนี้เหลือแค่หลักร้อย พอก็เกิดเหตุการณ์คนกลัวไม่ค่อยมีใครออกไปตลาด ถนนก็โล่ง พอเหตุการณ์ชาลงหน่อยก็กลับมาคึกคักอีก เป็นอยู่อย่างนี้

“จริงๆ เรายากให้เหตุการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดขายແດນภาคใต้สงบ แต่มันคงเป็นไปไม่ได้ที่ทุกอย่างจะดีขึ้น เพราะการทำงานของบันทึกอาสาเพียงกลุ่มเดียว แต่

อย่างน้อยมีบันทึกอาสาภัยช่วยแก้ไขปัญหาให้รู้ได้บ้าง ถึงจะไม่ 100 เปอร์เซ็นต์ ได้แค่ 20 เปอร์เซ็นต์ก็ยังดี การเป็นตัวแทนภาครัฐถึงจะเป็นส่วนหนึ่งแต่ก็มีความสำคัญเหมือนกัน

“การช่วยให้บันทึกในพื้นที่มีงานทำ ยังมีส่วนช่วยบรรเทาปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ด้วย เพราะบันทึกเป็นปัญญาณแล้ว ยิ่งได้ทำงานมีเงินเดือนเข้าก็สามารถช่วยตัวเองได้ ถ้าไม่มีงานทำ บางทีอาจจะมีคนมาขักขวนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์มันจ่ายกว่า เพราะทำแล้วก็ได้เงินพอใช้เหมือนกัน”

หลังจากทำงานบันทึกอาสาได้เพียง 4 เดือน ผลจากการตั้งใจเรียนจนได้คะแนนดีมากโดยตลอดทำให้เธอสามารถสอบบรรจุเข้าทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จนสำเร็จ แม้จะตัดสินใจอยู่นานที่จะมาทำงานตรงนี้ แต่ท้ายที่สุดเธอเลือกทำงานในพื้นที่บ้านเกิดตามความฝันของตัวเอง

“เราได้ทุนกระทรวงมหาดไทยตั้งแต่เรียนที่ มอ. ปัตตานี โดยคัดเลือกจากนักศึกษา มุสลิม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลาและราชวิถี พอเรียนจบแล้ว ถ้ามีตำแหน่งงานราชการว่างเขาก็จะส่งรายชื่อไป เราก็ไปสมัคร จากนั้นเขาก็เรียกไปสอบสัมภาษณ์ที่สำนักงานปลัด เอกांก์การเกี่ยวกับเหตุการณ์ราชกิจสามารถตอบได้ทุกคำถาม พอดีสอบผ่านได้บรรจุงานที่จังหวัดยะลา เป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักงานพัฒนาสังคม ตอนที่เป็นบันทึกอาสาสอบได้อันดับหนึ่ง พอนามสอบเข้ารับราชการก็ได้ที่หนึ่งเหมือนกัน นับว่าโชคดีเหมือนกัน”

“ตอนที่ได้บรรจุเป็นข้าราชการที่จังหวัดยะลาได้ดูข่าวเหตุการณ์ที่ยะลาเกิดบ่อย กว่าราชวิถี พอกลางคืนที่บ้านว่าจะให้ไปทำงานที่ยะลาใหม่ ญาติก็ห้ามไม่ให้ไป เพราะเกิดเหตุบ่อย แต่ท้ายที่สุดก็ตัดสินใจไปทำงานความตั้งใจของตัวเอง”

๒๕๖๒ เพ็ญจันทร์ จันทร์ศุภาระ ๕๕

ชีวิตใหม่ของหญิงชาวไร่ใต้ร่มพระบารมี

ผู้เขียน/เรียนเรียง : ดิฉิตา พุทธสาระพันธ์

“

平原ปลื้มใจมาก ท่านพระราชทานเงินให้สามหมื่น ท่านตรัสว่า
เป็นรางวัลสำหรับคนทำดี เงินนี้ไม่กล้าเอาไปจ่ายเลย เก็บไว้เป็น
สูงสุดของชีวิต

”

ว จักรยานยนต์พ่วงข้างส่งเสียงมาแต่ไกลสุดปลายไร่ สลับกับเสียงของเพลญจันทร์ จันทร์ศุขกระ หญิงร่างท้วมสวมหมวกาวบอยบนพาหนะคู่ชีพที่จอดแวะสถานไม่ถึง ผลผลิตในแปลงผักของชาวบ้านที่ลงแรงปลูกมาตั้งแต่ต้นเดือน ผลจากน้ำท่าที่อุดมสมบูรณ์ในปีนี้ ทำให้บรรดาผักและผลไม้แข่งกันออกดอกออกผลอวบอ้วน รอคอยให้เจ้าของมาเก็บเกี่ยวไปขายสร้างรายได้กันเต็มท้องทุ่ง สร้างความหวังให้ทั้งผู้ปลูก และผู้อยู่เบื้องหลังอย่างเพลญจันทร์ได้หนาเขื่นด้านงานโปรดภรรยา กัน เพราะเธอเป็นผู้ประสานงานดูแลฟาร์มตัวอย่างบ้านน้ำดำ โครงการในพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ตำบลปุโ:inline อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

แม้วันนี้หน้าตาจะดูชีดเชี่ยวไปบ้าง เพราะเพิ่งพ้นจากพิษไข้อันเกิดจากการทำงานหนักในฟาร์ม แต่อาการเจ็บป่วยกลับไม่ได้ทำให้ความห่วงใยที่มีต่อผู้อ่อนลดน้อยลงเลย เธอยังคงขี่พาหนะคู่ใจไปตามท้องร่องและแปลงนา เพื่อคัดเลือกสมាពิษเนื่องจากเพิ่งที่เคยทำมาตั้งแต่ปี 2549 อย่างมีรู้จักคำว่าเหนื่อยเหนื่อย

“เราย้ายมาจากกรุงเทพ กลับมาถึงบ้านก็เห็นว่าบ้านน้ำดำของเราชาวบ้านไม่ค่อยมีงานทำ ส่วนใหญ่ทำสวนยาง ทำนา รับจ้างทำงานข้างนอก และเหตุการณ์ความรุนแรงก็เกิดขึ้นบ่อยครั้งมาก พอดีท่าน ณ พล มาพบชาวบ้านที่ค่ายฝึกอบรม ค่ายลูกเสือเด็กนุช ก็เลยบอกว่า อยากให้มีการจ้างงาน อยากได้อยู่กินบน din ฐานของตัวเอง เพราะแม้จะมีหลายหน่วยงานมาส่งเสริมอาชีพให้เรา แต่ทำแล้วก็ไม่มีตลาดรองรับ ไม่รู้ขายที่ไหน ยืดเป็นอาชีพหลักไม่ได้ ท่านก็เลยถามว่า เอาฟาร์มใหม่ ก็คิดว่าดีนะ ท่านก็ให้ไปปรับรวมที่มา เยี่ยนโครงการ แรกๆ บางคนคิดว่าเราบ้า ทำกับเจ้านาย ทำไมได้หรอกผืนลมฯ แล้งฯ จึงเดินเข้าไปขอที่จากแม่ 20 ไร่ บอกแม่ว่าจะนำมาทำฟาร์ม อธิบายอยู่นาน แต่แม่ก็เอาใจดูมาให้คืนนั้นเลย

“ชาวบ้านเขาก็ไม่เข้าใจในตอนแรก เราต้องไปทำเวทีคุยกับชาวทุ่ยเดือน บางที่เราก็ท้อบ้าง แต่การเห็นพื้นท้องของเรารักษาคนยังเดือดร้อนอยู่ ทำให้มีกำลังชีดสู้ เคยมีคนบอกว่า เราก็แท้จริงที่ต้องมีตัวตนอยู่ ก็ทำให้มีกำลังใจขึ้นมา ทำเพื่ออีกหลายชีวิตที่จะให้อยู่ต่อไปนี้ บางกันอีกหลายๆ ท่านที่สนับสนุน โดยเฉพาะสมเด็จพระนางเจ้าฯ เป็นพระมหากรุณาธิคุณที่มีเมตตาต่อระดับราหูอย่างนี้ เพราะถ้าวันนี้

“ไม่มีฟาร์ม ชาวบ้านก็ไม่รู้จะไปทำอะไร และหันหน้าไปพึ่งใคร ทำอะไรที่ไหน ออกไปปักเม่าล้า ถ้าไปก็เสียชีวิต

“ที่นี่เราไม่ได้ทำเพื่อกำไรนะ เพรารายได้ที่นี่เดือนหนึ่งก็แค่แสนห้า แต่เราต้องจ้างคนงานและมีรายจ่ายอื่นๆ เดือนหนึ่งก็ห้าหมื่น พระองค์เพียงแค่อยากให้โอกาสแก่คนยากไร้ ทุพพลภาพ และคนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบ ให้ทำมาหากินได้ เราเองก็อยากริ้วัญชาติพื้นของเรามีต้องสูญเสีย เมื่อก่อนชาวบ้าน เข้าก็ทำงาน รับจ้าง แต่นั้นเอง พอกอกไปก็จะเกิดเหตุการณ์สูญเสีย ไม่อยากให้เกิดอย่างนั้นขึ้นมาอีกแล้ว เมื่อเราได้ฟาร์มนี้มา ชาวบ้านก็ได้มาร่วมมือกันทำงานที่นี่”

ความภาคภูมิใจที่เพญจันทร์มีต่อฟาร์มตัวอย่างบ้านน้ำดำเนินไม่ได้หยุดลงแค่การสร้างอาชีพให้ชาวบ้านท่ามกลางหมอกควันแห่งความรุนแรงที่นั่น แต่ที่นี่ยังถูกเลือกให้เป็นสถานที่สร้างบ้านสำเร็จรูปกว่า 150 หลังที่ปลูกเรียงรายริมคลองชลประทานเพื่อรับฟ้อพิมพ์และแม่พิมพ์ของชาติที่กำลังจะย้ายเข้ามาอยู่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ครุได้

“บ้านที่สร้างขึ้นมีสองชั้น สองห้องนอน ได้ดูบ้านมีลานจอดรถ ภายในบ้านมีลิ้งของที่จำเป็นให้ครบเลย ครุทิวะรร เป้าเข้ามาอยู่ได้เลย ท่านทรงห่วงครุมาก ที่นี่จะให้ครุอยู่ ไม่ว่าจะเป็นคนที่ไหน ศาสนาไหนก็มาอยู่ได้หากเต็มใจมาสอน ที่นี่มีการดูแลความปลอดภัยครุตลอด 24 ชั่วโมง บริเวณใกล้ๆ กันจะสร้างโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงปีสาม มีโรงยิม ร้านเสริมสวย ห้องสมุด ตอนนี้มีคืนนุสลิมสถาบันีมาดาลเรื่องโรงเรียนเหมือนกัน เจาอยากรอครุมาฝึกเรียน แต่เราให้เขตการศึกษาดูแล ไม่ได้แบ่งแยกทุกคนเข้ามาอยู่ร่วมกับเราได้ เราเปิดกว้าง แต่เราจะคัดกรองคนที่เข้ามาว่าต้องเป็นคนที่ดีงามจริงๆ”

เพญจันทร์กล่าวพร้อมกับน้ำตาแห่งความอึม渤ที่เริ่มเอ่อลอตดาวาทั้งสองข้าง เมื่อเช้าเริ่มเล่าถึงโอกาสอันยิ่งใหญ่ในชีวิตที่ได้เข้าฝ่าอย่างใกล้ชิดได้เบื้องพระยุคลบาท

“平原บลีมใจมาก ท่านพระราชทานเงินให้สามหมื่น ท่านตรัสว่า เป็นรางวัลสำหรับคนทำดี เงินนี้ไม่กล้าเอาไปจ่ายเลย เก็บไว้เป็นสูงสุดของชีวิต

“การได้มาทำงานที่นี่ ทำให้ไม่ต้องตาย และมีงานทำ คิดว่าตัวเองได้ปลูกดอกไม้แห่งชีวิตให้คนอื่น ทำเพื่อคนอื่น เพื่อสังคม ไม่เคยคิดอยากริ้วอะไรเพื่อตัวเอง เพรา

ตัวเองพอแล้ว มีหลายคุณตามเหมือนกันว่าหาเรื่องใส่ตัวหรือเปล่า แต่การได้คิดถึงคนอื่นก่อนคิดถึงตัวเองก็ดีนั้น เกิดมาหนึ่งครั้ง ก็ตายหนึ่งครั้ง ตายเพราะเรื่องดี ๆ ก็คงดีกว่าเราตายแล้วไม่ได้ช่วยเหลืออะไรใครเลย ไม่ได้ทำอะไรเลย มันก็ไร้ค่า แต่ทุกวันนี้หากไม่ประมาท ตามว่ากลัวไหม ก็กลัว แต่ถ้ามันเกิดขึ้น มันก็เป็นภาระของเราแล้ว หากต้องไป ทุกคืนก็ยังภาวนาให้มันเหมือนก่อน ให้สงบเริwa จะทำมาหากินกันได้ดีขึ้น"

เสียงกริ่งดังขึ้นทั่วฟาร์มบ้านน้ำดำเนินเวลา 16.30 น. เป็นสัญญาณว่างานของทุกคนในฟาร์มน้ำนี้สิ้นสุดลงแล้ว เข่นเดียวกับเพญจันทร์ แต่ก่อนจะกลับบ้านขอไม่เคยลืมไว้รถจักรยานยนต์พ่วงข้างมากอดหน้าอาคารเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเพ่งมองพระราชนิรันดร์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2550 ด้านหน้าอาคาร ข้อความว่า "คนไทยด้วยกัน ชาติเดียวกัน เปรียบเสมือนอยู่ในเรือลำเดียวกัน ถ้าต่างคนต่างพายไปคนละทาง เรือก็ไปไม่ถึงไหน เรือชาติอื่นเข้าก็แข่งเรือเรากันไป แต่ถ้าเราช่วยกันพายไปในทิศทางเดียวกัน เรือของประเทศไทยก็จะแล่นจิว เพราะฝีมือของคนไทยไม่เป็นรองใครเลย"

อ่านจบ รอยยิ้มของekoปราชญ์นิ่งหน้าที่กำลังเดินกำลังใจจนเต็ม และพร้อมจะ rodents น้ำพรวนดินสวนดอกไม้แห่งชีวิตของผู้คนที่นี่ต่อไป

กำหนดหน่วยการง้างหัวใจ

ສັນກາຜະນົມ/ເຮືອບເຮືຍງ : ຕີ່ຈິລາ ພຸທຄສາຮະພັນຄົງ

66

การเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่ยาก ยิ่งเป็นผู้นำหญิงยิ่งยากที่จะ mana ลูกบ้าน
ผู้ชาย... เราก็ต้องทำให้เขารู้ว่าเรามาตรฐานแล้วเข้า และทำงาน
ด้วยกันได้

99

॥ กະນະນະເໜີຫຼາຍ ດັກນີ້ເຂົ້າເກິ່ງ ໄປຕັ້ງພຸດເລຍ ເຂົ້າທຳໃຫ້ຂາວບ້ານມື່ງນາທຳ ມີເຈີນໃຫ້ເຂົ້າເປັນຫຼົງແກ່ຮ່າງຕຳລະສະກຳ ”

ດຳນິຍາມທີ່ຂາວຕຳລະສະກຳ ອຳເກອມາຍອ ຈັງຫວັດປັດຕານີ້ ມີຕ່ອຜູ້ນໍາຫຼົງຍ່າງກຳນັນມະ ອີ່ນາງວາສື່ອມະ ເນະ ວັນ 57 ປີ ຜູ້ທຳນັ້ນທີ່ດູແລກລູກບ້ານທັ້ງໄທພຸດແລະ ມຸ່ສລິມກວ່າ 3,500 ດັກນາສອງປີແລ້ວ ແນ້ຈະເຄຍເປັນຜູ້ໃໝ່ບ້ານໜຸ່ງ 2 ບ້ານສາຄານຸ້ມີມາແລ້ວ ຄື່ງ 7 ປີ ກ່ອນຈະໄດ້ຮັບເລືອກເປັນກຳນັນຕຳລະສະກຳ ແຕ່ກາຣຕ້ອງດູແລກລູກບ້ານທັ້ງສໍ່ໜຸ່ງບ້ານ ດີວ່າ ບ້ານສະກຳ ບ້ານສາຄານຸ້ມີ ບ້ານຄລອງໂຕະເນະ ແລະ ບ້ານຄຸນັບນາເຕາະ ກໍໄມ້ໃຊ້ໂຈທີ່ທີ່ຢ່າຍນັກສໍາຫຼັບຜູ້ຫຼົງເມື່ອກໍາມາເປັນຜູ້ນໍາຂຸ່ມຸນ

“ກາຣເປັນຜູ້ນໍາເປັນສິ່ງທີ່ຍັກ ຍິ່ງເປັນຜູ້ນໍາຫຼົງຍິ່ງຍັກທີ່ຈະມານໍາລູກບ້ານຜູ້ໜ້າຍ ດ້ວຍ ຄວາມທີ່ເຮົາເປັນສຕຣີຄົນທີ່ໜຶ່ງເປັນເພີ່ມທີ່ອ່ອນເອົາ ແຕ່ວ່າເຮົາທຳການດ້ວຍລໍາແໜ້ງ ເດີນ ເຄີຍຂ້າງຜູ້ໜ້າຍໄດ້ ທຳເພື່ອໜຸ່ງບ້ານ ດູແລຄວາມຖຸກໆສຸຂອງໜຸ່ງບ້ານ ດູແລຊຸດຮັກໝາຄວາມ ປລອດກັຍໃນໜຸ່ງບ້ານໜຶ່ງສ່ວນໃໝ່ເປັນຜູ້ໜ້າຍ ເຮົາກີ່ຕ້ອງທຳໃຫ້ເຂົ້າເຫັນວ່າເຮົາສາມາດດູແລເຂົ້າ ແລະ ທຳການດ້ວຍກັນໄດ້

“ກາຣຮັກໝາຄວາມປລອດກັຍ ກຳນັນໄມ້ໄດ້ທຳຄນເດີຍ ແຕ່ເປັນກາຣຮ່ວມມື່ຮ່ວມໃຈກັນ ຂອງທລາຍື່ໄຍ ທັ້ງຝ່າຍຄວາມມິ່ນຄົງ ທຫາຣ ຕໍ່ຈຳກົດເຂົ້າມາດູແລ ແລະ ໃນໜຸ່ງບ້ານເຮົາເອງ ເຮົາດູແລ ຕິດຕ່ອ ແລະ ສັງເກດກັນເອງ ດັ່ງນັກນອກພື້ນທີ່ທີ່ອົບຄົນແປລກຫຼາເຂົ້າມາ ຂາວບ້ານ ກົງມີໃຈທີ່ເຮົາພາຍາມດູແລຮັກໝາຄວາມປລອດກັຍຂອງໜຸ່ງບ້ານ ໃນສຖານກາຣນີ້ທີ່ເກີດຂຶ້ນ ອ່າຍື່ປັຈຸບັນ ເຮົາຕ້ອງຮ່ວມກັນດູແລໜຸ່ງບ້ານ ເຮົາຕ້ອງສາມັກຄືກັນ”

ກຳນັນວາສື່ອມະກລ່າຍ້າ ແຕ່ທັນທີກາຣງານທີ່ດູແລມື່ອນຈະເຂົ້າໄປໜັດພລປະໂຍ້ນ໌ຂອງ ດັກນາກລຸ່ມ ແລະ ກາຣເປັນຕົວແທນຄໍາຈັກຮູ້ໃນຂຸ່ມຸນຂອງກຳນັນວາສື່ອມະໜຶ່ງເປັນເປົ້າໝາຍ ຂອງກຸ່ມກ່ອ່ກວາມໄປສົງບົກສ້າງຄວາມຫວັດຫວັນໃຫ້ເຂົ້າໄມ່ນ້ອຍ ແຕ່ຄວາມຫວັດກລ່ວນີ້ກີ່ໄມ່ເຄຍ ຂາວກັ້ນຄວາມມຸ່ງມັນຂອງກຳນັນຫຼົງແກ່ຮ່າງຜູ້ໜ້າໄດ້ເລຍ

“ເຮົາເປັນຜູ້ຫຼົງ ຄວາມກລ້ວຕ້ອງມື່ອຢູ່ແລ້ວ ຍິ່ງໃນສຖານກາຣນີ້ແບບນີ້ ແຕ່ເຮົາໄມ້ໄດ້ທຳ ອະໄຮໄຫ້ໂຄຣເດືອດຮ້ອນ ເຮົາມີກາຣປ້ອງກັນ ແລະ ມີຄວາມເຂັ້ມເຂົ້ງ ປ້ອງກັນໄມ້ໄຫ້ເຫດຮ້າຍເກີດຂຶ້ນ ໃນໜຸ່ງບ້ານຂອງເຮົາ ທຳຖຸກຍ່າງດ້ວຍໃຈຮັກ ຍືດຄວິວ່າພາຍາມທຳຖຸກຍ່າງ ແລະ ໄນ່ຫວັງອະໄໄ ຕອບແທນ ພວກແຕ່ພລປະໂຍ້ນ໌ທີ່ຈະໃຫ້ທົ່ວລຶງທຸກຄົນໃນໜຸ່ງບ້ານ ເພື່ອໃຫ້ໜຸ່ງບ້ານຂອງເຮົາ

ได้พัฒนา

“เราก็พยายามเข้าไปช่วยเหลือทุกกลุ่ม ทั้งคนแก่ สตรี และเยาวชน กลุ่มนี้เราให้ความสำคัญมาก เราพยายามเข้าไปจัดเยาวชนให้เข้ารูปเข้ารอย เพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ในภาคฤดูร้อนรวมโครงการบูรณาการนั้นบานถูก หรือโครงการเส้นทางสายใหม่ เราควบรวมเด็กเยาวชนที่มีอายุ 15 ถึง 18 ปี เข้าโครงการนี้ บางที่เยาวชนไม่เข้าใจ แต่เราก็อบรมไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พยายามซักขวัญให้มารเข้าชมรมของเรา โครงการนี้ต้องการให้บรรลุผลเพื่อให้เยาวชนหมู่บ้านของเราได้ประโยชน์อย่างเต็มที่”

แม้จะมีงานนอกบ้านให้แก่ไปและพัฒนาหอยอย่าง แต่ใช่ว่ากำนันวาสีอเมะจะใช้เวลาหมดไปกับการทำงานเพื่อสังคมและชุมชนเพียงอย่างเดียว เพราะเช้อยังทำหน้าที่แม่ของลูกสามคนได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่องเข่นกัน

“เราแบ่งเวลาถูก เพาะงานไม่ใช่ต้องทำงานคนเดียว การรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน หรือกลุ่มสตรีเราก็ทำเป็นช่วงเวลา ในหน้าที่การงานของการเป็นแม่บ้าน มีสามี มีลูก เราต้องปฏิบัติหน้าที่ของเรา เราแบ่งเวลาได้ ลูกคนโน๊กโน๊ครอบครัวไปแล้ว อีกสองคนยังเรียนอยู่ ลูกก็เข้าใจในสิ่งที่เราทำ เขายังพูดเลยว่าดีใจที่แม่ช่วยบ้านได้เยอะ”

กำนันวาสีอเมะกล่าวพร้อมรอยยิ้มน้อยๆ และแม้วันนี้กำนันวาสีอเมะจะได้รับรางวัลมากมายที่การันตีถึงความสามารถทั้งรางวัล “กำนันดีเด่น” ด้านเสริมภาพของจังหวัดปัตตานี จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในปีนี้ และถูกคัดเลือกเป็น “สตรีดีเด่น” สาขานั่นเศรษฐกิจพอเพียงปี 2551 รวมถึงการเข้ารับรางวัล “สตรีเก่ง” ด้านระบบมาตรฐานงานชุมชนเมื่อปี 2550 แต่เมื่อเหตุการณ์ความไม่สงบยังไม่ยุติ เชօจึงยังต้องทำงานหนักต่อไป

“ไม่รู้เหมือนกันว่ามันจะยุติเมื่อไร แต่ก็จะพยายามให้เรื่องเกิดขึ้นในบ้านเราน้อยที่สุด เพื่อให้ทุกคนอยู่ดีกินดีมากที่สุด” เป็นความตั้งใจที่กำนันวาสีอเมะมุ่งมั่นจะทำให้สำเร็จทราบเท่าที่เชอยังอยู่ในฐานะกำนันหญิงแห่งตำบลสะกิด

❖❖❖ วรรณฯ อภิตรกุล ❖❖❖

บ้านจันยังปลดภัย

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : ติชิลา พุทธสาระพันธ์

“

อย่างให้คนข้างนอกเข้าใจว่าจริงๆ แล้วไม่ใช่ทุกพื้นที่จะเกิดเหตุไป
ซะหมด ปัตตานีมีเสน่ห์มากนนน ที่นี่เป็นการผสมผสานวัฒนธรรมไทย
จีน และมุสลิมมาตั้งแต่ปุ่ย่าต้ายายแล้ว...ความจริงแล้วเราเอื้ออาทร
กัน แม้ต่างศาสนา แต่เราแก้ให้ความร่วมมือกัน

”

“มันเจ็บปวดที่ต้องพยายามคำถามว่าพวกเรามีชีวิตอยู่ย่างไร แม้จะพยายามบอกคนอื่นๆ ว่าเราอยู่ได้ และหากคุณมา เรายังรับรองความปลอดภัยให้คุณแต่มันก็ยากที่จะทำให้เขาเชื่อมั่น เพราะเขายังได้ยินข่าวม่ากันยิงกันทุกวันในสือ”

ความรู้สึกบังใจจากถ่ายทอดออกจากการปากของหญิงสาวบุคลิกmadam มั่นอย่างรวดเร็ว อาลีตระกูล วัย 36 ปี ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสมอคณศุรภิจารท่องเที่ยว จังหวัดปัตตานี และหัวหน้าฝ่ายการตลาดของโรงแรมชีเอสปัตตาเน่ แม้ว่าตลอดห้าปีที่เสียงปืนดังขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะทำให้ดาวเลขารท่องเที่ยวติดลบสูงสุด จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่มีที่ท่าว่าจะบรรเท้อิงขึ้น แต่สำหรับเธอแล้วข่าวภายนอกเหล่านี้กลับท้าทายให้เธอต้องการก้าวผ่านไปให้ได้

“ไม่เคยคิดว่าจะมีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นในบ้านเรา เพราะหลังจากตัดสินใจลาออกจากงานโฆษณาในกรุงเทพมาทำงานที่นี่ คิดเพียงแค่ว่าอย่างกลับมาพัฒนาบ้านเราให้ดีกว่านี้ แต่พอมาเจอบนบุญได้เลยว่าเป็นโจทย์ที่ใหญ่ที่สุดในชีวิตการทำงาน 13 ปี ไม่เคยคิดเลยว่าจะเจอก็ จึงไม่แปลกใจว่าคนอื่นๆ ที่เขามาไม่เคยรู้จักบ้านเรามาก่อนจะคิดยังไง เพราะเขาก็ต้องจินตนาการไปในแบบอยู่แล้ว เมื่อก็ความรุนแรงขึ้น คนไม่เคยรู้ไม่เคยลัมพ์สความจริง ภาพที่อกมาผ่านสือ มันก็ทำให้ขาดล้า เขายังไม่กล้าเข้ามาบ้านเราปีแรกๆ มีแต่คุณตามตลอดว่าเป็นยังไง ปลอดภัยไหม ก็อีกไม่ถึงปี เราต้องตอบทุกครั้งว่าเหตุการณ์ปักดิบ แต่ก็เจ็บปวดที่ต้องตามคำถามแบบนี้อยู่ตลอด

“อย่างให้คนข้างนอกเข้าใจว่าจริงๆ แล้วไม่ใช่ทุกพื้นที่จะเกิดเหตุไปซะหมด ปัตตานี มีเสน่ห์มากนะ ที่นี่เป็นการผสมผสานวัฒนธรรมไทย จีน และมุสลิมมาด้วยแต่ปู่ย่าตายายแล้ว เราอยู่กันได้และอยู่ย่างเข้าใจกันด้วย แต่คนข้างนอกเขารู้สึกว่าเราแปลกแยก ทั้งที่ความจริงแล้วเราเชื่ออาทรกัน แม่ต่างศาสนा แต่เราขอให้ความร่วมมือกัน

“เรื่องความเชื่อมั่นและความปลอดภัยมีผลต่อการท่องเที่ยวมาก เมื่อก่อนบรรยากาศการท่องเที่ยวที่นี่คึกคักมาก ที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหารแทบทุกแห่งมีพร้อมรับนักท่องเที่ยวเลย บางคนที่ไม่ได้พัก แต่ก็แวะมาทานอาหาร บางวันโรงแรมต้องจัดโต๊ะล้นอกมาข้างนอกห้องอาหารเลย และที่นี่ไม่ได้มีแค่นักท่องเที่ยวชาวไทยนะ ทั้งสิงคโปร์ มาเลเซีย จีนก็มา ตอนนี้การท่องเที่ยวลดลงไปร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้ากลับมาเป็นเหมือนเดิม

ได้จะดีมาก”

วรรณากล่าวพร้อมถอนหายใจ ยิ่งเมื่อย้อนความทรงจำไปถึงเหตุการณ์ระเบิดที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนของเธอเมื่อค่ำวันที่ 15 มีนาคม 2551 ผลจากแรงระเบิดไม่เพียงพรากรหิตพนักงานของโรงเรียนไปส่องคน และผู้ได้รับบาดเจ็บ 11 คน แต่ยังทำให้ภาพลักษณ์ของสถานที่ที่เคยปลดภัยที่สุดดูทำลายลงในคราวเดียว กัน วรรณดาต้องดิ้นรนเพื่อต่อสายป่านทางธุรกิจให้ดำเนินต่อไปได้ และเพื่อรักษาอนาคตของพนักงานกว่า 200 คนให้มีงานทำต่อไป

“หลังโรงเรียนถูกระเบิด จิตใจของพนักงานก็ย่ำแย่ เราเองก็เสียใจมาก แต่พยายามบอกตัวเองว่าท้อไม่ได้ ต้องสู้ต่อ จึงปรึกษากับพี่ป้องเจ้าของโรงเรียน ตอนนั้น เขายังเป็นนายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวด้วย จึงช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้โรงเรียนของเรายังเป็นที่ที่ปลอดภัย และให้โรงเรียนของเราเป็นเหมือนประดิษฐ์สุจริงหวัดบัดใต้นี้ ได้ทำหน้าที่ต้อนรับแขกที่มาเยือนอีกครั้ง และที่สำคัญคือทำอย่างไรให้โรงเรียนของเราเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เพื่อให้คนที่มาพักกับเราแล้วเข้าสามารถไปเที่ยวที่อื่นๆ ในจังหวัด ไปจับจ่ายใช้สอยตามร้านต่างๆ พูดง่ายๆ ก็คือ เราต้องทำงานแบบบูรณาการ

“ปัญหามันอยู่ที่ไม่มีนักท่องเที่ยว แต่การจัดงานของหน่วยงานต่างๆ มันก็ยังมีอยู่ การสัมมนาของภาครัฐนี่แหละที่ช่วยทำให้เรามีรายได้ เรา ก็เริ่มจากจุดนี้เริ่มสร้างความเชื่อมั่นจากกลุ่มเป้าหมายที่มาประชุมสัมมนาให้เข้าเห็นว่ามาแล้วปลอดภัย มาแล้วมีที่กิน ที่เที่ยวว่าไปหลายแห่ง บางคนเข้าเพิ่งมา แต่พอจะกลับไป เขาก็อกเราว่า มาแล้วก็ไม่น่ากลัวเหมือนที่เป็นข่าวเลย

“เมื่อก่อนไม่เคยคิดว่าทำงานโรงเรียนจะต้องมายุ่งกับงานด้านมวลชน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์แบบนี้เราคิดว่าเราจะทำเพื่อตัวเองอย่างเดียวไม่ได้ เอาตัวรอดคนเดียวไม่ได้ อีกอย่างเราก็ทำงานเป็นกรรมการของสมาคมท่องเที่ยวด้วย ถ้าเราดึงคนมาพักโรงเรียนเราได้ นั่นก็หมายถึงตัวเลขของการท่องเที่ยว และการจับจ่ายใช้สอยมันก็เข้ามาด้วย เราอยากรู้ว่า พอกทำแล้วเริ่มเห็นผลที่ทำลงไป ก็รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าขึ้น เพราะได้ช่วยสังคมและช่วยบ้านเราลงด้วย

“น้องๆ ที่ทำงานกับเราก็นเน้นให้เข้ารู้ว่าต่อไปจากนี้เราต้องทำงานเพื่อมวลชน

ด้วยนะ ต้องทำให้เข้ารู้สึกว่าเวลาเขามาที่นี่ เขากลับมาบ้านตัวเอง ให้เขารู้สึกอุ่นใจ พนักงานเองก็ต้องเข้าใจเห็นอกเห็นใจกัน ให้เกียรติกัน

“ตอนนี้จึงเลือกเรียนปริญญาโทด้านพัฒนาสังคมแทนด้านการโรงแรม เพราะคิดว่างานที่เราทำได้เปลี่ยนเจตนาตนไปแล้ว หากเรียนด้านพัฒนาสังคม ความรู้ที่ได้คงนำมาพัฒนางาน ทำให้เข้าใจหลักการทำงานเพื่อสังคมมากขึ้น”

แม้จะไม่ได้คาดหวังว่าสถานการณ์จะคลี่ลายในเร็ววัน แต่สำหรับวรรณแล้ว เชื่อเช่นว่า หากมีขอของทุกคนจากทุกภาคส่วนในสังคมช่วยกัน ไฟแห่งความรุนแรงที่เผาเผาอยู่ตลอดห้าปีจะค่อยๆ ลดลงในไม่ช้า

“หากทุกฝ่ายช่วยกัน ทุกอย่างต้องดีขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการท่องเที่ยว เราทำงานเพียงลำพังไม่ได้ เพราะบางอย่างมีข้อจำกัด ตอนนี้ก็ดีขึ้นเยอะแล้ว คำถามที่มีคุณเคยถามว่าปลดปล่อยไทย หรืออยู่ได้ใหม่ก็เริ่มลดน้อยลง ทุกคนเริ่มเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น”

“เราทำงานนี้ไม่มีรางวัลใดๆ มากับรองหรือตราสัญลักษณ์ยืนยันว่าทำงานประสบผลสำเร็จ เพราะงานที่เราทำไม่ใช่ข้าราชการ จะนั่งจะรอับใบประกาศเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานได้คงไม่ได้ แต่สิ่งที่ได้คือความภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่ตอบแทนบุญคุณบ้านเกิด”

๖๙๔ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๖๙๔ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

การกิจสร้างปัญญาในพื้นที่ความขัดแย้ง

ผู้เขียน : ดร. นันดา พิจิตรา นันดา

ลัมภากษณ์/เรียบเรียง : ดิชิตา พุทธสาระพันธ์

“

เมื่อเขามาเล่นด้วยกัน... เวลามีอะไรเกิดขึ้น ก็จะมีจุดหนึ่งที่ทำให้ฉุกคิดว่า ไม่ใช่นะ ไม่ใช่แบบนั้น... เมื่อเราได้สัมผัสเขา เราจะได้เห็นมุ่มนองของกันและกัน

”

■ และแล้วไปนุยก็เข้าใจว่าทำไม่แพะน้อยถึงต้องตายในช่วงเดือนรอมฎอน” เรื่องราวดังกล่าวเป็นเรื่องราวที่เด็กชายไข่นุยกับแพะน้อยที่สอดแทรกคำสอนและความเข้าใจในวัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่างในนิทานพื้นบ้านเรื่องไข่นุยกับแพะน้อยในวันสารีรายอว่าวัดดังออกมาจากห้องรังผึ้ง ภัยในอุทัยานแห่งชาติการเรียนรู้ หรือ ที่เคพาร์ค โดยมีครูจำเป็นอย่างวชิริ พรมพิจิตร ส่งต่อความผันแผลักทอจินตนาการให้เด็กๆ ที่นั่งล้อมวงฟังอย่างตั้งอกตั้งใจในคลังปัญญาซึ่งเปิดสร้างอนาคตของเด็กๆ มาตั้งแต่ 28 ธันวาคม 2549 พร้อมๆ กับการทำหน้าที่ผู้จัดการอุทัยานของวชิรินับตั้งแต่วันนั้น

“ปัญหาที่สำคัญของเด็กที่นี่คือไม่ค่อยอ่านหนังสือ เขายังไม่เล่นเกมส์ ดูหนังพกเรามีโอกาส เราก็อยากให้เขาหยิบหนังสือมาอ่าน ขอให้เขาได้มีเวลาเปิดหนังสือบ้าง ดีกว่าอยู่ในร้านเกมส์ เล่นอินเทอร์เน็ต พ่อแม่ผู้ปกครองบางคนก็ต้องฝากกลุ้กไว้ที่ร้านอินเทอร์เน็ต เราเองก็มีอินเทอร์เน็ต แต่เราจะไม่ปล่อยให้เขาเล่นจนตาแดง ให้เล่นแค่ครึ่งชั่วโมง คือประมาณ 5 ไม้เงิน พอกเล่นแค่แบบเดียวก็ถึงเวลาผู้ปกครองมารับกลับบ้านแล้ว เมื่อเขามาที่นี่เราจะต้องทำให้เขารู้สึกอย่างหายใจหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน แทนที่จะนั่งเล่นเกมส์อย่างเดียว

“หากดูประเทหนังสือที่เด็กยังจะน่าสนใจมาก เรากลัวว่าเด็กๆ สนใจหนังสือประเภทอาชีวศิรุโอดอย่างไรในสถานการณ์คับขัน ซึ่งเข้มข้นกับภาวะที่เขาเป็นอยู่ว่าเขาจะอยู่รอดได้ไหมในเหตุการณ์ความไม่สงบ อย่างเช่นหนังสือ เอาชีวิตรอดอย่างไร ในเมืองภูเขาไฟหรือในป่าอะเมซอน เด็กชอบอ่านกันมาก สะท้อนให้เห็นว่าความไม่สงบในสามจังหวัดทำให้เด็กๆ เกิดความไม่แน่ใจหรือต้องการเอาตัวรอดมากขึ้น”

“เหตุการณ์ความไม่สงบทำให้เกิดภาวะความหวาดระแวงขึ้นในใจของแต่ละคน ทำให้เด็กจิตใจหยาบกระด้าง เรานั่งคิดว่าจะแก้ปัญหานี้กันอย่างไร เลยพยายามให้เด็กได้มาศึกษา ได้อยู่ร่วมกัน ที่นี่เป็นเหมือนบ้านหลังที่สอง เด็กๆ หลายคนมาที่นี่ก่อน 8 โมงเช้า เข้าอย่างมา เพราจะมาแล้วเข้าได้อ่านหนังสือ ได้ทำกิจกรรม เป็นที่พึ่งของเขา และความเพลิดเพลินแบบนี้ เราก็หวังว่าจะทำให้เขารู้สึกอ่านหนังสือ แค่อ่านสักหน่อย ก็ดีแล้ว ถ้าคุณเคยต่อไป เราก็จะค่อยๆ อ่านเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะช่วยเปิดโลกทัศน์ของเข้า หากมีความรู้มากขึ้นก็จะมีเหตุผลมากขึ้นตามมา”

“ไม่ใช่เป็นการเรียนรู้เชิงบังคับ แต่เป็นการเรียนรู้เชิงอัธยาศัย เพื่อให้เขาเรียนรู้ที่จะมีความเป็นผู้นำ เรียนรู้เชิงการศึกษา ทำให้อ่อนน้อมทางอารมณ์ และมีทัศนคติการมองโลกที่ต่างออกไป”

เมื่อเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับการรับรู้ของเด็กๆ ในสามจังหวัดชายภาคใต้ ทำให้วัชรีเริ่มตั้งโจทย์ใหม่ในการทำงาน ด้วยการสร้างให้อุทยานการเรียนรู้แห่งนี้เป็นมากกว่าห้องสมุด แต่ต้องทำหน้าที่เป็นจิ๊กซอว์เชื่อมความสมานฉันท์ของเยาวชนท่ามกลางความแตกต่างของวัฒนธรรมและความเชื่อ

“เราตั้งโจทย์เรื่องการสร้างความสมานฉันท์ ทำให้เราต้องปรับการทำงาน ทำทุกอย่างให้มีลักษณะแบ่งกันทำ แบ่งกันใช้ ไม่มีอะไรที่ทำแล้วเป็นของฉันหรือของเชอ เมื่อมีการแบ่งกันก็จะต้องมีการขอ กัน ทำให้เกิดการพูดคุยกัน และเข้ากันระหว่างกัน สิ่งที่เรามองเห็น เมื่อเข้ามาเล่นและพูดคุยกัน ข้างนอกเข้ากันระหว่างกัน เราไม่มีอะไรเกิดขึ้น ก็จะมีจุดหนึ่งที่จุกคิดว่า ไม่ใช่นะ ไม่ใช่แบบนั้น จริงๆ มันก็ปกตินี่ เหมือนกับเวลาเรา mong คนอื่นเรามักมองจากตัวเองว่า คนนี้ไม่ถูกชะตา แต่เมื่อเราได้สัมผัสเข้า เราก็จะได้เห็นมุมมองของกันและกัน เมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กัน จะได้มองว่ามันไม่มีอะไร เพียงแต่มีกำแพงเล็กๆ มากันเท่านั้นเอง กำแพงตรงนี้ก็คือความหวาดระวาง การตั้งเกราะกำบัง ของแต่ละคนขึ้นมาซึ่งเราต้องทำลายให้ได้”

ถึงแม้วันนี้ที่เคพาร์คจะมีเด็กๆ และคนทั่วไปเป็นจำนวนมากถึง 5,000 คน และมีผู้แวร์เวย์มาใช้บริการไม่ต่ำกว่า 400 ถึง 500 คนต่อวัน หรือบางเดือนมีผู้มาใช้บริการเกือบสองหมื่นคน แต่สำหรับเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล วัชรีเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนยังขาดแคลนและเข้าไม่ถึงเด็กกลุ่มนี้ ที่เคพาร์คจึงริเริ่มทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายส่งต่อหนังสือด้วยกาไปสู่ห้องสมุดห่างไกล

“เคยไปโรงเรียนแห่งหนึ่ง ไปเจอเข้าล็อกคุกอยู่ชาห้องสมุด เราถามว่าทำไมล็อกห้องล่ะ แล้วเด็กจะไปอ่านหนังสือได้อย่างไร เขาบอกว่ากลัวหนังสือหาย หนังสือหายาก เราก็ตกใจ เลยบอกว่า ถ้าหายก็ซ่อมมันเถอะ มีหนังสือก็ต้องให้เด็กอ่าน จึงทำโครงการร่วมกับห้องสมุดโรงเรียน ตชด. เราเอาหนังสือที่ได้รับบริจาคมาดัด บางส่วนเก็บไว้ที่ที่เคพาร์ค อีกส่วนหนึ่งส่งไปให้ห้องสมุดอื่นๆ หรือบางที่นินิตยสารของเราตัดก็ได้นไปแล้ว

เจ้าก็จะส่งต่อไปให้อ่าน แต่ไม่ได้หมายความว่าเราเขายังไปให้เขานะ หนังสือพกนี้ เคยมีประยุกต์กับเรา คิดว่ามันก็น่าจะมีประโยชน์กับคนอื่นเหมือนกัน นั้นเป็นการส่งต่อ เป็นการแบ่งปันความรู้กัน"

ใกล้เวลาหกโมงเย็นแล้ว พ่อแม่เริ่มทยอยเดินทางมารับลูกหลานของตัวเองกลับบ้าน แต่หน้าที่ของวชรียังไม่สิ้นสุด เพราะเชยังต้องวางแผนสำหรับการทำงานวันพรุ่งนี้ต่อไป เพื่อให้ประดูแห่งการเรียนรู้ของเด็กๆ ทุกบ้านเปิดรับโลกที่กว้างขึ้น

"ยังไม่พอใจรอ กองต้องทำต่อไปให้ได้มากกว่าเดิม ต้องมีจิตย์ที่สูงขึ้น คือ ทำอย่างไรจะได้รู้ว่า เราทำไปแล้ว คนที่มาเข้าได้ประโยชน์อะไรกลับไปบ้าง เป็นภาพ สะท้อนเรารอיקครั้งหนึ่ง เหมือนมูลนิธิ เราต้องคิดใจที่เราจะทำอะไรต่อไป อยู่เฉยไม่ได้ เพื่อให้เด็กๆ ที่นี่มีอนาคตที่ดีขึ้น"

พลังคนรุ่นใหม่ร่วมพิทักษ์ทะเลปีตานี

สำหรับวันนี้เป็นวันที่มีความสำคัญมากกับประเทศไทย คือวันสถาปัตยนาชาติ ประเทศไทย ซึ่งในวันนี้ได้มีการจัดงานเฉลิมฉลองและแสดงถึงความภาคภูมิใจในความงามของสถาปัตยกรรมไทย ที่มีมาอย่างยาวนานและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

สำหรับวันนี้เป็นวันที่สำคัญมากกับประเทศไทย คือวันสถาปัตยนาชาติ ประเทศไทย ซึ่งในวันนี้ได้มีการจัดงานเฉลิมฉลองและแสดงถึงความภาคภูมิใจในความงามของสถาปัตยกรรมไทย ที่มีมาอย่างยาวนานและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

“

พ่อแม่ของเรามีหะเล ดังนั้นลูกอย่างพวงเราก็ต้องดูแลพ่อแม่ให้อยู่ต่อไปจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน

”

ณ ริมหาดทรายขาวบ้านป่าตาบูดี ตำบลแรมโพธิ์ อ่าเภอเมืองปัตตานี สุไหง
เจ็มนะ เด็กสาววัย 20 ปี กำลังใช้ร่มเงาของต้นสนเป็นห้องเรียนธรรมชาติ
และลานส่วนตัว เพื่อบอกเล่าความอุดมสมบูรณ์ของอ่าวปัตตานีให้เพื่อนๆ ใน “กลุ่ม
อาเนะลาวต” ซึ่งมีความหมายว่า ลูกหลานชาวประมงจากบ้านตะโละสะมิแล และบ้าน
ป่าตาบูดี ได้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรทางทะเลที่เลือนหายไป เพราะเครื่องมือ^๑
ประมงที่มีประสิทธิภาพทำลายล้างสูง โดยเฉพาะอวนลากหรืออวนรุนได้กวาดต้อนเขา
ทรัพยากรสัตว์น้ำให้หายไปจากอ่าวปัตตานีในช่วงสิ้นห้าปีที่ผ่านมา ทำให้ฟื้裔回复และ
ชาวประมงในชุมชนที่ทำมาหากินกับการออกเรือหาปลามาตั้งแต่ปั้ย่ายังชีพกับการประมง^๒
ได้น้อยลง

“เมื่อก่อนสมบูรณ์มากเลย พ่อแม่ของเราก็เป็นชาวทะเล เราตามพ่อว่า ปลา^๓
สมัยก่อนเยอะใหม่ พ่อบอกว่าสมัยก่อนเราจะไปจับปลา บอกแม่ได้เลยว่าให้ดำเนินการแก้
ไข่ก่อน เดียวจะปลาจะตามมา ไปเควาๆ ป้าขายเล่นนึ่งได้แล้ว แต่ตอนนี้ยังไม่รู้ว่าจะหาปลา^๔
ได้ใหม่ ต้องรอเวลาปลากลับมาก่อนถึงจะเตรียมเครื่องแกง

“เมื่อก่อนเคยมีปลาพะยูนมาก พ่อบอกว่าเมื่อปี 2548 ชาวบ้านพบปลาพะยูน^๕
แล้วก็เข้าไปปล่อยในอ่าว ถ้ามีปลาพะยูนก็บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ในทะเล ถ้ามีปลา^๖
ก็จะมีหญ้าทะเล แต่พวกรืออวนรุนจะกวาดเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในทะเล เข่น
ประกรัง ปลาตัวเล็กๆ ที่เป็นแหล่งอนุบาลของสัตว์น้ำไปหมด และเมื่อได้ยินจาวย่าฯ เขาก
จับปลาพะยูนได้ ก็อยากรีบปล่อยมันไปอยู่ตามธรรมชาติ ไม่อยากให้จับเข้าไปขาย
เดียวไม่ค่อยเห็น ไม่เหมือนสมัยก่อน”

ข้างต้นเป็นความทรงจำที่ลูกหลานชาวประมงคนนี้ตระหนักถึงเมื่อครั้งพ่อยัง^๗
หาเลี้ยงครอบครัวด้วยการออกเรือหาปลาและบอกเล่าให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงของ^๘
สิ่งแวดล้อมในชุมชนทำให้โลกทัศน์ของเรือกว้างขึ้น และต่อมาเชือเป็นหนึ่งในลูกหลาน
ชาวประมง 7 คนที่สมาคมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี คัดเลือกให้เข้าร่วมกิจกรรม^๙
ค่ายรำลีกข้างปี 50 ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เมื่อเดือนพฤษจิกายนสองปีก่อน และ^{๑๐}
ที่แห่งนั้นได้กล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เชือรู้ว่า พลังเล็กของเด็กสามารถเปลี่ยนแปลง^{๑๑}
สังคมได้

“ก่อนตั้งกลุ่มเยาวชน เรายังรู้เรื่องอะไรเคยเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากร เอาแต่เรียนหนังสือ ไม่รู้ว่าพอแม่นของเรายังไงทำประมงมากอย่างไร แต่พอเป็นค่ายเข้าใหญ่ก็เริ่มคิดว่าทำไมเราไม่ตั้งกลุ่มอย่างเขา ทำไมเราไม่รักษาเรื่องของเรา ทั้งที่ภูเก็ตเปรียบเสมือนพ่อของเรารู้ว่าสามารถหาเงินมาให้เราได้ใช่จ่ายแล้วเรียนวันนี้ แล้วเราจะพูดคุยกันสร้างจิตสำนึกให้แก่เพื่อนๆ ของพวกเรามาให้มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด ไม่ใช่พ่อเรียนจบปุ๊บก็บอกว่าไม่อยากอยู่แล้วที่นี่ ไม่อยากทำงานอะไร อะไรมากกับประเทศไทย ผิดคำ ไม่เอาแล้วจะไปอยู่ในห้องแอร์ ไปอยู่ในเมือง ก็ตั้งคำถามกันว่าจะเอาแบบนั้นกันหรือ จะยอมทึ่งให้ทะเลบ้านเราว่างเปล่าอย่างนั้นหรือ ต่างคนก็ต่างเงียบ จึงคิดตั้งกลุ่มเยาวชนขึ้นมาขึ้นมาว่า กลุ่มเยาวชนอนาคตชาวลาวต แปลว่า ลูกทะเล

“เริ่มแรกเลยเราไปปล่อยเรือกัน ไปสำรวจว่าในอ่าวบัดดา尼มีอะไรบ้าง จึงเริ่มที่ป่าโงกgoing ในคลองยามุ ล่องมาเรื่อยๆ ถึงแหลมตาชี้ที่อยู่ห้วยหมู่บ้าน ตื้นเต้นมาก เพราะไม่เคยรู้มาก่อนว่าบ้านเรามีทรัพยากรยะขนาดนี้ มีดอนหอย มีหญ้าทะเลตั้งสี่ขันnid สมบูรณ์มาก และพอเราขึ้นเรือมา เราก็ช่วยกันทำแผนที่จำลองทรัพยากรในหมู่บ้านโดยมีคนที่มีความรู้มาช่วยสอนให้

“เราทำซัง หรือปะการังเทียมไว้ให้สัตว์มันมาอยู่ข้างใน แค่นำไม้ไผ่มาเจาะรูข้างล่างกระบอก แล้วนำเข้ากามาร์อยทางมะพร้าว เพราะว่ามันชอบ ทำให้สัตว์เล็กๆ เข้ามาอยู่ข้างใน แล้วเราก็ทำการสอบทรายมาผูกไว้ที่ปลายเขื่องสุดท้ายเลย เวลาเอาไปปล่อยในทะเลจะสอบทรายก็จะตามแล้วไม่ไผ่จะผลลัพธ์ขึ้นมา เรือประมงเขาก็จะรู้ว่าตรงนี้แหละที่เราวางซังกัน เขาจะไม่เข้ามายุ่งเลย ปานมันก็จะเข้ามายู่

ความพยายามของสุไวนะและเพื่อนๆ ไม่ได้จบลงแค่การทำแผนที่จำลองฐานทรัพยากรรวมชาติ หรือการทำซังเพื่อเพิ่มเติมความอุดมสมบูรณ์ของทะเลทุกๆ เดือนเท่านั้น แต่ในช่วงปิดเทอมสุไวนะกับเพื่อนๆ จะช่วยกันแต่งแต้มภาพวาดสีน้ำที่มีเนื้อหารอบรองค์ให้ยุติการทำลายธรรมชาติ และใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นให้คนในชุมชนช่วยกันคนละไม้คนละมือเพื่อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล

“เราเอกภาพของพวกเรายังคงติดต่อรับน้ำชา ชาวบ้านเข้าใจได้เห็น ตอนนี้ก็ติดมากเลย ชาวบ้านได้เห็นความร่วมมือของเด็ก เขาจะรู้สึกว่า เด็กตัวเล็กๆ ก็มีจิตสำนึก

ในการอนุรักษ์ทรัพยากรของหมู่บ้าน แล้วทำไมตัวเขากองถึงไม่อนุรักษ์

“หนูเชื่อว่าพลังของเด็กนี้เหลาสำคัญมาก เพราะเด็กจะเป็นจุดเริ่มต้นในการจุดประกายในความสำเร็จ ในผลงานอะไรสักอย่าง ต้องเป็นเด็กก่อนถึงจะเจริญเติบโต ก็เหมือนเด่นไม่ ที่เป็นเด็กๆ และขยายเป็นเด่นที่ใหญ่”

สุ่ไมะกล่าวอย่างเชื่อมั่นว่าพลังเด็กๆ จากสองมือของลูกหลานคนเหล่าจะช่วยจุดประกายให้ขุมชนเข้มแข็งร่วมแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ และรักษาความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลเพื่อส่งต่อให้ถึงมือของลูกหลาน

“พ่อแม่ของเรารักทะเล ดังนั้นลูกอย่างพวงเจ้าต้องดูแลพ่อแม่ให้อยู่ต่อไปจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน”

မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊
ရွှေဟန်ဒါရိယန်တဲ့ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊ မာတစ်ပုံ၊

๒๙๖ สุวิมล พิริยณนาลัย

แรงใจของชุมชนประมงพื้นบ้านปัตตานี

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : ดิชิตา พุทธสาระพันธ์

ภาพถ่ายโดย : นิตยา ภูริษา

เป็นครั้งแรกที่ได้เดินทางมาเยือนชุมชนชาวประมงพื้นบ้านปัตตานี ที่เมืองท่าที่มีชื่อเสียงในภาคใต้ ที่นี่เป็นแหล่งผลิตหอยนางรมและหอยเชลล์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

ผู้คนในชุมชนนี้มีความมุ่งมั่นในการดูแลแม่น้ำและแม่น้ำที่สำคัญที่สุดในภาคใต้ คือแม่น้ำปัตตานี ที่ไหลผ่านเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ประเทศไทย

ผู้คนในชุมชนนี้มีความมุ่งมั่นในการดูแลแม่น้ำและแม่น้ำที่สำคัญที่สุดในภาคใต้ คือแม่น้ำปัตตานี ที่ไหลผ่านเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ประเทศไทย

“นิตยา ภูริษา”

“

ปัญหาไม่ใช่เรื่องของภาษา เพราะทั้งหมดที่อยู่เหนือด้านของภาษา มันอยู่ที่ใจ เราต้องเปิดใจให้เขาเห็นว่าเราจริงใจกับเขา

”

ก มร้อนของท้องทะเลริมอ้วนปัตตานี ขอบไอกัดมาປะทะใบหน้าจนร้อนวูบ ภาพสุดปลอยตาที่ปรากฏเบื้องหน้าคือกลุ่มลูกหานาขวางประมงที่ส่งเสียงดังจากแม่ไก่ท่ามกลางกลุ่มเด็กๆ ผิวเกรียมแಡด หญิงสาวผิวขาวคนหนึ่งกำลังยืนโดยเด่นอยู่ในวงล้อมแม่รูปภายในอกและบุคลิกท่าทางจะทำให้เชื่อถูกต่างจากผู้คนในละแวกนี้ แต่สำเนียงพูดภาษาสามัญที่ขัดเจนได้ทำให้ความแตกต่างภายนอกถูกมองข้ามไปจนเชอกลีนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนประมงพื้นบ้านในจังหวัดปัตตานีแห่งนี้ได้อย่างแนบเนียน

ประสบการณ์ 17 ปีของการทำงานในพื้นที่แห่งนี้ได้ถักท่อให้เชอกลายเป็นเรียวแรงหลักที่เพิ่มความเข็งแกร่งให้ชุมชนประมงสามารถยืนอยู่ได้บนลำแข็งของด้วยเอง ด้วยการออกเรือหาปลาจากท้องทะเลที่เพิ่งฟื้นจากความเสื่อมโกร姆 เด็กແ殿堂ี้เรียกเชือสันๆ จนติดปากว่า “อาจารย์อืบ” หรือชื่อเต็มว่า สุวิมล พิริยอนนากัย ผู้ประสานงานหน่วยสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชุมชนประมงพื้นบ้าน

“ประมาณปี 35 เพิ่งจบจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ ใหม่ๆ ได้ตามพี่ๆ มูลนิธิหมายดفن ซึ่งเป็นกลุ่มเงินจีโอดีที่ทำงานพื้นฟูชุมชนประมงและเคยทำงานร่วมกันที่จังหวัดตรังมาลงพื้นที่แบบนี้ ตอนมาใหม่ๆ เมื่อตนตัวประหลาดเลยพยายามเข้าไปไม่ได้เลย แต่พอได้ลงมาสัมผัสมากขึ้น เราก็รู้สึกวันทดสอบ เพราะว่ามันเกิดภาพเบรียบเทียบกับชุมชนประมงพื้นบ้านที่ตรัง ที่นั่นถึงแม้จะเจอบัญหาใกล้เคียงกันคือ แหล่งทรัพยากรเสื่อมโกร姆ทำมาหากินไม่ได้ ซึ่งเป็นปัญหายอดฮิตของชุมชนประมงทุกแห่ง แต่ความต่างที่เรารับรู้ได้คือชาวบ้านที่ตรังเขาเจอบัญหาแต่เขายังมีความหวัง เพราะหนึ่ง เขายังมีสมาคมหมายดفن และสอง เขายังสามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้โดยตรงด้วยภาษาเดียวกัน คือ ภาษาไทย แต่มาเจอที่นี่ เขายังเจอบัญหาเหมือนกันก็จริง แต่ความรู้สึกของชาวบ้านกับรัฐเป็นคนละส่วนกัน ชาวบ้านไม่รู้ว่าจะจัดการกับปัญหาของเขายังไง และไม่รู้ว่าหน่วยงานรัฐที่ต้องช่วยแก้ปัญหานี้คือหน่วยงานไหน ทำให้ต้องจัดการกับปัญหากันเอง บางทีจึงต้องตอบโต้ด้วยการใช้การขัดขืน เช่น การรวมตัวกันประท้วงต่อต้านโครงการของรัฐ หรือปฏิเสธไม่เข้าร่วมประชุม เป็นต้น

“เวลาเจอคนแก่ หรือเด็กๆ แนวตาข่องพวกรำใจดูเคร้าๆ เพราะทุกคนฝ่ารอว่า ลูกหรือพ่อของเด็กๆ จะกลับจากทำงานที่มาเลเซียเข้าเงินมาให้ใหม่ ไม่มีทางเลือกอื่นเลย

เพราจะว่าทะเลเหมือนเป็นทุกอย่างในชีวิตเขา ปัจจัยสี่ล้วนได้มาจากห้องทะเล ถ้าไม่มีสัตว์น้ำจากทะเล เขาก็ไม่รู้ว่าจะทำอะไร

แรงบันดาลใจในการลงพื้นที่ครั้งนั้นทำให้ภูมิสาวาจากเมืองกรุงคนนี้ตัดสินใจเข้ามาทำงานในพื้นที่ริมทะเลภาคใต้ที่เขตต้องเรียนรู้หลายอย่างในชีวิตใหม่ โดยเฉพาะภาษาตามลัญช์ ซึ่งแตกต่างจากภาษาเดิมที่เคยใช้ แต่นั้นไม่ใช่ “ด่าน” ที่เป็นอุปสรรคใดๆ เลย เพราะเชื่อคันพบว่า เนื้อด่านของภาษา คือ “หัวใจที่เปิดกว้าง”

“การทำงานกับเขาในช่วงแรก ๆ ก็ยากเหมือนกัน ปัญหาไม่ใช่เรื่องของภาษา เพราะทั้งหมดที่อยู่เหนือด่านของภาษา มันอยู่ที่ใจ เราต้องเปิดใจให้เขารู้สึกว่าเราจริงใจ กับเขา เราอยากให้เขาได้ดี เป็นต้นไม้ที่เติบโตขึ้น ความจำเป็นเรื่องภาษาเป็นเรื่องรอง แต่ความเข้าใจในวิธีชีวิตของเขามันเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เพราบางทีถ้าเราเข้าไปแล้วเราไม่เข้าใจก็ยาก

“อย่างเคยได้ยินใหม่หลายคนบอกว่า ชาวยะรังงี้เกียจ พ่อเริ่มต้นแบบนี้คนฟังเขาก็สะอึกแล้ว แล้วถามว่าคุณรู้ไหมล่ะว่าทำไม่เข้าต้องนอนตอนกลางวัน รู้ไหมว่าเขามาไม่ได้ทำงานตอนแปดโมงเช้าเลิกสี่โมงเย็นนะ จริงๆ เขายังไประวังของตนตั้งแต่เมื่อคืนกลับมาก็ตอนตีสี่ รุ่งเช้าแล้ว แต่พอรำขการเข้ามาที่หมู่บ้านก็จะเห็นเขานอนเวลากลางวัน ซึ่งมันไม่ใช่เรื่องของการขี้เกียจ เราต้องเข้าใจในวิธีชีวิตของเขายังไง ก็จะเปิดใจยอมรับเราได้มากขึ้น”

“กลุ่มแรกต้องทำความเข้าใจก่อนเลยคือ กลุ่มผู้นำ กลุ่มนี้เราเข้มข้นมากใช้เวลานานมาก เพราะหากเราผ่านตรงนี้ไปได้ก็ถือว่าเราผ่านด่านแรกนำไปสู่การแก้ปัญหาหลักของเขายา โดยเฉพาะเรื่องทรัพยากรสิ่อมโภคภัย กลุ่มนี้เป็นพวก ‘หัวหมู่’ ที่หลงพื้น (วัดนธรรมของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเรียกผู้นำของตนเองมาก—ผู้เจ้ายา) เรายังไงก็ได้เพื่อแสดงให้เห็นว่าทำเพื่อปากท้องของพากเขา เพื่อให้เขารู้ว่าชีวิตอยู่ได้ด้วยการจับสัตว์น้ำ ซึ่งมันไม่ได้หมายความว่าให้เข้าได้เงินอย่างเดียว แต่หมายถึงความภาคภูมิใจ ความมีศักดิ์ศรีที่จะยืนอยู่บนแผ่นดินของเขางเองด้วยเช่นกัน มันเป็นความภาคภูมิใจที่ไม่ต้องแบมือกอเงินสองครั้งจากกลุ่มไหน เขาแค่ต้องการให้ภาครัฐหันมาเหลียวแลเขายา ส่งเสริมให้เข้าจับสัตว์น้ำได้ ซึ่งการจับสัตว์น้ำเป็นตัวชี้วัดของเรื่องอื่นๆ

อีกหลายๆ ตัว

“หลังจากเราเข้าเลิงกลุ่มผู้นำสำเร็จ เรายังเริ่มขยายงานไปทำกับกลุ่มสตรี และกลุ่มเด็ก แต่ในช่วงสี่ห้าปีนี้เราทำทำงานยากเหมือนกัน เราเองก็กลัว ไม่ได้ผิดมนุษย์มนา ไม่ได้กล้าหาญมากจากไหน ยิ่งคนรอบข้างแสดงอาการหวาดกลัวอยู่ตลอดเวลา ก็ยิ่งกลัว แต่ก็พยายามกลับมาตั้งสติ คิดว่าขอให้ความดีของเราว่ายคุ้มครองตัวเอง ก็เลยทำงานต่อ แต่ก็พยายามไม่ประมาท คิดว่าการใช้วิตอยู่ที่มันคุ้มอย่างที่นึงนะ มันทำให้เรามีเครียประมาทเลย เมื่อน่าว่าเราใช้วิตไม่ให้มีวันพรุ่งนี้ ทุกอย่างก็เลยต้องทำเต็มที่ตลอดเลย ถ้าเราคิดอย่างนี้ เราไม่ต้องห่วง แค่คิดว่าฉันจะทำอะไรให้เขายุ่งได้ และเขาก็ต้องอยู่ดีขึ้น ทุกวันนี้ก็คิดว่าคุ้มแล้วที่ชีวิตหนึ่งได้ทำอะไรที่เห็นผลตรงนี้เลย เห็นว่าคุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น ถ้าเป็นจะไปเราก็โโคแล้ว เพราะเราได้ใช้วิตของตัวเองแล้ว

ตลอดเวลาสิบเจ็ดปีของการคลุกคลีในชุมชนประมงพื้นบ้านแห่งนี้ทำให้เชื่อมองเห็นช่องโหว่ของวิธีการที่รัฐและนักวิชาการกำลังใช้แก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้

“ทราบได้ที่ยังแก้ปัญหาโดยใช้กำลังทหาร ปัญหาก็จะยังไม่ลดลง อันที่จริงแล้ว การใช้กำลังเป็นสิ่งจำเป็น แต่ต้องไม่ใช่ทั้งหมด จำเป็นต้องดึงฐานมวลชนคนมุสลิมในพื้นที่ส่วนใหญ่มาร่วมด้วย ตามว่าการดึงฐานมวลชนทำได้หรือเปล่า หากถามราษฎร ก็บอกว่าทำได้อยู่่นะ แต่จริงๆ แล้วไม่รู้ชาวบ้านเข้าด้องการหรือเปล่า เขาต้องการแค่ให้ดำเนินชีวิตแบบพอยู่พอกินเท่านั้น เจ้าหน้าที่รัฐก็มักบอกว่าทำหมดแล้ว

“นักวิชาการเองก็จัยอยู่นั้นแหละ เมื่อไหร่จะลงมือปฏิบัติเสียที่ งบประมาณลงมาเท่าไรแล้ว แต่ทำไม่ทุกวันนี้ชาวบ้านยังอยู่กับความหวาดกลัว ทำมาหากินไม่ได้เหมือนเดิม เราเข้าใจนะว่าความกลัวมันเป็นอุปสรรค แต่ถ้าทำวิจัยแล้วไม่กล้าลงพื้นที่ องค์ความรู้ที่ได้ก็จะสรุปม้ำและนำไปสู่นโยบายที่ผิดเพี้ยน แม้จะมีความตั้งใจดี แต่อย่างให้คุ้นเคยว่า คุณกำลังทำให้พวกเขายืนอยู่ได้บนขาของตัวเองอย่างมีศักดิ์ศรีหรือไม่ ตอนนี้กล้ายเป็นว่าปัญหาสามจังหวัดภาคใต้มีชาวบ้านติดๆ เป็นเครื่องมือ เป็นหมายตัวหนึ่งของคนที่มาจากการที่คนไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่เข้ามาร่วมกัน

“ทุกวันนี้จึงพยายามทำให้ชาวบ้านอยู่ได้ ส่งเสียงให้เด็กที่ขาดโอกาสได้เรียนหนังสือ หากคนแล้วที่เราส่งให้เรียน โดยเฉพาะตัวเองเป็นหลัก แต่ก็ไม่ค่อยพอหรอก เลย

ต้องขอที่บ้านมาก่อนด้วย เพราะยุคปัจจุบันความรู้คืออำนาจ มันจะช่วยให้เขารู้ทันโลก “ไม่เคยกำหนดกรอบตัวเองว่าจะทำงานไปถึงเมื่อไร ไม่อยากสร้างกรอบ ที่ผ่านมาทำได้กว่า 30 ชุมชนแล้ว แต่ไม่ได้คิดว่าจะอยู่ที่นี่ตลอดไปหรอก เพราะถึงจุดหนึ่งเราเองก็ต้องปล่อยมือให้เขายืนด้วยตัวเอง เมื่อไหร่เข้าไปได้ เราก็อาจจะสมควรแก่เวลา”

พุดจบอาจารย์เอ็บของเด็ก ๆ ก็ไม่แน่ใจว่า ความเห็นและความสั่นหวังของเชอต่อการแก้ปัญหาหน่วยงานรัฐ จะสร้างความไม่พอใจให้คนอื่นหรือไม่ แต่เสียงวิงวอนของชุมชนที่เชอได้รับรู้มาตคลอด 17 ปี คือเสียงที่เชออยากระยะทันไปยังทุกภาคส่วนของสังคมให้เข้ามายแก้ปัญหานี้อย่างจริงใจ

*** อดีลักษ์ ปาน ***

เส้นทางสายป่าของเอกองค์อัลเลาะห์

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : ดิชิลา พุทธสาระพันธ์

“

มันภูมิใจนะเหมือนเราเป็นพื้นเพื่องตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่งที่จะช่วยเผยแพร่คำสอนของท่าน เพราะพอเด็กพากันนี้โตขึ้น เขา ก็จะเผยแพร่คำสอนต่อไป

”

ที่ กๆ เย็นหลังเลิกเรียน บ้านสองขั้นหลังเล็กข้างสถานีตำรวจนครบาลอำเภอเยาวยา จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นหนึ่งในสองอำเภอของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่กันติดกัน ประกาศเดอร์ฟิว มีการรวมตัวของเด็กๆ กว่า 30 คนที่มุ่งมั่นมาเรียนการอ่านพระคัมภีร์ อัลกุรอานในภาษาอาหรับ กับอาจารย์ ปาน พูนิมุสลิมที่ผันตัวเองจากแม่บ้านธรรมชาติ กลายมาเป็นมุสลิมมะห์สอนเด็กๆ ให้อ่านพระคัมภีร์อัลกุรอานโดยไม่มีค่าตอบแทนใดๆ นอกจากการได้ทำหน้าที่ป่วยขององค์อัลเลาะห์ ช่วยสืบต่อความศรัทธาในศาสนาอิสลาม มาyananกว่า 23 ปี

“ก็เห็นเด็กๆ แกรนี้เลิกเรียนแล้วก็ไปวิ่งเล่น ไม่มีอะไรทำ และก็จะเงียบเหงาเป็นครุสตอนบานมาก่อน แต่ได้ลาออกจากเมื่อห้องลูกคุณแรก รวมทั้งเรียนจบ มศธ. ด้านพัฒนาการเด็กและครอบครัว อีกทั้งยังเคยทำกิจกรรมอบรมเยาวชนหลายครั้ง จึงรู้สึกอยากสอน และอีกอย่างสังคมก็ได้เปลี่ยนไป ถ้าเด็กไม่เริ่มอ่านอัลกุรอานก็จะไม่มีอะไรทำจะดีใจ อัลกุรอานคือคำพูดหรือพจนานุกรมของอัลเลาะห์หรือพระผู้เป็นเจ้า เสมือนเป็นยา พอดีกับอ่านแล้วก็จะรู้สึกว่ารักอัลกุรอาน จึงอยากทำงานในแนวทางขององค์อัลเลาะห์ ถ่ายทอดความรู้ ก็เลยคุยกับแฟนก็จะว่าอยากเอาความรู้ที่เรียนมาสอนเด็ก夷กตามใจก็ ตอนแรกๆ ก็มีเด็กสี่ห้าคนเอง

“เราต้องสอนให้เข้าอ่านภาษาอาหรับให้ออกก่อน ก็จะเอาหลักสูตรการสอนอ่านอัลกุรอานแบบกิจกรรมมาสอน มันต่างจากการสอนแบบเก่า การสอนแบบนี้เป็นการอ่านเป็นประ邈คไปเลย มีทั้งหมด 5 เล่ม จบหลักสูตรก็ใช้เวลาประมาณ 6 เดือน แต่ว่าเด็กบางคนถ้าไม่มาเรียนต่อเนื่องก็อาจจะนานกว่านั้น

“แต่ไม่ใช่ว่าก็จะสอนให้เข้าอ่านอัลกุรอานได้อย่างเดียวนะ เราพยายามบอกความหมายเข้าด้วย พอก่ออ่านถึงตรงนี้ก็บอกว่า หมายความว่าอย่างนี้น่ะ อัลเลาะห์ทรงหมายถึงอย่างนี้ ก็พยายามอธิบายให้เด็กที่ก็สอนเข้าใจ สอนให้รู้ว่าเข้าต้องใช้ชีวิตอย่างไร การทำความดีต้องเริ่มจากตัวของก่อน และหากทำดีแล้วอัลเลาะห์ก็จะให้มามาอีกตเป็นคนดับบันทึกว่าเราทำอะไรบ้าง บันทึกทุกอย่าง ถ้าใครแกลงเพื่อนใครร้ายกับเพื่อนก็จะถูกบันทึก เด็กรู้ว่าผลตอบแทนจะเป็นอย่างไร เขากลัวรัก จึงเชื่อในสิ่งที่เรารассอน บางคนเขากะสอนไม่นานก็อ่านได้แล้ว

“เวลา ก็เห็นเด็กเขาสำเร็จออกไป อ่านอัลกุรอานได้ โอ้! ขอบคุณพระเจ้าเลย เพราะ ก็จะมองคงไม่มีความสามารถอะไรมากมายที่จะทำให้เด็กอ่านเก่ง แต่เป็นความพยายามของเด็กเอง หากเด็กมีความพยายาม อัลเลาะห์ก็จะประทานให้ มันกูมิใจนะ เหมือนเราเป็นพื้นเพื่องตัวเลิกๆ ตัวหนึ่งที่จะช่วยเผยแพร่คำสอนของท่าน เพราะพอเด็ก พวคนี้โตขึ้น เขายังเผยแพร่คำสอนต่อไป สมดิ่วถ้าเราตายไปแล้ว เด็กๆ ก็ยังเอา คำสอนของเราไปสืบทอดต่อไปได้ ส่วน ก็มองก็อว่าได้ทำหน้าที่ในฐานะเป็นประขาติ ของท่านแล้ว

“ก็รู้สึกว่า ยิ่งเราให้มากก็ยิ่งได้กลับคืนมาก แม้เหมือนบ่อน้ำ ถ้าเราปล่อยไว้ เฉยๆ แม้นจะเป็นป่าเน่า น้ำเน่า แต่หากเราตักน้ำมาจากการบ่อน้ำป่าอยู่ ก็จะกลายเป็นน้ำดี ถ้าเราปล่อยไว้เฉยๆ บ่อ ก็จะมีไม้ทับตาม ก็กลายเป็นป่าเน่าใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้เลย พอเราให้อะไรออกไป อัลเลาะห์ก็จะตอบแทนมากมายยิ่งกว่านั้นอีก”

อาดีลัษัยก์ล่าวพร้อมรอยยิ้ม เมื่อได้เห็นเด็กๆ อ่านพระคัมภีร์อัลกุรอานได้ และ ผลผลิตแห่งความมุ่งมั่นนี้ยังช่วยต่อเติมให้การทำหน้าที่มุสลิมทั้งของเชօสมบูรณะแบบ เชօจึงหวังจะใช้เวลาทุกวินาทีที่อยู่บนโลกสร้างประโยชน์สูงสุดให้คนอื่น ด้วยการเดินหน้า ต่อในเส้นทางสายป่าขององค์อัลเลาะห์เพื่อสืบทอดความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม

“วันศุกร์ ก็จะตระเวนไปสอนคนแก่ๆ สาวๆ สะเตง เดาบุน กับเพื่อนๆ คนแก่ บางคนเข้าไม่ได้เรียนมาตั้งแต่เด็ก เวลาจะกลับไปเรียนใหม่เขาก็อาย แต่สอนคนแก่ ง่ายตรงที่เขายังหันมองได้ ส่วนเด็กๆ เขายังเรียนรู้ได้เร็วกว่า ในช่วงที่ประกาศ เครื่องฟิวนี้ ต้องปรับตารางการสอนบางเหมือนกัน นัดเด็กให้เริ่วขึ้น เด็กๆ จะมาเรียน ตั้งแต่ห้าโมงเย็น แต่คิดถูกว่าทีก็ต้องเมื่อนกันนะ เด็กๆ ก็ได้รับมัคกริบไปด้วย เพราะ เมื่อก่อนเขามาเรียน 6 โมงบ้าง หุ่มบ้าง แต่ตอนนี้สอนเร็วและต้องเลิกเร็ว พอเขามาอยู่กับเราในช่วงเวลาสามาດพอดี เรายังไห้เขากลับมาดีเลย”

สำหรับอาดีลัษัยก์แล้วเชօเห็นว่า เส้นทางที่เชօเลือกไม่ใช่เรื่องยากสำหรับหญิงมุสลิม คนอื่นๆ หากอย่างก้าวเดินตาม เพราะเชօยังคงทำหน้าที่ของสตรีในฐานะภารยา แม่ และมุสลิมมะที่ต้องอย่างสมบูรณ์ “จริงๆ ก็ว่าผู้หญิงมุสลิมทุกคนก็ทำได้แบบก็ แต่ไม่ควร ที่จะหยุดเรียนรู้ เพราะการเรียนมากๆ จะทำให้เรา ไม่จำเป็นว่าต้องไปสอนคนข้างนอก

หรอก คนที่เป็นแม่บ้านมากที่สุดในบ้าน หน้าที่แรกคือต้องสอนลูก เพาะะฉันนั้น ผู้หญิงต้องมีความรู้ด้วย ถ้าไม่มีความรู้แล้วจะสอนอะไรได้ และผู้หญิงมุสลิมก็ต้องเข้าใจ บทบาทของมุสลิมนะที่ด้วยว่าต้องทำอะไร แต่เหนือสิ่งอื่นใดก็อย่าลืมหน้าที่แม่บ้านที่ต้อง ดูแลให้สมบูรณ์ด้วย หน้าที่มันหยุดไม่ได้หรอก ไม่ว่าเหตุการณ์จะจบหรือไม่ ก็คงต้อง ทำต่อไป ก็ทำอย่างนี้มาเกือบ 23 ปีแล้ว ก็จะลงเดินมาได้ถึงตรงนี้ก็ไม่รู้จะบรรยายยังไง มันภูมิใจมาก อยากทำหน้าที่นี้ตลอดไป จนกว่าจะจำความอะไรไม่ได้"

๕๖ เลข้า เกลี้ยงเกลา ๕๖

พิราบขาวในดินแดนปลายด้ามขวาน

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : ติชิลา พุทธสาระพันธ์

“

เราสองสัยว่าทำไมมุสลิมต้องปฏิบัติอย่างนี้... จึงเริ่มค้นคว้าเอง และถ้าผู้รู้มากขึ้น... เห็นว่าเป็นหลักการที่ดีมากอย่างปฏิบัติ

”

॥ จะสัมภาษณ์หรือ เงินจัง เคยแต่สัมภาษณ์คนอื่นแต่ไม่เคยถูกสัมภาษณ์เลย”

เป็นความกังวลของ เลย์ หรือ เลขา เกลี้ยงเกลา นักข่าวสาวประจำศูนย์ข่าวอิศรา ที่คนส่วนมากในสถานการณ์ขายແດນภาคใต้คุ้นชินกันดี ด้วยวิธีการนำเสนอแบบเจาะลึก ทุกแง่มุมของชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถ่ายทอดผ่านสำนวนภาษาที่แตกต่าง คุ้มลึก และเร้าอารมณ์คนอ่านให้คล้อยตาม ทำให้ผลงานของเธอมีเสน่ห์และได้เด่นในสายตาผู้อ่าน

“ก่อนจะมาเป็นนักข่าวศูนย์ข่าวอิศราเคยทำงานนิตยสารของตัวเอง ชื่อ ‘อันนาส’ เป็นนิตยสารรายเดือน มีคนทำงานแค่สามคน เราเป็นคนเขียน หาข้อมูล มีน้องอีส่องคนช่วยทำการตลาดและโฆษณา เนื้อหาเกี่ยวข้องกับคนมุสลิม แต่เปิดได้ไม่นาน เพราะหนังสือต้องพึงโฆษณาจึงทำงานลำบาก ในที่สุดต้องปิดตัวลง จึงคิดกลับมาทำงานทำที่บ้านดีกว่า แต่ก่อนจะกลับบ้านที่นครศรีธรรมราช มาหาเพื่อนที่สามจังหวัดภาคใต้ พอยู่ว่าเข้าเปิดศูนย์ข่าวอิศรา แล้วเรา ก็ขอบขึ้นๆ เขียนๆ เลยสมัครดู ตอนแรกไม่คิดว่าจะได้เงิน แค่อยากทำ แต่เขามีค่าตอบแทนให้ เราคิดว่าดีเหมือนกันจะได้มีทุนไว้ทำงานต่อ”

ไม่ใช่เพียงแค่เลขาจะต้องปรับตัวกับเส้นทางชีวิตที่เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อมาทำงานนี้ที่สื่อในพื้นที่ความขัดแย้ง หรือต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตในภูมิลำเนาใหม่ที่ไม่คุ้นเคย แต่การปรับตัวครั้งใหญ่ในชีวิตกลับเกิดขึ้น เมื่อหญิงไทยพุทธคนนี้ เลือกที่จะรับศาสนาอิสลามมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เพียงแค่ต้องการตอบใจที่ว่า ศาสนาอิสลามที่แท้จริงคืออะไร

“เราเป็นคนขี้สงสัย สงสัยว่าเพื่อนเราที่เป็นคนมุสลิม ทำไมเมื่อเข้าอยู่กับเรา เขากลาย แต่พอกลับบ้านเขากลับเป็นอิสลามหนึ่ง สงสัยว่าทำไมมุสลิมต้องปฏิบัติอย่างนี้ ถ้ามีคนมุสลิมหลายๆ คน บางคนก็ตอบไม่ได้ จึงเริ่มค้นคว้าเอง และถามผู้รู้มากขึ้น เมื่อได้ถาม ได้รู้มากขึ้น ก็เห็นว่าเป็นหลักการที่ดีมากอย่างปฏิบัติ เลยลองฝึกถือศีลอดไมกินหมู เวลาที่ปฏิบัติไม่ได้รู้สึกฝืนตัวเอง และอีกอย่างมีคุณภาพที่เคยสอนมาตั้งแต่เด็กๆ ว่าความดีความชั่วนี้เป็นเรื่องพื้นฐานของทุกศาสนา และทุกศาสนา ก็อยากรู้ให้คนของตัวเองเป็นคนดี แต่พุทธกับอิสลามจะมีวิธีปฏิบัติลักษณะอย่างต่างกันไป ถ้าบังคับตัวเองให้ดำเนินไปตามคำสอนได้ ชีวิตคุณอาจจะดีขึ้นไม่ว่าบ้านถือศาสนาไหน

“กลัวเหมือนกันว่าครอบครัวจะไม่เข้าใจ เลยลงตามแม่กับพ่อว่า ถ้าวนหนึ่งเราเข้าอิสลามเขาก็จะว่าไง พ่อแม่คิดว่าเรารุดเล่น เพราะเป็นคนชอบพูดเล่นปอยๆ แต่เมื่อกลับไปกรุงเทพฯตัดสินใจว่าจะเข้าพิธีรับศาสนาอิสลาม เลยเดินไปบ้านผู้นำศาสนาให้เขาทำพิธีให้ หลังจากนั้นเรากลับไปบ้านที่นนนครศรีธรรมราช แต่ก็ยังไม่กล้าโพงเสียงยังไม่ได้บอกที่บ้านว่าเราเข้าอิสลามแล้ว ยังห่วงความรู้สึกของครอบครัว แต่เขาก็เริ่มสังเกตว่าเราไม่เหมือนเดิม พอเวลาตาม เรากับความจริง พ่อแม่บอกว่าไม่เป็นไร น้ำดีด่าว่าสิ่งที่ทำคือสิ่งที่ดีก็ทำไป แต่ทั้งสองฝ่ายก็พยายามปรับตัวเข้าหากัน โชคดีที่ท่านเข้าใจ

“หลังจากเข้าอิสลามแล้วต้องระวังตัวมากขึ้น ทั้งการใช้ชีวิต การพูดจา หรือการวางแผน เมื่อก่อนเราเคยไปช่วยน้องชายที่เปิดร้านขายอาหารกลางคืน ขายเหล้า แต่ตอนนี้บอกเขาว่าพี่ไปช่วยไม่ได้แล้วนะ มันผิด แต่หากจะให้ช่วยทำบัญชีให้ได้ หรือเวลาเราไปทำข้าว เราต้องพบคนมากมายก็ต้องวางแผนให้ดี ต้องรู้ว่าควรแสดงออกกับผู้ชายอย่างไร ผู้หญิงอย่างไร ผู้หญิงมุสลิมการวางแผนตัวเป็นเรื่องใหญ่มาก เมื่อก่อนเราไม่ต้องคิดมาก ไม่ต้องเรียบร้อยมาก แต่เราเข้าอิสลามแล้วก็ต้องให้เกียรติผ้าที่คลุมเราอยู่ เมื่อก่อนเจอเพื่อนกอดคอ กันได้ แต่ตอนนี้ต้องระวัง ยิ่งถ้ามีครอบครัวมีลูกมีเด็กยิ่งต้องระวังมากขึ้น”

แม่หลายคนจะมองว่าการเปลี่ยนนามบัตรศาสนาอิสลามอาจช่วยให้การทำงานสื่อในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้่ง่ายขึ้น เพราะคนส่วนใหญ่ที่นั่นบังคลาดียกับเชื้อแต่สำหรับเลขาแล้วการทำหน้าที่สื่อท่ามกลางความขัดแย้ง ไม่ว่าจะศรัทธาในศาสนาใดก็มีความเสี่ยงไม่ต่างกัน

“กลัวนะเวลาออกไปทำงาน เพราะเราไม่รู้ว่าระยะทางที่เราไปมันจะเป็นอย่างไร บางที่เราติดต่อแหล่งข่าวแล้ว แต่ก็ไม่มีใครรับประกันให้เราได้ว่าเราจะปลอดภัยร้อยเปอร์เซ็นต์ มันจึงขึ้นอยู่กับว่าเราจะจัดการมันอย่างไร ก็ต้องวางแผนเป็นครั้งๆ ไป ก่อนออกไปทำงานทุกวันเราก็จะขอคุณอาร์ ขอให้พระองค์คุ้มครองทำงานให้สำเร็จ ให้เจoS ที่ดี ขอทุกครั้งเลย

“สื่ออย่างเรามักถูกดำเนินคดีจากทุกฝ่ายนั้นแหล่ โดนหมด ตั้งแต่ผู้ว่า ทหาร ชาวบ้าน โดนทุกด้าน แต่ชาวบ้านอาจโคนน้อยสุด เพราะชาวบ้านอยากรู้ข้อมูลจริงๆ

ความเดือดร้อนจริงๆ เรายังคงฝ่ายนั้นและที่กำลังใช้สื่อเป็นเครื่องมือ และมันก็ขึ้นอยู่ กับว่าสื่อคนนั้นเขาจะตอกหลุมพรางคนที่ให้ข่าวแต่ไหน เวลาได้ข้อมูลมาเราจึงต้องการจะ และพยายามเปิดพื้นที่ให้ทุกคน แต่ก็ยอมรับว่าสื่อเองน่าจะทำหน้าที่ได้ลึกกว่านี้ ถ้าไม่ต้องแข่งขันเรื่องเวลา ได้มีเวลาพูดคุยกับคนหลาย ๆ ส่วนในสังคม เรื่องที่นำเสนอ ออกมายจะได้ดีกว่านี้

“แต่เราเป็นสื่อในพื้นที่แบบนี้ บางที่เราก็ต้องทำหน้าที่มากกว่าจะสื่อสารออกไป อย่างเดียว บางครั้งก็อดไม่ได้ที่จะหาทางช่วยเขา โดยเฉพาะคนที่ลำบาก ยกตัวอย่าง เศษที่นี่เป็นครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ยังในมหิดลหรือเชะ เรายังทำข่าว ภารภานของคนที่ถูกยิงตายมีลูกหลายคน แต่ตอนเราไปมีลูกคนโตและคนกลาง คนโต เขายังคงได้ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี แต่เขาไม่มีเงิน ทั้งบ้านมีแค่ พันเดียว เราชวนเขากินข้าวจะเลี้ยงแต่เขาไม่ยอม แต่พอเราออกมาจากบ้าน ก็รู้ว่าเขา มาซื้อข้าวยำห่อเดียว กินกันสองคนพื้นออง และบังเอิญว่าเรามีเพื่อนทำงานเกี่ยวกับทุน การศึกษาของเขียวจากเหตุการณ์เผยแพร่ตามเขาว่าว่าพอจะเหลือทุนใหม่ อย่างให้น้องคนนี้ ได้เรียนต่อ ตอนนั้นไม่คิดว่าจะได้หยอด เพราะทุนมีจำกัด แต่หลังจากนั้นไม่กี่วันเราไป ทำข่าวมอบเงินเยียวยา น้องเขามารับด้วย เขายังมาหาเราแล้วบอกว่า ‘พี่ใหญ่ได้รับด้วย’ น้ำตาของเรารีบเลย ดีใจแทนเข้าด้วย”

“เราโชคดีที่ได้ลงไปสัมภาษณ์บัญชา สัมภาษณ์บ้านโดยตรง แต่เข้าใจไหมว่า บางที่เราก็ทำได้แค่เข้าไปร่วม เอาข้อมูลมาเผยแพร่ แต่เมื่อเราออกมาจากพื้นที่ ความ จริงและบัญชาที่เขาเจอมันยังอยู่ ถ้ารู้ยังทำความสะอาดจริงหลาย ๆ เรื่องที่มันคุณเครือให้ ไปร่วงไม่ได้ มันก็ยังยากที่จะหวังให้เหตุการณ์ยุติลงในเร็ว ๆ นี้ ตามว่าแนวทางแก้ปัญหา ของรัฐที่เรามองเห็นมีอะไรบ้าง เท่าที่อยู่มาสามปี เราเห็นแค่การสัมมนา ก็คิดนะว่า สัมมนาแล้วมันให้อะไรมากไปกว่าการได้ให้ชาวบ้านรู้จักกับห้องแอร์ ลิฟท์ เบี้ยประชุม หรือ ค่าเดินทาง แล้วเข้าได้อะไรกลับไปบ้าง บางครั้งก็มานั่งหลับ น่าเสียดายเงินส่วนนั้น”

แม้ว่าตลอดสามปีที่ผ่านมาจะมีบทความพยายามร้อยขึ้นที่พยายามปกป้อง เฟื่องฟู นำความจริงสู่สายตาของผู้อ่าน แต่เชื่อเห็นว่า การทำหน้าที่สื่อของเชออย่างไม่สมบูรณ์พอ เพราะยังมีเรื่องราวอีกมากมายที่ยังไม่ถูกนำเสนอ หน้าที่นักพิราบขาวในดินแดนปลาย

ด้วยความจึงยังไม่จบสิ้น และอาจต้องทำต่อไปจนกว่าจะไม่มีเรียวแรงพอที่จะจับปากกาเขียน

“งานนี้มันไม่เกี่ยวกับเงินเลย แต่ที่ได้คือประสบการณ์ชีวิต น้อยคนที่จะมีโอกาส
เหมือนเรา ถ้ามัวผลตอบแทนที่ทำมาสามลีบีได้อะไรบ้าง เงินก็แค่พ่ออยู่พอกิน
ตำแหน่งเรา ก็ไม่อยากได้ เราเป็นคนประเภทใช้ชีวิตแบบไม่เคยทุกข์ เพราะขอหรือคาดหวัง
อะไร เราจัดการกับอนาคตตัวเองแต่จะไม่กังวลมากไป เพราะถ้าเราคิดไว้จะทุกเรื่อง
ตั้งความหวังทุกเรื่อง เราคิดว่าเราต้องได้ หากเกิดไม่ได้ขึ้นมา เรา ก็จะทุรดเอง แต่ถ้า
เราไม่คิด เวลาล้มเราก็จะไม่ทุรดหนัก วันนี้จึงคิดแค่ว่าทำยังไงให้ได้ทำงานที่ตัวเองรัก
เหมือนที่ทำอยู่ทุกวันนี้ และคิดว่าเราจะทำอย่างนี้ไปจนกว่าเราเองจะทำไม่ไหว”

๕๙

๗๗. บ้านบึงบ้านเดียวในกรุงศรีฯ ตอนเช้าตื่นมา ขึ้นไปดูบ้าน
ของเพื่อนที่บ้านนอก ห้องเดียว มีเตียงสองเตียง นอนหันหน้ากัน ห้องน้ำอยู่ด้านหลัง
บ้านดูดี บ้านร่มรื่นมาก ตั้งตระหง่าน

๖๐

๖๘ พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ

สส. หญิงหนึ่งเดียวในพื้นที่ความขัดแย้ง

เมื่อช่วงต้นปี พิชญ์ได้เดินทางกลับประเทศไทยเพื่อไปเยือนญาติที่อยู่ในประเทศไทย แต่เมื่อเดินทางกลับมาถึงกรุงเทพฯ ไม่สามารถเข้าประเทศได้ เนื่องจากสถานะทางการเมืองที่ไม่สงบ ทำให้ต้องยกเว้นสิทธิ์ทางการเมืองของพิชญ์ จึงต้องเดินทางกลับไปอยู่ที่ประเทศลาว แต่เมื่อเดินทางกลับมาถึงกรุงเทพฯ ไม่สามารถเข้าประเทศได้ เนื่องจากสถานะทางการเมืองที่ไม่สงบ ทำให้ต้องยกเว้นสิทธิ์ทางการเมืองของพิชญ์ จึงต้องเดินทางกลับไปอยู่ที่ประเทศลาว

“ฉันไม่ใช่”

“

ฝ่ายตรงกันข้ามปล่อยข่าวว่า อย่าเลือกผู้หญิงเพราหมันบาน... จึง
แพ้เลือกดัง แต่ก็ไม่ท่อนะ ลงสมัครอีกรังหนึ่ง ตอนนั้นดังใจว่า เอา
ความจริงใจเข้าแลกกับอำนาจเงิน

”

ห ากย้อนไปเมื่อห้าสิบปีก่อนคงไม่ใช่เรื่องง่ายนักที่เด็กหญิงมุสลิมจากหมู่บ้านเล็กๆ ในอำเภอราษฎร์ฯ จังหวัดนราธิวาส จะก้าวขึ้นมาเป็นผู้หญิงแคล้วหน้าในฐานะแพทย์ และ สส. หญิงหนึ่งเดียวในพื้นที่ความขัดแย้งทุกวันนี้ เพราะความเชื่อที่ว่า ผู้หญิงควรทำหน้าที่ภรรยา แม่ของลูก ดูแลบ้าน และไม่ต้องเรียนสูง รวมถึงอุปสรรคหลากหลายนาม มากมายบนถนนการเมือง โดยเฉพาะการถูกใจมติในประเต็น “การเลือกผู้หญิงเป็นบап” แต่เช่น... พรพิชญ์ พัฒนกุลเลิศ อธิศษามาชิกสภาพผู้แทนราชภราฯ เขต 1 จังหวัดนราธิวาส จากพรรคราชชาธิปัตย์สามารถพิสูจน์ให้ทุกคนรู้ว่า ผู้หญิงมุสลิมสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้เช่นกัน

“ชาวบ้านเห็นว่าหมอดำทำงานเพื่อสังคมมาตลอด อย่างการเปิดคลินิกถ้าเป็นคนแก่ คนพิการก็ไม่เก็บค่ารักษา แต่ที่ทำมาทั้งหมดไม่ได้หวังผลทางการเมือง เพราะไม่เคยคิดว่าจะมาทำงานการเมือง แต่เพาะงานที่ทำอยู่เดิมคือการดูแลคนป่วยด้วยยาเสพติด ต้องเจอกับปัญหาหลายอย่างที่ทำให้งานไม่คืบหน้า คิดว่าการทำงานการเมืองน่าจะช่วยทำให้งานของเราง�ล่องตัวขึ้น จึงลองสมัครเป็น สท. (สมาชิกสภาพเทศบาล) ครั้งแรกประมาณปี 33 ตอนนั้นหาเสียงไม่ค่อยเป็น ให้กิจเคาะประตูบ้านขอคะแนนเสียง แต่เลือกฯ ก็ไม่คิดว่าจะได้ เพราะเราเป็นผู้หญิงมุสลิม การมีบทบาททางการเมืองมันยาก แต่สุดท้ายหมอดำได้รับเลือกคนเดียวในกลุ่มก็เลยต้องทำหน้าที่ฝ่ายค้าน

“ช่วง รสม. พรรคราชชาธิปัตย์ติดต่อขอให้ลงสมัคร สส. คิดอยู่นานเหมือนกัน แต่คิดว่าถ้าได้ทำงานระดับประเทศ ก็คงมีปากมีเสียงในหลายเรื่องและคงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่านี้ จึงลงสมัครครั้งแรกปี 35 แต่เราเป็นมือใหม่ ไม่เคยเจอกับการเมืองระดับนี้ ฝ่ายตรงกันข้ามปล่อยข่าวว่า ‘อย่าเลือกผู้หญิง เพราะมันบ้า’ หลายคนที่ไม่เข้าใจก็เลยเชื่อ เราเองก็ลงไปปีนี้แจ้งไม่ได้ทุกคน จึงแพ้เลือกตั้ง แต่ก็ไม่ท้อนะ ลงสมัครอีกครั้งหนึ่ง ตอนนั้นตั้งใจว่าเอกสารตามจริงใจเข้าແลกกับอำนาจเงิน จีร旦จารยาน และเคาะประตูบ้านหาเสียงทุกวัน ชาวบ้านเห็นแล้วสงสาร ศุดท้ายก็ได้รับเลือกเป็น สส. หญิงคนแรก

“การที่เราสามารถทำหน้าได้ สาเหตุหนึ่งคือการศึกษา หนองสมัครเป็นผู้แทนไม่ได้หากไม่จบปริญญาตรี เมื่อสิบหรือห้าสิบปีก่อน ผู้หญิงในสังคมมุสลิมที่จะได้เรียนหนังสือสูงๆ

เป็นเรื่องยาก คนอื่นๆ ก็ไม่คิดเหมือนกันว่า เด็กผู้หญิงคนหนึ่งที่นับถือศาสนาอิสลาม จะเรียนหนังสือได้สูงอย่างนี้ มันไม่ค่อยมี หม้ออาจจะเป็นหม้อหญิงคนแรกๆ ในพื้นที่เลย ที่เป็นมุสลิม

“หม้อใจคิดที่เป็นลูกครู เลยได้เรียนหนังสือ ถ้าตามว่าสังคมมุสลิมไม่ให้ผู้หญิง เรียนหนังสือหรือเปล่า ก็ไม่เขิงนะ เพราะตามหลักการของศาสนาอิสลามแล้ว การศึกษา เป็นหน้าที่ ไม่ว่าหญิงหรือชายก็ต้องเรียน แต่บางที่สังคมหรือความเชื่อของบ้างอย่างนั้นก็ บิดเบือน หรือเข้าใจไม่ถูกต้องทำให้ผู้หญิงเสียโอกาสหลายอย่าง หม้อว่าไม่ใช่สังคม มุสลิมอย่างเดียวหรอก สังคมพุทธก็เหมือนกัน สมัยก่อนผู้หญิงก็ไม่สามารถไปโรงเรียน วัดได้ มีแต่เด็กผู้ชาย ยิ่งครอบครัวที่ยากจนเด็กผู้หญิงก็ต้องเสียสละให้น้องที่เป็นผู้ชาย ก่อน สังคมมุสลิมก็เข่นกัน ศาสดายังเคยตรัสเลยว่า แม้ความรู้อยู่ไกลถึงเมืองจีนก็ยัง ต้องไป แต่ทุกสังคมชายเป็นใหญ่ ขยามาก่อน ผู้หญิงเอาไว้ทีหลัง

“หม้อเกิดที่บ้านเจาะเป็นพื้นสีแดง สมัยนั้นก็มีความรุนแรงนະ มีโจร มีโภมาย เห็น ออยเรื่อยๆ ว่าคนโน้นคนนี้ถูกยิงตาย เพราะบ้านที่หม้ออยู่ใกล้ล้ำน้ำตกมาใจ เทือกเขาบูดิ เวลาไครถูกกล่าวหาว่าแบ่งแยกดินแดน หรือมีส่วนเกี่ยวข้องก็จะถูกจับถูกยิงบ้างถ้าต่อสู้ คนเฒ่าคนแก่จึงมักจับให้ผู้หญิงแต่งงานเร็วๆ จะได้มีคนดูแล บางคนหายไปด้วยกัน วันสองวันก็ถูกจับแต่งแล้ว เราก็กลัวเหมือนกัน ยิ่งเห็นเพื่อนชายคนถูกจับแต่งงาน ก็กลัวว่า พ่อแม่จะจับฉันแต่งงานตั้งแต่เล็กหรือเปล่า แต่ใจคิดที่หลังจากนั้นเราก็ย้าย จากบ้านเจาะมาอยู่ที่ตากใบ ขับเข้าเมืองมาหน่อย ความคิดและสิ่งแวดล้อมก็เปลี่ยนไป”

นอกเหนือจากบทบาทด้านศาสนาบ้าน เป็นปากเป็นเสียงในเวทีการเมืองระดับ ประเทศแล้ว พรพิชญ์ยังทำหน้าที่เป็นกุมารแพทย์ ดูแลสุขภาวะของแม่และเด็กใน โรงพยาบาลราชวิถีรพินทร์ แม้ว่าการทำนผลิตห้าปีจะถูกจำกัดด้วยเหตุ ความไม่สงบ แต่ไม่เคยมีสักครั้งที่พรพิชญ์จะยอมให้ความย่อท้ออย่างกล้ายเข้ามา ในความรู้สึก ตรงกันข้ามกลับพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาคนป่วยให้มีลมหายใจต่อไป

“เหตุความรุนแรงและความไม่ปลดภัยทำให้เรามีปัญหารือเรื่องการส่งต่อคนไข้ โดยเฉพาะเวลากลางคืน ศักยภาพของเรามิ่งพอที่จะสร้างความปลอดภัยให้กับตัวเองและ คนไข้ ปัญหานี้ทำให้เรา茫然นั่งคิดกับผู้บริหารว่าจะทำอย่างไร เลยคิดว่าถ้าส่งต่อไม่ได้

เราก็ต้องทำให้โรงพยาบาลของเราดูแลคนไข้ให้ครบวงจรไปเลย ประกอบกับโรงพยาบาลที่หมอออยู่เพิ่งถูกประเมินให้เป็นโรงพยาบาลศูนย์ในอนาคต ทำให้อุปกรณ์เครื่องมือทุกอย่างมารวมกันที่นี่ โอกาสครอบของคนไข้จะสูงขึ้นไปด้วย

“ต้องเข้าใจว่าชีวิตทุกคนมีค่า บางทีหมอยังพยาบาลเจ้าหน้าที่อ่อนน้อม หรือ อสม. จะให้ลงในพื้นที่เพื่อให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นปราการแรกๆ ที่จะป้องกันไม่ให้เกิดโรค蔓延 กามโรคที่ลักษณะ เห็นไหมว่าบางอนามัยต้องปิดตัวลงไป คนไข้บางคนที่ต้องให้วัสดุชิ้นนี้ต้องหยุดให้ไปเลย แต่ตามว่าเราจะหยุดทำงานตรงนั้นหรือเปล่า เรายังไม่หยุด อาจจะไม่กล้าเข้าไปในบ้านพื้นที่ แต่อีกหลายหมู่บ้านเรายังทำอยู่ เรายังให้ความรู้เข้าดูแลสุขภาพตัวเอง

“ปัญหาขาดแคลนแพทย์ และพยาบาล เรายังคงพัฒนาคนของเราด้วยเช่นกัน อย่างกระทรวงสาธารณสุขเปิดรับคนจากพื้นที่นี้ไปเรียนหมอมจังหวัดละ 10 คนต่อปี รวมสามจังหวัดก็สามลิบคน เรายังคงกรากร่วม 9 ปีจะมีหมอม 270 คนเรียนจบ และคงเพียงพอที่จะดูแลคนไข้ นอกเหนือนี้เรายังส่งนักเรียนพยาบาลไปเรียนด้วยเหมือนกัน แค่ท้าปีเราก็ผลิตพยาบาลได้จำนวนมากแล้ว

“เรื่องที่หมอยังเป็นห่วงมาก และดูเหมือนจะเป็นผลพวงจากเหตุความไม่สงบก็คือยาเสพติด การแก้ปัญหานี้เป็นเรื่องระดับชาติ หมอยังคงพยายามผลักดัน พรบ. พื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กว่าจะแก้กฎหมายได้ยากมาก เพิ่งสำเร็จสมัยคุณทักษิณ สามจันทร์ ทั้งเรื่องการปราบปราม และ พรบ. ยาเสพติด ที่พ่วงเอาเรื่องพื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเข้าไปด้วย การแก้กฎหมายสักฉบับในบ้านเรามันยาก อาจ เพราะสภาพของการเป็นประชาธิบัติโดยด้วย ถ้าไม่ใช่ความตั้งใจของรัฐบาลชุดไหน กฎหมายจะไม่ใช่ จะไม่ได้รับความสนใจ เพราะมันเหมือนไม่ให้โทษให้คุณมากันนัก ดามว่าปัญหายาเสพติด ยังไงถึงปัญหาภาคใต้นะ มันไม่ใช่เรื่องแบ่งแยกดินแดนเพียงอย่างเดียวหรอก ไม่มั้นเราคงไม่เจอเงินของผู้ค้ายาในท่อพิษที่ผ่านได้ในที่ตำบลลุมโนน อำเภอสุไหงโภ-ลาก กว่า 30 ล้านบาทหรือ มันเป็นเงินยาเสพติดไม่ใช่หรือ”

แม้วันนี้สังคมจะเปิดโอกาสให้ผู้หญิงก้าวมาอยู่แทบทุกมุมโลก แต่สำหรับพรพิชญ์แล้ว บทบาทสำคัญในตำแหน่งสูงๆ ยังปิดกันสำหรับสตรี การต่อสู้บนเส้นทางสิทธิของ

ផ្លូវលុងចំណែកបានត្រួតពី

“เดี่ยวนี้เด็กผู้หญิงเข้าเรียนหนังสือกันมากขึ้น พอก lokale และสังคมเปิด สังเกตใหม่ว่าผู้หญิงจะอยู่ในทุกสาขาวาชีพ สมัยนี้มีเป็นหมื่นคนใน 100 คนจะมีหมื่นผู้หญิงแค่ 10 คน แต่เดี่ยวนี้มีผู้หญิง 70 คน มีผู้ชายแค่ 30 คน อาจจะเป็นเพราะผู้ชายมัวแต่ซน ส่วนใหญ่ไม่ตั้งใจอ่านหนังสือ แต่เด็กผู้หญิงถูกเลี้ยงดูให้เรียบร้อยกว่า ไม่ค่อยเกเร โอกาสสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้จึงเยอะกว่า ทำให้ผู้หญิงเข้าไปอยู่ในทุกสาขาวาชีพ แม่แต่ผู้พิพากษา หรือในกระบวนการยุติธรรม เมื่อก่อนผู้พิพากษาหญิงน้อยมาก แม้ว่าสังคมจะเปิดเสรี แต่การที่ผู้หญิงจะก้าวไปอยู่แนวหน้าในฐานะผู้บริหารก็ยังมีน้อย ส่วนใหญ่ผู้หญิงมักอยู่ในภาคปฏิบัติ เนื่องจากงานของหมอกองเป็นผู้หญิงมาก ก็จริง แต่ส่วนใหญ่ก็เป็นคนปฏิบัติ หัวหน้าก็ยังเป็นผู้ชายทำให้ผู้หญิงอย่างเราต้องต่อสู้กันต่อไป”

ຂໍ້ມູນກົມພ່າໃນ ຂໍ້ມູນ ຄຽວຈ່າຍ ທອງບ້າ ພະຈຸກ ມີຄວາມສ້າງຕົວຢ່າງ ມີຄວາມສ້າງຕົວຢ່າງ

ສັນກາຜົນ/ເຮົາບເຮົາ : ດິຈິລາ ພຸຖອສະຫະພັນນີ້

“

ດ້າເຫດກາຣນ໌ຢັ້ງເປັນອຍ່າງນີ້ເຮັກຈະຢັ້ງອູ່ ແຕ່ດ້າເຫດກາຣນ໌ດີຂຶ້ນກົຈະລາ
ອອກໄປທ່ານໄວທີ່ອຍາກທໍາ...ດີດວ່າດ້າເກີດຂະໄວຂຶ້ນກັບຄຽວໃນໂຈງເຮືອນ ເວາ
ຂອເປັນຄນແຮກທີ່ຕ້ອງຕາຍ

”

॥ ชีวิตเราไม่เคยคิดว่าจะต้องมาจับปืน เพราะจับขอคุณมาตลอดชีวิต ไม่ใช่จับปืนเพื่อต่อสู้ แต่จับเพื่อป้องกันตัวเองและคนที่เรารัก”

ไม่ใช่เรื่องง่ายที่เรือจ้างวัย 43 ปีอย่างครูชำราญ ทองบัว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนนา โรงเรียนประถมศึกษาเล็กฯ ที่ผังตัวกลางทุ่นนาในตำบลบางเข้า อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ซึ่งตลอดชีวิตคุณขึ้นเพียงการจับขอคุณกระดานดำ แต่สองมือเดียว กันต้องหันมาถือปืนเพื่อเอาตัวรอดในวันนี้ หลังโรงเรียนของครูชำราญตกเป็นเหยื่อสถานการณ์ความไม่สงบข้ามแล้วข้ามเล่า ทั้งการถูกกลอบวางเพลิงถึงสองครั้ง การประดับปูเรือใบปิดล้อมเส้นทางเข้าออก การลอบวางระเบิดเจ้าหน้าที่ชุดดูแลครู หรือแม้แต่การเข้ามาทุบทำลายท่อน้ำดื่ม พ่นสีข้อความข่มขู่บนอาคารเรียน หรือใช้ยาเบื้องปลาที่เด็กๆ เลี้ยงไว้ในบ่อ ทั้งหมดก็เพื่อกดดันให้ครูหวานาดกลัวและลาออก แต่ความหวาดหวั่นที่คนกลุ่มนี้พยายามสร้างไม่ได้บันทอนหัวใจที่เข้มแข็งของผู้หญิงร่างเล็กๆ แต่หัวใจใหญ่อย่างครูชำราญได้เลย บ้านหลังที่สองของเด็กๆ หลังนี้จึงไม่เคยร้าวครู

“เราฟังตัวเอง ทุกวันนี้ความกลัวมันลดน้อยลงแล้ว อาจเป็นเพราะความผิดปกติมันกล้ายเป็นความปกติไปแล้วในชีวิต มันก็เลยเฉยๆ กับเหตุการณ์จนกล้ายเป็นความช้าชิน ทุกวันนี้คิดแค่ว่าอย่าให้ครูที่เราดูแลเป็นอะไร ถ้ามีอะไรก็ให้ตั้งสติ อย่างปีที่แล้ว คนร้ายเขาประดับปูเรือใบ วางกล่องต้องสงสัยเต็มถนน ซึ่งถนนทางเข้าโรงเรียนของเรา มันมีทางเดียว เขาทำแบบนี้ก็เหมือนเราโดนล้อม ขาวบ้านก็โกรಮาบอ แต่ตอนนั้นขับรถไปถึงจุดที่เขาวางระเบิดแล้ว ก็เลยต้องถอยกลับมาตั้งหลักที่โรงเรียน ครูขวัญเสียมาก เรายังไม่รู้ทำไง กลัวก็กลัว แต่ก็ให้กำลังใจว่าไม่เป็นไร พยายามติดต่อตำรวจทั่ว และคนที่เรารู้จักให้เขามาช่วยเอาพวงเรารอ กไปก่อนคำให้ได้ เพราะถ้าคำอันตรายแน่นองๆ หลายคนก็เริ่มร้องไห้ แต่สุดท้ายเจ้าหน้าที่เขาก็มารับพวงเราเดินหนีข้ามป่าออกจากหมู่บ้าน

“ตำรวจเข้าโกรಮา บอกว่าป่าวไม่ได้เลยขอให้เราหยุดสอนได้ไหม เพราะเราเป็นเป้าหมาย โดนตามอยู่ 4 รอบแล้ว แต่เราขึ้นมาสอน ยอมรับนะว่าตอนนั้นรู้สึกเหมือนน้ำเต็มตุ่ม เพราะเจอมหาภัยครั้งมากจึงตัดสินใจให้หัวหน้าทราย ให้เข้าได้รับรู้ว่าพวงเรารอยู่กันอย่างไร ดีกว่ามานั่งบอกกันตอนนั้นหน้าศพ แต่เขากลับถามเราว่า

กระต่ายตีนคูมหรือเปล่า และทำหนี้เจ้าหน้าที่ว่าดูแลเรามาได้ ตำรวจเขาก็เลยโทรกลับมาต่อว่าเรา อีกอย่างหนึ่ง เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ รถยนต์ของรองผู้กำกับหนังสือที่กลับจากส่งเราโดยนรabeid ทำให้รองผู้กำกับเสียชีวิต หลังจากนั้นเขาก็แค่จัดรถมอเตอร์ไซค์มาดูแลขบวนเรา บอกว่าไม่อยากสูญเสียครัวหลายๆ อีก มันก็ทำให้เราหัวใจเราต้องดูแลกันเอง และหยุดคิดที่จะฟังใครตั้งแต่ตอนนั้นเป็นต้นมา

“การดูแลของเจ้าหน้าที่มันช่วยได้แต่เพียงส่วนหนึ่ง เพราะเวลาลงวันหากเขายังทำจริงๆ ก็ทำได้ การที่ตำรวจหารเขามาดูแลเราตอนเข้าและตอนเย็น แล้วจะคิดว่ามันจะปลอดภัยมันไม่ใช่หรอก เพราะช่องทางมันเยอะ เรายังต้องช่วยกันเป็นกำลังใจกัน นี่ก็เพิ่งถูกใจมากสร้างกำแพงรอบโรงเรียน ทำทางออกทางเดียวอย่างน้อยก็ช่วยอุ่นใจได้บ้าง

“เราทำได้เพียงดูแลให้กำลังใจกัน และรับปากกับครูคนอื่นว่าจะยืนหยัดอยู่ต่อไป จะไม่ทอดทิ้งกัน เหตุการณ์มันเกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน หากเราที่เป็นหัวหน้ายังขอယายไปอยู่ที่อื่น ครูที่เหลือเราจะอยู่อย่างไร ไม่ทิ้งเด็කขาด ทุกข์ด้วยกัน สุขด้วยกันมาก

“ถ้าเหตุการณ์ยังเป็นอย่างนี้เราก็จะยังอยู่ แต่ถ้าเหตุการณ์ดีขึ้นก็จะลาออกจากไปทำอะไรที่อยากทำ แต่ตอนนี้ภาวะมันยังไม่ปกติ เราอยังต้องอยู่ คิดว่าถ้าเกิดอะไรขึ้นกับครูในโรงเรียน เราขอเป็นคนแรกที่ต้องตาย

“ทุกครั้งที่ได้ยินป่าว่าครูถูกยิง เราก็หดหู่ เพราะชีวิตหนึ่งชีวิตที่ตายลงไป มันไม่ได้เดือดร้อนแค่ชีวิตนั้น แต่มันหมายถึงพ่อ แม่ ลูก เมีย ของเข้า เหตุการณ์มันเกิดขึ้นได้ทุกวัน ทุกวินาที ตอนนี้คิดแค่ว่าจะทำอะไรเพื่อวันพรุ่งนี้ ทำวันนี้ให้ดีที่สุดก็พอแล้ว พรุ่งนี้อะไรจะเกิดก็เป็นเรื่องของวันพรุ่งนี้ หรือเย็นนี้อะไรจะเกิดก็เป็นเรื่องของเย็นนี้ มันทำให้เราไม่วิตก ถ้าวันหนึ่งมันถึงคราวของเรา เราก็ต้องยอมรับ”

ครูชำรากรล่าวพร้อมแ渭ตาที่มุ่งมั่น ก่อนจะหันมองอาคารเรียนใหม่จำนวน 8 ห้องเรียนที่เพิ่งเปิดสอนในปีนี้ หลังจากตลอดสามปีต้องอาศัยเต็นท์ผ้าใบเป็นห้องเรียน ชั้นราษฎร์เด็กๆ เพราะความเสียหายของอาคารเรียนที่ถูกlobber แรงมากเกินกว่าจะซ่อมแซม แม้ว่าเงินบางส่วนจากการก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ และใช้ชื้อสื่อการเรียน การสอนต้องแลกมากับการถูกหันยึมสิน เนื่องจากงบประมาณที่ถูกจัดสรรให้ตามจำนวนของนักเรียนแค่ 137 คนไม่เพียงพอ แต่ครูชำรากรก็พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ลูกศิษย์ได้มี

ความรู้มากที่สุดเมื่อจบออกไป

“ห่วงอนาคตของเด็กมาก ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเมื่อปีที่แล้วลดลงเกือบครึ่งหนึ่ง ทั้งๆ ที่เราทุ่มงบส่วนใหญ่ไปซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้งคอมพิวเตอร์ หนังสือ แต่ก็ต้องยอมรับว่าปีที่แล้ว เราเองไม่มีมาตรการเรียนและหนังสือดีๆ เพราะมันถูกเพาและงบประมาณก็ส่งมาไม่ทัน บางที่ฝันตากಡดอก เรายังเรียนในเต็นท์ไม่ได้ ต้องหยุดเรียน และเกิดเหตุการณ์ครั้งหนึ่งโรงเรียนก็ต้องปิด ครูเองจากที่เคยสอนตอนแปดโมงก็ต้องเลื่อนมาสอนเก็บแก้ม ตอนเย็นสองโมงครึ่งก็ต้องรีบตามล้าเหลือกลับแล้ว เพราะตัวเราเองไม่ทันขวนรับส่งครู แต่เราภัยยามทางกิจกรรมเสริมให้เด็กๆ มากขึ้น เพราะเรายังคาดหวังจะให้เด็กร้อยเปอร์เซ็นต์ คือเราทำเต็มที่เท่าที่จะทำได้ในภาวะแบบนี้ งานครูมันไม่เคยจบหรอก หลังเลิกเรียนกลับบ้านไปก็ยังนอนคิดบางคืนคิดอะไรได้ที่จะทำให้โรงเรียน ทำให้เด็กเราได้คลาดขึ้น ก็ยังต้องลุกขึ้นมาจดไว้เดียวจะลืม ดูๆ ไปก็เหมือนคนบ้า

“เด็กๆ เขารู้ยังมาเรียน แม้จะมีเหตุการณ์แต่เขายังไม่ค่อยขาดเรียน มีงานอะไรของโรงเรียนเขาภัยมาช่วยนะ เด็กๆ หลายคนอาจดูเหมือนว่าเขายังชีวิตได้ปกติ แต่เรารู้ว่าเขาเองก็คงรู้สึกกับสถานการณ์เหมือนกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นห่วงมากในตอนนี้ เด็กบางคนเริ่มมีความคิดที่เปลี่ยนแปลงไป เราไม่รู้ว่าเข้าไปทำความคิดหลายอย่างมาจากไหน เด็กบางคนที่เคยเป็นเด็กนิสัยดี ก็เริ่มโนยของ เราจับได้แล้ว ตามเขาว่าทำไม่ถึงขึ้นของ ลักษณะ มันไม่ดีนะ เขากล่าวว่าไม่ยกของครูไทยพุทธไม่ผิด เราตักใจมากที่ได้ยินแบบนั้น ก็เลยต้องสอนเขาว่า ทุกคนเป็นคนไทย แต่แตกต่างกันแค่ว่าเรานับถือคุณลักษณะน่า ไม่ว่าไทยพุทธหรือมุสลิมก็คือคนไทย เด็กบางคนไม่ยอมรับรองเพลงชาติ เราถามเขายังไม่บอกเหตุผล เรายังต้องให้ครูยืนดู และสอนให้เขาร้องเพลงชาติให้ได้ ต้องกล่อมเกลาเข้า

“การป้องกันที่เราพยายามทำอยู่ตอนนี้ ก็คือเราพยายามสร้างกำแพงความปลอดภัยโดยให้ตัวเองและเด็กๆ พยายามกระชับความร่วมมือกับชุมชนเรื่อยๆ ทุกปี เราจัดงานมาลิดที่ทำร่วมกับชาวบ้าน เพราะถ้าเราไม่กระชับความสัมพันธ์ระหว่างกัน เรายังต้องหางออกไปทุกขณะ กำแพงตรงนี้มันช่วยป้องเราได้ เราสร้างมันขึ้นมาเพื่อป้องกันตัวเอง อย่างให้เขาดูแลเรา แล้วเราจะดูแลลูกหลานของเรา และดูแลตัวชาวบ้าน

ด้วย เรายังพยายามลงไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน พยายามให้สายสัมพันธ์นี้ไม่ขาด สะบันน์ เพราะเราอยู่ลำพังไม่ได้"

แม้จะสอนหนังสือตลอดสัปดาห์จะเหนื่อย แต่สำหรับแม่พิมพ์อย่างครูอิภา แล้ว การได้ใช้เวลาที่เหลือในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ดูแลบ้านเกิดด้วยการสำรวจหมู่บ้านในฐานะราชภราสาสมัครรักษาหมู่บ้านที่บ้านนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ด้วยการทำหน้าที่เข้าตรวจสอบหมู่บ้านเดียวบ่าเดียงให้กลับเจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยชาย ก็เพียงเพื่อให้ความเห็นใจที่น้อยนิดของเธอได้ตอบแทนบุญคุณ แผ่นดินบ้าง

"กลางคืนวันเสาร์อาทิตย์ประมาณสองสามทุ่มถึงเที่ยงคืนถ้าเหตุการณ์ปกติ เราจะเข้าเวรากับเพื่อนๆ ที่เป็นเจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ซึ่มดูตามจุดต่างๆ หากพบอะไรผิดสังเกตเราจะแจ้งงานให้ทหารตำรวจน้ำ ช่วยป้องกันไม่ให้เรื่องร้ายๆ เกิดขึ้นในบ้านเรา แต่หากคืนไหนเหตุการณ์ไม่ปกติ เรายังต้องอยู่จนตีก จนกว่าเจ้าหน้าที่จะคุมพื้นที่ได้"

"กำลังใจที่ทำให้เราอยู่ได้ทุกวันนี้นอกจากครอบครัวที่เข้าใจแล้ว ในหลวงก็เป็นกำลังใจสำหรับเรารอย่างสูงสุด ดุพระองค์ท่านสิ ตลอดพระชนม์ชีพทรงงานตลอดไม่เคยหยุดเลย แต่เราแค่ชุดเล็กๆ ทำแค่จุดเดียวเอง แล้วทำไม่เราต้องล้มเลิก ถ้าทุกคนคิดแบบนี้กันหมด ปล่อยให้ทุกอย่างมันเป็นอย่างนี้ แล้วประเทศไทยหรือปัญหามันจะจบลงได้อย่างไร"

ເມື່ອນີ້ແລ້ວ ທີ່ໄດ້ມີກຳນົດການຕໍ່ເຕັມລະ ຕັ້ງ

ແມ່ຂອງ (ໜຸ່ງ) ບ້ານ

ສັນກາຍົນ/ເຮັບເຮັດ : ຈິຕົດປັກສົຮ່ງ ບັດປະໂຄນ

“

ເຮົາໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືອກັບທຸກຝ່າຍທີ່ເປັນມິຕຽກັບເຮົາ ໄຄຣຕ້ອງການຂ້ອມູລ ຂອງ
ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຂ່າຍທີ່ໄມ່ເກີນກຳລັງ ເຮົາໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອເຕີມທີ່ ແຕກໍ
ມີບ້ານທີ່ເຮົາໄນ້ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືອພະເພາະນາແບບໄນ່ນ່າໄວ້ວາງໃຈ

”

॥ ถ้าไม่ติดต่อกับทหาร แล้วใครจะช่วยชาวบ้านได้ล่ะ” ณัฐกรานต์ เตี๊ยะละ ตอบ คำถามว่าทำไม่ถึงทำงานร่วมกับทหาร ทั้งๆ ที่ครั้งหนึ่งคนในเครื่องแบบเหล่านี้ ปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์สลายการชุมนุมหน้า สนอ. ตากใบ จนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต และบ้ำบันด้วยเชอเองก์เป็นผู้ประสานงานการต่อสู้คดีต่อส่วนการเสียชีวิตจากเหตุการณ์ ดังกล่าว

“ทหารบางคนเขายากช่วยเหลือชาวบ้าน เขาจริงใจกับเรา เวลาที่ลูกบ้านมีปัญหา ชาวบ้านติด พร. ฉุกเฉิน ก็ประสานขอความช่วยเหลือได้ ทางทหารจะให้ไปรายงานตัวเข้าโครงการผู้ร่วมสร้างสันติสุขขายเด่นภาคใต้ หากมีหมายเรียกอีกบอกไป ว่ารายงานตัวแล้ว จะพาเข้าไปไหนไม่ได้ จะได้อยู่อย่างปกติสุข ไม่ต้องหวาดระแวง เมื่อเขามาไม่ต้องทุกข์ เพราะติด พร. เราก็ได้”

เดิมณัฐกรานต์ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ใช่ครูคือสามีของเชอเอง ทำให้เชอเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน และเป็นเป้าหมายของทุกกลุ่มที่ต้องการได้ข้อมูลมวลชน แต่เชอยืนยันถึง “ความเป็นกลาง” ในการทำงานว่า “เราให้ความร่วมมือ กับทุกฝ่ายที่เป็นมิตรกับเรา ใครต้องการข้อมูล ขอความช่วยเหลืออะไรไม่เกินกำลัง เราให้ความช่วยเหลือเต็มที่ แต่ก็มีบางที่เราไม่ให้ความร่วมมือ เพราะเขามาแบบไม่น่าไว างใจ”

“เรื่องทำงานกับทหารต้องประเมินเป็นเรื่องๆ ไป ถ้าเป็นการประสานทำงานกับทหารตามภารกิจ คงไม่ทำ แต่ที่เข้าร่วมตอนนี้เป็นโครงการเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมชาวบ้านทำป้ายหมัก ปลูกสมุนไพรและผักสวนครัว ทำนาฯลฯ งานและนาฯลฯหองน้ำ เราเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็เลยเข้ามาร่วมงานกัน”

งานล่าสุดของณัฐกรานต์คือผู้ประสานงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในงานอาสาสมัครอีกหลาย ๆ งาน ออาทิ ประธานอาสาสมัครสาธารณะชุมชน หรือ օสม. ระดับตำบล และระดับอำเภอ กรรมการชุมชน กรรมการโรงเรียน ประธานกลุ่มแม่บ้านหัวคลอง ตำบลเจี้ยเห อ. ตากใบ และโครงการใหม่อย่างสภาน้ำสันติสุขตำบล ก็เคยได้รับการคาดหมายว่าตำบลแห่งประชานจะเป็นของเชอเข่นกัน แต่ปรากฏว่าเมื่อถึงช่วงเวลาด เชอขอบหนี้ไปเข้าห้องน้ำเพราะไม่ต้องการเป็นประชาน

“พอมีตำแหน่ง ต้องสละเวลาทำงานเต็มที่ แล้วข้อเร้าลูกเสนอทุกเรื่องเลย เราอยากรู้ว่าเสอหัง เพราะงานมันรุ่นเข้ามามากเกินไป เราคนเดียวไม่ไหว ถ้าต้องรับทุกอย่าง เราจะทำงานออกมากไม่ได้ ไปประชุมหรือไปร่วมกิจกรรมของเข้าได้ไม่เต็มที่ ถ้าเข้าเขินประชุมครั้ง สองครั้ง แล้วเราไปไม่ได้ ก็จะไม่สบายใจแล้ว แต่พอจะหาได้รูมาแทนก็หายากจัง ยิ่งเป็นผู้หญิงด้วย เขาไม่ออกมากันเลย”

ขณะที่หน่วยงานจำนวนไม่น้อยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิง แต่การกำหนดสัดส่วนให้ผู้หญิงเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ กลับต้องเจอบัญหา “ผู้หญิงหายาก” ซึ่งณัฐร์กานต์ในฐานะผู้ประสานงานรู้ชี้งักคำนี้เป็นอย่างดี เมื่อถามว่าเป็นพระยะไร คำตอบคือ “ไม่รู้” มีเพียงสมมติฐานว่า “งานอาสาสมัครพวทนี้เป็นการทำงานแบบบุjisota ไม่มีค่าตอบแทน ไม่มีรายได้อะไร แต่จะไปว่าเขาก็ไม่ได้ ต่างคนก็มีภาระ บางทีก็ไม่รู้ว่าทำไปแล้วมีประโยชน์อะไรด้วยหรือเปล่า”

แม้ว่างานที่ณัฐร์กานต์ทำจะไม่ได้เป็นประโยชน์กับตัวเอง และบางครั้งต้องใช้ “ต้นทุน” ของตนเอง อย่างที่แก่เคยพูดติดตลกถึงคำย่อของ “อสม.” ว่าหมายถึง “ออกเงยเสมอ” แต่เพราะความรู้สึกต้องการแบ่งปันและร่วมแบกรับความทุกข์กับคนอื่นทำให้เชออย่างคงทำงานอาสาต่อไปด้วยความเต็มใจ

“ตอนที่เป็นผู้ประสานฯลฯเหลือคนติด พรก. (ผู้มีรายจ่ายในบัญชีผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน—ผู้เขียน) เพราะเราเข้าใจความเดือดร้อนและปัญหาของเข้า เรายังเจอกามก่อน รู้ว่ามันทุกข์อย่างไร”

คงไม่มีความทุกข์ใดยิ่งใหญ่ไปกว่าการสูญเสียลูกชายคืออับดุรอหะ ตีมชา ในเหตุการณ์ดาภา แลลลูกชายอีกคนคือมุหัมมัดมานานิช ตีมชา ซึ่งได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์เดียวกัน แม้ว่าทั้งสองคนจะไม่ใช่ลูกที่แท้จริง แต่เชอกรักไม่ต่างจากลูกชาย และลูกสาวร่วมสายเลือด เหตุการณ์ครั้งนี้ นอกจากเธอต้องดูแลจิตใจของตนเองแล้ว ยังต้องดูแลลูกสาวซึ่งล้มเจ็บพะรำถูกกระแทกกระเทือนทางจิตใจอย่างรุนแรงด้วยเข่นกัน

“ก่อนหน้านี้แย่มาก ถ้าเครียดจะร้องกรีด เป็นลมสลบไป ต้องพยายามไม่ให้มีอะไรไปกระทบกับจิตใจแก แม้แต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ อะไรที่ทำได้จะไม่ให้ลูกทำ เคยเจ็บพะรำกระดูกทับเส้นประสาทมือ ต้องนอนพักขับตัวไม่ได้ก็ยังฝืนทำงานในบ้าน ลูกเขา

ข่าวบังตามอารมณ์และเวลาของเข้า ทั้งที่เราเจ็บ แต่ไม่ได้ขอให้ใครช่วย สำหรับแม่เม่เจ็บได้ แต่ลูกเจ็บไม่ได้"

ความตั้งใจที่จะดูแลลูกให้ดีที่สุดนั้น ยังมาจากการสูมในอดีตที่ผ่านมา ย้อนกลับไป เมื่อครั้งสามีภูกิจับเพราะขายผ้ากระสอบ (เป็นสินค้าหนึ่งในพื้นที่นี้ — ผู้เขียน) ซึ่งเป็นธุรกิจแหล่งรายได้หลักของครอบครัว ครัวนั้นล้วน然是ด้วยความตั้งใจว่า "แทนล้มลาย ไม่มีอะไรซักอย่างเลย รถถูกยึด บ้านถูกยึด ต้องย้ายไปอยู่บ้านเช่า มันอย่างเรา แต่ก็พยายามดันรุนทุกอย่าง บางวันไม่มีจะกินจริงๆ ต้องกินข้าวกับเกลือ ลูกร้องอยากกินไอดีม เรากรองให้ เพราะเราไม่มีเงินซื้อให้ แต่ลูกจะได้กินอีก่อน แม่ดีบ้างซ่างมัน"

ปัจจุบันสภาพภัยลำบากดังกล่าวหายไปจนหมดแล้ว ต้องขอบคุณ "กาแฟใส่เกลือ" ที่ทำให้นั้นล้วน然是ด้วยความตั้งใจเข้าใจเข้าอีกวันเป็นเวลาเดือนแล้วเดือนเล่า ล้วน然是ด้วยความตั้งใจว่า "เอาสูตรมาจากกลุ่มบักผ้า เขาว่ามันจะช่วยให้เม่ลับ แก้วหนึ่งใส่เกลือ 3 เม็ด แค่พอให้รู้สึกเดิม กินไปตาไม่ลับ แต่ใจลับบ่อย ไม่รู้ว่าตื่นเพราะกาแฟ หรือเข้มแห้งมือ (หัวเราะ)"

ล้วน然是ด้วย "กาแฟใส่เกลือ" เพื่อจะทำงาน และเขอกำหนดหนักมาก นาฬิกาชีวิตบอกเพียงชั่วโมงของการบักผ้าดังที่เธอเล่าไว้ ทุกวันจะเข้าบ้านเที่ยงคืน ตั้งนาฬิกาปลุกไว้ตีหนึ่ง ตีหนึ่งมาบักผ้าจนถึงตีห้า จากนั้นจะลับ เสร็จเตรียมกับข้าว ส่งลูกไปเรียน กลับมาบักผ้าต่อ จนถึงบ่ายโมง หยุดอีกรังเพื่อละหมาด นอนครึ่งชั่วโมง บ่ายสองตีนบักผ้า เสร็จจากช่วงบ่ายจะทำงาน จนถึงเวลาจะหมด แล้วบักผ้าต่อไปถึงเที่ยงคืน การใหม่บักผ้านานนี้เพราะคุ้มค่า

"ค่าบักแพงร้อยกว่าบาท วันหนึ่งได้เจ็ดแปดร้อย เราชำกำหนดไว้ว่าวันนี้ต้องบักได้สี่พัน ก็ได้สี่พันบ้าง ได้สามพันบ้าง แล้วแต่ลักษณะ ได้ราคา 150-200 บาท ถ้าบักดอกที่แขวนเสื้อและคอได้ชุดหนึ่ง 300-400 บาท แต่เดียวันได้ 60 บาทเอง เพราะคนบักเยอะชั้น เมื่อก่อนจังหวัดอื่นเขายังบักผ้าไม่เป็น หมู่บ้านเราได้ชื่อว่าบักสวย ฝีมือดี คนมาจ้างเยอะ พอดอนหลังไปเป็นนิทยากร ทำให้หมู่บ้านอื่นเริ่มทำได้บ้าง ค่าแรงเลยถูกลง"

ทุกวันนี้เสียงจากรักผ้าบ้านล้วน然是ด้วยการเจ็บหายไปหลังการจากไปของลูกชาย เช่น

ไร้สมาชิกจะปักเข็มสร้างตลาดลายบันผืนผ้าอย่างแม่นยำเข่นเดิม ประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้บทบาทของเธอเพิ่มขึ้น ทั้งในการประสานงาน ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาคดีตากใบ ติดตามการไต่สวนการตายในเหตุการณ์ดังกล่าว และการเป็นผู้ประสานงานกลุ่มสตรีสาวสามพันธุ์สุสานติสุข (ส.ส.) รวมถึงการให้ความร่วมมือแก่หน่วยงาน องค์กรทั้งภายในและนอกพื้นที่

“เพิงเขียนของบประมาณจาก ศอ.บต. สนับสนุนคุปกรณ์ทำอาหารแก่กลุ่มสตรีหมู่บ้าน เพื่อทำอาหาร ทำขนมขายในตำบล รอฟังผลว่าเราจะพิจารณาหรือเปล่า ตอนนี้เริ่มมีเวลาบ้างแล้ว ต้องแบ่งไปทำงานบ้าง ที่ผ่านมาทำแต่งานไม่มีค่าตอบแทน มีเบี้ยเลี้ยงเล็กๆ น้อยๆ ต่อครั้ง แต่อยากทำ อยากช่วยเหลือคนที่เขาเดือดร้อน คนที่เป็นทุกข์ให้เขาได้มีความสุข”

ป่ายสองของวันอาทิตย์ซึ่งควรจะเป็นวันครอบครัว แต่นักจราحتกลับเพิ่งเลิกประชุมโครงการสวัสดิการชุมชน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เพื่อส่งเสริมการออมเงินสำหรับเป็นสวัสดิการรักษาพยาบาล คลอดบุตรและทำศพ ตกเย็นเชอต้องไปร่วมในการส่งมอบวัวแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการตากเป็นผู้ต้องหานัดตากใบ โครงการนี้ขอเป็นคนเขียนและนำเสนอของบประมาณมาดำเนินการผ่านอาเภอตากใบ อาทิตย์หน้าเชอต้องเตรียมการสอนการทำอาหารในฐานะวิทยากรของการศึกษานอกโรงเรียน และประชุมกลุ่มการทำอาหารที่กำลังจะเริ่มขึ้น

“พอดีดการทำไรก์ต้องเป็นหัวหน้า เป็นประธาน ชาวบ้านว่าถ้าไม่รับ เขาไม่ทำ เพราะไม่มีคนนำ เคยเขียนโครงการขอวัวมาก่อน แต่ได้วัวกินหญ้าแห้ง แทนที่จะได้วัวพื้นเมืองกินหญ้าเปลี่ยนในพื้นที่นี้ เลี้ยงไปตายบ้าง บางคนเอาไปขาย ซื้อตัวใหม่มาเลี้ยง ทำโครงการต้องเข้าใจพื้นที่ให้มากกว่านี้ ไม่ใช่ให้เงินอย่างเดียว แล้วเงินมากก็ไม่ดีทำให้คนไม่ดีมาขึ้น”

นักจราحتจะทอนปัญหาที่กดกินกำลังใจในการทำงานอยู่หลายครั้ง จนคิดว่าจะเลิกทำงานทั้งหมดให้รู้แล้วรู้อดไป แต่ไม่ทันข้ามคืนเชอกลัมเลิกความคิดกลับมาทำงานด้วยความรู้สึกที่ไม่เคยน้อยลงเลยคือ “อยากรช่วยชาวบ้าน”

๔๕ จันทิมา สุขอ้อม ๔๖
เมื่อแفنดินสั่งลาพ้า คนมองไม่เห็นหน้ากัน

ສັນກາຜະລົມ/ເຮືອບເຮືອງ : ຈິຕົຕປະສົດ ບັດປະປະໂຄນ

“
ตอนเด็กๆ หลังบ้านของเรามีต้นตาดุ่มขึ้นเต็มเป็นสิบๆ ไร่เลย
ช่วงหน้ามรสุม...วันไหนหมอกลงหนา ก็จะเดินถือกำลังมังไปเก็บหนอง
หนอง...มาให้แม่คั่วกับน้ำตาลแ冤 อร่อยมาก...แต่หลังจากนาภูมิเข้ามา
ก็หาไม่เจอแล้ว สูญพันธุ์ไปเลย

”

ตามเข้าใจของคนอกมัคคิดว่า ชีวิต ชุมชนและสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้
ค ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ความไม่สงบช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่สำหรับคนในแล้ว ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอมาตั้งแต่ก่อนหน้านี้ ดังที่ จันทima สุขอ้อม หรือ “ขวัญ” หญิงชาวบ้านแห่งบางดาวา ชุมชนประมงเล็กๆ ในจังหวัดปัตตานีบอกเล่าไว้ เชอเพิ่งได้เข้าร่วมโครงการวิจัยก้มpong เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยหรือเรียกสั้นๆ ว่า “วิจัยก้มpong”¹ ทำให้มีโอกาสได้ทบทวนความทรงจำในวัยเยาว์ และร่วมแบ่งปันเรื่องราวในชุมชนกับผู้คนที่บางดาวา

“โรงเรียนของแม่เคยอยู่ที่สุดขอบฟ้านั่น” ขวัญพูดร้องกับชีนิวไปที่ขอบฟ้าซึ่งมองเห็นอยู่ไกล-lib “เมื่อก่อนแบบนี้มีหาดทรายยื่นออกไปจากฝั่งประมาณ 3 กิโลเมตร แม่เล่าไว้ว่าต้องเดินไปโรงเรียนไกลถึงสุดขอบฟ้าตรงที่เราเห็นอยู่นี่ จริงๆ เมื่อก่อนบ้านของเราไม่ได้อยู่ติดทะเลอย่างทุกวันนี้หรอกนะ เดิมเป็นที่นา ปลูกข้าว แบบนี้เขาว่าเป็นอุ่นข้าว อุ่น้ำของจังหวัดภาคใต้ มากแค่ไหนไปดูขนาดปล่องไฟโรงสีข้าวได้เลย”

แต่ทุกวันนี้แทนจะไม่เหลือร่องรอยนั้น เพราะไม่มีหาดทรายยาวทอดตัวลงสู่ทะเลเห็นแต่ทุ่นคอนกรีตตั้งสูงเท่าฝ่ามือกันแรงคลื่นกัดเซาะ คนฟังได้แต่ “จินตนาการ” ตามเสียงเจ้อiy แจ้วของคนเล่าไปเรื่อยๆ “หาดมันกว้างใหญ่มากเลย มองไปเห็นต้นมะพร้าวขึ้นเป็นทิวทิบเหมือนเกาะสมุย มีหนังกลางแปลงมา杂รายให้ดูอยู่บ่อย เราชอบมาก”

ภาพในอดีตค่อยๆ ลุกข้ายอออกมาทีละจักละตอน จนทำให้ผู้ฟังเหมือนกำลังนั่งดูหนังกลางแปลงจอยักษ์ ขวัญบอกว่าที่ดัดจำเรื่องของหมู่บ้านได้ละเอียด เพราะเป็นคนชอบฟัง และมีแม่ที่ชอบเล่าเรื่องสารพัด ความที่เป็นคนติดแม่ ขวัญจึงได้รับฟังเรื่องราวชีวิตคุณแม่ให้มากกว่าพื่นของคนอื่น แม้ว่าแม่จะเหนื่อยจากการทำงาน แต่แม่ก็ยังชอบเล่าเรื่องราวต่างๆ ในอดีตให้ฟังเสมอ

“แม่ไม่ค่อยเล่านิทาน แต่แม่เล่าเรื่องความเป็นอยู่ของคนที่นี่เมื่อก่อนเป็นอย่างไร โรงเรียนอยู่ตรงไหน การท่าของทะเล การหาสัตว์น้ำ ตอนนั้นฟังแบบไม่ได้สนใจเท่าไหร่

¹ ก้มpong เป็นภาษาหมาย喻แปลว่า “หมู่บ้าน”

เวลาแม่เนื่อย ทำงานหนักจะขอบเล่าเรื่องการทำหากินว่าต้องทำอะไร เนื่อยขนาดไหนกว่าจะเลี้ยงพ่อเมืองมาก การเล่าเรื่องทำหากินเลยเหมือนกับแม่บูรณาญาภิเษกไปด้วย แม้แต่เรื่องฝีแมกข้อมูลเล่าเยอะมาก ถ้าเป็นเรื่องผู้จัดทำกันตอนกลางคืน เมื่อก่อนไม่มีไฟฟ้า นั่งล้อมวงรอบตะเกียงเล่ากันได้อารมณ์ดี เวลาอ่านฟังด้วยคงจะฟังดี “เวลาแม่เนื่อย ทำงานหนักจะขอบเล่าเรื่องการทำหากินแล้ว เรื่องเล่าของขวัญทำให้เราเห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของบางดาวาเมื่อกว่าสิบปีที่แล้วได้เป็นอย่างดี

“ตอนเด็กๆ หลังบ้านจะมีต้นตาดใหญ่ขึ้นต้นเป็นสินๆ ไว้เลย ช่วงหน้ามรสุมเดือนมกราคม กุมภาพันธ์ วันไหนที่หมอกลงหนาจะเดินถือกระมังไปเก็บหนองหนอง ตัวอ่อนของผีเสื้อที่นอนขดมวนใบตาดใหญ่ เก็บแล้วนำมาให้แม่คั่วกับน้ำตาลแวนิลล่า อร่อยมาก ไม่ใช่มีแต่พวงเรามาก็เก็บ คนที่อื่นเขามาเก็บด้วย แต่หลังจากนาถูกเข้ามาก็หายไม่เจอแล้ว สูญพันธุ์ไปเลย เดຍเห็นหนองหนองคล้ายกันขายในตลาด ซื้อมาให้แม่ แต่ตัวเองไม่กล้ากินคิดถึงหนองหนองตัวใหญ่”

การเข้ามาย่องนาถูกได้ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่แบบนี้ ไม่ใช่แค่ต้นตาดใหญ่ที่หายไปเก็บหมด เหลือเพียงต้นเดียวอีกนานหางอยอยู่หลังบ้านขวัญเท่านั้น แต่ป่าโงกคงขาดให้หายที่หล่อเลี้ยงสัตว์น้ำน้อยให้หายไปด้วยเช่นกัน

“ตอนที่ป่าโงกคงหายไปมาก เอาเร็วไปวางตักปูด ได้แต่ตัวใหญ่ๆ ตัวหนึ่งเกือบกิโลฯ เดียวนี้ไม่มีแล้ว มันไม่ยอมเหมือนก่อน แต่ราคาคือกว่า กิโลละสองร้อยบาท เมื่อก่อนจับได้เยอะแต่ขายได้ตัวละห้าสิบบาทครึ่ง ถ้าเดียวนี้จับได้ยอดเหมือนเดิม คนที่นี่คงรายไปแล้ว (หัวเราะ)”

บางดาวาเป็นพื้นที่ที่นักศึกษาของ มอ. ปัตตานี จะเข้ามาฝึกภาคสนามและทำวิจัย ปอยครัง แต่ทำเสร็จแล้วก็ออกจากพื้นที่ไปโดยไม่ได้นำผลงานวิจัยใดๆ กลับมาให้คนในพื้นที่ได้อ่าน มีเพียงครังล่าสุดที่คนในพื้นที่ได้อ่านรายงานศึกษาวิจัยชีวิตของชุมชนบางดาวา ซึ่งหลังจากอ่านจบแล้ว ขวัญบอกว่า “ยังเข้ามายังดีกว่า ‘ยังเข้ามายังดีกว่า’”

“คนนอกเข้ามาดู มาตามขาวบ้าน แต่เข้าไม่เจ้าลึกลงไปในรายละเอียดวิถีชีวิต ข้ามมาเดือนสองเดือนก็หายหน้าไป แล้วก็เขียนรายงานวิจัยออกมา พอเราอ่านก็เห็นข้อผิดพลาด เจียนผิดเจียนถูก อย่างเช่น เรื่องศาสนา แม้ว่านับถือศาสนาอิสลามเหมือน

กัน แต่ก็มีความแตกต่างของนิยาย วิธีคิด การปฏิบัติ ความเคร่งครัด ความผ่อนคลาย ด่างกัน แต่งานวิจัยจากคนออกลับสรุปว่า “อิสلامเหมือนกันหมด”

เมื่อคนนอกเข้าไม่ถึงหมู่ชน คนในจะต้องกล้ายเป็นนักวิจัยเสียเอง ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้ใกล้เคียงความจริงของหมู่ชนมากขึ้น แต่ดูเหมือนว่าอุปสรรคเรื่องการเขียนของคนในอาจทำให้เรื่องราวที่ถ่ายทอดมาไม่สมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องอาศัยคนนอกเข้ามาทำงานร่วมด้วยกัน

“เราเขียนไม่เป็น ขอบอกเล่ามากกว่า แล้วก็เล่าไปเรื่อยๆ วากไปวนมา ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านก็เป็นเหมือนกัน บางที่เล่าเรื่องเดียว กันยังไม่ตรงกันเลย แต่มันไม่มีถูกไม่มีผิด เพราะเป็นความทรงจำ เรายืนหน้าที่เก็บข้อมูลให้ได้มากที่สุด แล้วส่งมาให้มือเขียนเข้าเรียบเรียงอีกทีนึง”

ขวัญเล่าว่า เขายังต้องทำประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน และแผนที่หมู่บ้านย้อนหลังไปสามช่วงเวลา คือ ช่วง 40-50 ปีก่อน ช่วง 30 ปีก่อน และปัจจุบัน ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากการนั่งคุยกับผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน ซึ่งข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่มาจากผู้อาวุโสชาย

“จริงๆ แล้ว อายุเฉลี่ยทั้งหญิงชายก็ไม่ได้มากจะถึง 50-60 ปี คนอายุมากกว่า 60 ปีมีน้อย อายุมากที่สุดที่ยังอยู่คือ 90 ปี เท่าที่สังเกตผู้ชายความจำดี แต่ผู้หญิงจะเลอะเลือกกว่า คนไหนขอบเล่าจะจำได้นาน คนที่ไม่ค่อยเล่าก็ลืมเยอะ”

เรื่องที่ดูเหมือนว่าจะลืม จนเหมือนไม่เคยเกิดขึ้นเลย แล้วกลับได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิมที่นี่ ตอนสมัยขวัญเรียนขึ้น ประมาณเมื่อยี่สิบปีที่แล้ว เขายังได้เรียนร่วมกับเพื่อนมุสลิมทั้งหญิงชายในโรงเรียนชื่อ “วัดสถิติธรรมชาติ”

“ที่มาของชื่อโรงเรียนวัด เพราะตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัด ตอนสร้างอาคารเรียนหลังใหม่นักเรียนต้องย้ายไปเรียนบนศาลาการเปรียญ ก็เรียนกันไปทั้งที่มีพระพุทธรูปตั้งอยู่ เล่ามีงานชิงเบรต พวกร้ายงี้ปีกด้วยกัน มีงานวัดก็ไปก่อกองทราย ทุกปีที่มีงานขักพระ ชาวบ้านทุกคนจะช่วยกัน แท้พระใส่เรือล่องออกตามคลอง มันไม่ได้แบ่งกันเหมือนทุกวันนี้”

ขวัญพยายามทบทวนความทรงจำถึงงานขักพระบางดาวาครั้งสุดท้าย เขายังคง

เดิมที่ชาวบ้านจะช่วยกันจัดงาน ชาวบ้านมุสลิมจะเป็นกำลังสำคัญ เพราะวัดจะอยู่ในหมู่บ้านที่มีคนมุสลิมอาศัยเป็นส่วนใหญ่ ตอนหลังไม่มีคนมาจัดการ ลำพังคนไทยพุทธ ฝ่ายเดียวทำไม่ไหว ความเปลี่ยนแปลงนี้ขวัญรู้สึกได้หลังการเข้ามาของกลุ่มดาวห์

“คนกลุ่มนี้จะเข้ามาสอนศาสนาให้แก่คนในหมู่บ้าน ทำให้เกิดความเข้มงวดและความเคร่งครัดในการปฏิบัติตัวของมุสลิมมากขึ้น อะไรที่เคยทำร่วมกับคนพุทธ เขาจะไม่ทำ หรือหลีกเลี่ยงไปเลย เด็กอย่างสามขวบต้องเรียนศาสนา กลับจากโรงเรียนตอนปายสามโมง ไปเรียนปอเนาะ กลางคืนไปเรียนอัลกุรอานที่บ้านโดยครูดังแต่ก่อนไม่ถึงสามทุ่ม เขายังเรียนหนักมาก เวลาไปเรียนอัลกุรอานต้องคลุมผ้า ใส่แขนยาว เด็กยกเว้นให้เวลาอยู่บ้านไม่คลุม แต่ไปเรียนต้องคลุม ผู้ชายสามหมวกก่อปีเสาะ เวลาที่จะได้อยู่กับเพื่อน ไทยพุทธน้อยลง เกิดความรู้สึกเหมือนแบ่งๆ กันอยู่”

การได้เรียนรู้ปรัชญาศาสนาเมืองปัตตานีของขวัญ ชี้ย้อนกลับไปถึงราชอาณาจักรลังกาสุกะที่ผู้คนเคยนับถือลัทธิภูติพิปิชาจและวิญญาณมาก่อน ต่อมาได้รับอิทธิพลของศาสนาพุทธนิกายมหายานในสมัยหนึ่ง ก่อนผู้ปกครองจะเข้ารับศาสนาอิสลามส่งผลให้เมืองปัตตานีกลายเป็นปدانีดราุลาม จนกระทั่งปัจจุบันกลายเป็นดินแดนของผู้คนนับถือศาสนาอิสลาม ขวัญจึงเริ่มตระหนักรึ่ว่างเป็นเครื่องญาติที่มีบรรพบุรุษร่วมกันมาภรรานานในประวัติศาสตร์

“ไม่ว่าจะไทยพุทธ มุสลิม เราเป็นญาติกัน เป็นพี่น้องกัน มันไม่ใช่ครอื่นประวัติศาสตร์ต้องไม่ทำให้เกิดทุกข์ รู้ประวัติศาสตร์แล้วต้องไม่เกิดปัญหา ทำให้เราอยู่ด้วยกันไม่ได้”

๗๙

ที่นี่ไม่ใช่ดูด แต่ที่นี่คือแหล่งเรียนรู้ที่ไม่ใช่แค่สถาบันการศึกษา แต่เป็นชุมชนที่มีความเชื่อในสิ่งที่ดี บนพื้นฐานของความยั่งยืน ความยุติธรรม ความเสมอภาค นี่คือสิ่งที่มนต์เสน่ห์ของบ้านนี้ มนต์เสน่ห์ที่สืบทอดกันมา มนต์เสน่ห์ที่ทำให้บ้านนี้เป็นที่ที่คนทั่วโลกหลงใหล มนต์เสน่ห์ที่สืบทอดกันมา มนต์เสน่ห์ที่ทำให้บ้านนี้เป็นที่ที่คนทั่วโลกหลงใหล

๘๐

๔๕๖๙ เจาะยาฟเซ้า เจาะอาแวง

นิทานดีสร้างเด็กดี

ผู้แต่ง/ผู้แปล : ดร. วิภาดา บุญเรือง
ผู้ออกแบบ : ดร. วิภาดา บุญเรือง

ผู้ตัดสิน : จิตต์ปักสก์ บัตรประโคน

“

เนื่องจากที่นี่ได้รับเลือกเป็นโรงเรียนสองภาษานำร่อง ครูจะใช้ทั้งภาษาไทย (ภาษาสามัญถิ่น) ซึ่งเป็นภาษาแม่ ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาไทย ตอนเรียนขั้นเตรียมอนุบาลจะใช้ภาษาแม่ไปก่อน พอขึ้นอนุบาลหนึ่งจะใช้ทั้งสองภาษา พอดีก่อนอนุบาลสองเด็กพึงภาษาไทย ดีแล้วก็จะพูดภาษาไทยกับครูและเพื่อนในห้องเรียน

”

ก อนจะถึงโรงเรียนจะหิริมีเหตุการณ์พบวัดฤทธิ์ต้องสงสัยทางอยู่ริมทาง เจ้าหน้าที่ยืนปิดนนรอบบริเวณ เป็นเหตุให้รถติดยาวเหยียด ครุบากคนต้องเปลี่ยนเส้นทางใหม่ ทำให้มาโรงเรียนสาย แต่เรื่องขวนอกสันขวัญแขวนดูเหมือนห่างไกลจากการรับรู้ของเด็กนักเรียนที่นี่ ซึ่งยังคงเข้าแคว้น้ำเสาอัง ร้องเพลงชาติ และทำกิจกรรมกลางแจ้ง เช่นทุกวัน

“โรงเรียนเราตั้งอยู่ในเมือง ไม่ค่อยมีเหตุการณ์รุนแรง เวลาเรียนที่นี่ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ช่วงโ明เงินครบตามกำหนด เด็กได้รับการดูแลเต็มที่ ต่างจากโรงเรียนนอกพื้นที่ กว่าครูจะเข้าโรงเรียน ต้องมานั่งรอ กันจนครบ แล้วตั้งแต่เวลาสลับกันระหว่างทหาร ครู ทหาร ตำรา ประบทหน้าประบทหลัง ลีบโรงเรียนเกือบสิบโมง พ้อสองโมงครึ่ง เจ้าหน้าที่มาตั้งແตราไว้รับเหมือนตอนเช้า เด็กได้เรียนน้อยมาก” เจษฟเซะ เจอาแวง ครูอนุบาลโรงเรียนยะหิริสะท้อนบรรยายการเรียนการสอนของโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ห้องเรียนของอนุบาล 2/3 วันนี้ เริ่มต้นด้วยการร้องเพลง แต่มีเพียง 5 คนเท่านั้นที่จะได้ร้องใจร้องเพื่อน ซึ่งเพลงทั้งหมดล้วนเป็นเพลงในลัคครบ “เพลงรักข้ามภพ” ที่เพิงฉายจบไปทางซ่อง 7 เจษฟเซะบอกว่า เด็กจะชอบมาก ร้องกันได้ทุกเพลง

“การร้องเพลงช่วยการฝึกภาษาไทยของเรา ร้องผิดร้องถูกบ้างไม่เป็นไร ให้เขาฝึกไป ได้กล้าพูดภาษาไทย บางคนเขินกลัวพูดผิด เนื่องจากที่นี่ได้รับเลือกเป็นโรงเรียนสองภาษานำร่อง ครูจะใช้ทั้งภาษาไทย บางคนเขินกลัวพูดผิด เนื่องจากที่นี่ได้รับเลือกเป็นโรงเรียนสองภาษานำร่อง ครูจะใช้ทั้งภาษาไทย (ภาษาบ้านถิ่น) ซึ่งเป็นภาษาแม่ ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาไทย ตอนเรียนขันเตรียมอนุบาลจะใช้ภาษาแม่ไปก่อน พ้อขันอนุบาลหนึ่งจะใช้ทั้งสองภาษา พอดีกับภาษาไทย แต่เด็กฟังภาษาไทยดีแล้วก็จะพูดภาษาไทยกับครูและเพื่อนในห้องเรียน”

ความหวั่นเกรงว่าการเรียนภาษาไทยจะทำให้เด็กอึดอัด เหมือนถูกบังคับให้พูดในภาษาที่ไม่คุ้นเคย และจะกลืนกล้ายังไงนั้นรวมอิสลามในโลกของภาษานายุ่งได้รับการคลื่นลายว่า ที่นี่ไม่มีปัญหาอย่างที่กล่าวกัน ผู้ปกครองดีใจที่เห็นลูกมาเรียนแล้วพูดภาษาไทยได้

“ผู้ปกครองไม่ต่อต้าน ไม่มีผลกระทบทำให้เกิดความขัดแย้งอะไร เขายังไงที่ลูกพูด

ภาษาไทย มาเล่าด้วยความภูมิใจที่ลูกพูดได้ชัดเจนขึ้น เด็กบางคนอยู่โรงเรียนไม่ค่อยพูด พอกลับบ้านพูดแจ้งๆ เอาจไปเล่นละครบทบาทสมมติเป็นครูนักเรียนกับเพื่อนๆ ที่บ้าน ถ้าเด็กได้มีโอกาสสครุ เขาจะพูดได้เร็ว บางคนที่พัฒนาการพูดได้ช้าเพราะมาจากชนบทที่ พูด方言 ไม่ได้อยู่ในสังคมที่ใช้ภาษาไทย"

เด็กมุสลิมหญิงในโรงเรียนจะยังไม่คลุนผ้าและนุ่งกระโปรงยาวจนกว่าจะถึงชั้น ป.3 ถือเป็นระเบียบโรงเรียนที่ผู้ปกครองต้องยอมรับ ซึ่งไม่ใช่เรื่องการปกตินิดๆ แต่เกี่ยวข้อง กับความรับผิดชอบของเด็กมากกว่า

"เด็กยังเล็กเกินไป แม้แต่ ป.3 ไส่มาจากบ้าน พอยู่โรงเรียนรู้สึกวันก็ถอดออก วางทิ้งไม่สนใจ เพราะไม่รู้ ไม่เข้าใจถึงความหมายของการคลุนผ้า ยิ่งเด็กเล็กจะเล่นไม่ค่อยระวัง เลอะเทอะ มอมแมม เข้าดูแลและรับผิดชอบตัวเองไม่ได้ เรื่องความสะอาด สำคัญ ขนาดไม่คลุม สวนสัตว์ (เหา) ยังเต็มหัว ถ้าปล่อยให้คลุมจะได้หลายสวนสัตว์"

เมื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ระหว่างเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย จะเห็นว่าเด็กผู้หญิงจะเรียนเร็ว รู้ความมากกว่า เด็กผู้ชายจะห่วงเล่นไม่ค่อยสนใจ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ครูจะ shaft เชาะบวกกว่า

"บางพวgnis ทั่วไป แต่มีความรับผิดชอบ บางพวgnis มาก ทำผิดและยอมรับผิด บางพวgnis ข้างคุย ประจับเก่ง แต่งานไม่ทำ บางพวgnis ชอบข่วยเหลือเพื่อน ทำงานให้เพื่อน แต่ของตัวเองไม่เสร็จ ทั้งหมดนี้มีสิ่งที่เหมือนกันคือเขาจะชอบช่วยเหลือกันและกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราจะต้องปลูกฝังให้กับเขา"

แม้ว่าโรงเรียนจะเป็นโรงเรียนที่เด็กไทยพุทธและมุสลิมเรียนร่วมกัน แต่เด็กมุสลิมจะมีสัดส่วนมากกว่า ซึ่งจำนวนที่ลดลงไม่ใช่เพราะสถานการณ์ แต่เนื่องจากครอบครัวไทยพุทธที่อาศัยอยู่ในหมู่ชนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวข้าราชการและมีฐานะจึงนิยมส่งลูกเข้าไปเรียนในเมืองปัตตานี และคาดหวังว่าจะได้รับโอกาสที่ดีกว่าการเรียนในชุมชน

"เด็กเข้าเรียนร่วมกันได้ แล้วก็เรียนรู้ได้เร็วด้วย เด็กไทยพุทธจะหัดพูด方言 ส่วนเด็กมุสลิมจะได้พูดไทย บางทีคนนึงพูดอีกภาษาหนึ่ง อีกคนตอบไปอีกภาษา แต่เขาก็รู้เรื่องกัน เออ...เล่นด้วยกันได้ ตอนหลังเด็กไทยพุทธน้อยลง บางท้องไม่มีเลย แต่เด็ก

จะได้เรียนรู้ความแตกต่างของเพื่อนที่ไม่เหมือนเรา เช่น เมื่อเราเจอกันจะให้สلامกัน ส่วนเพื่อนไทยพุทธจะยกมือกล่าวสวัสดีค่ะ”

โลกของเด็กที่บีบบานข่ายทำให้เราสามารถลืมโลกภายนอกที่น่ากลัวไปได้ชั่วขณะ ก่อนจะถูกดึงกลับมารับรู้ความจริงว่า ไม่ใช่เด็กทุกคนจะปลอดภัยจากความรุนแรง หรือ ไม่ได้รับผลกระทบใดจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะมีเด็กบางคนต้องเผชิญกับความสูญเสียในวัยเดียวกันไป เสียงของเจ้าฟี้เซาเริ่มเคราลงพร้อมกับน้ำตาริมเมื่อเล่าถึงเรื่องนี้

“เด็กเพิ่งสี่ขวบเอง ข้อนัยจักรยานไปกับพ่อ เขาริดพ่อมาก แบบไปไหนไปกันวันที่เกิดเหตุมีคนร้ายประยับยิง จ่อปืนเข้าห้ายทอยพ่อ ยิงตายต่อหน้าลูก เด็กหายไปเกือบอาทิตย์ พอมาระยนเข้าพยาบาลจะบอกกับเรา ‘พ่อไปแล้ว พ่อโหร่มีภัย เลือดเต็มไปหมดเลย’ เข้าพูดช้าๆ อุยู่ย่างนี้ คงเกะกะหายเสื่อครู เดินตามไม่ยอมปล่อยเหมือนเขากลัวตลอดเวลา แม่พาลูกกลับบ้านไปอยู่ที่จังหวัดเลย ไม่กลับมาอีก แม่คงเด็กทำใจไม่ได้ มองเห็นคนที่สามมีภัยยิงตายไม่ได้”

แต่ถึงแม้จะเป็นผู้ใหญ่ก็ใจว่าจะอดทนต่อความสูญเสียได้ ข่าวราวดี่อนครู่ที่ต้องสังเวยชีวิตระหว่างทางไปโรงเรียนหลายครั้งส่งผลต่อความมั่นคงในจิตใจมน้อย มีเพียงประโยชน์สั้นๆ ใช้คุ้มครองใจตัวเองในแต่ละวันว่า “คนดีงาม ทำอย่างไรดีงาม”

“เวลาขับรถบันดาลจะต้องคอยดูกระจากข้างว่า มีอะไรผิดปกติหรือเปล่า ถ้าเห็นไม่น่าไว้ใจจะรีบหนีห่างที่สุด หรือหลบเข้าไปในที่ชุมชน อุยู่ที่ตัวเราต้องระวัง จากที่ไปแบบเป็นเวลากับเปลี่ยนไปแบบไม่เป็นเวลาบ้าง ต้องซิกแซกเส้นทาง ถ้าไปตามเวลา คนจ้องทำร้าย เพราะเขารู้กำหนดเวลาประจำของเรา”

แต่ละวันเด็กๆ จะได้ฟังนิทานจากครูเจ้าฟี้เซาอย่างน้อยหนึ่งเรื่อง พอลีนศุกร์เด็กๆ จะได้เลือกนิทานกลับไปอ่านที่บ้านสาร์-อาทิตย์ แม้ว่าจะยังอ่านหนังสือไม่ออกแต่พระเด็กๆ จะจำเรื่องราวในนิทานแต่ละเล่มได้แล้ว จึงสามารถนำไปเล่าให้คนอื่นฟังเป็นตุเป็นตะราવ์กับอ่านหนังสือออก

“เด็กจะได้ฟังนิทานทุกวัน เขาจะฟังอย่างตั้งใจ แม้ว่าบางวันลับไปฟังจากเทศบ้าง แต่การได้ยินเสียงเล่าจากเราเขาจะมีสมาธิดีกว่า ถึงนิทานจะข้ากันบ้าง แต่เด็ก

ไม่เคยเป็นนิทัน พังแล้วก็ให้เขามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น เรื่องหัวผักกาดยักซ์ เวลาเล่าจะถามเข้าไปด้วยว่า ตอนผักกาดไปกี่หัวแล้ว สตั๊วแต่ละตัวที่ถูกจับไปมีตัวไหน บ้าง ตัวที่ถูกจับก่อนคืออะไร กระต่ายเป็นตัวที่เท่าไหร เป็นการสอดแทรกการเรียนรู้การนับเลขเข้าไปในเรื่องด้วย"

นิทันสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก จำเป็นที่ครูผู้สอนต้องคัดสรรน้ำมาเล่าให้ฟัง จะเพียงเล่าเพื่อความสนุกสนาน หรือเล่าเพื่อปลูกฝังคุณธรรม เจ้าภาพเช้าบอกว่า เหตุการณ์ประจำวัน เรื่องราวในชีวิตสามารถนำมาเล่าให้เด็กฟังได้ ไม่ต้องพึ่งหนังสือ นิทันอย่างเดียว แม้แต่เหตุร้ายก็นำมาเล่าเป็นเรื่องให้ข้อคิดสอนเด็กได้ อย่างเรื่องของ ครูเจ้าภาพเช้าถูกกระชากกระเปาจนรถมอเตอร์ไซค์ล้ม

"เด็กสนใจว่า เขายากุญครูทำไม เราก็เล่าว่า เขาร้ายเพราะเขามีมีเงิน ไม่ได้ทำงาน ต้องกระชากกระเปาเอาเงินครูไป ถ้าเด็กๆ โตขึ้นมาอย่างเป็นคนร้าย ต้องตั้งใจเรียน เป็นเด็กดี อย่าไปรังแกใคร ทำให้มันกลایเป็นนิทันสนุก ฝังความคิดดีให้แก่เขา ผลที่เกิดอาจไม่ได้เห็นกันวันนี้ แต่วันหน้าเขื่อว่าจะได้เห็น"

อนาคตที่ไม่รู้ว่าจะนานเพียงใด กว่าจะได้ขึ้นชั้นดูกองการเพาะบ่มเด็กเล็กๆ เหล่านี้ แต่เจ้าภาพเช้าก็เขื่อว่า เด็กทุกคนจะเป็น "คนดี" ของสังคม ถ้ากลุ่มก่อการร้ายสามารถปลูกฝังให้เยาวชนไปมีคนได้ ครูเจ้าภาพเช้าก็มั่นใจว่า เขายอมสามารถปลูกฝังให้คนรักกันได้ไม่ต่างกัน

"พวกก่อการร้ายใส่ความคิดร้ายให้ไปมีคนได้ทุกวัน เราก็ใช้วิธีเดียวกันนี้แหละ แต่เปลี่ยนมาใส่ความคิดดีๆ ให้คนรักกันทุกวัน นิทันช่วยเด็กได้เยอะ สอนเข้าด้วยนิทันดีๆ"

▪▪▪ วน แก้วมณี ▪▪▪

ชีวิตอยู่กับใจ

สัมภาษณ์/เรียนเรียง : จิตต์ปภัสสร บัตรประโคน

“

“พวgnี้ (ใจ) บางทีมากอเงิน ข้าวสาร หรือย่างแผ่น... เวลาามาจะ เขียนหนังสือตั้งไว้ที่ต้นยางเป็นภาษาไทย ถ้าไม่ให้ชู้ว่าจะตัดต้นยาง ทิ้งหมด...ผัวฉันเคยบุกไปถึงรังมันเลย เขามาขอข้าวสารสามกระสอบ ผัวฉันว่าเยอะเกินไป

”

॥ ฉบับมีชีวิตอยู่กับใจ ”

วน แก้วมณี หนูงสูงวัยอายุเจ็ดสิบปี สะใภ้ชาวกรุงแห่งบ้านหัวคลอง อ. ปานาเระ จ. ปัตตานี บอกเหตุผลที่ไม่กล้าใจ แม้ว่าเหตุการณ์ไม่สงบในปัจจุบันจะไม่ใช่การปล้น สะดมหรือเรียกค่าคุ้มครองเงินที่เคยเจอมากลายครั้งในอดีต แต่เป็นการใช้ความรุนแรงที่ได้รับการสนับสนุนว่ามาจากหลายสาเหตุ อาทิ ความต้องการแบ่งแยกดินแดนและตั้ง เป็นรัฐอิสระ ไม่ว่าเหตุการณ์จะรุนแรงสักเพียงใด สะใภ้ชาวกรุงคนนี้ก็ยังคงอกณาเลี้ยง วัวทั้ง 9 ตัว และฟังเสียงเพลงในรายการ “ผู้หญิงกับสันติภาพ” จากวิทยุนานิทรร เหมือนเช่นทุกวัน

“ฉันรักเหมือนลูก ตัวคำนเข้าชื่อเขาแม่มาเมื่อ ฉันชื่อลูกมาเลี้ยง ตอนนี้มีวัวรวม แล้ว 9 ตัว ฉันตั้งชื่อให้ทุกดัว มีแม่เพียง วันจันทร์ วันอังคาร ตัวคำในชื่อบุญนาค ตัวเล็กนี้ชื่อวันรัก เพราะเกิดวันวาเลนไทน์ เข้าจำชื่อตัวเองได้ รู้ฟังทุกดัว ฉันเลี้ยง อย่างเดียว ไม่ขาย ผัวกับลูกเขยจะเป็นคนขายให้คนชื่อเขาไปทำอาหาร สัตว์พากนี้มัน เลี้ยงมนุษย์”

จากสำเนียงปักช์ใต้และผิวพรรณสีเข้มเข่นเดียวกับคนท้องถิ่นทำให้คนส่วนใหญ่ เดามีอาการชาธิ้งๆ แล้วนเป็นชาวกรุงเทพฯ

“ฉันเป็นคนกรุงเทพฯ แท้ๆ มาอยู่ปัตตานีตอนอายุ 14 ปี ป้าขอนมาอยู่ด้วย เป็นลูกยาเขา เพราะป้าไม่ได้แต่งงาน ขอจันมาช่วยทำมาหากิน ช้าเสื้อผ้า ทำความ สะอาดบ้าน อยู่ไปแคะดัด่งงานให้ ตอนอายุ 19 ปีมีตำแหน่งพยาบาลเรือ嫁หมายมาให้ ฉันไม่เข้า ไม่อ่าน ป้าชอบเข้า (สามี) อยากให้แต่งกัน แต่ฉันไม่ชอบ ไม่อยาก嫁คนแก่ เขารายุ 29 ปีแก่กว่ากันตั้งสิบปี แต่พอป้าพูดประชดว่าจะเข้าตำแหน่งเรือ ก็กรีดร้อง ว่าเขาก็เข้า (สามี) อยู่กันมากจนกระทั่งถึงวันนี้ ล้มลุกคลุกคลานทำมาหากินไป”

เมื่อเป็นคนกรุงพลัดถิ่นมาอยู่ปักช์ใต้ อุปสรรคแรกที่ต้องข้ามฝั่นไปให้ได้คือการ ใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวัน

“ฉันพูดปักช์ใต้ไม่เป็นเลย ทางนี้เขารียกเหล็กชุด ฉันเรียกกระด่าย ถ้าเป็นอย่างนี้ ไม่ได้กินข้าวหรอก พ่อเลี้ยงของผัวล้วนบอกว่า ‘พ่อดอยไปแล้ว’ ฉันฟังไม่เข้าใจ พ่อไป ตามผัวว่า ดอยแปลว่าภูเขาลูกใหญ่ เขานอก ‘ไม่ใช่ดอยที่ไหน ไฉนเปลวَاตาย’ พ่อเขา

ตายแล้ว แต่พ่ออยู่ ๆ ไปก็จะรู้เลยอะขึ้นเอง"

นอกจากภาษาบ้านี้ได้แล้ว วนยังสามารถพูดภาษาอามลายูได้โดยมักเรียกตามความเข้าใจตัวเองว่า "ภาษาอิสลาม" หรือภาษาที่ "คนแรก" พูดกัน

"ฉันคุยกับลามได้ มาตอนแรกพูดไม่ได้ พ่ออยู่ ๆ ไป มีเด็กมาเล่นด้วย เล่นกันจนเป็นเหา ป้าจับgonหัว เวลาเล่นด้วยกันก็จะสอน ตาแดง (เมือง) กุกุ (เล็บ) เข้าสอน อิสลามให้ฉัน ฉันก็สอนไทยให้เขา แต่คนแรกจะอยู่แล้วต่ำบลอกอม (อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา) พูดไทยได้ คุณรู้เรื่อง พอนานเข้าก็พูดเป็น"

ไม่เพียงแต่ว่าภาษาที่ต้องพูดและฟังให้ได้ งานหลายอย่างที่ไม่เคยทำมาก่อนเลยก็ต้องทำให้ได้

"มาอยู่บ้านตาทำงาน ทั้งที่ตัวเองไม่ชอบคนทำงาน แต่ต้องมาทำงาน อยู่ใหม่ ๆ ทำไม่เป็น ครั้งแรกเลยมาตอนเข้าเก็บข้าว ให้มีดังบที่เป็นเหล็กเก็บข้าว เราทำไม่เป็น ไม่รู้ว่าเข้าใส่น้ำตรงไหนเวลาตัดรวงข้าว ฝึกตัดอยู่บ้านหลายวัน ปีต่อมาได้ทำงาน ตอนนั้นห้องได้ห้าหกเดือน แต่สูงไปทั้งบ้าน เข้างพลิก กลับบ้านเจ็บทั้งตัว เพราะไม่เคยทำนานมาก่อน"

นอกจากนี้ลูกสะไภ้กรุงเทพฯ ยังต้องอดทนกับแม่สามีใกล้ปีเที่ยงหง虱ุกขาย แต่เชอกก์สามารถผ่านมาได้

"งานแต่งงานฉัน แกกไม่ไป ลูกสะไภ้คนไหนหนนได้หนนไป หนนไม่ได้ก็ต้องหอบเสื้อผ้าออกปี เวลาอยู่ด้วยหน้าลูกขาย แกจะไม่ค่อยแสดงออกอะไร แต่ลับหลังจะพูดกระแทกแตกดัน ฉันก็ทำเป็นฟังไม่รู้เรื่อง เธอๆ นี้ไปนวดให้แกที่บ้าน ฉันเล่าถึงยาหยอง คนรู้จักว่าป่วยจะไม่รอด แกไปฟ้องลูกขายว่า ฉันจะบีบคอแก ลูกสะไภ้บางคนอยู่มีหนนแต่เราไม่เป็นไร ถือว่าเราไม่ได้อยู่กับคนแก่ เรายังงานเข้ามา ไม่ได้ขอมาอยู่ ต่างคนก็ต่างอยู่กันไป"

ระหว่างการใช้ชีวิตที่远离บ้านเราะ มืออยู่ครั้งหนึ่ง วนเคยเดินทางกลับไปเยี่ยมพ่อแม่ที่กรุงเทพฯ โดยขึ้นรถไฟที่สถานีรือสาระ จริงๆ แล้วเชือด้วยแบบไป-กลับ แต่ไม่ได้บอกให้สามีรู้ ทำให้เข้าใจผิดว่าเธอจะไม่กลับมาอยู่ที่นี่อีกแล้ว

"พ่อแม่ของฉันก็ไม่ชอบลูกเขย บอกว่าเป็น 'แรก' ฉันว่าไม่ใช่ 'แรก' เป็น

คนไทย อุญได้มีกีวัน ฉันอยากกลับบ้าน แม่ว่ามันรัก มันหลงผัว ฉันว่า ไม่รักผัว
รักลูก จะรักใคร ถ้ามีแล้วไม่รัก ไม่หลง จะมีไปทำไม ให้ตั้งค์ฟอแม่ไว้สามร้อย
พอกลับถึงบ้าน ผัวฉันบอกว่า คิดว่าฉันไม่กลับมาแล้ว เขาบอกว่ารู้สึกเจ็บปวดจนเหมือน
เลือดออกอยู่ในหัวใจ คิดว่าฉันจะเลิกกับเขาก็แล้ว"

วนทำนาเป็นอาชีพหลัก แต่ช่วงประมาณปี 2514 ได้ผันตัวเองมาตัดยาง เพราะได้
เงินดี โดยทั้งวนและสามีรับจ้างเด็กตัดยางเดบอาเภอบ่อเบตง และเป็นหัวหน้าคุมกลุ่ม
หลายสิบคนด้วย ที่นั่นเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตที่เรียกว่า "อยู่กับใจ"

"พวนนี้บางทีมากอเงิน ข้าวสาร หรืออย่างแผ่น เราก็ไปปอกเด็กแก่ เพราะถ้าไม่ให้
เขากะปิดสวนยาง เวลา มาจะเขียนหนังสือตั้งไว้ที่ต้นยางเป็นภาษาไทย เช่น ขอเงินสอง
พันบาท ถ้าไม่ให้ ชูว่าจะตัดต้นยางทิ้งหมด เคยมีพวากเขียนแบบอ้างว่าเป็นใจ พอถูก
ใจตัวจริงจับได้ก็ไปยิงในป่ายาง เราเห็นอยู่แต่ทำอะไรไม่ได้ ผัวฉันเคยบุกไปถึงรังมันเลย
เขามาขอข้าวสารสามกระสอบ ผัวฉันว่าเยอะเกินไป เลยบุกไปเอง ทางนั้นว่าจะมีงาน
ฉลองเลยขอมากกว่าปกติ"

จากพฤติกรรมการเรียกค่าคุ้มครอง ทั้งเงินและสิ่งของเป็นการเบียดเบี้ยนชาวบ้าน
ที่ทำมาหากินสุจริต ชาวบ้านจึงเรียกคนกลุ่มนี้ว่า "ใจ" แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ ทั้ง
ที่ "รู้ทั้งรู้" ว่าเป็นใคร จนกระทั่งวันหนึ่งเมื่อ "ใจ" เหิมเกินขนาดบุกปล้นบ้าน ขน
ยางแผ่น และเอาเงินทองทั้งหมดของเรอไปแต่เชอก็ยัง "ໄ้ลัย" ไม่กลัวใคร ตะโภน
ด่าใจฉอดๆ ขณะที่พวกลูกน้องผู้ชายกลัวจนหัวหด ครั้งสุดท้ายที่ถูกใจปล้นดีระหว่าง
ทางขันยางไปขายที่รือเสาะปี 2528 หลังจากนั้นเรอจึงตัดสินใจกลับไปอยู่บ้านที่หัวคลอง
และไม่ออกไปตัดยางรับจ้างอีกเลย

วนมีคุณทั้งหมดห้าคน หลานสิบสองคน และเหลนอีกสองคน ด้วยความผู้อ้วนใส
ในหมู่บ้าน ทำให้เรอมักจะได้รับเงินไปทำงานสาธารณูชนจำนวนมาก แต่เรอมักปฏิเสธด้วย
เหตุผลว่า

"ฉันชอบไปเลี้ยงวัว พังวิทยุที่ขายทุ่งมากกว่า เพราะทำให้รู้ข่าวสารต่างๆ หลาย
ด้าน"

นับตั้งแต่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบปี 2547 พระวัดมหาปูริที่เคยเดินบินทบทาต

ในหมู่บ้านทุกเข้าได้รับการขอร้องจากชาวบ้านให้หยุดกิจนี้ไปก่อน โดยชาวบ้านตกลงกันว่าจะจัดเรือไปถวายข้าวพระทุกวัน ผลักดันไปในแต่ละหมู่บ้าน ด้วยเหตุผลซึ่งวนบากว่า

“ท่วงทหารกลัวเขามาอย่าง พระไม่ท่วง เพราะมันยิงทหารที่เดินตามพระ ถ้าชาวบ้านไป弄จะไม่ทำ คนทำไม่ใช่คนและนี่ เป็นคนอื่นเข้ามาทำ ชาวบ้านไป弄จะปลดภัยกว่า”

ตั้งแต่จำความได้หูผิงสูงวัยผู้นี้ไม่เคยกล่าวอะไรเลย ทั้งผีสาวนางไม้ และใจร้มแม้แต่ “ความตาย” ที่อาจมาเยือนได้อย่างรวดเร็วในสถานการณ์เลวร้ายเข่นนี้

“พ่อเคยสอนให้คิดถึงความตายวันละเจ็ดหน พระท่านสอนให้คิดทุกเมษาใจ จะไปกลัวตายทำไม เกิดก็เกิดเท่านี้ ตายก็เท่านี้ ไม่อยากอยู่นานหรอก ขอพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ว่าอยู่เท่าที่ไปรอดได้ ถ้าไปรอดไม่ได้ อญ្ិไปกินไม่มีประโยชน์ ไม่มีคุณค่า”

ก่อนจะต้องมาใช้ชีวิตในบ้าน “มารีนี สแลแม ลูซ”

มะลิก lange ไฟได้

เจ้าของบ้าน ภรรยาของพ่อแม่ของ “มารีนี” ก็คือ “มะลิก lange ไฟได้”

สำหรับ “มะลิก lange ไฟได้” ท่านเป็นแม่บ้านที่ดูแลบ้านเรือนอย่างดีเยี่ยม แต่ “มะลิก lange ไฟได้” กลับไม่สามารถดูแลบ้านเรือนได้ด้วยตัวเอง ด้วยสาเหตุที่ “มะลิก lange ไฟได้” ต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ด้วยสาเหตุทางการแพทย์ที่ไม่ทราบชื่อ จึงต้องอาศัย “มารีนี” ดูแลบ้านเรือนแทน

สำหรับ “มะลิก lange ไฟได้” ท่านเป็นแม่บ้านที่ดูแลบ้านเรือนอย่างดีเยี่ยม แต่ “มะลิก lange ไฟได้” กลับไม่สามารถดูแลบ้านเรือนได้ด้วยตัวเอง ด้วยสาเหตุที่ “มะลิก lange ไฟได้” ต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ด้วยสาเหตุทางการแพทย์ที่ไม่ทราบชื่อ จึงต้องอาศัย “มารีนี” ดูแลบ้านเรือนแทน

“

มีคนไข้เข้ามากอดเรา แต่เราแกะมือออก เราเองก็แย่ คนที่แย่มาเจอกันจะเป็นอย่างไร...พ่อเห็นเขาก็ครั้ง เขาไปปร้องให้กับหมออ เราก็ถามตัวเองว่า ทำไมถึงมองข้ามความรู้สึกของคนไข้ หลังจากนั้นมา...เราให้กำลังใจเขา คิดว่าจะช่วยอะไรเขาได้

”

ก ารทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเป็นความตายให้บทเรียนเรื่องความไม่แน่นอนของชีวิตอยู่เสมอ แต่บางครั้งความเข้าใจที่เคยมั่นคงอาจสั่นคลอนลงได้หากความจริงที่เชิงปัญญาดูตรงหน้าให้ด้วย眼กันไป มะลิ—มารินี สแลแม พยาบาลจิตเวชแห่งโรงพยาบาลภะพ้อ สารภาพว่า เธอรู้สึกวิตญ์เสียเมื่อต้องทำศพทหารพาน ซึ่งถูกแรงระเบิดถีบกระอกเป็นสองหัว ทั้งที่ก่อนหน้านั้นไม่ลังเลอะไร เธอเพิ่งได้พูดคุยกับเขาในงานเลี้ยงที่หมู่บ้าน

แม้ว่าหน้าที่พยาบาลจะทำให้เธอได้พบเห็นความไม่แน่นอนของชีวิตอยู่ทุกเมื่อ เชื่อวัน แต่เหตุการณ์วันนี้ทำให้เธอไม่สามารถสงบจิตใจทำงานได้เหมือนเคย เธอต้องเดินออกมากามาหมุสบวนนอกห้องจุกเฉินเป็นระยะๆ เพื่อระบายความอัดอั้นใจและรับฟังคำปลอบประโลมจากผู้คนรอบข้าง

“เข้าเป็นคนนราชิวาระปะรุงในเมือง ขาดลับแวงมากินเลี้ยงที่นี่ เราเคยทำงานประสานกันเรื่องยาเสพติด เขาพาเยาวชนกลุ่มนี้ส่องมาอบรมกับเรา พ่อกับญาติผู้ชายอีกสองสามคนมารับศพ พ่อเห็นสภาพลูกแล้วเป็นลมอยู่หลายรอบ”

เมื่อความตายไม่เคยแจ้งการมาล่วงหน้า การอยู่กับวันนี้จึงสำคัญที่สุด ซึ่งเป็นความรู้สึกร่วมกันกับ “คนที่พิเศษ” ที่ได้ควบหากันมาตลอดระยะเวลาห้าปี ทั้งที่ความสัมพันธ์สักงอมพอจะแต่งงานกันได้แล้ว แต่ด้วยความแตกต่างทางศาสนาทำให้เธอและเขางานเพียง “เพื่อน” ที่รู้ใจกัน

“เรามีความรู้สึกอย่างไรก็ต้องมี แต่ความรู้สึกนี้จะต้องตามใจผู้ชาย มันรู้สึกบีบคั้นจิตใจกันเกินไป เราไม่สามารถจะต้องตามใจผู้ชาย เราเป็นตัวของตัวเองขนาดนี้ ถ้าต้องไปยอมตามนั้นจริงๆ บอกเลยว่าyangไม่พร้อม ถ้ารู้ตัวว่าจะเป็นเมีย และเป็นแม่ที่ดีอย่างในหลักศาสนาไม่ได้ ก็ไม่คิดว่าจะมีครอบครัว”

แม้ว่าหล่ายคุณมีความแตกต่างกันทางศาสนาสามารถแต่งงานกันได้ โดยมีเงื่อนไขว่าอีกฝ่ายเข้ารับอิสลาม แต่ประสบการณ์ที่ล้มเหลวของหล่ายคุณ ทำให้มารินียากที่จะเชื่อว่าการแต่งงานและสร้างครอบครัวจะเกิดขึ้นได้จริง โดยเฉพาะเมื่อตัวเธอเองได้ปิดปากความสัมพันธ์นี้ ทิ้งให้ศาสนาเป็นพรุณเด็นที่มิใช่ทุกคนจะก้าวข้ามและเดินผ่าน

ด้วยกันได้

ทั้งที่ดอกโศกແປ่กันบานอยู่เต็มใจ แต่ความลึกซึ้บยืนต้นแข็งขันแบ่งเป็นกำลังใจ แก่ทุกคน หลังจากผ่านไปสองอาทิตย์ มนต์นีกลับมาทำงานตามปกติ เชօเล่าไว้ว่า “ก่อนนั้นเราย้ายไม่ออก ยังเอาชนะความรู้สึกของตนเองไม่ได้ คิดอะไรไม่ออกอย่างร้อใจให้อย่างเดียว มีคนไข้เข้ามากอดเรา แต่เราแกร้มือออก เราเองก็เย่ คนที่เย่มาเจอกันจะเป็นอย่างไร บอกเข้าไปว่ามีประชุม เรายังปล่อยมือจากเรา พอเห็นเขากือคลึง เขายังร้องให้กับหมอก เราก็ถามตัวเองว่า ทำไมถึงมองข้ามความรู้สึกของคนไข้ เขาน่าสงสารมาก หลังจากนั้นมา เราให้การดูแล ให้กำลังใจเข้า คิดว่าจะช่วยอะไรเขาได้”

คนไข้ที่มนต์นีดูแลต่างหากไปจากคนไข้ทั่วไป ความเจ็บป่วยของเขามาเป็นแหล่งอุ่นใจ มีทั้งคนไข้ที่ได้รับผลกระทบจากการณ์ และคนไข้จิตเวช แต่คนไข้กลุ่มนี้หลังเป็นกลุ่มที่ถูกทอดทิ้ง เพราะการดูแลทางจิตใจมุ่งเน้นการเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการณ์มากกว่า

“เรามีคนไข้จิตเวชที่เข้ามารับการรักษา 67 คน ปัญหาที่เกิดคือแต่งงานกันในกลุ่มเครือญาติที่มีพันธุกรรมเจ็บป่วยด้วยโรคทางจิตเวช และการใช้สารเสพติด คนไข้ในกลุ่มนี้จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต นอกจากแก้ไขเรื่องยาเสพติดแล้ว ทางโรงพยาบาลเห็นว่า จะต้องแก้ไขการวางแผนครอบครัวให้ดีกว่านี้ โดยเฉพาะความเชื่อตามหลักศาสนาที่ห้ามการคุกกำเนิด โดยทำให้เข้าเข้าใจว่ามันจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างไร”

การวางแผนครอบครัวจะเป็นหน้าที่ของอีกหน่วยงานหนึ่งในโรงพยาบาล ภายใต้ ‘โครงการโรงเรียนพ่อแม่’ เพื่อเตรียมความพร้อมแก่หญิงชายที่จะแต่งงาน รวมถึงเยาวชนหญิงชายในโรงเรียน มนต์นีหวังว่า ครอบครัวใหม่เหล่านี้จะเป็นครอบครัวคุณภาพมากขึ้น ช่วยลดการแต่งงานดังแต่อายุยังน้อย ซึ่งทั้งพ่อแม่ยังขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคม รวมถึงปัญหาความเจ็บป่วยต่างๆ เช่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

แม้จะถูกกล้อเล่นว่า คนไข้ของมนต์นี “ถ้าไม่เป้า ก็ติดยา” แต่คำพูดนี้เป็นเรื่องจริงที่สะท้อนถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อคนไข้กลุ่มนี้ บางครั้งเชอต้องถูกเรียกด้วยกลับด้านระหว่างไปราชการต่างจังหวัด เพื่อมาเจรจาบคนไข้ที่กำลังอาการวัด เดินเพ่นพ่านไม่ฟังใครในโรงพยาบาล ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่กวนครั้งหนึ่งที่เคยเกิดขึ้น แต่ไม่ใช่ทุกคน

ที่เป็นแบบนี้

“คนเข้มงวดพยายามด้วยโรคทางกาย เราไม่เคยมองเล็กๆ เข้าไปในใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องให้เวลาวินิจฉัย แต่สภาพของโรงพยาบาลไม่เอื้อ便利ที่จะได้สัมผัสกับคนไข้อย่างใกล้ชิด จนมาได้ห้องพิเศษสำหรับคนไข้กลุ่มนี้ พื้นที่ช่วยให้เข้าใจและไว้ใจมากขึ้น เมื่อเข้าพูด เราฟัง บางคนแค่คุย เข้าไม่ถอยแล้ว ขอแค่มีครัวสักคนฟังในสิ่งที่ไม่มีใครเลยจะฟังเข้าแล้ว”

เรื่องง่ายเพียงแค่ฟังเข้าให้มากกลับทำได้ยากนั้นเป็นผลมาจากการท้อแท้ของครอบครัวและญาติพี่น้อง

“คนกลุ่มนี้ไม่เขายาติ มีปัญหาขัดแย้งกับญาติ พอก่อนมาหาเรา เขายังพูดในสิ่งที่อยากพูด เพราะไม่มีใครฟังเขาที่บ้าน แต่ในบ้านของญาติ พากษาห้องแท้พระรักษาอย่างไรก็ไม่หาย ต้องฟังพูdreื่องเดิมซ้ำแล้วซ้ำเล่า พอดีขึ้นก็กลับมาเป็นอีก ไม่รู้จะฟังทำไม จริงๆไปทำไม่

จากมุมนี้เองทำให้มารีนีคิดทางทางออกได้ว่า “คนไข้จะดีขึ้นต้องอยู่กับผู้ดูแลด้วยผู้ดูแลจะต้องไม่รู้สึกล้าที่จะดูแล” จึงได้มีการริเริ่มจัดทำโครงการ “ประชุมปฏิบัติการผู้ดูแลคนพิการทางจิตมีสุข” ซึ่งได้เชิญผู้ดูแลและครอบครัวที่มีผู้ป่วยทางจิตเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่ผู้ดูแลจะเป็นแม่ และญาติผู้หญิง ห้องพี่สาว น้องสาว ป้าฯ น้าๆ ของคนไข้ กิจกรรมหลักๆ เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน แม้จะเป็นการเล่าเรื่องของแต่ละคน กลับได้สร้างกำลังใจและแรงใจอย่างมหาศาล

“เราพยายามค้นคว้าเรื่องผู้ดูแล ต้องให้กำลังใจเข้า ไม่ใช่เข่าเท่านั้นที่ลำบาก จะทำอย่างไรให้เข้าใจว่าเขากำลังดูแลคนบ้า ให้เข้าได้เล่าไว้ดูแลคนไข้ก็ปี อาการของคนไข้ เข้าดูแลอย่างไร เวลาที่ห้อ หมดกำลังใจทำอย่างไร พอกำลังใจดี ใจดี ให้ยินดีที่หนักกว่าเข้า เข้าจะเงียบ ก่อนนี้ก็มักคิดว่า ตนเองเจอนักที่สุด บางคนดูแลสองคน บางคนไม่ได้ออกจากบ้านมาเลยสักปี เขาก็จะเงียบ เที่ยวกับลูกเขายังอุกมาข้างนอกได้ เราก็จะพยายามตั้นว่าถ้าใส่ใจมากกว่านี้ แล้วคนไข้จะปกติ”

เมื่อนับหนึ่งด้วยนับสองต่อไป ทางกลุ่มได้ทดลองกันว่าจะนัดเจอกันสองเดือนครั้ง และมีการลงไประยิบบ้าน ผลจากโครงการทำให้ญาติของคนไข้เข้ารับการรักษาใหม่ มี

ทัศนคติเดิมๆ จากความรู้สึกว่าการมีคนบ้าอยู่ที่บ้านเป็นเรื่องน่าอายก็เปลี่ยนไป มีความรู้สึกบวกทำให้กล้าเปิดเผย และเข้ารับการรักษามากขึ้น

มาเรียนเล่าถึงคนไข้ที่เคยเดินถือถุงเก็บอาหารในตลาด แต่งตัวสกปรกเมื่อวานสามารถมาโรงพยาบาล ฉีดยา และรับยาเองได้ ทำให้เข้มั่นว่าเขาจะกลับสู่ชีวิตและสังคมปกติได้ เป็นการพิสูจน์ความเชื่อของมาเรียนว่า

“เราจะเปลี่ยนคนที่เคยถูกมองว่าไม่มีค่าไม่มีประโยชน์ ทำให้เห็นว่าเขาเป็นคนดีกว่าที่เราเห็นว่าดี เพียงแค่เราให้โอกาสเขา อย่าตราหน้า ตั้งข้อรังเกียจต่อพวกรเขา”

ຮ່ວມມືລະທີ່ແຂເຢະ ໄຈາສາທິ່ຫຍຸດໄມ້ໄດ້

ສັນກາຍລົມ/ເຮັດວຽກ : ຈິຕົດປັກສົກ ບັດປະປິຄນ

“

ໜ່ວງທີ່ເຮັດວຽກແລ້ວ ແຕ່ຍັງຮັກທີ່ຈະທຳການອາສາເຊັ່ນນີ້ຢູ່ ເລຍເຂີຍ
ໂຄຮກຮາຮອບອຸນດອນກັບທຸນກັບທຸນໆຢ່າງຈາກຮັບໃນພື້ນທີ່ ແຕ່ກໍຮອນານຸມາກ ເຄຍນິກິກຫຼື
ແລະເວທນາຕົວເວັງ ທັ້ງທີ່ໄມ້ມີຈະກິນແລ້ວຍັງມາອາສາຢູ່ໄດ້...ເກີດຄວາມ
ສັບສນວ່າຈະເລືອກສິ່ງທີ່ຮັກທີ່ຮົອສິ່ງທີ່ຈຳເປັນກັບໜີວິຕກອນ

”

การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษาในสถานการณ์ความไม่สงบมักได้รับความสนใจจากสาธารณะ และถูกคาดหวังให้เป็นพลังสำคัญในการแก้ไขและคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษารู้สึกว่า พวกรเขากำลังแบกภาระที่หนักเกินตัว เพราะบางคนเพิ่งประสบภัยสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงเข่นนี้เป็นครั้งแรกในชีวิต รวมมือลงทะเบียน หรือ “ลงทะเบียน” ผู้ประสานงานกลุ่มเยาวชนใจอาสาอยู่บนทบทวนดึงจุดเริ่มต้นของกลุ่มสมัยยังเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ. ปัตตานี)

“ช่วงปี 2547 มีข่าวลือเรื่องคนถูกฆ่าและถูกอุบัติเหตุ เป็นกลุ่มนักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ลงไปเยี่ยมครอบครัวและเก็บข้อมูลเรื่องนี้ พวกราเรียกันว่า ‘นักศึกษาลงพื้นที่’ แต่การไปของพวกรู้สึกว่ามักถูกสงสัย สอบถาม ตรวจค้น ต่อมาจึงเริ่มเข้าห้องนักศึกษาหญิงไปด้วย ซึ่งทำให้การเข้าพื้นที่ทำได้สะดวกมากขึ้น”

การลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ให้กำลังใจ และเก็บข้อมูลได้รับความสนใจ โดยเฉพาะการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ภายใต้การดำเนินโครงการ “เยาวชนใจอาสาเพื่อครอบครัวในสังคมหัวใจดี” และมีชื่อเรียกกลุ่มอย่างเป็นทางการว่า “เยาวชนใจอาสา”

“เรายังเยี่ยนโครงการกันไม่เป็นเลย พี่เลี้ยงซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ เขาช่วยแนะนำบอกให้เราคิดว่าอย่างไร อยากรู้ว่าเหลือของบ้านร่องอะไร อยากให้มีอะไรเกิดขึ้นที่นี่ แล้วได้ออกมาเป็นโครงการ คนข้างนอกอาจมองเห็นแต่ความก้าวหน้า และการเคลื่อนไหวที่เข้มแข็งของเรา แต่ข้างในเรางงยังไม่รู้อะไรมาก ก็เพิ่งเรียนรู้ไปพร้อมกับคนอื่นในสถานการณ์นี้เหมือนกัน มีสื่อติดต่อขอสัมภาษณ์ บอกตรงๆ ว่า ตอนนั้นไม่อยากคุยกะ แต่หนูไม่ได้”

จากปี 2547 กลุ่มเยาวชนใจอาสาทำกิจกรรมในพื้นที่ มีงานหลักเป็นการเยี่ยมเยียนครอบครัวผู้สูญเสีย การจัดพบประท่วงครอบครัวที่มีจิตอาสาในกรุงเทพฯ และครอบครัวผู้สูญเสียในพื้นที่ จนถึงปี 2550 ทางกลุ่มต้องเริ่มมองหาแหล่งทุนที่จะสนับสนุนการทำงานด้วยตนเอง และเป็นความรับผิดชอบของแกนนำกลุ่มอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

“ข่าวที่เรียนจบแล้ว แต่ยังรักที่จะทำงานอาสา เช่นนี้อยู่ เลยเขียนโครงการของทุน กับหน่วยงานรัฐในพื้นที่ แต่กรอบนานมาก เดินทางทั่วโลก ทั้งที่ไม่มีจัดกิจกรรม แล้วยังมาอาสาอยู่ได้ เราถูกเป็นมนุษย์ธรรมชาติ ต้องกิน ต้องอยู่ ต้องดูแลคนอื่น รู้สึกกดดัน เกิดความสับสนว่าจะเลือกสิ่งที่รักหรือสิ่งที่จำเป็นกับชีวิตก่อน”

瘤 มีอะไรที่แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการผันตัวเองไปเป็นแม่ค้าขายน้ำปั่น สัมดำเนินมหานา อาศัยว่าตัวเองชอบกินด้วย ได้เพื่อน พี่น้องมาช่วยกันอุดหนุน ช่วยให้มีรายได้ระหว่างรออนุมัติโครงการ แต่เมื่อได้รับงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม จากแผนที่วางไว้ หนึ่งปีกลับต้องเร่งรีบทำไม่ทันได้อ่อน

“ได้งบประมาณเพื่อกิจกรรมหนึ่ง แต่ได้จริงช่วงสามเดือนก่อนปิดงบ ต้องเร่งใช้งบให้ทันเวลา ถ้าเป็นราชการก็คงทำได้ เพราะแค่ไปจัดการอบรมในโรงเรมไม่เกิดรังก์หมวดแล้ว แต่เราเสียดาย แล้วกิจกรรมเราเป็นการเยี่ยมบ้านแต่ละเดือน ชื่องของเยี่ยมแล้วเราเด็กในครอบครัวที่ไปเยี่ยมมาเข้าค่ายกัน เราทำได้แค่เยี่ยม ไม่ทันพาน้องไปเที่ยวส่วนงบประมาณที่เหลือต้องมาใช้เป็นงบกลางการบริหารสำนักงาน มีการเสนอให้ทำต่อแต่ถ้าแบบนี้ไม่อยากทำแล้ว”

ปัจจุบันกลุ่meyeawanใจอาสาได้ดำเนินโครงการส่งเสริมอาสาสมัครเยาวชนในห้องถิน ทำกิจกรรมกับเยาวชนเพื่อให้เกิดความรักระหว่างกัน ช่วยดูแล เป็นเพื่อนให้กำลังใจ ช่วยเหลือกัน และสร้างจิตอาสาแก่เยาวชนในห้องถิน

เยาวชนอาสาเพื่อยouth ใช้ความเป็นเพื่อนในการดูแลเพื่อน

“กิจกรรมจะเป็นการแนะนำกลุ่meyeawanของเรา สร้างความเป็นเพื่อนกันระหว่างเราที่เป็นคนนอกกับเยาวชนในพื้นที่ แต่สิ่งสำคัญคือการสร้างความสัมพันธ์ของเขารองให้เข้าดูแลกันและกัน มีปัญหาดูแลกันให้มากที่สุด ดูแลคนใกล้ตัวเรา ช่วยคนรอบข้างเรา กลับไปดูคนรอบข้าง ขยายไปสู่ชุมชนของเรา อาจจะนำไปสู่ค่ายชุมชนแต่ละแห่ง เพราะการทำค่ายเป็นโอกาสที่จะได้คุยกัน ลดความขัดแย้ง เราเห็นตัวอย่างที่ผู้ใหญ่บ้านกับสมาชิก อบต. ไม่ลงรอยกัน พอย้ายไปทำกิจกรรมมันมีพื้นที่ให้เข้าคุยกัน”

เดิมสำนักงานของเยาวชนใจอาสาตั้งอยู่ในเมืองปัตตานี เพราะสมาชิกส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา มอ. ปัตตานี เมื่อต้องแยกย้ายกันไปทำงาน เหลือเพียงแทนนำบางคน จึง

มีการเปลี่ยนแปลงย้ายสำนักงานตามแก่นนำ สำนักงานใหม่จึงได้มาลงหลักปักฐานที่ นราธิวาส บ้านเกิดของรวมมือลักษณ์

“จะบอกว่าเป็นความเห็นแก่ตัวของเราก็ไม่รู้ แต่ถ้าคิดถึงใจที่อุดหนรออย่างไม่ย่อท้อของเรา ไม่เป็นมีครองงานที่ไหนเลย เราถูกงานนี้และรู้สึกว่าคนอื่นรักงานนี้ไม่เท่าเรา แล้วงานผูกพันกับครอบครัว เพราะตอนเราห้อ คิดถึงบ้าน คิดถึงครอบครัวมันวิงกลับไม่ได้ทันที ระยะทางจริงไม่เป็นอุปสรรค แต่พอรู้ว่ากลับไปไม่ได้ ระยะทางมันยิ่งไกล อกไปปอก ขอเจอกันกลับมา เพื่อมาอยู่ใกล้ครอบครัว ประกอบกับที่นี่ยังไม่มีโครงการในลักษณะนี้ เลยลงตัว ถ้าครอบครัวเราพร้อม งานก็จะดีด้วย”

รวมมือลักษณ์พื้นทองสิบคน เขายังคงเป็นคนโดยเดียวที่พอกเป็นกำลังและที่พึ่งของน้อง แม้ว่าเขอยังเรียนและไม่มีงานประจำ ก็ยังต้องส่งเสียและเลี้ยงดูน้องสาวคนลัดจากเชื้อ ในชีวิตนักศึกษาจึงไม่มีเวลาปิดเทอมเลย แต่ละเทอมต้องทำงานเก็บเงินเป็นค่าเรียน ค่าใช้จ่ายระหว่างเรียนของตัวเอง รวมถึงของน้องสาวด้วย

“ปิดเทอมเรารายจากลับบ้าน ไปอยู่ใกล้ครอบครัว เห็นคนอื่นที่ได้กลับบ้าน เดือนละครั้ง สองครั้ง แต่เราลับต้องไปทำงาน เราเลยพยายามหาวันหยุดมาโดยตลอดอย่างจะหยุดอยู่บ้าน อยู่กับครอบครัวเหมือนหลายคน เหมือนกับคนขาดมาโดยตลอดจนกระทั่งทำงานเงินเดือนแรกของเรา ก็ต้องนำมาใช้ดูแลน้อง เป็นความรู้สึกของคนน้อยใจ โดยเฉพาะกับพ่อ ซึ่งเขาเป็นผู้นำครอบครัว ทำไม่พ่อไม่คิดวางแผนชีวิต มีลูกมากแล้วเลี้ยงไม่ดี เกิดอกมาแล้วดูแลไม่ได้ แล้วทำไม่ต้องเป็นเราที่ต้องมารับผิดชอบเรื่องนี้แทน”

ก่อนจะปล่อยให้ความรู้สึกน้อยใจเนื้อตัวใจทับدمหัวใจไปมากกว่านี้ เขายังพยายามมองโลกในแง่ดีว่า สิ่งที่เกิดขึ้นได้ถูกกำหนดไว้แล้วและพระเจ้ากำลังทดสอบด้วยเช่นกัน

“ทุกอย่างที่พระเจ้ากำหนด ครอบครัวเรายังขาด และบกพร่อง ตัวเราเป็นเหมือนผู้เติมเต็มให้แก่ครอบครัว เป็น “ริสกี” (หมายถึงสิ่งที่พระเจ้ากำหนดให้เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต—ผู้เขียน) น้อยๆ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่เกิดขึ้น เราเกิดมาเพื่อคำนุครอบครัวจากที่เคยคิดว่า ตัวเองถูกเบียดเบี้ยนก็หายไป เราคงเห็นพ่อที่น่าสงสาร ซึ่งลูกต้องช่วยเหลือ”

ในวัยเด็กромี老子ที่ไม่ได้เติบโตในครอบครัวพ่อแม่ที่แท้จริง แต่ต้องไปอยู่ในการอุปการะของลุงกับป้าซึ่งไม่มีคุณเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่

“ตอนเด็กคิดว่าตัวเองเป็นเด็กมีปัญหา พ่อแม่ไม่ได้ดูแล เรียนโรงเรียนเดียวกันกับน้องสาว เราเจอกันทุกวัน จำได้ว่าน้องจะเคยของฝากจากแม่มาให้ตลอด ส่วนเราคิดน้อยใจพ่อแม่สารพัด จนวันหนึ่งน้องเข้าบอกว่า ‘แม่นี่นะ เตะอะอะไรก็พีล๊ะ’ เราอยู่ใกล้กับแม่แท้ๆ แม่ไม่เห็นให้อะไรเลย’ หลังจากนั้นอาการน้อยใจหายวับไปทันทีเลย ชีวิตนี้จะต้องการอะไรอีก แมรักเรา แม่เป็นห่วง ลุงกับป้าก็ไม่เคยขาดความรักที่มีให้เรา ยืนนึงอยู่ด้วยกัน บอกกับตัวเองว่ามีอะไรจะให้น้อง และไม่มีความรู้สึกน้อยใจอีกเลย”

แม้ว่าจะไม่ได้ใช้ชีวิตในครอบครัวด้วยกัน roma ที่รู้สึกผูกพันกับแม่มาก ทั้งที่แม่เป็นผู้หญิงชาวบ้าน อ่านหนังสือไม่ออก ไม่เคยออกไปไหนไกลกว่าบ้าน และเลี้ยงลูกทั้งชีวิต กลับเข้าใจความรู้สึกของคนที่เติบโตมาในโลกที่ต่างกันโดยสิ้นเชิง

“แม้ว่าแม่จะไม่ดูแลเรา แต่ความรักที่แม่ให้เราไม่น้อยกว่าพื่น้องคนในเห็นเลย ธรรมชาติเราจะไม่ค่อยให้ครอบครัวรับฟังปัญหา แต่พอได้ดูกับแม่ แม่เหมือนอยู่กับเราตลอดเวลา แม่เข้าใจ ไม่ต้องพูดเยอะ สามารถปลอบใจให้หายจากสิ่งแย่ๆ ทั้งที่แม่ไม่ได้อยู่ในโลกของเรา อยู่แต่ในบ้าน เลี้ยงน้องๆ แต่คำพูดของแม่กลับทำให้รู้สึกเหมือนแม่ไปกับเรา รู้ว่าเราทำอะไร แม่ชลัด แม่เก่ง แนะนำเราได้ แค่แม่ขาดโอกาสจะไปอย่างคล่องตัว”

ในวัยล่วงเลยกว่าห้าสิบปี แม่ของ roma ที่เพิ่งสามารถเขียนข้อตัวเองได้ เพราะต้องการให้เป็นตัวอย่างสอนลูกให้เขียนเรียน และความเพียรของแม่คุณหนึ่งกำลังเริ่มเห็นผล ในตัวน้องๆ ซึ่งรอมี老子ที่ฝ่ามองด้วยความภูมิใจ

“น้องชายจะเข้าเรียน แม่บอกว่า ลูกไม่เรียน แม่ไปเรียนเอง แล้วแม่ก็ไปเรียน กศน. ชาวบ้านนินทาว่าแก่แล้วยังจะไปเรียนแข่งกับลูก แต่แม่ไม่สนใจ พอว่างยังไปเรียนศาสนา กลับมาสอนลูกๆ อีกด้วย น้องๆ สามารถท่องอักษรอ่านบางบทที่จำเป็น ทุกเข้าบ้านจะถูกฝึกให้อ่านคัมภีร์ แม่สอนน้องว่าการอ่านเหมือนการทำสวน เราต้องปลูกพืชผักในสวนรักทุกวัน ความแก่ของแม่ไม่ได้ทำให้การเรียนรู้ของแม่ลดน้อยลง”

การได้กลับมาดูแลครอบครัวเป็นความตั้งใจของ roma ที่ทำให้เห็นชีวิต

ครอบครัวและการทำงานที่สามารถไปด้วยกันได้

“ตัวเราภูผพันกับครอบครัว มีอะไรกับครอบครัวส่งผลกระทบเรา เมื่อเป้าหมายทำงานช่วยเหลือคนอื่น และครอบครัวของเราเป็นอย่างไร อยู่กับคุณกันดีไหม รักกันดีหรือเปล่า ถ้าครอบครัวตัวเองช่วยไม่ได้ จะรู้สึกแย่ เราจะทำสิ่งที่เล็กไปเล็กตัวพร้อมที่สุด ก่อนไปทำสิ่งที่รอบนอกมากกว่านั้น”

ในวันนี้ ครอบครัวที่มีลูกสาวคนเดียวที่ต้องทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว จึงต้องหาทางเลือกที่ดีที่สุด ไม่ว่าจะด้วยการหางานที่เหมาะสม หรือการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ให้เข้ากับความต้องการของครอบครัว แต่ที่สำคัญที่สุด คือ การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว ไม่ใช่แค่การทำงานที่ดี แต่เป็นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดี ที่จะช่วยให้ครอบครัวแข็งแรงและยั่งยืนในระยะยาว

ในท้ายที่สุด ครอบครัวที่มีลูกสาวคนเดียวที่ต้องทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว จึงต้องหันมาหาทางเลือกที่ดีที่สุด ไม่ว่าจะด้วยการหางานที่เหมาะสม หรือการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ให้เข้ากับความต้องการของครอบครัว แต่ที่สำคัญที่สุด คือ การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว ไม่ใช่แค่การทำงานที่ดี แต่เป็นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดี ที่จะช่วยให้ครอบครัวแข็งแรงและยั่งยืนในระยะยาว

๒๕๖๓ มนติรา มลิวรรณ์

นักข่าวพลเมืองผู้ขอสืบสื้อความ公正 ข้างชาวบ้าน

ผู้เขียน/เรียบเรียง : จิตต์ปวัสด์ บัตรประโคน

“

เรื่องแบบนี้ต้องใช้เวลา ต้องช่วยกันทำ ช่วยกันสื้อสาร เป็นแรงเสริม อย่างหนึ่ง เพื่อเปลี่ยนแปลงระดับน้อยๆ ในการแก้ไขปัญหา

”

ท ามกลางการถกเถียงสืบเลือกข้างในสถานการณ์การเมืองภาพใหญ่ เหตุการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ผลักดันให้สื่อพลเมืองที่ทำงานสื่อสารเรื่องราวของชีวิตและสังคมที่นั่นต้องเลือกข้างด้วย คำกล่าวเยินยันของ มนพิรดา มลิวรรณ หรือ “อ้อม” นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ.ปัตตานี) หนึ่งในกลุ่มนักข่าวพลเมืองของทีวีไทยที่ได้รับการฝึกอบรมการเสนอข่าวโทรทัศน์ และนำออกอากาศจริงในช่วงนักข่าวพลเมือง

“ยอมรับว่าจุดที่เราเยินอยู่หนักไปทางฝ่ายชาวบ้านและเพื่อนมุสลิม ตั้งแต่แรกไม่เคยไปฟังเสียงทหารเลย เพราะกลัว เราจะไม่เข่นก้าวเด็มตัว เมื่อกับเราอยู่ที่ส่วน เราไม่รู้ว่าใครมองเราอยู่บ้าง ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ถ้าเราไปทำข่าวทหาร บางกลุ่มอาจเข้าใจว่าเราเข้าข้างทหาร เป็นสายทหารมาคุกคักกับชาวบ้านหาข้อมูล ถ้าต้องถูกตีความอย่างนั้น ขออยู่กับชาวบ้านจะปลอดภัยมากกว่า”

จากประสบการณ์ที่ได้ลงพื้นที่ สัมผัสกับปัญหาความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของผู้สูญเสีย รวมถึงความสนใจที่มีต่อการพัฒนาชุมชน อ้อมเห็นว่าการได้รับความไว้วางใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

“ถ้าเราเลือกทำงานพัฒนาชุมชน หากไม่ได้รับความไว้วางใจ ถูกปล่อยข่าว อาจถูกเยียกอกมาจากการชุมชน ในความคิดของเรา ทหารเป็นพวกที่เข้มแข็ง อยู่ในระบบที่ได้รับการตอบแทน การขาดหาย และการเยียวยา แต่ชาวบ้านลำบาก (ลากเสียงยาว) ลูกกี้ยะะ เป็นพวกหาเข้ากินค่า สามีก็หายไปอีก เรื่องมันโคนใจมากกว่า เราไปคุยกับเขาได้ แต่ทหารเข้าถึงยากกว่า ในโอกาสต่อไปจะฟังทหารบ้าง ถึงเวลาที่เหมาะสมจะนำเสนอความคิด การปฏิบัติหน้าที่ของพวกรอบบ้าน”

งานขึ้นแรกๆ ของอ้อมที่ได้รับการเผยแพร่คือเรื่อง “อารีด้า” เพื่อนักศึกษาร่วมมหาวิทยาลัยที่ต้องสูญเสียพ่อ ซึ่งถูกคนร้ายลอบบยิ่งและเสียชีวิตหน้าบ้านของตนเอง

“ตอนแรกที่รู้จักอารีด้า เขายังเป็นนักกิจกรรมจ้ำ ชอบทำกิจกรรมมาก วันหนึ่งเราตามเขาเปลี่ยนไปหลังจากพ่อถูกยิง ก่อนหน้าเคยมีการเตือนให้พ่อเลิกเป็น ชรบ. (ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน) เพราะถูกมองว่าไปปรบปี้รัฐ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ่อตายที่บ้านซึ่งเขาอยู่ด้วยกันและต้องอยู่ทุกวันนี้ คิดถึงจิตใจของเพื่อน จิตใจของแม่เขา

ที่ต้องอยู่บ้านที่เคยมีพ่อ อาศาริถ้ากำลังเรียนอยู่ จะมีครัวเข้าใจจิตใจเข้าบ้าง ถึงมห้ามัย จะให้ความช่วยเหลือ แต่เหมือนถูกกดดันให้ต้องทำ ไม่ได้ทำจริงจัง เมื่อนอกล้วว่าถ้า เปิดเผยเรื่องนักศึกษาที่ได้รับผลกระทบจะทำให้ภาพมหา'ลัยเสีย ไม่มีคนส่งคลุมมาเรียน แล้วอารีด้าของเรา เพื่อนคนอื่นๆ ที่ฟ่อแม่เข้าตายจะเป็นอย่างไร"

อ้อมตั้งใจนำเสนอเรื่อง "อารีด้า" เพื่อสะท้อนถึงความรู้สึกของผู้หญิงเสีย ความ สำคัญและความจำเป็นของการเยียวยาแก่ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบ และผู้เสียชีวิตใน เหตุการณ์ โดยเฉพาะการให้กำลังใจแก่ชีวิตที่เหลืออยู่ทุกคน แต่การวิจารณ์โดยไม่ตั้งใจ ของผู้รับขมภายนอก ทำให้อ้อมถึงกับหลังน้ำตา

"มีการเขียนนักข่าว polymoing ไปร่วมกิจกรรมที่ส่วนกลาง แล้วให้ช่วยกันวิจารณ์งาน ของเพื่อน มีทีมหนึ่งเสนอเรื่องปลาตายที่แม่น้ำปราจีนบุรี ชาววิจารณ์อย่างมีส่วนร่วม ไปกับเขา เพราะมันเป็นปัญหาผลพวงจากการพัฒนา ซึ่งเรื่องน้ำเสีย ทำให้ปลาตาย ที่ปัตตานีก็มี แต่พอเขาวิจารณ์เรื่องอารีด้า บอกว่าไม่ควรทำ เพราะจะไปเป็นเครื่องมือ ของคนอิกกุลนั่น อยากจะจับไม่คืชี้แจง แต่ควบคุมตัวเองไม่ได้ ต้องออกจากวง เรากลอกเพื่อนที่มาด้วยกันว่า เรื่องของเข้า ปลาตาย แต่เรื่องของเรา พ่อของเขายตาย แล้วไม่ได้ตายคนเดียว มีคนตายจากปัญหาสถานการณ์ที่นี่เยอะมาก ทำไม่สิ่งที่เราทำ จะเป็นเครื่องมือของใจของคนอิกกุลนั่น เราต้องให้หั้งที่ไม่ใช่เรื่องของตัวเอง"

ขณะที่สถานการณ์ความขัดแย้งมีความแหลมคมมากขึ้น แนวทางกับการแฉลง ข่าวของหน่วยงานผู้รับผิดชอบว่าเหตุการณ์สูญเสียลดลง โดยเฉพาะเมื่อมีการนำเงื่อนไข ความแตกต่างเรื่องศาสนามาเป็นประเด็นสร้างสถานการณ์ สถาบันการศึกษาที่ควรจะมี บทบาทนำในการชี้แจง สร้างความเข้าใจ และลดเงื่อนไขดังกล่าว กลับมิได้ดำเนินการ ใดๆ ที่พึงได้

"ข้างนอกมหา'ลัยมีความขัดแย้งกัน แต่ภายในไม่มีกิจกรรมที่จะตอบสนองการ สร้างความเข้าใจระหว่างนักศึกษาไทยพุทธกับมุสลิมเลย ช่วงรับน้องมาเล่นกิจกรรม กอดกัน ถ่ายภาพเก็บไว้ บอกส่วนไหนที่แล้ว หรือมีการบอกว่าเพื่อนมุสลิมต้องทำอะไร แต่ส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องที่พ่อรู้อยู่แล้ว เราไม่ยกกรุ้ว่าเข้าทำอะไร แต่อย่างรุ้ว่าทำไม่ ต้องทำด้วย แล้วปล่อยให้เรียนรู้กันเอง แต่ถ้าระหว่างที่อยู่ด้วยกัน ก็เกิดความขัดแย้ง

ไม่เข้าใจกัน กลายเป็นคดีขึ้นมา มันจะเกิดผลร้ายที่คาดไม่ถึงหรือเปล่า"

ความไม่เข้าใจกันเริ่มปะทุขึ้นมาแล้วบ้าง ซึ่งอ้อมทำได้เพียงฝ่ายของด้วยความเป็นห่วง หากยังมิได้มีการจัดการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน

"เคยมีเหตุการณ์ที่เพื่อนมุสลิมรวมกลุ่มกันประท้วงปิดถนนหัวท้าย ขอเรียกว่า ให้หยุดรายอ 5 วัน มหา'ลัยก์หยุดให้ ซึ่งเมื่อก่อนไม่เคยมี ก็มีกระทู้ถามในบอร์ดมหา'ลัยว่า ทำไมสารทเจน สารทไทยไม่หยุดบ้าง คำ답แบบนี้สะท้อนถึงความไม่เข้าใจถึงวัฒนธรรมที่ต่างกัน ทำไม่วันรายอถึงสำคัญกับเพื่อนมุสลิม พอถูกตั้งกระทู้หนักเข้า วิธีแก้ไขของมหา'ลัย คือประกาศด้วยตัวอักษรสีแดงที่หน้าเว็บบอร์ดว่ากรุณาโพสต์ข้อความอย่างสุภาพมิฉะนั้นอาจปิดเว็บบอร์ด ซึ่งมิได้สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นเลย"

"ยิ่งในสถานการณ์ที่ทำให้คนมุสลิมตกเป็นเหยื่อมากเท่าไหร่ เรายิ่งเห็นถึงความโกรธ ความเกลียดชังสะสมเพิ่มพูนในผู้คนกลุ่มเดียวกัน แต่ถ้าเราไม่ทำความเข้าใจถึงความรู้สึกเหล่านี้ เราจะจะมองเห็นแต่กลุ่มคนที่เต็มไปด้วยอารมณ์รุนแรง ทำให้พื้นที่จะสร้างความเข้าใจหายไปอีก"

"ถ้ามีเรื่องคนถูกจับเป็นผู้บริสุทธิ์เกิดขึ้นเมื่อไหร่ ความเกลียดชังก็จะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น อย่างเช่นกรณีจับต้องมีม้าไปไว้ที่ค่ายทหาร แต่พอปล่อยตัวออกมานา ตามตัวฟกข้าดำเนีย เพราะถูกช้อมถูกทราบ มีการนำพาคนนี้ไปติดบอร์ดใหญ่ให้แหกศึกษาแสดงความคิดเห็น ความเป็นมุสลิมด้วยกันจะแสดงออกมาผ่านข้อความด่าเจ้าน้ำที่สาดเสียเทเสีย ไม่ยอมรับกระบวนการยุติธรรมของรัฐ เขารู้สึกเหมือนถูกกระทำ"

ความรู้สึกร่วมต่อชาติกรรมของพื่น้องในสามจังหวัดชายแดนใต้ขึ้นอยู่กับ "ระยะทาง" ใกล้หรือไกลกับปัญหา อ้อมบอกว่า "ความรู้สึกร่วมจะค่อยๆ จางลงไปตามระยะทางที่ใกล้ออกไป" ซึ่งเชื่ออยู่ว่าก่อนหน้านี้แม้จะอยู่ในพื้นที่ ก็ยังไม่ได้รู้สึกถึงความรุนแรงในบ้านของตนเอง จนกระทั่งวันที่ตากับยายถูกยิง ตามมาด้วยอีกหลายเรื่องราวต่อจากนั้น

"ตอนปี '47 ยังคิดว่าใกล้ตัว เราไม่รู้จักคนตาย เขายังไม่ใช่ญาติเรา อยู่ๆ วันหนึ่งตากับยายของเราโดนยิง ยิงคนแก่กลับจากตลาดนัด เพียงเพราะเขาเป็นชี๋แยก (ชาวไทยพุทธ) ทั้งที่ตากับยายอยู่มานานกวีตีหมู่บ้านไทยพุทธและมุสลิมตั้งบ้านสลับกัน ดา

พุฒลายูได้ ตอนนั้นเริ่มรู้สึกแล้วว่า เรายุ่งในพื้นที่ที่ไม่ใช่การตายธรรมชาติ แต่ ผิดธรรมชาติ มันกล้ายเป็นเรื่องเดลลัตัว “ไม่รู้ว่าคุณจะสนจะมาตัดข้อหัวใจเราเมื่อไหร่”

“ตอนปีหนึ่งมีรุ่นพี่ถูกยิงที่หลังมอ (มหาวิทยาลัย) ต่อมาก็รุ่นพี่อีกคน ถูกยิงตอนไปลังเพื่อนที่เมืองมาวี ไม่รู้ว่าจะเป็นเราถูกยิงตายเมื่อไหร่ เด็กดีเข้าข้างตัวเองว่า เด็กผู้หญิง คนแก่จะไม่ทำ แต่ไม่ใช่แล้ว มันยิงทั้งหมด มีคนวิเคราะห์ว่า คนแก่เป็นอดีตที่ผ่านมา เด็กดีอนาคต ครุภัยคนที่กลืนวัฒนธรรมของมุสลิม การมีคนแก่เพื่อบอกว่า เขาไม่สนใจความสัมพันธ์ในอดีตจะเป็นอย่างไร น่าเด็กดีไม่สนใจอนาคต ฝ่าครุภัย ไม่ให้กลืนวัฒนธรรม ฆ่าผู้หญิงแสดงให้เห็นว่ารู้ไม่สามารถให้คุ้มครองชีวิตของคนได้ ถ้า มีความคิดแบบนี้อยู่ ก็ไม่มีใครปลดภัยที่นี่”

อ้อมและเพื่อนอีกสามคนได้แก่ อรีด้า สามี้า, เจ้มัยสัน มาทิเละ และจังรักช์ ศรีจันทร์ ได้ทำงานรวมกลุ่มกันในชื่อ “บุหรงชีงอ” อ้อมบอกคำนี้เปล่งว่า nak sing h เป็นภาษาที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ของประเพณีแห่นกพื้นเมืองที่มีเฉพาะในสามจังหวัด นอกจากชื่อนี้จะบอกอัตลักษณ์ของกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ยังมีความหมายถึงการ สืบทราบอย่างมีอิสรภาพด้วย กลุ่ม “บุหรงชีงอ” เสนอตัวแทรกเข้ามาเป็นสือทางเลือกที่จะ นำเสนอเรื่องราวของจังหวัดชายแดนใต้ ผ่านมุมมอง ความคิดและความรู้สึกที่แตกต่าง หลากหลาย สร้างความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และความสมานฉันท์ที่ไม่ใช่แค่ ภาพถ่ายสวยๆ

“เมื่อความปลดภัยในชีวิตก็ไม่มี ไม่รู้ว่าจะตายเมื่อไหร่ เราก็ควรจะทำอะไรสักอย่าง ทำอะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ ด้วยเจตนาตนที่มี เพื่อเราตายจะได้มีคนมาสาดนต่อ เรื่อง แบบนี้ต้องใช้เวลา ต้องช่วยกันทำ ช่วยกันสื่อสาร เป็นแรงเสริมอย่างหนึ่ง เพื่อเปลี่ยนแปลงระดับนโยบายในการแก้ไขปัญหา”

๑๔

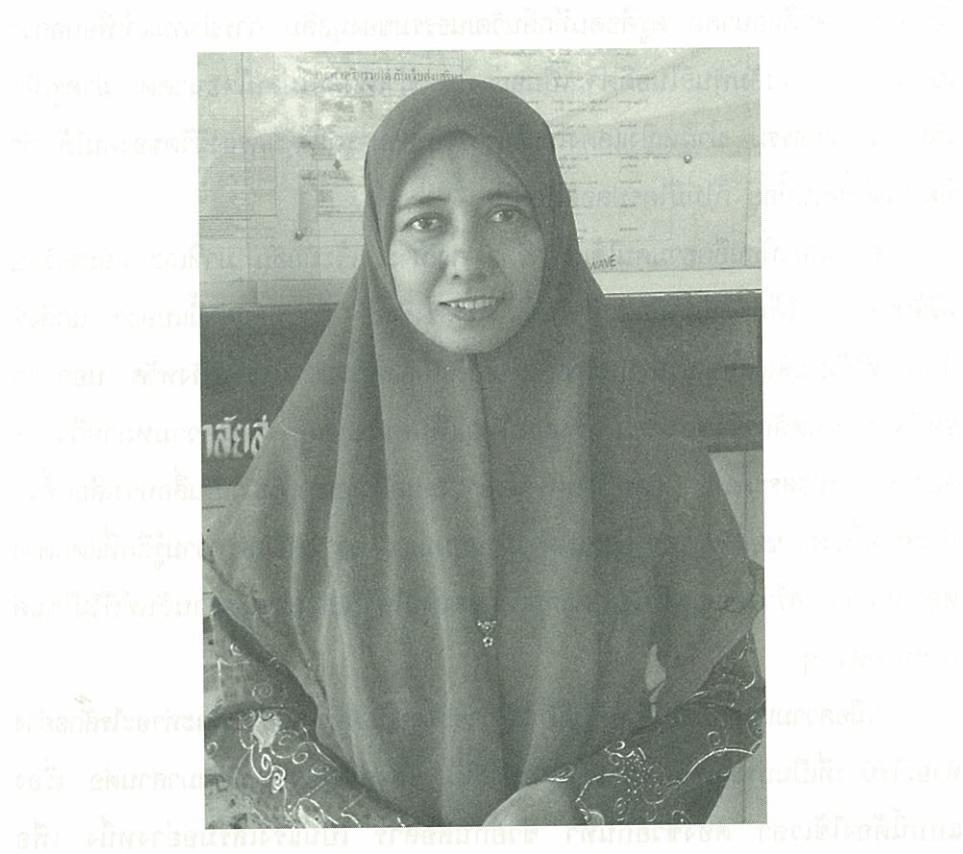
๑๕. บุหรงชีงอเป็น ผู้นำคนหนึ่งของ กลุ่มคนที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ประเทศให้เป็น ประเทศที่ดีขึ้น ด้วยการเรียนรู้และ ด้วยความตั้งใจที่จะช่วยให้คนในประเทศ สามารถใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข

๑๖

๖๗ นิตยสารวัฒนธรรมฯ ๒๕๖๓ ๘๖ ชูรยา จามจุรี

สื่อให้ขาดจำ สารทือป่าลีม

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : จิตต์ปักส์ร์ บัตรประโคน

“

คนที่นี่ไม่เคยเจอเหตุการณ์แบบนี้มาก่อน...ทำไปเรียนรู้ไป...การเยี่ยมบ้านเป็นงานแรกและงานหลัก แต่ข้อมูลที่ได้มา มันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย เมื่อกูนำไปสื่อสารสังคมว่าใหญ่

”

ก ว่า “สิบปีที่ผ่านมา โซรยา جامจูรี เดินทางไกลจากสายบุรีเข้าไปเรียนมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ในคณะสารสาคัญและสื่อสารมวลชน ขอบอกความมุ่งมั่นที่จะได้เรียนในสถาบันการศึกษาขั้นนำของประเทศ ซึ่งคาดหวังให้เป็นหลักประกันในอนาคต ไม่ใช่แค่ตัวเองเท่านั้น แต่เพื่อครอบครัวจะได้อยู่อย่างไม่ลำบาก

“ตอนเป็นเด็กเราคิดง่ายๆ ว่า ต้องเรียนสูง เรียนเก่ง มีการงานที่ดี มั่นคง สามารถเป็นที่พึ่งของครอบครัว เริ่มทำงานตั้งแต่ยังไม่จบปริญญา ช่วงปีสี่เทอมสองได้ งานเป็นก็อปปี้โรเตอร์ เงินเดือนแรกส่งให้ที่บ้าน ดูแลกันจากวันนั้นถึงวันนี้ ถือว่าได้ทำตามเจตนาของเราตั้งแต่เด็ก”

ระหว่างการเรียนมหาวิทยาลัย เชื่อเริ่มถูกปลูกฝังความคิดทางการเมืองและอุดมการณ์ที่จะรับใช้ประชาชนผ่านการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะกรณีที่นึงความด้อยโอกาส ความไม่เท่าเทียมกัน และความไม่เสมอภาค ระหว่างหญิงชาย ซึ่งไม่เคยมองเห็นมาก่อนหน้านี้

“ไม่เคยคิดเรื่องบทบาทหญิงชาย ปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน รู้เพียงว่าต้องเรียนให้ดี เรียนให้เก่ง มีงานทำเลี้ยงครอบครัว พอมองย้อนกลับไป เราจึงได้เห็นแม่ ซึ่งเป็นแบบอย่างของผู้หญิงที่มีความอดทน เสียสละ มุ่งมั่น พากเพียร พยายาม สมัยแม่เข้าขาดโอกาส โดยเฉพาะการศึกษา ถ้าเข้าจบปริญญาแบบเรา เรื่องว่าจะทำอะไรได้มาก กว่าเราเสียอีก การศึกษาเปิดประตูกว้างให้แก่ผู้หญิง เป็นโอกาสของชีวิตที่สำคัญมาก”

โซรยาทำงานเป็นผู้สื่อข่าวของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ “งานนำ” ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของผู้อ่านมุสลิมที่แพร่หลายมากขณะนั้น (ปัจจุบันเลิกกิจการไปแล้ว) ก่อน จะตัดสินใจกลับมาทำงานที่บ้านเกิด ในตำแหน่งนักวิชาการฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ สำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ. ปัตตานี) แม้ว่าการเป็นนักวิชาการจะไม่ได้สอดคล้องกับสิ่งที่ร่ว่าเรียนมา แต่ก็ได้ใช้ความรู้ในการทำสื่อเผยแพร่ และจัดรายการวิทยุ เช่น รายการ “การเมืองเรื่องชาวบ้าน” และรายการ “รอบรู้กับ มอ.” ขณะที่อภิบทบทสำคัญอย่างหนึ่งคือการทำงานเพื่อสร้างโอกาสแก่ผู้หญิงในท้องถิ่น ภายใต้กลุ่ม “เพื่อนหญิงไทยมุสลิม”

“เนื่องจากเรามองว่า ผู้หญิงมีความสามารถตือรือร้นในการทำงานอาสาเพื่อสังคม มี

ความตั้งใจสูง มีพลังและศักยภาพ แต่จุดที่ต้องเติมเต็มให้แก่ผู้หญิงอุดหน้าไปกว่าที่เป็นอยู่ คือเรื่องความรู้ ทักษะ การใช้เครื่องมือใหม่ๆ ที่สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เรื่องหลักๆ ได้แก่ บทบาทในทางศาสนา สิทธิของสตรีในศาสนา ความรู้ทั่วไป ในลักษณะ บูรณาการร่วม เพื่อเป็นเครื่องมือของผู้หญิงในการขับเคลื่อนสังคม เสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพของผู้หญิง"

กระทั้งวันที่สถานการณ์ความไม่สงบได้ดึงความวิตกกังวลและความเป็นอยู่ของผู้คนและสังคม ในจังหวัดชายแดนใต้นับแต่ปี 2547 โซรายาร่วมกับเพื่อนพ้องภาคประชาสังคมจังหวัด ปัตตานีในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ซึ่งในฐานะนักวิชาการ มหาวิทยาลัย เชօได้กล่าวเป็นแรงหนุนแก่กลุ่มนักศึกษาหนุ่มสาวที่ลงพื้นที่เยี่ยมเยียน ให้กำลังใจ และรับฟังปัญหาชาวบ้าน โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานครอบครัว บุคคลสูญหาย ที่มีข่าวลือว่าถูกอุ้มม่า หรือบังคับให้หายไป

"เริ่มจากการณ์อุ้มม่า มีใครถูกทำบ่ำง มีใครหายบ่ำง เราไปเข้ามต่อับบันกศึกษา มีแก่นนำนักศึกษามากลงพื้นที่ ไปช่วยกันสำรวจ ตอนนั้นไม่ได้คิดเรื่องความเสี่ยงเลย เข้าในสถานภาพนักวิชาการ ความเป็นนักศึกษา ที่น่าจะปลอดภัยเพียงพอ เป็นเกราะ ป้องกันได้ แล้วเด็กเองเขารักความเป็นธรรม ช่วยกันระดมพร้อมพากลลงพื้นที่ เราค่อย สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ระดมทุนจากหลายฝ่าย เป็นค่าอาหาร ค่าน้ำมันรถ ให้เด็กลง พื้นที่บ่ำง ซึ่งข้อมูลคนสูญหายชุดนี้นำมาสู่การตั้งคณะกรรมการคุ้มครองคนหาย ดูแลเรื่อง คนหาย นำมาสู่การเยียวยาต่อมา"

การทำงานได้รับความสนใจจากภายนอก ความช่วยเหลือและการสนับสนุนด้าน งบประมาณค่ายไทยอยหลังไฟломา

"ตอนหลังเหตุการณ์กือเซะ ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองลงมากันมาก ทางคุณไสวณ สุภาพงษ์ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว และคุณวสันต์ พานิช ซึ่งเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชน ที่ดูแลเรื่องภาคใต้ เสนอให้พวกเราง็บข้อมูลคนที่ตายในเหตุการณ์กือเซะ ข้อมูลชุดนั้น นำมาสู่การทำหนังสือ 106 ศพ ความตายมีชีวิต และขยายผลการตรวจสอบการตายใน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อเสนอแนะแก่รัฐบาล ไม่เคยคิดว่างานเล็กๆ นี้จะ ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหา เพราะทุกอย่างเป็นเรื่องใหม่มาก"

การทำงานต้อนแรกจึงดำเนินไปแบบไม่มีข้อกลุ่มคนทำงาน จนเมื่อมีการสนับสนุน การทำงานอย่างเป็นทางการ ประกอบกับสถานการณ์ส่งผลให้เกิดความสูญเสียมาก แล้วครอบครัวประชาชนจำนวนมาก แต่การช่วยเหลือเยียวยาของรัฐยังเดินช้า ขณะที่การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนทำงานชุดนี้สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้กิ่วๆ ด้วยเหตุนี้ ชื่อ “กลุ่มเพื่อนครอบครัวผู้สูญเสีย” จึงเริ่มปรากฏขึ้น

“กิจกรรมที่ทำเน้นการช่วยเหลือเร่งด่วนเฉพาะหน้า เช่น การเยี่ยมบ้านจะมอบเงินแก่ทุกครอบครัวหนึ่งหมื่นบาท ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กต่อเนื่องสามปี จำนวน 50 คน จาก 18 ครอบครัว ซึ่งเพียงจะสิ้นสุดไปปีที่ผ่านมา แต่การช่วยเหลือจะเน้นไปในกรณีที่ไม่ได้รับการเยียวยาจากรัฐ โดยเฉพาะครอบครัวที่เดือดร้อนมากๆ เพราะเงินมีอยู่อย่างจำกัด”

“คนที่นี่ไม่เคยเจอเหตุการณ์แบบนี้มาก่อน การทำงานเป็นการทำตามประสา ทำไปเรียนรู้ไป สรุปบทเรียน ประสบการณ์ ลองผิดลองถูก ล้มลุกบ้าง การเยี่ยมบ้านเป็นงานแรกและงานหลัก แต่ข้อมูลที่ได้มา มันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย เมื่อถูกนำไปสื่อสารสังคมวงใหญ่”

ดูเหมือนว่า การสื่อสารได้เข้ามามีพลังสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหา ยิ่งการให้โอกาสแก่ผู้ได้รับผลกระทบได้มีส่วนร่วมสื่อสาร ไม่ว่าจะเพียงบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้น ความเจ็บปวด ความสูญเสีย ความต้องการ และความปราณາ กระทั่งการเรียกร้องขอความเป็นธรรมแก่คุณที่อยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกัน เป็นความหวังเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ การกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้น

“การให้ผู้ได้รับผลกระทบเป็นผู้สื่อสารโดยตรงเหมาะสมที่สุด เขายะเป็นระบบออกเสียงแก่ตัวเขาและขยายความรุนแรงคนอื่นๆ เสียงของเขามีความชอบธรรม มีน้ำหนัก พอ แต่ก่อนต้องทำผ่านเรา ตอนนี้เขามีน้ำใจ รู้สึกปลดภัยเพียงพอ สามารถจะกำหนดประเด็นการสื่อสาร และเรียกความสนใจได้ ทำให้เกิดความสนใจแก่สาธารณะ ซึ่งถ้าไม่สื่อสารแล้วใครจะรู้เรื่องราوا”

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ให้ทุนแก่กลุ่ม เพื่อดำเนินโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเสียงจากผู้หญิงในครอบครัวและชุมชนท้องถิ่น เปิดให้ผู้หญิงได้รับ

ผลกระทบได้บวกกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นด้วยเสียงตัวเอง แม้ว่าจะเป็นเรื่องซ้ำไปซ้ำมา วนเวียน และยังคร่ำครวญบางครั้ง แต่เป้าหมายมิใช่เพียงเสนอความจริงเท่านั้น

“อย่าลืมว่าบังคนยังไม่ได้รับความเป็นธรรม อย่าลืมวีวิตที่ยังไม่ได้รับการชดเชย เรื่องราวเข้ายังต้องถูกจดจำ เหตุการณ์เพียงครั้งเดียวจะระดับหนึ่ง แต่ถึงยังมีปัญหาอยู่ เช่น กรณีตากใบ ผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อการตาย 85 ราย ยังไม่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางศาล ยังมีปัญหาขาวบ้านยังไม่ได้รับความยุติธรรม เพียงเพราะไม่ได้อยู่ในกระแสของสังคม ทำให้คุณลืมไปว่าต้องมีคนรับผิดชอบ ไม่ใช่แค่ให้เงินชดเชย ถอนฟองผู้ต้องหาทุกอย่างจะจบ นี่ไม่ใช่การหักล้างต่อการกระทำให้คนตาย ยิ่งสถานการณ์ยังไม่สงบ มีคนตาย คนเจ็บ คนหาย แม้เบาบางลง แต่ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเรื่องพวนี้ยังต้องพุดอยู่”

ผู้หญิงเป็นผู้ได้รับผลกระทบกลุ่มใหญ่ แต่การมองเห็นเป็นเพียง “เหยือ” ได้ลิตรอนและบ่นทอนศักยภาพของผู้หญิง รวมถึงความจำเป็นที่ผู้หญิงต้องมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ ร่วมกับทุกฝ่ายที่รับผิดชอบตั้งแต่ระดับปฏิบัติการจนถึงระดับนโยบาย

“การขับเคลื่อนในเชิงนโยบายได้น้อยมาก เรามองไม่ทัน เพราะมัวแต่ปูงแก็บปัญหาเฉพาะหน้าของครอบครัว ซึ่งแต่ละคนเจอบัญหามีความซับซ้อน มะรุนมะตุกันมากบ้าง น้อยบ้าง ไม่มีนิมให้ลูกกิน ไม่มีทุนการศึกษา ลูกต้องออกจากโรงเรียน ต้องการจัดเรียบผ้าต้องการอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มนอกจากไปริมด้วยตนเองเข้า อย่างมีเวลาอยู่กับบ้านทำงานบ้าน ปัญหาเฉพาะหน้าเหล่านี้เราทิ้งไม่ได้ ทำให้เรื่องเชิงนโยบายกลายเป็นผลพลอยได้ เนื่องจากนำข้อมูลไปใช้ แต่ผู้หญิงที่ประสบปัญหา แม้แต่คนทำงานตรงนี้เอง ก็ไม่ได้คิดจริงๆ จังว่าจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับนโยบาย ซึ่งมันเป็นจุดอ่อนของผู้หญิง”

“เรามีค่ารำจำกัด หรือถูกจำกัดไว้แค่งานเยียวยา แต่ความมองเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการแก้ไขปัญหาภาคใต้ที่ส่งผลกระทบต่อกัน ต่อผู้หญิงและครอบครัว ต้องสร้างความร่วมมือกับภาควิชาการ ทำให้เรื่องงานภาคสนามและปัญหางานของผู้หญิงเป็นข้อมูลที่มีน้ำหนัก นำมาใช้กำหนดทิศทางการตัดสินใจระดับนโยบาย คนทำงานจะต้องเข้าไปอยู่ในกลไกรัฐให้มากขึ้น ซึ่งไม่ใช่เฉพาะงานเยียวยาเท่านั้น อย่าปล่อยให้รัฐทำไปแต่ลำพัง ตอนนี้ที่เราทำคือการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้เลย อาจจะมีผลเชิงนโยบายอยู่บ้าง”

๘๙๖ นุร์ยิลัน บิล Hague อาบูบากา ๔๔๔

แม่ (ครู) ผู้วางแผนความรุ่คุ่คุณธรรม

สัมภาษณ์/เรียนรู้ : จิตต์ปภัสสร์ บัตรประโคน

เป็นครูสอนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่สอนเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

“

“ เด็กที่มีความสามารถทางด้านภาษาและภาษาต่างประเทศจะได้รับการสนับสนุนให้เข้าเรียนต่อในระดับสูง แต่เด็กที่ไม่มีความสามารถทางด้านภาษาและภาษาต่างประเทศจะได้รับการสนับสนุนให้เข้าเรียนต่อในระดับต่ำลง ดังนั้น ผู้หญิงเป็นเสาหลักของชาติ ยิ่งพวกราทำางานสาธารณูรัฐ ต้องมีลูก และมีภันยะฯ เพื่อเป็นทายาทสืบท่องการทำางาน เพราะงานตรงนี้ สร้างคนและสร้างชาติ ”

”

ด วงตาเป็นเนื้อหนังส่วนเดียวที่เปิดเผยสู่ภายนอก มันจึงเป็นหน้าต่างของใจ—ที่บ่งบอกความมั่นคงความรู้สึกของเชอกับคุณภาพงาน แต่ร่างกายที่ถูกปิดอย่างมีคิด มิได้ปิดความคิด ความรู้ และความสามารถที่ลับเหลือของนูร์ยิลัน บิลหะยีกานูบากา ผู้บริหารโรงเรียนอลาวียะห์วิทยา อ.บันนังสตา จ.ยะลา

“อย่างเป็นนายอำเภอทั่วไปของประเทศไทย ได้แรงบันดาลใจจากคุณลุงที่เป็นนายอำเภอ จะต้องเรียนรู้ศาสตร์การปกครอง แต่ที่เก่าคราศาสตร์ไม่มีคนจะรู้ศาสตร์ ก็เลือกคนจะสังคมศาสตร์ เอกรัฐศาสตร์ ปีสองย้ายไปเรียนสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา ตามอาจารย์ว่าเรียนแล้วเป็นอะไร อาจารย์บอกว่าเป็นนายกรัฐมนตรี เพราะเราต้องดูแลประเทศ”

แต่เมื่อเรียนเข้าสู่ปีที่สาม บรรยายภาค กิจกรรม และการเรียนมหาวิทยาลัยทำให้รู้สึกว่า มหาวิทยาลัยไม่ใช่เบ้าหลอม แต่เป็นคุกขังทางปัญญา และเห็นเด็กของชีวิตเข่นวรรคทองซึ่งเป็นแสงสาดส่องใจแก่ปัญหานในยุคนั้นที่ว่า “ฉันเยาว์ ฉันเก่ง ฉันทึงฉันจึงมหาความหมาย ฉันหวังเก็บ cosine ไปมากมาย สุดท้ายได้กระดาษแผ่นเดียว”

“อาจารย์จัดพบปนักศึกษาเพื่ออภิปรายเรื่องมหาวิทยาลัยให้อะไรกับนักศึกษาบ้าง ทั้งที่หัวข้อน่าสนใจ แต่เมื่อถามว่า ทำไมต้องจัดคอนเสิร์ต เข้าบอกต้องการต้อนนักศึกษา เป็นการดึงมวลชน กล้ายเป็นกิจกรรมบันเทิง เรารู้สึกไม่ได้อะไรจากมหาวิทยาลัย เหมือนกับรุ่นพี่จากธรรมศาสตร์หรืออุปฯ พวknนั้นเรียนไม่กี่ปีออกไปทำงาน เข้าป่า เพราะเขาเห็นว่ามหาวิทยาลัยไม่เคยให้อะไรกับเขา เราจะไม่รอให้ชีวิตต้องเป็นแบบนั้นก็เลยลาออก”

เมื่อลากอกแล้วก็กลับบ้าน แต่เราไม่ทอดทิ้งการศึกษาจึงตัดสินใจเรียนต่อทางด้านครุศาสตร์ ด้วยเห็นถึงความจำเป็นในการสร้างคนเพราะ “ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงคนได้นอกจากการศึกษา”

“ฟ่อแม่อย่างให้เป็นครู ไม่มีวิชาชีพใดที่จะสร้างประชาชาติได้ดีนอกจากการเป็นครู เลยเข้าเรียนมสธ. คณะครุศาสตร์ เอกประมงวัย บุกเรียนจนจบสองปีครึ่ง”

“พอแต่งงาน เรามีนิยามว่าจะเป็นภารຍาที่น่ารักในบ้าน จะดูแลเขามีอนาคตดี แต่ลักษณะจากบ้าน เชอต้องดูแลฉันเหมือนองค์หญิง เรา妄ไว้อย่างนั้น ไม่มีนิยามจะทำงานนอกบ้าน เราทำงานตำราเลี้ยงลูก สองปีไม่ออกทำงานนอกบ้าน แต่บริหารงาน

โรงเรียนของเรา เมื่อคุณได้ทำงานได้มากนั้น"

เนื่องจากสามีของเคօได้รับใบอนุญาตเปิดโรงเรียนอาชารวิทยาตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมปลาย เขายังสามารถนำความรู้ด้านครุศาสตร์ที่รับเรียนมาใช้บริหารงานโรงเรียนของตนเอง แนวทางของโรงเรียนจะมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้คุณธรรม โดยเฉพาะการเป็นคนที่มีความสุข สามารถพึ่งพาและรับผิดชอบตนเองได้

"ที่โรงเรียนจะไม่สอนให้ลูก ๆ ออกไปเป็นมนุษย์เงินเดือน ไม่ต้องกลัวการเป็นนายตัวเอง ไม่ได้หวังว่าลูกจะเป็นข้าราชการ เพราะเราเชื่อว่าพระเจ้าให้ทุกคนเท่าเทียมกัน มีมือเท่ากัน ตาเท่ากัน ถ้าเด็กมีคุณธรรม มีจริยธรรม เขายังไม่ตกเป็นทาสคนอื่นแต่เป็นนายของตัวเอง"

"นโยบายเมื่อก่อน เก่งดีมีสุข อิสลามคือดี เก่ง มีสุข ตีเป็นประชาติที่ต้องเก่งต้องเก่งด้วย ไม่เอาเหมือนกันที่เก่งอยู่ในมัสยิด นั่งสาดมัตต์ ทิ้งสังคมอดอย่างคุณมีกำลัง เพราะศาสนาบอกว่าคนทั้งสังคมไม่ใช่คนในสังคม คนที่ดีที่สุดในหมู่สู่เจ้าคือคนที่ทำประโยชน์ ลูกเราต้องสอนให้เขาเป็นคนดีต่อสังคม เข้าใจอิสลามที่เป็นวิถีชีวิตขณะที่เข้าต้องเก่งเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมนี้ได้"

การแบ่งภาระหน้าที่ขัดเจนระหว่างชายหญิง ซึ่งหญิงต้องดูแลสามี เลี้ยงลูก และใช้ชีวิตอยู่ในบ้าน เขายังไม่ได้มองว่า สิ่งนี้เป็นภาระและทำให้ผู้หญิงต้องเสียโอกาสในชีวิตแต่เชอกลับรู้สึกว่าเป็นภารกิจที่น่าภาคภูมิใจ ปัจจุบันมีลูก 5 คน และกำลังเตรียมตัวสำหรับอีก 2 คนข้างหน้า

"ทำด้วยความสุขไม่เป็นไร ไม่ใช่ทำด้วยความทุกษ์ เราไม่ความสุขที่ได้แต่งตัวใส่รองเท้าให้สามี ความรู้สึกไม่ถูกบังคับ เวลาที่เราได้รับเชิญไปบรรยายจะหอบลูกไปกินนมลูกไม่ได้เป็นภาระในการทำงาน ให้ลูกได้เห็นแล้วอยากทำงานเหมือนแม่ ไม่ใช่เห็นแม่ทำงานหนักแล้วไม่อยากทำ บอกลูกได้ว่าเรามีความสุขอย่างไร ลูกและครอบครัวไม่ใช่ภาระในชีวิต เปรียบเทียบกับการกินบุหรี่ที่โรงแร่มีเสส ไม่เจ็บปวด แต่กินบุหรี่ที่บ้าน เพราะไม่มีเงินซื้อย่างอื่น มันเจ็บปวด ทั้งที่บุหรี่ถ้ายังเหมือนกัน ดังนั้นหากคิดว่ามันเป็นภาระ ก็จะเป็นภาระ แต่ถ้าคิดว่ามันเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่ที่พระเจ้าได้มอบภาระบนตักของผู้หญิง เราจะรู้สึกภูมิใจ"

“สามีบอกว่าเชือโชคดีที่มีลูก มือข้างหนึ่งໄกวแปล อีกข้างໄกวดาบ ผู้หญิงเป็นเสาหลักของชาติ พ่อแม่ที่เก่งมีลูกน้อย ชื่นนำเดียดาย ยิ่งพากເງາມทำงานສາຄາຮະຕ້ອມມືລູກແລະມີກັນຍະຍະ ເພື່ອເປັນທາຍາທສົບຕ່ອກທຳການ ເພົ່າງຈາກທຳການສ້າງຄນ ແລະສ້າງໝາດ ເຄຍດູຮາຍກາວຮັກລູກໃຫ້ຖຸກທາງ ຂຶ້ງພ່ອແມ່ທີ່ເປັນດີອາຫຼືກຕ່ອງຈາກການຊາຍການອອກມາເລື່ອງລູກ ເພົ່າງຈາກຮູ້ແລະເດືອກນັ້ນເພື່ອໃຫ້ເປັນຄົນດີຂອງໝາດ ມັນຄຸ້ມຄ່າ ສ້າງເດືອກຄນເດືອງຈາຍິ່ງໃຫ້ຢູ່ກ່າວສອນເດືອກເປັນຮ້ອຍເປັນພັນແຕ່ເຂົາໄມ້ໄດ້ເປັນຄົນທີ່”

เราให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ครองมาก กว่าจะตกลงปลงใจก่อนการเลือกจนมาถึงคนที่สิบ เราบอกลูกว่า “กว่าจะเลือกพ่อเขามา เรายังไงได้เลือก ไม่ใช่คุณติดเหตุแม้ว่าเรารاحใจไม่ใช่พ่อแม่ที่ดีที่สุด แต่เราจะเป็นให้ดีที่สุด จึงตั้งประเต็นและเงื่อนไขคัดกรองคนที่จะเป็นสามี และพ่อของลูกเรา”

การเลือกคู่ครองเป็นไปตามแนวทางที่ท่านศาสตราได้ชี้แนะไว้เรื่องการเป็นผู้มีศรัทธา กับมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

“เรื่องบุคลิกภาพพิจารณา 3 ลักษณะ หนึ่ง ผู้ชายที่ดี เขายังไม่มีอยุติธรรมกับภรรยาแม้กระหึ่งคำพูด เข่นทำกับข้าว แม้ว่าจะทำไม่ได้เรื่อง ผู้ชายที่ดีต้องบอกว่าดีแล้ว แต่ลดเดิมหน่อย ไม่ใช่ประชดว่า ทำน้ำปลาหหรือย่างໄຮ ສອງ ถ้ามคนในหมู่บ้านยิ่งชาวบ้านเป็นพากປากตางๆ ปากว่าง ใจร้อนเรื่องหมวด หรือถ้าคนที่เดินทางร่วมกับพากเขา พอดีเดินทางร่วมกันเป็นอย่างไร แยกที่นั่ง ไม่ช่วยถือของ เห็นแก่ตัวหรือไม่ และสาม ถ้าคนที่เคยยืมเงินเข้า ผู้ชายเวลาซื้อหนี่ยว่าเกลียด ให้ยืมแล้วไปเที่ยวป่าประกาศ ดีไม่ดีจริงๆ คุณรุ่งนี้ รวมเรียกว่าบุคลิกภาพซึ่งเขามาเหมาะสมจะเป็นใจเพื่อรแห่งชีวิต เป็นชีวิตร่องลูกเราได้ไหม”

“พอเราเลือก พระเจ้าจะไม่เปลี่ยนแปลงประชาชาติได ยกเว้นเข้าจะเปลี่ยนแปลงตัวเอง เรายากได้คนอย่างໄຮດีได้อย่างนั้น หญิงดีได้ชายดี หญิงชัวได้ชายชัว หญิงใจดีได้กับชายใจดี คนเลือกเราดีอาจจะเสียงเหมือนกันว่า เรายากจะนູກແບນ ປັກແຫວ່ງຫຼືປັກແຕ່ສຳຄັນທີ່ເຂົາດ້ອງຮັກພະເຈານເປັນເຮົາ ພອຈະຕະລົງກັນດີຈະເປີດຫຼັກກັນ ເຮື່ອງຄວາມເໜາະສົມ ທັ້ງໜັກຕາ ນິສັຍໃຈໂຄ ຫີກາຣເຮື່ອນເປັນສິ່ງທີ່ຕ້ອງພິຈາລາດ້ວຍ ຖຸກຮັກທີ່ມີການດູຕັ້ງ ເຮົາຈະລະໜາດຂອພະເຈົາ ຂອພະອົງດີເລືອກສິ່ງທີ່ດີໃຫ້ແກ່ປ່າວ ປ່າວໄໝໄໝຄົນທີ່ເກັ່ງ

แต่ขอส่งคนดีมาเพื่อการสร้างเด็ก อย่าให้เกิดกรรมแก่เด็กที่ได้คุณไม่ดี"

แต่การเลือกที่ดีที่สุดก็ได้รับการทดสอบ

"เราเองถูกทดสอบ มีผู้หญิงมาเสนอตัวให้แก่สามี เป็นแม่หม้ายที่อยู่ในกลุ่มซึ่งเราให้การดูแลเยี่ยวยา สุดท้ายเขามาเสนอตัวเป็นภรรยาของสามี เราอาการหนักมากกว่าจะปรับได้ อย่างจะบอกว่าเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในวิวัฒนาสิ่งที่ดีในนั้น เพราะพระเจ้าจะให้สิ่งที่ดีแก่ป่าวของพระองค์ แต่ต้องหาโอกาสในวิกฤต มองผ่านความเมื่ดให้เห็นแสงสว่าง ตอนน้ำยังไม่เจอมันก็ทุกนี้ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจะเป็นองค์ความรู้ ทุกครั้งที่เกิดบททดสอบ พระเจ้าจะกำลังให่องค์ความรู้แก่ป่าวของพระองค์ ใจต้องเข้มแข็งอันดับแรก ผู้หญิงเข้มแข็ง ลูกจะเข้มแข็ง เพราะผู้หญิงจะเป็นคนปลอบลูก แต่เมื่อไหร่แม่อ่อนแอ ลูกจะอ่อนแอ เราก็อ่วมَاภิวิกฤตเป็นโอกาส มองทุกอย่างในแง่ดีจะมีกำลังใจ มองทุกอย่างในแง่ร้าย ชีวิตก็ให้ด้วย"

เราให้กำลังใจแก่แม่หม้าย และผู้สูญเสีย ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาที่มั่นคง สิ่งนี้จะเป็น "องค์ความรู้" ที่จะฉายแสงสว่างส่องทางมีเดมิดให้อีกหลายคน ซึ่งอาจกำลังเผชิญทุกนี้ และมีชีวิตเสียงต่อการเผชิญทุกนี้

"วันนี้เรามีสามี พรุ่งนี้สามีเราอาจโดนยิงก็ได้ ณ วันนี้ทำตัวเองดีที่สุด ดูแลสามีดีที่สุด และตระหนักรถึงภารกิจของผู้หญิงเรา ซึ่งกำลังสร้างผู้นำในอนาคตคือลูก ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ขอให้คุณยืนหยัดด้วยความเข้มแข็ง ดังคำพูดที่พระเจ้าบอกรวมไว้ 'สูเจ้าจะอย่าท้อ สูเจ้าจะอย่าระหวتم สูเจ้าจะเหนือกว่า ถ้าสูเจ้าเป็นผู้ครองชาติ'"

ในวันเป็นไปอย่างบุกเบิกโดยบุคคลที่ไม่คาดคิดที่สุด แต่ในที่สุดก็ได้พบว่า...

คำสอนของพระเจ้า คำสอนที่สืบทอดมาต่อเนื่อง

๗๙๘ ล้มย์ นานะการ

อาสาสมัครเยี่ยวยาหัวใจ

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : จิตต์ปวัสดร์ บัตรประโคน

66

งานของพวกรา...ใช้สามัญสำนึกระหว่างมนุษย์กับมนุษย์เป็นตัวนำ
ไม่ใช่องค์ความรู้ แต่ใช้หัวใจหัวใจ

”

พี่ น้องมุสลิมเป็นผู้สูญเสียกุ่มใหญ่ในสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ อี่งเกิดเหตุการณ์รุนแรงไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้ที่มัสยิดกรือเชะ และการล้อมปราบที่หน้าสภอ. ตากใบ ทำให้พวกราษฎรเป็นเหี้ยของความอยุติธรรม แต่ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจดังกล่าวบดบังความจริงว่า คนพุทธนั้นเป็นกลุ่มผู้สูญเสียเข่นเดียวกัน และสถานะของพวกราษฎรเป็นเพียงคนกลุ่มน้อยในพื้นที่

ล้าย manganese ศูนย์ประสานงานอาสาสมัครเพื่อประชาชนจังหวัดชายแดนใต้ บอกเล่าถึงภาพที่หายไปในกลุ่มผู้สูญเสีย ซึ่งสถานการณ์ความรุนแรง ประวัติศาสตร์และ การเมืองจากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้เห็นแต่ละฝ่ายมุสลิมผู้ถูกกระทำ จนละลายคนกลุ่มน้อย ในพื้นที่อย่างคนพุทธผู้ได้รับผลกระทบ

“ไม่ใช่ เพราะเป็นคนพุทธจึงทำงานเยียวยาแก่คนพุทธ จริงๆ ก็ไปเยี่ยมเยียนครอบครัวที่ได้รับผลกระทบ ไม่ได้เลือกว่าใครเป็นใคร แต่ช่วงแรกๆ จะเห็นคนมุสลิม ออกมากำหนดงานกับผู้สูญเสียค่อนข้างมาก คนพุทธที่เป็นอาสาสมัครในงานนี้จะน้อย พอกำหนดงานกับผู้สูญเสียมากขึ้นเรื่อยๆ แต่การที่ทีมเยียวยาส่วนใหญ่เป็นมุสลิม เกิดขึ้นว่าที่ไม่กล้าไปเยี่ยมบ้าน เพราะมีกระแสความไม่ไว้วางใจเกิดขึ้น ดังนั้นการที่เราเป็นคนพุทธจึงน่าจะเข้าถึงคนพุทธด้วยกันได้มากกว่า”

“หลายครั้งได้ยินชาวพุทธที่สูญเสียเล่าว่า เขาถูกทำร้ายโดยคนพูดภาษาอามaley ห้องถินในที่เกิดเหตุ เขายังไม่ยกยุ่งกับคนมุสลิม คล้ายกลัวไปหมด เมื่อเรารายงานเรื่องให้เพื่อนที่เป็นอาสาสมัครมุสลิม เข้ามาเยี่ยมเยียน ก็จะถูกขอร้องว่าอย่าเพิ่งมาเลย เขายังไม่สบายใจ คนพุทธมาเยี่ยมเขาสบายใจมากกว่า พวกราษฎรเป็นอาสาสมัครชาวพุทธ”

ความรู้สึกของคนพุทธได้รับการอธิบายว่าเหมือนถูกตะขับกัด ซึ่งได้ทิ้งรอยแผลไว้ทั้งร่างกายและจิตใจ

“คนพุทธถูกทำร้าย และรู้ว่าใครทำร้ายเขา จากภาษาที่ใช้ หน้าตา และท่าทาง มันแยกกันได้ระหว่างมุสลิมกับพุทธ ไม่ได้หมายความว่ามุสลิมทุกคนเกี่ยวข้อง แต่ความรู้สึกคนถูกทำร้ายเหมือนถูกตะขับกัด ถึงไม่ใช่ตะขับด้วยเดินก็รู้สึกกลัว เป็นความรู้สึกหวัดผวาฝังใจ ในเมื่อเขารู้สึกว่าใครทำร้ายเขา ก็ขออภัยท่านๆ ดีกว่า แต่หลายคนก็

เห็นรวม จะถ้าว่าเข้าผิดใหม พูดยาก เมื่อเขากลุกกระทำ"

ย้อนกลับไปก่อนที่ม้ายจะมาทำงานเยียวยา เชอทำงานพัฒนาร่วมกับชาวบ้าน กลุ่มประมงพื้นบ้าน ภายใต้โครงการพื้นที่ชุมชนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ.ปัตตานี) แต่หลังจากฟ้าเปลี่ยนสีที่สามจังหวัดภาคใต้ จีวิตจึงเริ่มรับบทบาทที่ต่างออกไป

"เกิดเหตุการณ์ใหม่ๆ เรายังความกลัวกันทุกคน แต่พวกเรากลัวน้อยกว่าคนอื่น ความคิดว่าเราจะทำอะไรได้บ้าง ก็ออกไปเยี่ยมเยียน ช่วงแรกไปตามบ้านครอบครัว กรณีใหญ่ๆ เช่น กรีซ ตกใบ ตอนนั้นการเยียวยาของรัฐไม่เปิดกว้าง กว่ารัฐจะตื่นตัวกำหนดหลักเกณฑ์การเยียวยา เราไปทำมาเป็นปีแล้ว"

"ปีแรกไม่ได้ทำงานฐานทรัพยากรเลย มันหน้าไม่ได พื้นที่กำลังเดือดร้อน ทำอะไรได้ทำเลย ใช้เงินเก็บส่วนตัวจนเกลี้ยง พอยี 2550 ได้รับทุนสนับสนุนการทำงาน ก็ไม่ได้หักไว ได้มาเท่าไหร่ใช้จ่ายไปข้างหน้า ทั้งค่าเดินทาง อาหารการกิน ของฝาก สังเคราะห์ช่วยเหลือครอบครัวบ้าง ทุ่มเทพอสมควร เพราะทนไม่ได มีรถกระบวนการนั่งคันที่ได้รับบริจาคมา ใช้รถคันนี้ไปเยี่ยมเยียนเพื่อนที่เดือดร้อนเป็นทุกๆ"

การถูกจดอยู่ในกลุ่มคนทำงานเยียวยา สร้างความกระอักกระอ่วนใจแก่ล้าย ด้วยเหตุว่า เชอเพียงไปเยี่ยมเยียนครอบครัวผู้สูญเสียเหมือนเยี่ยมเพื่อน หรือญาติมิตร เพราะได้รับทราบข่าวร้าย และต้องการจะไปให้กำลังใจ มีอะไรที่เพื่อนจะช่วยได้ ก็รับมา เป็นครูเพื่อคลายความทุกข์"

"สิ่งที่เราทำถูกเรียกว่า การเยียวยา มันเป็นคำใหญ่เกินกว่าการไปเยี่ยมเยียนแบบเครือญาติ แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ส่วนตัวคิดว่า น่าจะมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น เป็นเรื่องเชิงสังคม เป็นภารกิจต้องอาศัยองค์ความรู้ประสบการณ์ ความเขียวชาญเฉพาะด้าน เช่น จิตวิทยา ในความรู้สึกของเรามีความรู้สึกของเรามีความคิดว่า การเยียวยาต้องใช้หลักวิชา แต่งานของพากเราไม่ต้องทำอย่างนั้น ใช้สามัญสำนึกระหว่างมนุษย์กับมนุษย์เป็นตัวนำ ไม่ใช่องค์ความรู้ แต่ใช้หัวใจหัวใจ"

นับตั้งแต่วันแรก รูปแบบการเยียวยาได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบมากขึ้น ล้ายได้ขยายงานของกลุ่มไปอีกกว้าง เพื่อสามารถสานสัมพันธ์ระหว่างคนพุทธและมุสลิม

“เมื่อไปเยี่ยมในชุมชนพุทธที่อยู่ร่วมกับมุสลิม เราได้ยินถึงความไว้วางใจมันลดลง สามารถสัมผัสได้ เหลือบางคนที่คุยกัน และบางใจได้ ปฏิเสธพันธ์ระหว่างพุทธและมุสลิม มีปัญหาแน่นอน จึงคิดว่าจะทำงานที่ทำให้เขาก็ปฏิเสธพันธ์กัน คิดโครงการเสนอต่อหน่วยงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่ที่คนสองศาสนารอยู่ร่วมกันประมาณ 13 หมู่บ้านในสามจังหวัด แบ่งงานกันกับเพื่อนที่เป็นอาสาสมัครดูแลรับผิดชอบ”

แนวทางการดำเนินโครงการเน้นไปที่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ซึ่งในกระบวนการจะค่อยถักทอดลายไประหว่างผู้คนขึ้นมาใหม่

“พยายามสร้างกลไกในห้องดินดูแลกันเอง เพราะไม่มีเครื่องดูแลคนในชุมชนได้ดีกว่าชุมชน ต้องสร้างความเข้าใจกันภายใน เป็นงานออกแบบใหม่ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องใหม่ เป็นส่วนที่หายไป เพราะแรงกระแทกจากภายนอก ทำให้ต่างคนต่างอยู่ เมื่อเกิดความแตกแยก สิ่งที่ต้องทำคือการรวมตัวกันให้ได้”

“เราเป็นตัวกลางช่วงแรกๆ เข้าไปสร้างโอกาสให้ชาวบ้านพุทธและมุสลิมได้เจอกัน มีพื้นที่ร่วมพูดลึ婆婆หา ระดมศักยภาพ พัฒนาโครงการซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน แต่บางชุมชนปฏิเสธการประชุมร่วมกัน ขอแยกพื้นที่ เพราะไม่สบายใจ กลุ่มนี้จะเป็นหมู่บ้านที่คนพุทธน้อยและถูกกระทำมาเกือบสิบครั้ง หลายชุมชนว่าดีเหมือนกันนะ ห่างเหินกันไปเมื่นานแล้ว เราไม่บังคับ ไม่ผิด แล้วแต่ธรรมชาติ พบว่า คนที่อยู่นี่หัวหน้าฯ กลุ่มใหญ่จะเป็นชาวพุทธ”

การทำงานพัฒนาในหมู่บ้าน 13 แห่งประสบความสำเร็จบ้าง ล้มลุกคลุกคลานบ้าง ตามศักยภาพของคนและพื้นที่ บางแห่งทำการเลี้ยงปลา ขายปลาแบ่งกันก็จะไป ขณะที่บางหมู่บ้านได้พัฒนาโครงการต่อเนื่อง เช่น การปลูกผักสวนครัว ลดการเดินทางออกนอกหมู่บ้าน แต่ล้ายเห็นว่า ได้บรรลุผลที่ทำให้คนได้หันหน้ามาคุยกัน จากนี้เป็นเรื่องของแต่ละหมู่บ้านจะคิดอ่านกันต่อไป

“รู้สึกว่าทำหน้าที่หลักด้านการเยียวยาแก่ชาวบ้าน เราก็ดอย เพราะภารกิจหลักของเราไม่ใช่งานนี้ เดิมทำงานกับประมาณพื้นบ้านและงานสิ่งแวดล้อม แต่เกิดเหตุการณ์ใหม่

คิดว่าไม่มีคนหรือไม่มีคนทำงานช่วยเหลือผู้สูญเสีย ต่อมากน้อยจะงบประมาณเยอะมีหลายองค์กรที่อยู่งาน แต่งานสิงแวดล้อมไม่มีคนทำ จึงลดบทบาทเรื่องการเยียวยากลับไปทำเรื่องประมงพื้นบ้าน ลงสนามในพื้นที่เดิมของเรา"

"เราจังไม่ทึ่งหมด เพราะมีภารกิจการเยี่ยมเยียนผู้สูญเสียคนเก่า และคนใหม่ที่เพิ่งได้รับข้อมูลป่าวสาร การไปเยี่ยมเยียนตลอดกาลเป็นพื้นมอง และยังช่วยประสานงานให้แก่หน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่ต้องการมาพัฒนา สร้างเสริมและสนับสนุนชาวบ้าน ถ้ามีอะไรที่เป็นประโยชน์จะนึกถึงก่อน เพราะถือว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับโอกาสการพัฒนาน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มด้านสิงแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ"

การถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ แต่การติดกรอบทางทฤษฎีมากเกินไปทำให้ข้อสรุปและข้อเสนอไม่สะท้อนความจริงในพื้นที่ โดยเฉพาะการทำงานเยียวยา

"การเยียวยาเป็นการทำงานเชิงรุก ซึ่งเราเข้าไปเยี่ยมเยียนผู้สูญเสีย ชาวบ้านไม่รู้ข้อมูล เรายังไปหาข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์กับชาวบ้าน ช่วยเหลือบังคมสมควร แต่งานนี้ไม่เพียงพอต่อการบอกถึงความเข้มแข็งของประชาสังคม งานวิจัยบางขั้นบอกว่าปัญหาความรุนแรงแก้ไม่ได้เพราะภาคประชาสังคมไม่เข้มแข็ง เราอยากรามว่า ภาคประชาสังคมคือใคร ทำไม่ต้องเข้มแข็ง และต้องเข้มแข็งมากแค่ไหน ทำไม่จึงไม่นับว่างานเราเป็นภาคประชาสังคม"

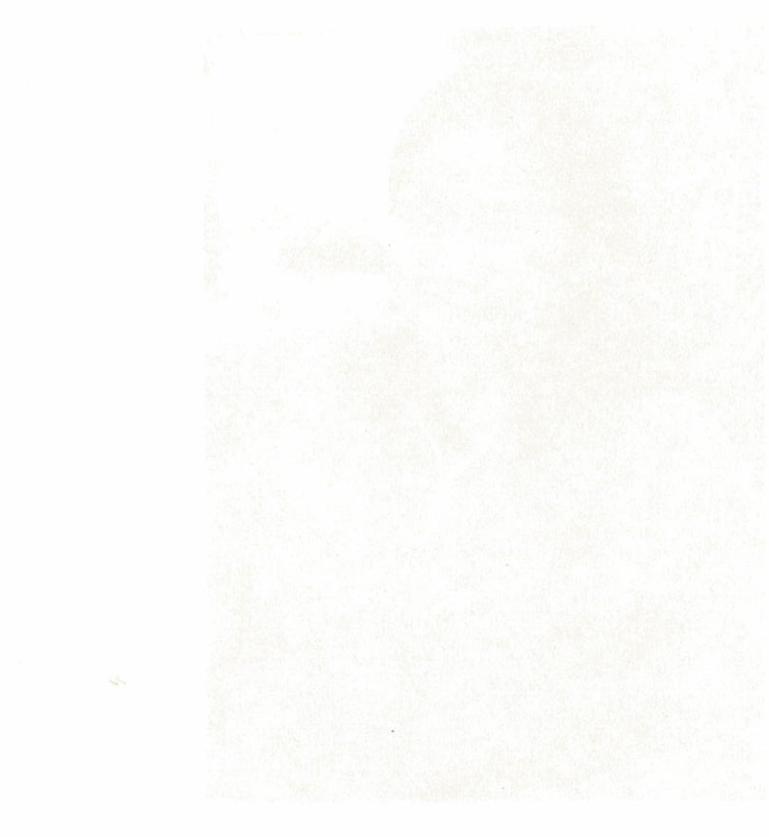
ตลอดระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา จากจุดเริ่มต้นที่ศูนย์ฯ ถึงวันที่คุณและบุปผา ได้หลังไฟปะยังสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จนแน่นัด ล้ายมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและปัญหาที่ตามมา

"ตัวเลขงบประมาณมากมายทุ่มลงมาที่นี่ แต่มีเสียงชาวบ้านว่า เข้าไม่ได้รับผลอะไร งานแก้ไขปัญหา งานเยียวยาช่วยเหลือต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ควรมีเรื่องผลประโยชน์ เพราะเราทำงานกับคนที่สูญเสียโอกาส ไม่ใช่ยิ่งทำ ยิ่งมีโครงสร้างใหญ่โตและงบประมาณจำนวนมาก ขณะที่ปัญหาชาวบ้านยังคงไม่ได้รับการแก้ไข แล้วยังถูกใช้เสนอทางออกและวิธีการแก้ไขเพื่อให้ได้งบประมาณลงมาอีก"

"การรับฟังเสียงผู้สูญเสีย ถึงวันนี้เราฟังเสียงกันมาก จนประเมินกันได้แล้วว่า ความต้องการของเขาก็จะอะไร ถ้าคราวให้มาประสานงาน จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

คงจะพอแล้ว คนที่มีความทุกข์ คงไม่มีความเจ็บปวดที่ไปไกลกว่าที่เราได้ฟังมา ข้อมูลที่มีอยู่แล้วเพียงพอที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ต้องคิดทำการใหญ่ในคราวเดียว แต่ทำงานเล็ก ๆ รักษาความสัมพันธ์ของผู้คนเอาไว้"

“คงจะพอแล้ว คนที่มีความทุกข์ คงไม่มีความเจ็บปวดที่ไปไกลกว่าที่เราได้ฟังมา ข้อมูลที่มีอยู่แล้วเพียงพอที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ต้องคิดทำการใหญ่ในคราวเดียว แต่ทำงานเล็ก ๆ รักษาความสัมพันธ์ของผู้คนเอาไว้”

๘๙

“คงจะพอแล้ว คนที่มีความทุกข์ คงไม่มีความเจ็บปวดที่ไปไกลกว่าที่เราได้ฟังมา ข้อมูลที่มีอยู่แล้วเพียงพอที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ต้องคิดทำการใหญ่ในคราวเดียว แต่ทำงานเล็ก ๆ รักษาความสัมพันธ์ของผู้คนเอาไว้”

๘๙

“**๕๕ อลิสา หงสานาค**”
ในอ้อมกอดพ่อ

ผู้เขียน/เรียบเรียง : จิตต์ปวัสดร บัตรประโคน

“

ท้ายที่สุด เขา (เยาวชน) จะเป็นกำลังสำคัญที่จะต้องดูแลชุมชนและ
แก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดสันติภาพด้วยตัวของเขารอง

”

﴿ พ่อเป็นคนที่รือเสาะ มีญาติพี่น้องอยู่ที่นั้น ปู่ทวดมีลูกศิบแปดคน ลูกหลานเยอะ เลยมีญาติพี่น้องทั่วสามจังหวัดภาคใต้ พ่อได้เข้ามาเรียน ทำงานและแต่งงานมีครอบครัวที่กรุงเทพฯ แต่ก็ยังไปๆ มาๆ กลับไปเยี่ยมบ้าน ญาติพ่อเขารักกันมาก เป็นคำสั่งเสียงของปู่ทวดก่อนตายว่า ทุกปีหลังออกบวชจะนัดเจอกันทุกคน ถือเป็นการประชุมเครือญาติ

อลิสา harassed อาจารย์ແນກພັດມາສັຄມ ດະນະມະນຸ່ຍສາສຕ່ວແລະສັຄມສາສຕ່ວ ມາຮວິທາລ້ຽສັງຂລານຄຣິນທ່ຽວ ວິທາຍາເຊີຕປັດຕານີ (ນອ. ປັດຕານີ) ເຮັດໄປປະເທົ່ານີ້ ດ້ວຍເຫັນ ນາມສຸກຸລູ “ harassed ສາມາະ ” ກີ່ຍາຈະຫາຈຸດເກາະເຖິງຄວາມເປັນມາລຸ່ມສຸລິມຈາກໜ້າຕາທີ່ປ່າກວູ ອຢ່າງທີ່ເຂົ້າພູດຕິດຕາລາວ່າ “ໜ້າຕາເຮົາເໜີ່ອນເດືອກ (ກຽງ) ເທິງ ”

“ພອບປຶກທຸມຈະມານເລື່ອງຮ່ວມญาດີ້ຂ້າງພ່ອທີ່ກາດໄດ້ ສຸນຍາມກາ ດນයອະຈານຈຳໄດ້ ໄນ່ໜົມດ ເຮັດກັບຢ່າຄູຍກັນໄມ້ຮູ້ເຮືອງ ເພຣະຢ່າພູດມາລຸ່ມ ຄູຍກັນໄດ້ອ່າຍເດືອງເຖິງວິຊີ່ ກິນ້າວ ເນື້ອກ່ອນເວລາມາເຖິງວັນຢ່າທີ່ກາດໄດ້ ມີຮັດຮະບະສີເຫຼືອງຄົນເຖິງ ເວລາໄປໄຫວຈະນີ້ປັ ທັກຄຣອບຄຣວ ຮອໃຫ້ພ້ອມແລ້ວໄປເຖິງດ້າຍກັນໜົມດ ພົດຕ່າງຄົນຕ່າງມີຮັດ ກາຣວມກຸ່ມກັນ ກີນ້ອຍລົງ ”

ອລິສາໄດ້ຮັບການເລື່ອງດູແລະເຕີບໂຕຈິ້ນໃນເມືອງຫລວງ ກາຣເວີນຮູ້ດີ່ຄວາມເປັນມຸ່ສຸລິມ ໃນຊີວິປະປະຈຳວັນໄດ້ຮັບການດ້າຍທອດຈາກຄຣອບຄຣວ ຜົ່ງໄດ້ສັ່ງສົມຄວາມເຂົ້າໃຈເພີ່ມຈິ້ນຕາມ ກາລເວລາ

“ອຸ່ງກຽງເທິງກັບญาດີ້ຂ້າງແມ່ກີເປັນຄຣອບຄຣວໃຫຍ່ເພຣະແມ່ມີພື້ນ້ອງ 9 ດົນ ແລະບ້ານ ອູ້ໃນບຣິເວລາໄກລັກັນ ຍາຍນັບດືອືສາສນາພຸຖອ ຈັດເລື່ອງປີໄທ່ທີ່ກົມືກາຣຍ່າງຄອໜູຍ່າງກິນກັນ ແກລັນໜ້າ ແຕ່ນ້າໆ ກີ້ຂໍ້ອາຫາຣາຈາກຮ້ານມຸ່ສຸລິມມາໃຫ້ແລະຈັດສໍາຮັບພິເສະໜ້າເລີຍ ເຂົ້າວ່າ ກິນ່ວ່າມີກັນກັບເບາໄມ້ໄດ້ ທີ່ເວລາເຂົ້າແກວໜ້າເສາອງທີ່ໂຈງເຮົານ ເພື່ອສາດມນີ້ໄວ້ພຣະ ເຮົາກົມືເຈຍໆ ເພື່ອນການ ກົບອກວ່າທຳໄມ້ໄດ້ ເຮົາເປັນມຸ່ສຸລິມ ”

ກາຍໄດ້ບຣິທຂີວິດທີ່ມີຄວາມທຳກຫຍາຍ ກາຣເຕີບໂຕໃນຄຣອບຄຣວແລະເຄື່ອງญาດີ້ຕ່າງ ວັດນອຮມ ສັ່ງຜູດຕ່ອຕ້າວຕົນຂອງ ອລິສາທີ່ເປີດເພຍ ຍືດຫຍຸ່ນ ແລະຜສມຜສານ ແຕ່ຮາກເທົ່າ ຝ່າຍພ່ອທີ່ຫຍ່ັງຮາກລືກແລະມັ້ນຄົງໃນຕ້າວຕົນມາກກວ່າ ທຳໄທເຮັດລັບຕົນສຸ່ອົມແນ່ນຂອງພື້ນ້ອງ ຮື້ອເສະ ສົມຄຣເປັນອາຈາຣຍ໌ທີ່ ນອ. ປັດຕານີ

“พอดีเดทุกการณ์ภาคใต้มีปี 47 ตอนรู้ข่าวก็ตกใจมาก เนื่องในครมการระบาด
จินตนาการที่สวยงามในวัยเด็กของเรามาไป ตอนนั้นยังไม่ได้เป็นอาจารย์ แต่กำลังจะไปอะเจห์
 เพราะได้ทุนปัญญาชนสาธารณะ (API) อย่างไปศึกษาชุมชนสูงสุดในประเทศอีกหนึ่ง บ้าง
 ก่อนจะไปก่อตั้งสมัครเป็นอาจารย์ มหาวิทยาลัยรับ รู้สึกดีใจ เพราะอยู่กรุงเทพฯ ไกลมาก
 และไม่เคยสบายใจเลยเวลาที่ข้าวอกมาแต่ละครั้ง ก็เลยมาเป็นอาจารย์ได้ครึ่งเทอม แล้ว
 เป่าวิจัยที่อนไดฯ อีก 6 เดือน ลดลงจากเดิมที่ตั้งใจไป 1 ปี”

แม้คลิสาจะเป็นอาจารย์ แต่เชื่อมันบทบาทมากกว่าผู้สอน ด้วยบุคลิกส่วนตัว¹
 ประสบการณ์การทำงาน ความสนใจประเด็นทางสังคมและปัญหาข่ายของ เชื่อบอกว่า²
 “ถ้าไม่มีอาชญากรรมที่นักศึกษาไปอยู่กับเพื่อนที่เดือดร้อนที่อื่น เเงิน ภาคเหนือนี้มีปัญหารี้่องป่า³
 และชาติพันธุ์ หรือไม่ก็ไปอีสาน ไปช่วยเพื่อนเรื่องเขื่อนปากมูล” นอกจากนี้ เชื่อยัง⁴
 ร่วมแขกับสตานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น เชื่อจึงเป็นหัวหน้าเพื่อน พี่น้อง เครือญาติ
 และ “บรรเทาสาธารณภัย” แก่นักศึกษา และทุกคนที่ได้ร่วมงานด้วย

“ตีสองตีสามนักศึกษามีปัญหา สตานการณ์ปัจจุบันไม่มีใครช่วยใครหาก ต้อง⁵
 รอเข้า มีนักศึกษาโทรฯ มาบอกว่าพ่อขับรถตกคุกตอนตีสอง ไม่มีใครไปช่วย เรายกน้ำที่⁶
 เด็กจำนวนหนึ่งออกไปช่วยกัน เด็กนักศึกษาตกลงเลือดตอนตีสองในหอพัก แห้งลูก⁷
 ตามธรรมชาติ โทรฯ หาเราก็พาไปส่งโรงพยาบาล หัวหน้าห้ามเราไว้ทุกครั้ง แต่ไม่ค่อย⁸
 ได้ผลหาก (หัวเราะ) พี่ล้มม้ายรถชนตรงเมะมาวีที่เดียวกับลูกศิษย์ เคยถูกยิงเสียชีวิต⁹
 เราก็เหยียบมิดไปหาทันที อยู่ที่นี่มีเรื่องแบบนี้เยอะมาก ทำให้รู้สึกเครียด แต่มันไม่คิดถึง¹⁰
 อันตราย ไม่ช่วยกันไม่ได้ สตานการณ์ความไม่สงบที่นี่ทำให้เด็กและผู้คนอยู่กันอย่าง¹¹
 น่าสงสาร”¹²

เนื่องจากการเรียนในแผนกพัฒนาสังคม นักศึกษาควรได้ลงพื้นที่สัมผัสกับชีวิต¹³
 และสังคม เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ถึง¹⁴
 การพัฒนาที่เหมาะสมต่อชุมชน และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ แต่เมื่อเกิดสถานการณ์¹⁵
 ความไม่สงบ การลงฝึกภาคสนามเข่นที่เคยปฏิบัติตามต้องถูกระงับไป เพื่อความปลอดภัย¹⁶
 ของนักศึกษา อย่างไรก็ตามเป็นโชคดีของนักศึกษาที่อาจารย์คลิสาอย่างพาไปได้บ้าง

“เด็กเอกสารพัฒนาพากันนั่งบังคับเท่าที่เคยคุยกับรู้สึกว่าตนเองมีปัจจัยด้วยว่าเข้าคณะอื่น

ไม่ได้ต้องเข้าพัฒนาสังคม แต่บางคนก็ตั้งใจเลือกเอาพัฒนาสังคมเป็นอันดับหนึ่ง เพื่อให้เข้าเข้าใจว่าวิชาพัฒนาสังคมสำคัญอย่างไร ประสบการณ์หลักจะต้องได้จากการฝึกงานภาคสนาม ก่อนเกิดสถานการณ์ความไม่สงบมีวิชาที่เป็นวิชาบังคับ ให้นักศึกษาไปอยู่ร่วมกับชาวบ้านในชุมชนเพื่อฝึกให้เด็กเข้าใจชีวิชุมชน แต่ปัจจุบันมีปัญหา เพราะทางมหา'ลัยห่วงความปลอดภัย เรายังพากันป้องกันที่"

เมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัย การสร้างเสริมประสบการณ์จึงต้องคว้าเงินของอาจารย์และลูกศิษย์ลงขันกัน แต่ผลที่ได้คุ้มค่าอย่างยิ่ง

"เราออกเงินให้ส่วนใหญ่ และส่วนหนึ่งนักศึกษาช่วยออกเอง ไม่บังคับแต่ส่วนใหญ่อยากไป เพราะบางคนไม่เคยไปไหนไกลๆ จาก 3 จังหวัด การไปก็เข้ารถบัสกันไป ปีนั้นไปอยู่อยา เด็กตื่นเต้นมากที่ได้เจอกับมุสลิมที่พูดภาษาไทยไม่ได้ ถึงแม้ว่าในอดีตมีรากเหง้าเป็นเชลยมาจากการบังคับด้านนี้แล้ว ไปดูงานที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดให้เข้าได้เห็น การพัฒนาของจริง การพัฒนาที่มีหลากหลายมุมมีทั้งผลบวกและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากด้วย ดังนั้นเขาจะเป็นนักพัฒนาที่เสนอแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมต่อชุมชน และเน้นการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญ"

จากการทำงาน อลิสาพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ซึ่งปัญหาหลักๆ ตอนนี้คือผลการเรียนที่อ่อนมาก เมื่อขึ้นชั้นปีที่สอง เดือนักศึกษาจะหายออกไปจากระบบทกว่าครึ่ง เธอเคยเสนอเอกสารทางมหาวิทยาลัยเพื่อพิจารณาปรับหลักสูตรเป็นระดับอนุปริญญาทำให้นักศึกษาที่เรียนอ่อนอย่างน้อยยังได้รับบัณฑิตอย่าง ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้ผลดีในประเทศอินโดนีเซีย แต่เรื่องก็เงียบไป

"ได้แนวคิดนี้มาจากอาจารย์ ในประเทศไทยในปี 30 ปี ตอนทำวิจัยในอาจารย์ที่ไปอยู่กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย Syiah Kuala ซึ่งมหาวิทยาลัยประสบปัญหาเข่นเดียวกับภาคใต้เหมือนกัน คือ ก่อนมีความขัดแย้ง มีนักศึกษาจากหลายจังหวัดทั่วอินโดนีเซียมาเรียน แต่พอมีเหตุการณ์ความรุนแรง นักศึกษาที่เรียนเก่งก็ไม่มาเรียน แต่ส่วนหนึ่งก็ทำให้คนอาจารย์ซึ่งเป็นคนห้องถินมีโอกาสเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ ปัญหารือผลการเรียนก่อน ทางมหาวิทยาลัยก็เลยต้องมีหลักสูตรการสอบเข้าอีกรูปแบบหนึ่ง คือ เปิดรับนักศึกษาที่ไม่สามารถสอบเข้าได้ในช่วง

เวลาปกติ ให้มาสอบใบใหม่ในระดับอนุปริญญา แล้วถ้าหากว่านักศึกษามีผลการเรียนดังต่อไปนี้ จะสามารถเลื่อนขั้นไปเรียนในระดับปริญญาตรีได้ เก็บัญหาเด็กเรียนอ่อนดอง ยกเว้นชั้นปี 3 และปี 4 หรือยังได้กุญแจอนุปริญญาติดตัวไป

นอกจากการเรียนการสอนตามหน้าที่ในมหาวิทยาลัยแล้ว อลิสายังเป็นแรงงานที่เรียกว่า “กรรมกรวิชาการ” อีกด้วย

“ตอนนี้ภาคใต้มีงานวิจัยให้ชาวบ้านทำเยอะมาก โดยเฉพาะพระเด็นที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ของคนต่างด้วยมนธรรมต่างศาสนา และพระเด็นด้านการพัฒนา เรายังเข้าไปช่วยวิเคราะห์ให้ บางโครงการขอให้ช่วยในพระเด็นต่างๆ เช่น งานวิจัย การออกแบบสถาปัตยกรรม สถาปัตย์เรียน เป็นคณะกรรมการกองทุนการศึกษาและกองทุนอาชีพ ฯลฯ บางโครงการเงินน้อยหรือไม่มีเงิน แต่อยากให้ช่วย เรายังช่วย ได้เงินบ้าง ไม่ได้บ้าง ก็ไม่เป็นไร เราคิดว่าเป็นกลับมาทำงานรับใช้บ้านของตน เรื่องเงินจึงไม่ใช่เรื่องใหญ่”

อุลิสาเน้นว่า ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของงานวิจัย ต้องได้ประโยชน์แก่ชาวบ้าน เปิดให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วม

“ผลของการวิเคราะห์ก็ได้รับการตอบรับที่ดีจากชาวบ้าน เพราะไข่กระباءมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เวลาเขียนก็จะใช้ภาษาที่อ่านให้ง่ายที่สุด ทุกประเด็นสำคัญที่กันหมวด จะต้องไม่ตกหล่น และที่สำคัญเมื่อเขียนเสร็จแล้วจะส่งคืนให้กับชาวบ้านเพื่อตรวจสอบว่า เป็นการวิเคราะห์ที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะบางประเด็นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เขาเล่าให้ฟัง เฉยๆ แต่ยังไม่อยากให้ออกสู่สาธารณะ หรือเรื่องบางเรื่องเราเห็นว่าเป็นประเด็นที่ดี ก็ต้องใช้ภาษาที่เจ้าของเรื่องยอมรับให้ได้ แต่ก็เหนื่อยมากเหมือนกัน เพราะการให้ความ เค้าใจใส่กับทุกๆ ขั้นตอนทำให้ต้องใช้เวลามาก เมื่อกับการช่างตีทอง ที่ต้องใช้ความ ประณีตในการทำงาน”

ดังเดตตอนเรียนปริญญาโทเมื่อปี 2541 อลิสาให้ความสนใจประเด็นเกี่ยวกับมุสลิม และวัฒนธรรมของภาคใต้มาโดยตลอด และทำวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตเรื่อง “ความสำนึกรักในเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของมุสลิมในชุมชนรือเสาะ” ประกอบกับประสบการณ์ที่ได้จากการสนับสนุนที่อ济เจห์ การเป็นอาจารย์ และการทำงานวิจัยในพื้นที่ ทำให้เห็นประเด็นปริญนาที่น่าสนใจเกี่ยวกับสังคมและชุมชนมุสลิมมากมาย ตอนนี้กรีรีมีโครง

การเลิก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกับการสื่อสารเพื่อสันติภาพ และอีกหลายเรื่องที่จะขับเคลื่อนต่อไป

แต่ไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว ผลลัพธ์กว่า “รู้สึกดีที่ได้ทำ ถ้าเรามีโอกาสที่จะทำ ก็จะทำต่อไป เรายุ่ง เราทำดี แม้จะไม่มีคนเห็นก็ตาม โดยเฉพาะประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เพราะในท้ายที่สุด เขาจะเป็นกำลังสำคัญที่จะต้องดูแลชุมชนและแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดสันติภาพด้วยตัวของเขาระบุ”

๗๙

ขอขอบคุณผู้อ่าน ขอรับฟัง ภารกิจที่มีความสำคัญยิ่งนัก ที่จะช่วยให้เด็ก วัยรุ่น อาชีวะ นักเรียน นักศึกษา ไม่ใช่แค่เด็กนักเรียน แต่เป็นเด็กคนหนึ่งที่มีความสามารถ ที่จะสามารถเป็นตัวต้นแบบ ให้เด็ก อายุรุ่นเดียวกันได้ ขออวยพรให้เด็ก วัยรุ่น อาชีวะ ประสบความสำเร็จ ตลอดไป

๘๐

๖๖ กัลยา จันทร์ศรี ๖๖

ใจเกลี้ยง เลี้ยงใจกัน

สัมภาษณ์/เรียบเรียง : จิตต์ปวัสดิ์ บัตรประโคน

“

คนอื่นๆ จากที่เคยเรารักใคร่กันเต็มร้อย พอก็เกิดเหตุการณ์ คนที่ถูกทำร้ายกรีดร้องลดลงเหลือห้าสิบ...แต่เราไม่รู้สึกแบบนั้นนะ ต้องทำใจไม่หัวดวง ทำให้เราสถาบายนิ ...ทุกวันนี้ก็เหมือนเดิม

”

﴿ อญี่มานานดังแต่บรรพบุรุษ เกิดมา ก็เห็นปู่ย่าอญี่ที่นี่ ﴾ กัลยา จันทร์ศรี วัย 63 ปี

ย้อนอดีตความผูกพันที่มีต่อหมู่บ้านเนินงาม อ. รามนัน จ. ยะลา อายุร่วมกว่าหกเดือน สามารถใช้ภาษาอามลายได้อย่างคล่องแคล่ว แม้ว่าจะเป็นชาวพุทธกลุ่มน้อยท่ามกลางเพื่อนบ้านชาวอิสลาม แต่นั่นไม่ได้ทำให้เขอรู้สึกหวาดกลัวจนอยากหลบซ่อนตัวไปอุปถัมภ์ที่อื่นเมื่อคนอิสลามครอบครัวชาวพุทธ ทรงกันข้ามกลับยังคงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เมื่อตนที่เคยเป็นมาในอดีตอย่างไม่รู้สึกแปลกแยกต่าง พิสูจน์ได้จากบ้านเชอได้รับเลือกเป็นประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นชาวไทยพุทธหนึ่งเดียวที่เข้ารับ

“เราสายใจ บริสุทธิ์ใจ อญี่กับเราได้ เป็นไทยพุทธคนเดียว แต่เป็นหัวหน้า เพราะเขานับถือ มีอะไรกินด้วยกัน เรารู้ว่าประเพณีของเขามีแบบไหน”

ศูนย์แห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เน้นการพัฒนาด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว ไม่ต้องซื้อกินให้เปลืองเงิน แบ่งผักที่นี่จึงเต็มไปด้วยผักหลายชนิด เพื่อให้สมาชิกได้ทดลองปลูก ผลผลิตที่ได้จัดสรรแบ่งกันไปส่วนที่เหลือจากกินค่อนนำไปขายสร้างรายได้อีกด้วย โดยเงินที่ได้จะนำมารวมเป็นกองทุนเพื่อซื้อเมล็ดพันธุ์สำหรับปลูกรุ่นต่อไป

“ปลูกผักเป็นตัวอย่างให้หมู่บ้านนำไปทำที่บ้าน จากเสียงบ่นว่ายากจน ก็นำแนวเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาแก้ไขปัญหา วิธีการฝึกอบรมมีทั้งบรรยายและปฏิบัติ ไม่ใช่แค่เรื่องการปลูกผักเท่านั้น แต่ยังสอนทำบัญชีรายรับรายจ่าย เช่น เคยซื้อกระเพรา 5 บาท เมื่อไม่ต้องซื้อเอาไปหยอดกรอบบุกคอมสินไว้ แล้วมารวมว่าได้เงินเท่าไหร่ ที่ดินตรงนี้เหมือนเป็นครอบครัวหนึ่ง แบ่งพื้นที่ปลูกผัก เลี้ยงปลาในบ่อปลาเล็กๆ มีผักอย่างละนิด ช่วยลดค่าใช้จ่าย ไม่ต้องซื้อ”

สมาชิกของศูนย์ฯ ทั้งหมดเป็นชาวมุสลิมที่ได้รับผลกระทบจากการณ์ความไม่สงบ และผู้ที่มีฐานะลำบากยากจน ซึ่งแต่ละคนจะได้รับค่าตอบแทนคนละ 4,500 บาท ต่อเดือน ภายใต้การดูแลของกัลยาซึ่งเป็นชาวบ้านตัวอย่างที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ด้วยบุคลิกเป็นความเป็นคนขอบริหารรู้ ทั้งจากตัวเอง การสังเกต และการลองผิดลองถูก จนต้นไม้และพืชผักเติบโตสวยงามในบ้าน กัลยาจึงได้รับการยอมรับเลือกให้เป็นประธาน

ศูนย์ฯ แห่งนี้

“เรากอบถ่ายทอดความรู้ อย่างให้เข้าได้เข้าไปทำที่บ้านกันต่อ เป็นหัวหน้าต้องคิดวางแผน และเตรียมการทุกอย่าง สมาชิกจะรับฟังและทำความคำสั่ง ถ้าไม่สั่ง เขาก็ทำไม่เป็น เคยไปอบรมที่พัทลุงด้วยกัน สั่งงานให้เข้าย้ายต้นพريกลงลุ่ง กลับมาปรากฏว่า ด้วยเรียบ เพราะผิดมิติไม่ได้ส่วน และต้นพritchayangเล็กเกินไป ต้องมาเริ่มสอนกันใหม่ ทีละขั้น”

การต้องสอนอย่างละเอียด บอกทุกขั้นตอน และต้องเจอกับการทำผิดช้าๆ ทำให้บางครั้งภูงสูงวัยผู้นี้เริ่มรู้สึกห้อแท้เข่นกัน

“แรงกายยังทำไหว แต่มันเหนื่อยใจ เมื่อสอนเปิดให้ขึ้นໄก่ สอนทุกอย่าง สอนวันนี้ทำได้แล้ว พรุ่งนี้ลืม แม้แต่ของใช้ จอบ เสียง หมวด พลัว ใช้ตรงไหน ทิ้งตรงนั้น เราเป็นหัวหน้าที่เป็นตั้งแต่การโรงคอยเก็บกาด จนถึงสอนทุกอย่าง เวลาที่ประชุมกันขอให้เก็บของไว้เป็นที่ เวลาหายก็รู้ และเป็นระเบียบ พุดไปปักเมื่อเดิม พุดยากมาก จนเราเหนื่อย”

ในความคิดเห็นของกัลยา โครงการที่นำเข้ามาในชุมชน จะประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับความตั้งใจและเจ้าจิงเอาจังของสมาชิก รวมถึงการสนับสนุนของผู้นำด้วย

“ถ้าผู้นำห้องถีนไม่สนับสนุนก็เป็นไปไม่ได้ เมื่อต้นนำพritchayamennā ยิ่งสามจังหวัดบประมาณลงมาเยอะ ถ้าบริหารจัดการไม่เป็นจะเสียมากกว่าได้ เช่น ขอเงินทำปั้ยหมัก คนรับเงินสนับสนุนเขาไปซื้อเครื่องอบทำปั้ย แต่ไม่มีใบเสร็จ ไม่มีเงินเหลือทำโรงเรือน ไปดูงานก็ไม่ได้ เงินหมด มันเกิดการเอาเปรียบกันขึ้น”

โครงการประเภทหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมดำเนินการ แต่กลับได้ผลน้อยในความคิดเห็นของเชօดีของการพาไปเที่ยวเพื่อสร้างความสมานฉันท์

“มีคนพาทัวร์ไปต่างจังหวัด ให้เราพาผู้ได้รับผลกระทบในหมู่บ้านที่เป็นคนไทยพุทธไป กลับมาท้อใจ เราอุดส่าห์พาไป แทนที่เขาจะไปอยู่กับกลุ่มใหญ่ ไปห้าคนก็นั่งหันหน้าหักคน คุยกันอยู่ห้าคนนั้น ไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนกับคนอื่นเลย ไม่ไปอีกแล้วแบบนี้”

ผลกระทบจากเหตุการณ์คนพุทธในหมู่บ้านถูกทำร้ายทั้งชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐ หลายคนทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านต่างศาสนาเปลี่ยนแปลงไป จนเชօดีสัมผัสได้

ถึงความไม่เหมือนเดิม

“คนอื่นๆ จากที่เคยเจริญได้รักใคร่กันเต็มร้อย พอกฎหมายห้าม คนที่ลูกทำร้ายก็รักกันลดลงเหลือห้าสิบ แม้ว่าจะคุยกันปกติ แต่ก็ไม่จริงใจ ยังมีความหวาดระแวงกันอยู่ แต่เราไม่รู้สึกแบบนั้นนะ ต้องทำใจไม่หวาดระแวง ทำให้เราสบายใจ เดຍทำอย่างไร ทำไปอย่างนั้น ตอนเย็นเดยนั่งคุยกันที่บ้าน ทุกวันนี้ก็เหมือนเดิม”

“เรารู้สึกได้กับทั้งพุทธและมุสลิม ที่หมู่บ้านคนไทยพุทธโดยนิยมแปดคน แต่เราอย่างอยู่ได้ เพราะเราศึกษาหาข้อมูลว่ามีสาเหตุมาอย่างไร จะไปเหมาร่วมว่าคนทำเป็นมุสลิม บอกว่า เขาเป็นคนไม่ดีทั้งหมดไม่ได้ ต้องดูการกระทำ การวางแผนของเราด้วย การอยู่ก็ต้องเอื้อ อาจารย์กับเขา ไม่แบ่งพุทธ-มุสลิม จะไปว่ามุสลิมร้ายไม่ได้”

ขณะที่หลายคนรักษาภาระห่างกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราฯ เกรงว่าจะตกเป็นเป้าหมาย ของกลุ่มผู้ก่อการ แต่ก็ยังกลับมีความไม่สงบกันคนกลุ่มนี้ เพราฯ รู้สึกเหมือนกับลูกหลาน

“ช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบมีทหารเข้ามาประจำการ เลยเปิดบ้านขายของ อะไรที่เขากาช้อไม่ได้ จะหามาไว้ให้ เราบริสุทธิ์ใจ ถือว่าทหารมาปกป้องเรา พวกราษฎรจาก ถินอื่น พลัดบ้านไก่จากภาคอีสาน ภาคเหนือ อยู่กับเหมือนกับลูกหลานที่ต้องคายดูแล กัน เจอกันถ้ามีสารทุกชนิด แต่ถ้าเขามาถ้าน่าใครเป็นใจ เรายังไม่รู้ ให้ทำตัว เสมอดั้นเสมอปลาย เที่ยวนานมากพุดไปไม่ได้ เขาว่าที่นี่มีคนไทยพุทธเชือเพื่อเขาก็มีแค่ เราชนเดียว ติดต่อกับคนอื่นเขาไม่ค่อยจะพูด แต่เราคุยด้วยเป็นกันเอง ไม่รู้จะเป็น ทหาร ตำรวจ คนต่างถิ่นมา เรายังต้องดูแล เป็นเพื่อนค้อยปรับทุกข์”

เจ้าหน้าที่ทหารไม่ใช่มีแต่ไทยพุทธเท่านั้นที่ได้รับความเอื้อเฟื้อจากหญิงวัยเกย์ยัน แต่เจ้าหน้าที่อิสลามก็ได้รับการดูแลเข่นกัน

“ทหารชุดก่อการมีคนอิสลามด้วย ช่วงเทศกาลเดือนสิบ ตรงกับรายของเข้า แต่ เขายังไม่ได้กลับบ้าน เรากำข่องจะไปวัด เข้าหินแล้วหิว อยากจะกิน เรายากกว่าให้รอเดียว จะทำให้ใหม่สำหรับเขา มีอะไรแบ่งให้กินตลอด ตอนที่ต้องย้ายไป ทหารอิสลามตัวใหญ่ๆ เขากอดเราห้องให้ไข่เลย”

แม้ว่าการเป็นไทยพุทธจำนวนน้อยและใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้กัลยาณไม่เป็นกลุ่มเสียง แต่เชอก็มิได้หันไป หรือหวาดกลัวแต่อย่างใด

“ทำใจให้เกลี้ยง อย่าไปเครียด พวกรึ่ดิน (ทำร้าย) วิเคราะห์ได้ว่าสาเหตุมาจากการอะไร ถ้าเป็นข้าราชการไม่ถูกกับแนวร่วม ส่วนชาวบ้านธรรมชาติที่ดินไปก็มีสาเหตุ เราจะรู้ บางอย่างก็เป็นเรื่องส่วนตัว มีที่มาที่ไปของมัน น้องชายถูกทำร้าย แต่ไม่เสียชีวิต เรายังต้องแล้ว บอกให้รู้จักภาระด้วยๆ เนื่องจากคนนี้ขายเหล็กขายเบี้ยร์”

บ้านเรือนของคนไทยพุทธในปัจจุบันลดลงเหลืออีสิบสองหลัง และมีแนวโน้มจะลดลงอีก ส่วนใหญ่คุณที่เหลืออยู่จะเป็นคนแก่กับเด็ก บ้านใหม่มีลูกหลานเป็นข้าราชการจะไปอยู่กันในเมือง ไม่เว้นแม้แต่ลูกสาวลูกชายของเชื้อที่ออกไปทำงานทากินไกลจากหมู่บ้านโดยเฉพาะลูกชายสองคนที่เป็นทหาร ได้รับการขอร้องจากผู้เป็นแม่ว่า ที่นี่อันตรายเกินกว่าจะมาประจำการ

“ลูกชายเป็นทหาร ห่วงลูก เพราะเจ้าหน้าที่รู้เป็นเป้าแน่นอนอยู่แล้ว บอกลูกชายว่าถ้าหน่วยให้มาประจำ ขอไปที่อื่นนอกพื้นที่ดีกว่า บ้านอื่นเขา ก็ไม่ให้ลับมา เหลือแต่คนแก่ที่ลูกหลานส่งเงินมาให้ใช้ พวกรู้ยังอยู่คือไม่รู้ว่าจะไปไหน”

ท่านกล่าวสถานการณ์ที่ยากจะคาดเดาถึงจุดสิ้นสุดความรุนแรง เชอจึงกังวลใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธและมุสลิมที่ผูกพันมานานหลายชั่วอายุคนในหมู่บ้านแห่งนี้อาจทางหายไปในอีกไม่นานเข่นเดียวกับเสียงกระซิบแผ่เบาที่เก็บหายไปในลำคอของเธอ เมื่อเขยถึงเรื่องนี้

“หมอดคนรุ่นนี้ก็คงไม่มีใครอยู่ที่นี่อีกแล้ว”

๖๕ ปัทมา ทีมมิหนึ๊ะ ๖๕ เสียงเพรียกหาแสงหิงห้อย

สัมภาษณ์ : งามศุกร์ รัตนเสดียร

เรียงเรียง : วันดี สันติญาณิเมธี

“

เรารอยากสู้ เราไม่ได้นั่งรอความหวัง เพราะรอไปก็ไม่มีประโยชน์
ถ้าเทียบกับคนอื่น เหมือนสิ่งที่เราโดนยั่งน้อยเทียบไม่ได้ทางอื่น
...อยากรช่วยคนที่ลำบาก ไม่อยากให้คนอื่นมาตกนรกแบบเรา

”

แนวร่วม คำนึงมีความหมายอย่างไร ปั๊บมา ทีมมิทนัส ทฤษฎีสวัสดิ์ 34 ปี

ไม่เคยเข้าใจมาก่อน จนกระทั่งศึกษาแต่งงานเพียงแค่สองเดือนของครอบครัวเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง เพราะสามีถูกกล่าวหาว่าเป็น “แนวร่วม” เขายังได้รู้ชื่อดึงคำนิยามที่ทำให้ครอบครัวปวดและตั้งคำถามกับมันไปพร้อมๆ กัน

“พ่อแฝงถูกจับจึงเริ่มศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้มากขึ้น อยากรู้แนวร่วมมีจริงไหม ค่านะสือที่เกี่ยวข้องกับแนวร่วมต่างๆ เพราะเราไม่รู้ว่าแนวร่วมเป็นยังไง”

ปั๊บมา เกิดที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เป็นลูกสาวคนเล็กของบ้านและเป็นน้องเล็กของพี่สาวอีกสี่คน พ่อแม่ใจค่อนข้างตามใจ ชีวิตวัยเด็กอาศัยอยู่กับครอบครัวในบ้านพักครูโรงเรียนประถมจึงไม่ค่อยมีโอกาสประชุมสังสรรค์กับคนอื่นในชุมชนทำให้พูดภาษา夷语ไม่ได้ ประกอบกับทางบ้านมีความรู้เกี่ยวกับศาสนาค่อนข้างน้อย เพราะไม่ได้เรียนศาสนาและอัลกุรอาน หลังจากจบชั้นประถม 6 ได้ย้ายออกไปใช้ชีวิตอยู่ที่จังหวัดอื่น

แม้ว่าพ่อจะจากไปตั้งแต่อายุ 5 ขวบ แต่แม่ซึ่งบินเพียงอนุปริญญาและมีรายได้ค่อนข้างต่ำกลับดื้อรั้นส่งลูกทุกคนจนเรียนจบปริญญาตรี โดยตัวเธอเรียนจบจากภาควิชา分鐘วัณฑ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในช่วงวัยเรียนปั๊บมาไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการทำกิจกรรมอะไรเลย มุ่งหน้าเรียนหนังสือให้จบเพียงอย่างเดียว หลังจากเรียนจบ เขายังต้นทำงานในฐานะลูกจ้างของกรมป่าไม้ แต่ด้วยความคิดถึงแม่ เขายังทำอยู่ได้ไม่นานก็ตัดสินใจกลับมาทำงานในโรงงานไกลับบ้านหลังจากทำอยู่ห้าปี เขายังเริ่มเบื่อ จึงร่วมกับลงทุนเปิดร้านซ่อมรถกับพี่สาวจนได้พบรักกับแฟนหนุ่มจากหมู่บ้านเปียน ตำบลเปียน อำเภอสะบ้าย้อย ด้วยเพราะเขามีความรู้ทางศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี จึงเป็นความหวังให้ครอบครัวของเธอได้เข้าใจศาสนามากขึ้น แต่ยังไม่ทันที่เธอจะได้ลืมรสนิยมและความหอบหวนจากช่วงเวลาดีมาน้ำผึ้งพระจันทร์ เมื่อ昆คู่แต่งงานทั่วไป สิ่งที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้นเมื่อสามีถูกตั้งข้อหาว่าเป็นแนวร่วม

“แฟนถูกจับเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2551 วันนั้นเราทำอะไรไม่ถูก ได้แต่ยืนเกาะลูกกรง ร้องไห้อย่างเดียว ตำราจไม่เข้าใจสังสัยว่ามายืนเกาะลูกกรงร้องไห้ทำไม บางทีก็พูดจาไม่ดีบอกว่าทางบ้านไม่รู้หรอกว่าลูกคนเองเป็นแนวร่วม พุดเหมือนกับว่าครอบครัวของเรางี้

“เรารู้ด้วยกันตลอด ถ้าคนเป็นแนวร่วมจะต้องมีพิธุให้เห็น เช่น เข้าต้องหายไปปฏิบัติงานหรือประชุมบ้าง แต่เขาไม่ได้หายไปไหนเลย เขายังงานและอยู่ด้วยกันกับเราตลอด หรือไม่ก็ไปบ้านแม่ แล้วก็กลับบ้าน ไม่เคยออกไปไหนเลย”

หลังจากสามีของเธอถูกจับ ชีวิตก็เริ่มแตกต่างจากเดิมขึ้นสุดและยังไม่มีวี่แววว่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ความฝันอย่างได้ชีวิตธรรมชาติที่เคยปกติสุขกลับคืนมาจึงดูเหมือนยังอยู่อีกไกลแสนไกล

“เรารายกอยู่ปกติ เมื่อก่อนเมื่อก่อนที่ไปไหนมาไหนได้โดยไม่ต้องมีเครื่องบากามองอย่างอยู่แบบมีความสุข ทำงานเก็บเงินไปเที่ยวน้ำตก อยากเก็บเงินให้แม่ไปทำพิธีเข้าญี่ป้ำง เมื่อก่อนไม่ต้องรับผิดชอบอะไร มันเที่ยบไม่ได้กับตอนนี้ ชีวิตมันพลิกผันไม่เหลือความสุขอีกแล้ว”

“พอไปตลาดคนก็จะพูดว่า เล้าแก่ล้างอัดฉีดเป็นแนวร่วม คนก็เลยไม่กล้ามาใช้บริการที่คุณของเรา โดยเฉพาะคนไทยไม่กล้ามาเลย เพราะนอกจากยังต้องใจในโรงพักไปบอกว่าสามีเป็นแนวร่วมหนึ่นคิดมีจากปัตตานี คนก็ยิ่งเข้ออิก”

“มันเจ็บปวดเมื่อตัวเองตกอยู่ในนรก บางทีคุณที่อยู่ข้างในยังไม่ทุกข์ทรมานเท่ากับคนที่อยู่ข้างนอก เราเคยคิดว่าถ้าเขายาจดีกว่าอยู่ เพราะเราจะได้ทำมาหากินเป็นเรื่องเป็นราว แต่นี่ทำงานอาทิตย์หนึ่ง เราต้องเก็บเงินไปเยี่ยมเขา ค่าน้ำมันรถพันหนึ่งช้อนลงกินไปเยี่ยมเขากันพันหนึ่ง เพราะเขายังร่วมกันหลายคน สองพันบาทกับแค่สิบนาทีให้เราไปคุยกันจาก มันไม่คุ้มเลย ก็ลองคิดดู เวลาไปเยี่ยมทุกอาทิตย์สองพันเดือนหนึ่งก็แปดพัน เราต้องทำงานหนักขนาดไหนที่จะไปเยี่ยมเขา”

ถึงแม้การไปเยี่ยมสามีแต่ละครั้งจะใช้เงินจำนวนไม่น้อยและทำให้เธอต้องทำงานหนักมากขึ้นเพื่อให้รายได้เพียงพอ กับรายจ่าย แต่เขอก็ไม่เคยปล่อยให้สามีรู้สึกโดดเดี่ยว ลำพังในคุก

“เราต้องหาเงินเพื่อไปเยี่ยมเขาให้ได้ ต้องไปเป็นกำลังใจให้เข้า ถ้าไม่เจอเรา เขายังไม่สบายใจ เขายังคงกังวลไม่รู้ว่าอนาคตจะเป็นยังไง เราเองก็ต้องเจอหัวใจสังคมรอบข้างและเศรษฐกิจ”

บ้านมาเดยพยาภานเดินทางไปติดต่อผู้มีอำนาจและหน่วยงานต่างๆ เพื่อเรียกร้อง

หากความยุติธรรมให้กับครอบครัวของเธอ แต่ก็ต้องค้านนำเหลวมาลดอด

“รู้บalaไม่ได้ให้ความช่วยเหลือคนอย่างเรา เขารอกว่าไปช่วยทำไม่พากใจ เมียจร เขาช่วยเฉพาะพวากเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่ชาวบ้านตาสีดาสา เดยไปเจอรองผู้ว่า จังหวัดยะลา ก่อนเรื่องไปให้ ศอ.บต. พอไปหา ศอ.บต. ก่อนเรื่องไปที่อื่นอีก

“เราเห็นพวากเขาเป็นพิงห้อยในความมีด คิดว่าพวากเขาจะเป็นแสงสว่างให้กับเรา อย่างน้อยองค์กรใหญ่ๆ ที่ขอบเสนอว่าช่วยเหลือคนได้น่าจะช่วยให้ความยุติธรรม กับเราได้บ้าง แต่ปรากฏว่า ครั้งแรกเขากรีบพัง แต่พอครั้งที่สองบอกว่า เมียแวนร่วม มาแสดงละครเงินได้รางวัลօสการ์ มาเรียกร้องความเห็นใจ ตอนนี้ไม่เข้อเจ้าหน้าที่คนไหน แล้ว ขนาดส่งหนังสือไปให้พรครปประจำปี แล้วเจอท่านขวน หลักภัยที่สนับสนุน ท่านก็ให้ส.ส. ในพื้นที่รับเรื่องไป แต่เรื่องก็เงียบทายไปเหมือนเดิม ตอนนี้ไม่รู้ว่าจะลอง กับอะไร หมุดหนทางแล้ว รอแค่ขึ้นศาลสูดดี หวังแค่นั้นเอง หวังเรื่องประกันตัวแต่ก็ ไม่มีใครมาให้หลักทรัพย์ค้ำประกัน เพราะเขาไม่อยากรเลือดตัว”

จนถึงวันนี้ เขายังไม่เข้าใจว่าแนวร่วมคืออะไร รวมทั้งสโลแกนที่ทหารนำมาใช้ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” แท้จริงแล้วมันมีความหมายว่าอย่างไร เพราะเขอยังคงเชื่อว่า ข้อมูลที่เจ้าหน้าที่รู้ได้รับเกี่ยวกับสามีของเขามีข้อมูลที่ผิดพลาด เพราะคนที่ทำผิดจริงๆ ยังไม่ได้ถูกนำตัวมาลงโทษและยังคงกระทำการผิดกฎหมาย ยังไม่ได้ถูกนำตัวมาลงโทษและยังคงกระทำการผิดกฎหมาย

“ในเมื่อจับคนในคดีแนวร่วมไม่ได้ก็ไม่ควรจะหาคดีส่วนตัวมาเพื่อจะจับคนนี้ แล้ว ยัดข้อหาให้เป็นแนวร่วมให้ได้ ส่วนคนที่ยังจริงๆ กลับไม่ถูกจับและยังสามารถไปมีอาชญากรรมได้อีก คนที่รับผิดชอบคดีควรจะกระตือรือล้นจับตัวคนผิดมาลงโทษ ต้องออกใบสืบหา ความจริงในพื้นที่ แต่กลับไม่มีใครลงพื้นที่

“หากต้องการแก้ปัญหาแนวร่วมก็ต้องเรียนรู้ชนให้มากอยู่ฝ่ายรู้บalaให้มากที่สุด ไม่ใช่บีบให้เข้าไปเป็นแนวร่วม หลายคนที่เขามีรู้กฎหมาย เขต้องหนีโดยไม่ได้ทำผิดอะไร หากเขานั้นเข้าไปอยู่ในป่า เขายังทำมาหากินอะไร เขายังต้องไปอยู่กับแนวร่วม สุดท้าย เขายังคงเป็นแนวร่วมจริงๆ”

บ้านยายคงไม่เข้าใจถึงระบบการหาป่าและการกล่าวหาแนวร่วมของเจ้าหน้าที่รู้บala “แล้วอะไรคือแนวร่วม นี่คือสิ่งที่ไม่เข้าใจ หากสายป่าแจ้งมาว่าคนนี้เป็นแนวร่วม

เจ้าหน้าที่ก็หาว่าคุณนี้เป็นแนวร่วมทันทีโดยไม่มีใครคิดทำงานด้วยการไตร่ตรอง เรา
มองว่าสายฟ้าไม่มีความน่าเชื่อถือ หลายคนเดิมๆ เล่นยา และเป็นพาก็ย่า แต่พวคน
กลับได้รับความน่าเชื่อถือสูงจากเจ้าหน้าที่ ส่วนชาวบ้านถูกมองว่าเป็นพากไม่น่าคบ
ไม่น่าเชื่อถือ"

แม้ว่าจะต้องเผชิญกับภาระหนักหนาด้าน แต่ปัจมานากยังพร้อมจะสู้เพื่อเรียกร้อง
ความยุติธรรมให้กับครอบครัวของเคอ และเห็นอกเห็นใจผู้ทุกข์ยากมากกว่าเคอ

"เราอยาสู้ เราไม่ได้นั่งรอความหวัง เพราะรอไปก็ไม่ประ邈ชน์ ถ้าเทียบกับ
คนอื่น เหมือนสิ่งที่เราโดนยังน้อยเทียบไม่ได้ทางอื่น บางคนมีพื้นทองเจ็ดคน มีผู้ชายสี่คน
ถูกจับไปสาม มีเมียมีลูกหลายคนต้องดูแล แล้วผู้หญิงที่ไม่เคยทำงาน บางคนตอนนี้
เริ่มมีอาการทางประสาท เศรีษะ เพราะต้องดูแลลูก แต่เราซึ่งมีเงินเก็บยังคงแม่ แม้
จะน้อยนิด และเราก็มีอาชีพ อย่างช่วยคนที่ลำบาก ไม่อยากให้คนอื่นมาตามราบแบบเรา
ใช่ดีที่ไม่มีลูกและพอมีทรัพย์สินที่แม่สร้างไว้ แต่คนอื่นไม่มี ยิ่งชาวบ้านที่ไปเข้าไม่มี
ความรู้อะไรเลย เราเห็นเขาทุกข์กว่าเราอีก

๒๕๖๖ จำรี อนุรัตน์

สื่อสารเพื่อมิตรภาพ

ผู้แต่ง : ดร. วันดี สันติวุฒิเมธี

เรียนรู้ : วันดี สันติวุฒิเมธี

นักเขียนนี้เป็น นักประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

“

วันนี้ไม่ว่าโทรศัพท์สายไหนเข้ามา เราจะเกิดความใส่ใจมากขึ้นว่า...มีสายไหนที่มีความคิดขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรง ถึงแม้เราไม่สามารถโน้มน้าวใจใครได้ แต่เราขอเพียงให้เขาได้ฉุกคิดก็ถือว่าคุ้มแล้ว

”

ทามกางสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การสื่อสารผ่านรายการวิทยุนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะนอกจากจะเปิดพื้นที่ให้ผู้จัดรายการและคนฟังได้พูดคุยกันแล้ว ยังช่วยให้คนในพื้นที่ได้ฟ่อนคลายความเครียด จากสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น รวมทั้งความเครียดอื่นๆ ที่รายล้อมอยู่ในชีวิตประจำวัน ตามรี อนุรัตน์ หรือ จำ สาวาทพุทธวัย 45 ปี จากอำเภอเบตง จังหวัดยะลา หัวหน้าฝ่ายชาวผู้คร่าหัวดอญในวงการสื่อสารมวลชนอุดรธานี เก็บ 25 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นนักสื่อสารมวลชนชำนาญการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดยะลา

ทุกคืนวันจันทร์-ศุกร์ เวลาประมาณ 20.30-21.00 น. คนในพื้นที่จังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และมาเลเซีย จะได้ยินเสียงของเชօอากาสาทางคลื่น FM 92 เมกะเอิร์ช ส่งที่เสียงที่หวานและนุ่มทำให้หงายเด็ก เยาวชนและคนแก่ที่นั่นติดรายการของเชօอักนงอมแง้ม แม้แต่เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจยังเป็นแฟนคลับรอฟังรายการของเชօอีกัน

หลังเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงปี 2547 ทำให้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่ไม่กล้าออกจากบ้านตอนกลางคืน รายการของเชօอิงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดพื้นที่ให้คนฟังได้พูดคุยและฟ่อนคลายความเครียด

ตามรีเล่าถึงรายการที่เชօเป็นผู้ดำเนินรายการว่า “รายการคลื่นไสวยทีน เป็นรายการสำหรับวัยรุ่น เพื่อช่วยไม่ให้เยาวชนตกเป็นเครื่องมือของแนวร่วม หรือเด็กแนวแต่ไม่เหมือนกับเด็กแนวที่กรุงเทพฯ หรอกนะ เราได้ใช้จิตวิทยามวลชนให้เด็กเข้ามามีความรู้สึกที่ดีกับเรา ด้วยการสื่อสารกับเขา เราสร้างความรู้สึกผูกพันให้เกิดขึ้นเหมือนเพื่อนรักน้อง”

แม้ว่าเชօพูดภาษาไทยไม่ได้ แต่นั่นไม่ใช่อุปสรรคสำคัญ เพราะหากันนองๆ มุสลิมซึ่งพูดภาษาไทยไม่ขัดโถเร้ามากในรายการ เชօก็สามารถสื่อสารกับเขาได้ เชօยกตัวอย่างว่า “เมื่อเร็วๆ นี้มีเพลงนางฟ้ากับยาพิษดังมาก เด็กๆ ก็บอกว่าขอเพลงนางฟ้ากับน้ำพริก ถึงคนอื่นจะฟังไม่รู้เรื่อง แต่เราเก็บเข้าใจสิ่งที่เขาต้องการสื่อสาร บางครั้งเด็กๆ จะสอนภาษาไทยให้เราด้วยชื่อเพลง เช่น เพลงฉบับเชօ ในภาษามลายูก็คือ

‘กาเชี๊ซชาวยัง’ เข้าสอนให้เราพูดเป็นคำ เราก็ได้เรียนรู้จากเข้า จริงๆ แล้วเราไม่ได้คาดหวังว่าจะใช้ภาษาได้ แต่มันเป็นภาษาเพื่อการสื่อสาร”

เชอพูดติดคลอกเมื่อพูดถึงรายการตัวเองว่า “มันเหมือนกับรายการติงตองไว้สาระ แต่เราก็ไม่ถึงว่าในความติงตอง เรายังสามารถดึงให้เขามีส่วนร่วมกับเราได้เหมือนกัน ไม่ใช่เรื่องเฉพาะสถานการณ์เท่านั้น แต่รวมไปถึงเรื่องปัญหาเสพติดด้วย”

น้ำเสียงของหญิงสาวนักจัดรายการวิทยุยามล่ายทอดถึงงานที่ทำอยู่นับเป็นคราวๆ สะท้อนให้เห็นว่า เชอมีความสุขและภาคภูมิใจกับสิ่งที่ทำมาอย่างเพียงใด

“เรางสังเกตว่าเวลาออกไปถ่ายทอดนักสถานที่ หรือมีโอกาสไปพบบุคคลบ้านนอกอย่างไปเป็นพิธีกร เป็นวิทยากร รู้สึกว่าเราเป็นคนหนึ่งในครอบครัวเขา ซึ่งเอื้อต่อการลงพื้นที่อย่างอบอุ่น เรารู้สึกปลดปล่อย เวลาไปสถานที่ซึ่งมีชาวบ้านที่เราไม่เคยรู้จักอย่างเช่นวันสตรีสากลที่ผ่านมา มีน้องๆ ผู้หญิงมากถ่ายรูปและถ่ายซึ้ง ไม่นึกว่าในพื้นที่เราจะมีแบบนี้ บางครั้งใครไปไหนก็ซื้อของมาฝาก ชาวบ้านจะเอาร่องมาให้ รู้สึกว่ามันเป็นภาพของความรู้สึกดีๆ ถึงแม้เราเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ไม่ได้ทำให้รู้สึกแปลกแยก เมื่อกับเจ้าหน้าที่รู้จากหน่วยงานอื่นที่มีความรู้สึกแบ่งแยกกับชาวบ้าน เรารู้สึกเป็นน้ำเดียวกับเขา”

สิ่งสำคัญที่ทำให้นักจัดรายการวิทยุคนนี้สามารถมัดใจชาวบ้านในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีมาจากการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีของเชอนนั่นเอง

“เราเป็นคนยิ้มเก่ง ยิ้มง่าย มองโลกในแง่ดี ทำให้คนอื่นรู้สึกกล้าเข้ามายกหลัง เมื่อเวลาที่เราไปบรรยายให้กับเด็กๆ เยาวชนทั้งไทยพุทธและมุสลิม เราชั้งเกตุว่าเขากล้าพูดกับเราในเรื่องที่ไม่นึกว่าเขาจะกล้าพูด”

เมื่อถูกถามถึงความแตกต่างระหว่างการจัดรายการวิทยุช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ เชอบอกว่า

“ถ้ามองถึงรูปแบบการfonอินมันไม่แตกต่าง แต่วิธีการสื่อสารกับผู้ฟอนอินเข้ามาของเราจะเพิ่มความใส่ใจมากขึ้น จากเมื่อก่อนแค่คุยเพื่อให้เขารับรู้สาระและความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเข้า แต่ ณ วันนี้ไม่ว่าโทรศัพท์สายไหนเข้ามา เราจะเกิดความใส่ใจมากขึ้นว่ามีสายไหนที่มีปัญหานะ หรือมีความคิดขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรง

ถึงแม้เราไม่สามารถโน้มน้าวใจใครได้ แต่เราขอเพียงให้เขาได้ลูกคิดก็ถือว่าคุ้มแล้ว"

"ในส่วนของการใช้ภาษาสื่อสารเราก็ต้องระมัดระวังมากขึ้น อย่างเวลาที่เราจะทักทาย เราก็จะไม่ใช่คำว่า สวัสดีค่ะท่านแขกผู้มีเกียรติทั้งหลาย เราจะเลี่ยงมาใช้ สวัสดีค่ะท่านผู้มีเกียรติแทน เพราะถ้ามีคำว่าแขก อาจจะไปกระทบความรู้สึกของผู้ฟัง ที่เป็นมุสลิม เราก็เลยต้องเลี่ยงใช้คำนี้ ทั้งๆ ที่กรุณาว่าเป็นคำทักทายที่สุภาพ"

เชื้อได้สะท้อนเหตุการณ์ที่เคยเขียนพื้นที่ฝ่านสายตาของเชอและผู้ฟังว่า

"พวกเขายังสะท้อนภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ สะท้อนภาพชุมชนที่เกิดความร่วงกัน เพราะว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมันค่อยๆ ทำให้ความรู้สึกของเข้าเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนพวกเขายังไป้หนนด้วยกัน กินข้าวด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นไทยพุทธและมุสลิม แต่พอเกิดเหตุการณ์ที่ยังไม่มีใครแก้ไขความไม่สงบนี้ได้ ความรู้วจานก็ค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น ในความรู้สึกของทั้งสองฝ่าย"

"แม้ว่าเวลาเจอนานกันระหว่างคนไทยพุทธและมุสลิมจะยิมเย้มพูดคุยกันได้ แต่ในหัวลึกที่กันบังเราต่างรู้ชึ้นกันและกันว่า ถ้าพูดคุยกับพุทธก็จะคุยกับมุสลิม และถ้า มุสลิมคุยกับมุสลิมก็จะคุยกับพุทธ ซึ่งมันเป็นความขัดแย้งทางความรู้สึกโดยที่มันค่อยๆ ซึ่งกัน คือจริงๆ เราไม่ได้去找เดื่องกัน แต่ด้วยข่าวสารความไม่สงบที่มันเกิดขึ้นในทุกวันนี้ ทำให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ส่งสัญญาณว่า เป็นเรื่องแบ่งแยกดินแดนหรือเปล่า จึง ทำให้เกิดความรู้สึกแบ่งพรมแดนแบ่งพวากเกิดขึ้น และพอแบ่งแล้ว มันก็สามารถเห็นได้ ขัดเจน เนื่องจากภาพลักษณะภายนอกมีความแตกต่างกันอยู่แล้ว เช่น การแต่งกาย และการคุณศรีษะของคนมุสลิม ซึ่งเมื่อก่อนเรามาได้ใส่ใจ แต่พอเมื่อข้อมูลซึ่งชวนให้คิด ต่างฝ่ายต่างก็คิดกันไปในหมู่ของตัวเอง แต่ไม่ได้มานั่งคิดร่วมกัน"

"มันเหมือนกับเชาสภาพจิตใจมาเรื่อยๆ แล้วประกอบกับมีเหตุการณ์อื่นๆ ที่ ไม่ได้รับความรู้สึกดีที่ได้รับการปฏิบัติต่อ กัน เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เมื่อก่อนส่วนใหญ่ ก็จะเป็นพุทธ แต่อาจจะมาจากพื้นที่อื่น จึงไม่เข้าใจพื้นที่ เวลาขวางบ้านไปติดต่อกันใช้ภาษา สื่อสารกันไม่เข้าใจ"

แม้ว่าความรุนแรงยังคงมีอยู่ต่อเนื่องในพื้นที่ แต่กวญใจแฟนรายการวิทยุคนนี้ ก็ไม่ได้หวนไห และยังคงมีกำลังใจทำงานเพื่อชาวบ้านอยู่เสมอ

“เหตุผลหนึ่งเป็นเพราะว่าเรารอยู่ในพื้นที่ รู้ว่าตรงจุดเสียงที่เราไป มันไม่ได้ อันตราย และอีกเหตุผลหนึ่งเรามั่นใจว่า งานที่เราทำเป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีแต่ช่วย ชาวบ้าน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงชุมชน เรามีความรู้สึกว่าเราไม่ใช่คู่กรณีของความ ขัดแย้ง เราไปพบปะกับชาวบ้านเพื่อพูดคุย อย่างเงี่ยนเวลาที่ลงไปถ่ายทอดรายการใน หมู่บ้าน เรายังให้ข่าวบ้านซึ่งเป็นผู้นำชุมชน เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือเป็นชาวบ้าน ธรรมชาติเมืองบทในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุย”

อย่างไรก็ตาม ความไม่ประماทย่อมเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงตระหนัก เขายังใช้ชีวิตใน พื้นที่เสียงด้วยความระวังเข่นเดียวกับคนอื่นๆ

“เราต้องทำตามที่คิดอีกนิด ก็ตามที่คิดกัน อย่างเช่น ช่วงหนึ่งมีภัยแล้ว ชาวบ้านต้องไป อำเภอยะหา ซึ่งมันห้ามไทยเดินไป”

ด้วยสำนึกรักบ้านเกิดอย่างเต็มเปี่ยมทำให้ Jamir เลือกยืนหยัดทำงานอยู่ที่นี่โดย ไม่คิดหนีไปไหน

“เราเป็นคนพื้นที่อยู่แล้ว และมีความรู้สึกว่าถ้าเราไม่ช่วยบ้านเรา แล้วจะรอให้ใคร มาช่วย”

เมื่อถูกถามถึงมุมมองที่มีต่อคนนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ เขายังคงว่า ปัญหา ที่เกิดขึ้นที่ผ่านมา คือ การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกับชาวบ้านซึ่งเป็นเรื่องต้องใช้เวลา แต่พอชาวบ้านเริ่มไว้ใจ เจ้าหน้าที่ก็ต้องเปลี่ยนชุดปฏิบัติงานใหม่ และก็ต้องเริ่มสร้าง ความไว้ใจกันใหม่อีก วนเวียนเป็นวัฏจักรเข่นหนี้ทำให้การแก้ปัญหาไม่ต่อเนื่อง

“ชาวบ้านมักจะบ่นว่า ทหารที่ลงมาเป็นชุดๆ แต่ละหน่วยบางครั้งประจำอยู่ 6 เดือน นานสุด 1 หรือ 2 ปี ในบางครั้งชาวบ้านก็อกมาเรียกร้องไม่ให้หน่วยทหารย้าย เพราะถ้ามีการย้ายก็ต้องมารู้จักกันใหม่ เรียนรู้พื้นที่ใหม่ เจ้าหน้าที่อาจแค่คิดว่าลงมา ปฏิบัติหน้าที่ราชการ แต่หารู้ไม่ว่าสิ่งเหล่านี้สร้างความผูกพันให้กับชาวบ้าน แล้วเกิด ความไว้ใจ ถ้ามีเบาะแส灶อะไรก็อยากบอกเจ้าหน้าที่ แต่พอมีการผลัดเปลี่ยนหน่วย ใหม่เข้ามา ชาวบ้านก็ไม่รู้ว่าไว้ใจหรือบอกข้อมูลได้ไหม”

ท้ายๆ คนอาจจะมองความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นวิกฤต แต่ Jamir กลับมองเห็น โอกาสใหม่ๆ ในอีกมุมหนึ่งเข่นกัน

“ตอนที่ยังไม่เกิดเหตุการณ์ หลายคนไม่มีวิสัยทัศน์ที่จะให้เด็กเยาวชนของเรารaidีมีโอกาสออกไปปดูโลกภายนอก พอมีเหตุการณ์นึงมีโครงการให้เด็ก ไม่ว่าจะให้เด็กถินนี้ไปอยู่ โขมนสเตย์กับชุมชนมุสลิมในพื้นที่อื่น หรือทุนการศึกษาที่ให้เด็กไปเรียนต่อต่างประเทศ ในขณะนี้มีเยอะมาก ซึ่งเมื่อก่อนก็มีอยู่แล้วแต่ไม่ได้เยอะมากเหมือนตอนนี้ หรือ โครงการงานอาชีพแม่บ้าน เข้าอาจจะเป็นพื้นเพื่องเล็กๆ ที่ไม่ได้มีบทบาท แต่วิกฤตตรงนี้ ทำให้แม่บ้านได้ออกไปปดูโลกภายนอก หลังกลับจากการอบรมเขา ก็เข้าสิงที่เรียนรู้ไปสั่งสอน บุตรหลาน”

แม้กระทั้งบพบทของผู้หญิงก็เปลี่ยนไป เช่นกัน

“เนื่องจากวัฒนธรรมของสังคมมุสลิม ผู้ชายเป็นใหญ่มีอำนาจสูงสุดในบ้าน แต่ พอก็เด็กวิกฤตทำให้ผู้หญิงกล้ายเป็นใหญ่หน่อยและเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น เราจะเห็นชุมชนหญิงหน่ายในพื้นที่หลาย ๆ แห่งออกมาร่วมกลุ่มสร้างอาชีพ ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น พลังสตรีที่เกิดขึ้นนี้สามารถทำงานเพื่อชุมชนได้อีกมากmany”

ในความคิดของเชอ “พลังของผู้หญิงมาจากการปกป้องตามสัญชาตญาณความเป็นเพศแม่ ไม่ว่าลูกจะผิดหรือถูก แมต้องปกป้องโดยไม่คำนึงว่าลูกต้องหรือไม่ ผู้หญิงบางคนทำงานเหนื่อยมากกว่าสามี ก็เพื่อต้องการปกป้องคนในครอบครัว กลัวลูกลำบาก ต้องการให้เข้าสบายน”

ຮອງອິດຕະໜີ ບຸກູ້

ນັກຂ່າວສາຍເຈັນຈື່ໂອ

ສັນກາຜະນົມ : ຂາມຄຸກົກ ລັດນະເສດີຍ

ເຮັດວຽກ : ວັນທີ ສັນຕິຖານມີເມືອງ

“

ເຮົາຄວຣໃຊ້ໂຄກສັນນີ້ຂ່າຍເຫຼືອສັງຄມໃນຮະດັບໜຶ່ງທີ່ເຮົາທຳໄດ້ ເຮົາພອໃຈ
ກັບສິ່ງທີ່ທຳໃນຂະນີ້ ອັລເລາກຢືດໄທ້ສົດປົ້ນໝາແລະໄທ້ໂຄກສເຮມາກ
ກວ່າອົກຫລາຍໆຄົນ

”

ก จากคล่าวได้ว่า อาชีพนักป่าวเปรียบเสมือนนกรบแนวหน้าที่มีปลายปากกาเป็นอาวุธ และพื้นที่ทำขาวก็คือสถานรอบของนักป่าวที่มีดีกรีความเสี่ยงแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ เฉกเช่นกับสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ นักป่าวต้องเผชิญกับความเสี่ยงในทุกวินาทีที่ปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูลอุบัติมาเผยแพร่สู่ประชาชน ภัยนักป่าวได้มากที่สุด

รอชิดะห์ บุญ อายุ 36 ปี มุสลิมมะห์จากตำบลสะเดาฯ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จัดเป็นนักป่าวมุสลิมหญิงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รุ่นบุกเบิกและมีประสบการณ์ทำป่าวอย่างโขกโขนฝ่านสายตาผู้อ่านหนังสือพิมพ์หลายฉบับตลอดระยะเวลา 17 ปีที่ผ่านมา นอกจากงานป่าวแล้ว เธอยังเป็นนักกิจกรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมตัวยง โดยเป็นอาสาสมัครในโครงการป่าส่วนร่วมของชุมชนในการพื้นฟูป่าชายเลนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และยังทำงานให้กับโครงการกองทุนชุมชน หรือ กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า SIF (Social Investment Fund) จนถูกเพื่อนๆ ล้อว่าเป็น ‘นักป่าวสายเงินจิ๊ว’

ในวัยเด็ก เธอจัดเป็นเด็กเรียนเก่งจึงได้ผ่านรายการเป็นหมวดและพยายาม แต่เนื่องจากความสูงไม่ถึงและฐานะทางบ้านไม่ดี จึงเบนเข็มไปเรียนด้านวารสารที่มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

“เราค่อนข้างเป็นเด็กเรียนดีของชุมชน เพราะตั้งใจและยันอ่านหนังสือ รุ่นนั้น เราเป็นคนเดียวที่จบประถมหากแล้วเรียนต่อสายสามัญ ไม่ได้เรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือเรียนป้อนเนาะเหมือนกับเพื่อนมุสลิมส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างท้าทายคนในชุมชนและครอบครัว เพราะหากลัวว่า หากเรียนสายสามัญอย่างเดียวแล้ว จะรับวัฒนธรรมไทย และลืมวัฒนธรรมตัวเอง โดยเฉพาะหลักการทางศาสนาอิสลาม”

แม้ว่าคนรอบข้างจะแสดงความกังวลใจกับการเข้าเรียนโรงเรียนสายสามัญที่มีชื่อเสียงอย่างโรงเรียนเดชะปัตตานยานุกูล ซึ่งถือเป็นโรงเรียนที่สอบเข้ายากในสมัยนั้น แต่รอชิดะห์ก็พิสูจน์ให้ทุกคนเห็นว่า เธอสามารถเป็นมุสลิมที่คร่งครัดได้ท่ามกลางข้อจำกัดมากมาย

“การจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนไม่เอื้อต่อเด็กมุสลิม เนื่องจากเราต้องทำลงทะเบียนชุมชนช่วงป่ายไม่ถึงก่อนป่ายสามโมงครึ่ง หลักคนไม่กล้าออกจากห้องเรียนเพื่อ

ไปทำلامหาด แต่เราคุกเขี้ยนทำความเคารพอาจารย์ แล้วเวบไปทำلامหาด 15 นาที เพราะเราต้องทำหน้าที่ในส่วนนั้น"

นอกจากนี้ เครย়องพิสูจน์ให้ครุและเพื่อนเห็นว่า การใช้เวลาทำلامหาดไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเชอ

"ราชบูรน. 6 ในฐานะนักเรียนทุน อยากรีียนต่อในระดับปริญญาตรี แต่ไม่มีเงินเรียนทั้งๆ ที่ครอบครัวสามารถส่งให้เรียนได้ เพราะพ่อแม่มีส่วนต่างไม่ได้ขายเพื่อส่งเราเรียน เราต้องพยายามหาทางเรียนต่อด้วยตนเองให้ได้ เลยตัดสินใจไปเรียนภาคเสาธิคย์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยทำงานหาเงินส่งตัวเองเรียน"

หลังจากนั้นมีโอกาสได้ทำงานช่างเรียงตัวอักษรให้กับหนังสือพิมพ์ "สิทธิชน" ซึ่งเป็นหนังสือท้องถิ่นของจังหวัดปัตตานี ทำให้เชอใกล้ชิดกับงานสิ่งพิมพ์มากขึ้น เมื่อเห็นหนังสือพิมพ์ป่าวสดประกาศรับนักป่าว เชอจึงไปสมัคร และด้วยผลการทำงานอันโดดเด่น ทำให้หนังสือพิมพ์หลายฉบับติดต่อให้เข้ามายังงานให้ ไม่ว่าจะเป็นสยามรัฐ ฐานเศรษฐกิจ สปดาห์ ประชาชาติธุรกิจ ผู้จัดการภาคใต้ ทีวีช่อง 9 ปัจจุบันเชอเป็นผู้สื่อป่าวพิเศษของ นสพ. ป่าวสด, นสพ. แนวทาง, นสพ. ประชาชาติธุรกิจ, สำนักป่าวไทยและศูนย์ป่าวอิศรา

ขณะเดียวกัน เชออย่างได้ทำงานเป็นอาสาสมัครโครงการภารมีส่วนร่วมชุมชนเพื่อพื้นฟูป่าชายเลนอยู่สามปี รวมทั้งได้ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ภาคสนามของชิบ (SIF) เป็นเวลา 5 ปี ระหว่างปี 2540-2545 พร้อมๆ กับการเป็นผู้สื่อป่าวพิเศษให้กับหลายหนังสือพิมพ์ ทำให้มีโอกาสได้ทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นงานสร้างองค์กรชุมชนทำให้เชอมีประสบการณ์ทำงานกับชุมชนและเป็นที่รู้จักของชาวบ้านมากขึ้น

"จุดเด่นของเราก็คือ คลุมอิฐบาดังแต่ต้น ทั้งๆ ที่รุ่นนั้นเข้ายังไม่คุ้มกัน ทำให้เราสามารถร่วมงานกับหลาย ๆ ส่วน และเพื่อร่วมงานค่อนข้างจะให้ความนับถือและเชื่อถือ รวมทั้งชาวบ้านก็มีความศรัทธาต่อเรา"

หลังจากมีครอบครัวปี 2545 รอชีดะห์ต้องปรับรูปแบบการทำงานใหม่โดยต้องสร้างความสมดุลระหว่างการงานและครอบครัวในฐานะภารยาและแม่ของลูก ๆ ทั้งสี่คน ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง

กิจกรรมที่ขาดไม่ได้ เชอจะต้องเดินทางกลับไปสอนภาษาอังกฤษที่ประเทศมาเลเซีย ประมาณ 3 เดือนต่อครั้ง

“เรารีบปรับงานตัวเอง จากที่เคยตลาดน้ำ ลงพื้นที่ออกเข้ากลับค้าก็หันมาทำงานที่เน้นหนักด้านการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงกับเด็กมากขึ้น จัดตั้งเครือข่ายผู้หญิงชุมชนแรงแสวงสันติภาพชายแดนได้โดยเราทำหน้าที่ประสาน แล้วก็ติดต่อกับแกนนำผู้หญิงเป็นหลัก ส่วนผู้ชายก็เริ่มลดน้อยลง เพราะการติดต่อกับคนที่ไม่ใช่สามี จะมีข้อจำกัดเยอะ เข่น ต้องปิดหน้า และคุยกับสองต่อสองไม่ได้

“นอกจากนี้ ยังต้องปรับตัวในเรื่องเวลาการทำงานให้หันอย่าง เพื่อจะเอาเวลาไปดูแลครอบครัว แต่ยังทำงานช่วยเหลือชุมชนเหมือนเดิม ส่วนภาระในบ้าน ลูกสี่คนเลี้ยงเองหมดเลย การทำงานช่วยยังทำได้ตามปกติ ไม่ได้ทิ้งส่วนนี้ แต่อะไรที่ขัดกับหลักการทำงานศาสนาเราจะปฏิเสธ เราจะทำงานที่ส่งเสริมพัฒนาคน เราเป็นมุสลิมน้ำหนึ่ง หรือผู้หญิงที่คลุมอิญاب เราไม่จดยืนของตัวเองขัดเจน

“หลังแต่งงานจะไปไหนมาไหนต้องขออนุญาตจากสามี ถือเป็นข้อบังคับ ถ้าสามีไม่อนุญาต เราไม่มีสิทธิไป แม้แต่ออกจากบ้าน เป็นหลักข้อหนึ่งที่ผู้หญิงมุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ แต่ถ้าเราเห็นว่าเป็นความจำเป็น เข่น เรื่องงาน ไม่ได้ไปเกล่อด เราก็ควรจะได้รับการอนุญาตให้ออกมา ในขณะที่ลูกเราจัดการให้มีคนดูแลลูก ไม่ใช่ไปแล้วทั้งข้างหน้าหรือปล่อยให้สามีเลี้ยง เรายังล้าออกจากบ้าน อย่างเข่น ตอนตัดสินใจไปอเมริกา เราเป็นผู้หญิงคนเดียวที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นฐานะที่เป็นคนทำงานประจำเดือน การค้ามนุษย์และนักช่าวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เราทำใจแล้วว่า ถ้าสามีไม่อนุญาต ก็จะไป และพร้อมที่จะรับในสิ่งที่เกิดขึ้น แต่เมื่อกลับมาทุกอย่างราบรื่น สามียังไปรับที่สนามบินเลย”

สิ่งที่ทำให้มุสลิมน้ำหนึ่งคนนี้ทำงานเสียสละเพื่อส่วนรวมมาโดยตลอดเป็นเพราะเธอเชื่อเชื่อว่าอัลเลาะฮ์ได้มอบภารกิจนี้ให้กับเธอ และเชื่อว่าพยายามจะทำให้ดีที่สุดเข่นกัน

“เราควรใช้โอกาสหนึ่งช่วยเหลือสังคมในระดับหนึ่งที่เราทำได้ เราขอจัดกับสิ่งที่ทำในขณะนี้ อัลเลาะฮ์ได้ให้สติปัญญาและให้โอกาสมากกว่าอีกหลาย ๆ คน โขคดีกว่าหลายคนในเมืองอัลเลาะฮ์ให้มา เรายังต้องนำความรู้ประสบการณ์ เงินทองที่มีเอื้อประโยชน์ให้กับสังคม โดยเฉพาะคนที่ยากไร้กว่าเรา เลยคิดว่าเราจะทำตรงนี้

“ตอนนี้เดินทางมาครั้งชีวิต เท็นเพื่อนที่เป็นไทยพุทธกลัวมากเวลาพูดถึงเรื่องความตาย กลัวว่าชีวิตจะสิ้น แต่คุณมุสลิมกลับคิดว่า ความตายเกิดขึ้นได้ทุกๆ วินาที ยิ่งมีอายุยืนยาวต้องขอบคุณต่อพระเจ้า ทุกวินาทีที่ผ่านไป ความตายมาเยือนได้ทุกเมื่อ เราจึงต้องใช้ทุกวินาทีที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ เวลาที่เหลือจึงพยายามคิดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ มิติเชิงการพัฒนา เราย้ายามคิดเห่าที่โอกาสและกำลังจะมี ที่สำคัญต้องขอพระราชทานเลาซีให้อายุยืนยาวให้เวลาในการทำงานมากกว่านี้ แต่คิดว่าเรา yang ทำได้น้อยอยู่ ยังต้องทำอีกเยอะ

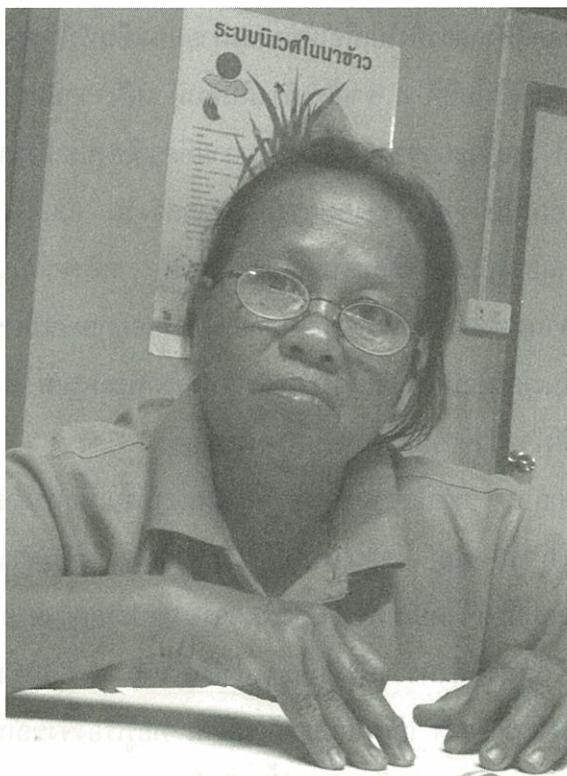
“ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ คนในพื้นที่ต้องลุกขึ้นมาร่วมมือกันคิดทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่ต้องรอให้รัฐช่วยเหลืออย่างเดียว ยิ่งมองในแง่ผู้หญิง ยิ่งจำเป็นที่จะต้องออกมานำ ถึงแม้จะมีหลักการศาสนาค้าขาย แต่เชื่อว่ามันมีทางออกอยู่ คุณสามารถออกมานำขึ้นนอกโดยที่คุณยังอยู่ในหลักการได้ เราสามารถทำได้ เพราะเรารอยู่ในประเทศไทย ใช้กฎหมายไทย ไม่ใช่ในประเทศชาติอื่นหรือเบี้ยที่ห้ามผู้หญิงทำงานนอกบ้าน ในบริบทของสังคมไทยผู้หญิงมุสลิมยังออกมากำรงงานได้เท่าเทียมกับผู้ชาย แต่ต้องแยกย้ายบทบาทให้คนที่ควรทำและไม่ควรทำ”

ອັນດາ ເລັກ

หลังเกรงแห่งบ้านเกาะสะท้อน

สัมภาษณ์ : งามศุกร์ รัตนเสถียร

เรียนเรียง : วันดี สันติวุฒิเมธี

ถ้ามาทำงานตรงนี้จะต้องเป็นคนเสียสละจริงๆ ถ้าคิดหวังประโยชน์
ข้างหน้า จะทำงานไม่ได้ เข้าใจงชวบบ้านก็ไม่ได้

99

นายนะที่คุณนายนกอุจอมของชาวบ้านไทยพุทธและมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอุดตต์อกันจนเป็นสาเหตุของไฟความรุนแรงที่ยังคงรุนแรง แต่สำหรับ อัจฉราเล่าเลิศ หรือ พร. ชาวด้วยพุทธจากตำบลเกาะสะท้อน อำเภอตากใน จังหวัดนราธิวาส กลับรู้ดีว่าแท้จริงแล้ว ทั้งสองฝ่ายต่างพึงพาอาศัยกันมาตั้งแต่อดีตโดยไม่แบ่งแยกศาสนาทว่าตนดังเดี้ยปี 2547 เป็นต้นมา เหตุการณ์ความรุนแรงภายนอกได้สร้างม่านคดีขึ้น ขวางกั้นจนทั้งสองฝ่ายมองไม่เห็นสายใยที่เคยมีให้กัน ทุญชาราไทยพุทธวัย 52 ปีคนนี้ จึงพยายามจีม่านคดีตั้งกล่าวทิ้งไปเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมองเห็นหัวใจของกันและกันอีกครั้ง

พรเรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 จากโรงเรียนในพื้นที่ หลังจากนั้นครอบครัวไม่สามารถส่งเดียวให้เรียนต่อได้ เขายังออกจากการบ้านไปอยู่กับยายที่ตัวเมืองนราธิวาส ด้วยความอยากรีียนต่อ เขายังออกไปทำงานรับจ้างดีบวยในตอนกลางวัน และใช้เวลาตอนกลางคืนเรียนหนังสือด้วยตนเองแบบสอบเทียบจนจบมัธยมปลาย หลังจากนั้นจึงย้ายกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อสถานที่องงานข่ายเหลือชุมชนจากพ่อจนเชอกลายเป็นข่าวลือของพื้นท้องทั้งพุทธและมุสลิมในเวลาต่อมา เขายังได้รับกำลังใจทั้งจากพ่อและแม่ ซึ่งทำงานเพื่อชุมชนมาตลอด และกำลังใจจากชาวบ้านในชุมชนของเชอเอง

“ตอนที่เพิ่งกลับมา พ่อได้รวมกลุ่มชาวบ้านในหมู่บ้านเพื่อทำการบัตรสุขภาพได้เงินมาจากสมาชิก 19 คน ตอนแรกไม่มีรู้ว่าจะทำอะไร ได้รับคำแนะนำจากหมอยาเปิดร้านขายของในหมู่บ้าน โดยให้พ่อเป็นคนจัดการ ผลปรากฏว่าขายดีเลยมีคนที่คิดจะเอาไปทำเอง แล้วกลับแกล้งหาว่าพ่อยกยอกอาเจินไปหมด ตอนนั้นตรงกับปี 2534 ตัวเองยังอยู่ที่ตัวเมืองนราธิวาส แล้วกลับมาเยี่ยมบ้าน พ่อรู้เรื่องจึงขอให้พ่อหยุดทำ แล้วอาสาทำเอง ก็เลยเริ่มงานข่ายชาวบ้านดังต่อไปนี้เป็นต้นมา

“ช่วงนั้นมีร้านค้าสหกรณ์หมู่บ้านที่พ่อได้เริ่มทำไว้แล้วและมีกลุ่มคอมทรัพย์ ซึ่งทำเฉพาะกลุ่มไทยพุทธ ต่อมาร่วมกลุ่มแม่บ้านทำขนมขาย จดทะเบียนชื่อ ‘กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร’ เจริญรุ่งเรืองมาก ส่งประการได้ที่หนึ่งทุกรอบ ในกลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด 24 ราย ผสมกันทั้งไทยพุทธและมุสลิม ไปอบรมที่อำเภอจะนะ กินนอนด้วยกัน ทำขนมด้วยกัน ขายดีมาก เพราะมีคนอิสลามร่วมทำอยู่ด้วยทำให้ขายขนมให้ชาวบ้านอิสลามซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของที่นี่ได้เยอะ”

พระย้อนอดีตถึงช่วงเวลาที่สายไยระหว่างชาวไทยพุทธและมุสลิมยังคงแนบเนินเป็นหนึ่งเดียว แต่ทว่าบ้านจากปี 2547 เป็นต้นมา สายสันพันธุ์เริ่มร้าวจานจนแทบมองหน้ากันไม่ติด

“ตอนปี 2546 เราจึงทำขั้นตอนอยู่ด้วยกันดี แต่พอปี 2547 หลังเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง กลุ่มก่อการร้ายแตกกัน เพราะต่างคนต่างไม่กล้าไปส่งขนม ฝ่ายอิสลามที่มาทำด้วยกันไม่กล้ามาทำต่อ เพราะกลัวเพื่อนจะมองว่าคบกับไทยพุทธ ก็เลยต้องเลิกกลุ่มไป”

แม้ว่าพระจะเป็นชาวไทยพุทธแต่ด้วยพระระดับโภตมารามในชุมชนที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกันมาแต่ตั้งเดิม ทำให้เชื่อไม่ได้รู้สึกถึงความแบปลแยกแตกต่างทางศาสนา ระหว่างคนในชุมชนและพร้อมจะสอนสัมพันธ์กันดีให้กลับคืนมา

“พอเริ่มเกิดเหตุการณ์ ชาวบ้านเริ่มแตกกัน เราคิดว่าจะทำยังไงดี บังเอิญสำนักงานเขตฯมีโครงการทำงานเข้ามายังไปสืบคดีความว่ามีใครยกทำบ้าง จากนั้นก็หันมาจัดกลุ่มทำงาน เพราะมันเป็นอาชีพหลักของเรา และได้ตั้งเป็นศูนย์ผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนขึ้นมาโดยจังหวัดเข้ามานับสนุน

“เริ่มมาสามขีกตอนแรกได้ 28 ราย เป็นไทยพุทธทั้งหมด เริ่มตั้งกลุ่มขึ้นมาเมื่อปี 2546 สมาชิกเข้าหุ้นคนละ 100 บาท ทางจังหวัดเข้าช่วยเหลือปุ่ย พันธุ์ข้าว ให้มามีเงินสิ่งของ ไม่ได้ให้เงิน”

“หลังจากนั้นปี 2547 ทหารชุดแรกที่เข้ามาระประจำในหมู่บ้านเห็นว่าเราทำงานเพาะTEDเป็นอาชีพเสริม จึงอยากรู้ว่าเราสนใจอะไร เรายังจัดเวทีประชุมชี้แจงที่วัดเพื่อถามความเห็นจากไทยพุทธและมุสลิม ปรากฏว่าทุกคนเห็นร่วมกันที่จะทำTED มีสมาชิกทั้งไทยพุทธและมุสลิมรวม 36 คน เราทำในหมู่บ้านของเราไม่ต้องไปขายข้างนอก คนจะได้มีงานทำในหมู่บ้าน”

“ในช่วงปีเดียวกัน ศูนย์ผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนที่เคยก่อตั้งไว้เริ่มได้ผลดี ทำให้ชาวไทยมุสลิมเริ่มมาดามว่าจะเอาปุ่ยและพันธุ์ข้าวไปใช้จะต้องทำอย่างไร เพราะเข้ามายังเงินซึ่งการจะเอาปุ่ยและพันธุ์ข้าวไปใช้บ้านจะต้องมาสมัครเป็นสมาชิกก่อน สมาชิกสามารถยืมไปใช้ได้ก่อนแล้วค่อยนำมาราบบกันหลังจากเก็บเกี่ยวเสร็จ ถ้าไม่เป็นสมาชิกก็ให้ไม่ได้ทำให้กลุ่มข้าวเริ่มมีสมาชิกผสมทั้งไทยพุทธและมุสลิม ตอนเริ่มแรกมีแค่สองคน หลัง

จากนั้นพอกเราเห็นว่า เรากำจดจ่อ ข้ามสุลิมคนอื่นๆ ก็เริ่มทยอยมาสมัครสมาชิก ในปี 2550 มีสมาชิกทั้งไทยพุทธและมุสลิม 60 ราย เป็นมุสลิม 15 ราย ทำให้เราเริ่มทำงานและเข้าไปในหมู่บ้านมุสลิมได้

“ก่อนหน้านี้มันทำท่าจะแตก พอกลุ่มทำงานเข้ามาก็ช่วยได้มาก สามารถติดต่อกันได้ เพราะอาชีพหลักของเราคือทำงาน ก็เลยยึดเคารพการทำงานเป็นตัวเรื่องประسان ส่วนการทำให้ดีต้องแรกๆ ทำได้ดี แต่แบ่งสรับปันส่วนมันน้อย แต่ละคนต้องหาอาชีพอื่นมาเสริม

“หลังจากนั้นก็มีงานเย็บผ้าคลุมพุงของอิสลามเข้ามา สมาชิกเหตุก์หันไปเย็บผ้า เพราะเย็บผ้าได้เยอะกว่าทำเหตุ ถ้าเย็บร้อยผืนก็ได้สองร้อย ใช้เวลาเย็บแป๊บเดียว เพราะเย็บริมอย่างเดียว สมาชิกจึงพากันเปลี่ยนไปเย็บผ้ากันหมด แต่ทำผ้าอยู่ไม่ได้นาน ก็กลับมาทำเหตุเหมือนเดิม เพราะการเย็บผ้า เรายังทำรับจ้างเข้า ไม่ได้เป็นของเรางเอง แต่ทำเหตุเป็นของเรางเอง”

ที่ผ่านมาพรต้องแบกรับภาระหลายอย่างจนทำให้บางครั้งเครียดเพราะคิด
และทำอยู่คนเดียว รวมทั้งไม่มีเวลาทำงานหากินเลี้ยงตัวเองจนเกือบไม่มีกิน แต่กำลังใจ
จากชาวบ้านก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เรอຍังคงมุ่งมั่นทำงานเพื่อชุมชนต่อไป

“บางทีก็ไม่โล ไหนจะไปบอรวม ไหนจะต้องกลับมาทำงาน มีเรอาอยู่คนเดียว
หังหมู่บ้าน บางทีตัวเองก็เกือบไม่มีกิน ที่ทำแบบนี้ได้ เพราะเรามีความตั้งใจหากับมี
แรงจุใจในตอนแรกที่กลับมาอยู่บ้าน ขาดบ้านบอกว่า ถ้ามีเงิน กูก็ล้ม ล้มไปด้วยกัน
ทำไปด้วยกัน

“สำหรับชาวบ้าน เราต้องมีความจริงใจกับเขา คือพูดแล้วทำ ไม่ใช่พูดแล้วก็หาย เรายังทำให้เขารู้ว่าเราทำจริงๆ เรื่องผลกระทบประโยชน์เข้าด้วยไม่เคยคิด ส่วนมากจะหมด ในส่วนของตัวเองมากกว่า ถ้ามาทำงานตรงนี้จะต้องเป็นคนเสียสละจริงๆ ถ้าคิดหวัง ประโยชน์ข้างหน้า จะทำงานไม่ได้ เข้าถึงชาวบ้านก็ไม่ได้ ชาวบ้านยอมรับเรา เพราะเรา ไม่ได้หวังประโยชน์จากเขา ทางฝ่ายมุสลิมก็เหมือนกัน เราข่วยเหลือในส่วนที่เขาทำไม่ได้ เนื่องด้วยความต้องการทางราชการ เราช่วยติดต่อประสานงานให้เขา เขาก็ยอมรับเรา

จนถึงวันนี้ พรได้พิสูจน์ให้เห็นว่า สายใยระหว่างคนไทยพุทธและมุสลิมยังไม่ได้ขาดสะบั้นลงไปเมื่อคนใดคนหนึ่งออกเส้าใจ และเชอยังหวังจะให้สายสัมพันธ์แนบแน่น

มากขึ้นไปเรื่อยๆ โดยใช้ความประณานของเชอเป็นยาประسانรอยร้าว

“อยากรสส่งเสริมอาชีพเพื่อให้ชาวบ้านทำงานกันอยู่ในหมู่บ้าน ไม่ต้องออกไปข้างนอก
อยากรให้ชาวบ้านไทยพุทธและมุสลิมไม่ทะเลาะกัน เวลาจะออกไปทุ่งนาเราไม่ต้องกลัว
อยากรให้เข้าอยู่ด้วยกันได้”

— คุณ พลังชัย ใจดี —

๒๒
“เรามาฟังผู้คนกัน ก็เห็นผู้คนก่อหลุมดูดซับน้ำเสีย ไม่ใช่ระบายน้ำ
ที่น้ำมันเป็นน้ำที่บ้านน้ำห้วยห้วย ก็ต้องมาดูแลซักหน่อย

๒๓

ກາງຈາ ເດືອນ ອອມເຈີນ ແລະ

ແມ່ຄຽງຜູ້ປຸກຄວາມຮູ້ຄວບຄຸ່ມ ສ່ວນ

ສັນກາຍົນ : ຂານສຸກລະ ວັດນະເສດີຍຣ

ເຮັດວຽງ : ວັນດີ ສັນຕິຖຸມິມເຮື

“

ອັລເລາຍີໄມ່ໄດ້ປຶດປະຕູໂກາສສໍາຫັບຜູ້ທຸງ ດ້ວຍຜູ້ທຸງທີ່ເກັ່ງແລະມີ
ຄວາມສາມາດອັລເລາຍີກີຈະສນັບສນູນໃຫ້ເປັນຜູ້ນຳ

”

﴿ มุสลิมทั้งชายและหญิงจะต้องศึกษาตั้งแต่ปฐมในเปลจนถึงหลุมฝังศพ ” เป็นคำสอนจากยาดิสที่เป็นแรงบันดาลใจให้ กากูจานา เด่นอุดม หอนชีน ก้าวเดินบนเส้นทางการศึกษามาตลอดเวลา กว่าสี่สิบปีที่ผ่านมา จนได้รับการยกย่องให้เป็น “แม่ครู” และได้รับพระราชทานปริญญาครุศาสตร์กิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปัจจุบันแม่ครูท่านนี้ ดำรงตำแหน่งผู้จัดการและผู้บริหารโรงเรียนอาสามนศักดิ์ โรงเรียนเอกชนแห่งแรกในจังหวัดบีบ้านที่เปิดสอนหลักสูตรสามัญและศาสนาพร้อมกัน

แม่ครูบอกเล่าถึงแรงบันดาลใจในการเปิดโรงเรียนแห่งนี้ว่า ต้นตระกูลของเธอได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาและศาสนามาโดยตลอด เริ่มมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายไปเป็นเชลยที่สีแยกบ้านแขก กรุงเทพฯ ท่านเป็นผู้นำในการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างศาสนาและสามัญที่นั่น พอมารถรุ่นพ่อแม่ สายเลือดแห่งการเรียนรู้ได้รับการถ่ายทอดและสืบทอดมาจนถึงรุ่นของแม่ครูโดยไม่ได้เจือจากลงแม้มัตต์น้อย

“ฟ่อแม่เป็นมุสลิมคนแรกๆ ที่จบอนุปริญญาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านเป็นคนเรียนหนังสือ มีโอกาสไปเรียนบัญชาจากลอนדון”

แม้ว่าจะเป็นเด็กผู้หญิงมุสลิมจากจังหวัดเกือบปลายสุดด้านขวา แต่ความรักเรียนก็ส่งผลให้แม่ครูได้รับโอกาสสำคัญทางการศึกษาที่ผู้หญิงมุสลิมน้อยคนจะได้รับ

“เราได้รับทุนการศึกษาจากการทรงศึกษาไปเรียนที่วิทยาลัยครุศาสตร์สวนสุนันทา และเป็นหนึ่งเดียวของผู้หญิงมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ที่ได้รับทุนการศึกษานี้”

แม่ครูบอกเล่าเคล็ดลับความสำเร็จว่า “เราเป็นคนอนหนังสือ อายุเท่ากับนั้นเอง พิมพ์อ่านจนรู้หมดทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ บางครั้งยังรู้สึกว่าเรารู้มากกว่าเด็กกรุงเทพฯ บางคนเสียอีก”

หลังจบจากวิทยาลัยครุศาสตร์สวนสุนันทาแม่ครูunsafeทางประสบการณ์สอนหนังสืออยู่ในกรุงเทพฯ เป็นเวลากว่า 10 ปี ก่อนจะตัดสินใจมุ่งหน้ากลับบ้านเกิดเพื่อตามหาความฝันของตนเอง

“เราเคยสงสัยว่า ทำไมที่บ้านนี้ซึ่งมีมุสลิมเกือบ 90 เปอร์เซ็นต์ไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนทางศาสนาและสามัญไปพร้อมๆ กัน เดี๋ยวจะต้องมีทั้งคุณธรรมจริยธรรม และควรเรียนรู้เรื่องศาสนาตั้งแต่เล็กๆ เพราะเด็กเบรียบเหมือนผ้าขาว ตั้งแต่แรกเกิดถึง

หากขับเป็นวัยที่เด็กจะจดจำได้ง่าย และสามารถจดจำได้เยอะ ถ้าเราปล่อยให้ช่วงวัยเด็กผ่านไปโดยให้เรียนเฉพาะสายสามัญอย่างเดียว หลังจากจบชั้นประถมขึ้นมาขั้นมัธยมค่อยให้เรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา พอดีก็โตเป็นไม่แข็งด้วยกันแล้ว"

ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนามานะศักดิ์ซึ่งเปิดสอนทั้งหลักสูตรสามัญและศาสนา แห่งแรกของปัตตานีจึงถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี 2532 โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุนก่อตั้ง โรงเรียนจากบุคคลสำคัญในท้องถิ่นหลายคน อาทิเช่น นักการเมืองท้องถิ่น นายทหารระดับสูง คณาจารย์รวมทั้งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น

ความสำเร็จของโรงเรียนพิสูจน์ได้จากปริมาณนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปีแรกเริ่มก่อตั้งเปิดสอนเฉพาะชั้นอนุบาล 1 เพียง 24 คน หลังจากนั้นจึงค่อยๆ ขยายขึ้นปีละชั้นจนถึง ป.6 ในปี 2541 ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนทั้งหมด 1,780 คน ภาษาที่ใช้สอนในโรงเรียนมีทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ

ตลอดเวลาหลายปีที่ผ่านมา โรงเรียนนามานะศักดิ์ได้กลายเป็นต้นแบบและเป็นที่ศึกษาดูงานโรงเรียนอนุบาลสอนศาสนาและสามัญให้กับนักการศึกษาทั่วภัยในประเทศไทย และต่างประเทศ ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจให้กับแม่ครุภญ์จันาเป็นอย่างมาก

แม่ครุภญ์เล่าถึงความท้าทายของการเป็นนักการศึกษาผู้หญิงว่า "เราเป็นหนึ่งเดียวในสมัยนั้น เวลาที่มีการประชุมคณะกรรมการทำงานในโรงเรียนก็เป็นผู้หญิงที่นั่งอยู่คนเดียวในที่ประชุม มีบางคนบอกว่าผู้หญิงมุสลิมเป็นผู้ดาม และควรจะได้รับการหักณูณอม แต่ในทางกลับกันนักการศึกษาจากประเทศไทยอุดือาระเบีย เขาบอกว่าเราประทับใจในตัวคุณมาก เพราะว่างานเพื่อสังคมไม่ใช่หน้าที่ของผู้หญิงมุสลิม แต่คุณกล้ามารับผิดชอบแทนผู้ชายได้ เราขึ้นชูมอย่างยิ่ง"

เนื่องจากในสังคมมุสลิมชุมชนนี้จะต้องมีผู้รู้ศาสนาอย่างน้อยหนึ่งคน ถ้าไม่มีผู้รู้ทางศาสนาเลย ก็จะถือว่ามุสลิมทั้งชุมชนนี้ได้รับบาปร่วมกันทั้งหมด เพราะฉะนั้นการเปิดโรงเรียนศาสนาและสามัญพร้อมกันไปจึงเป็นสิ่งจำเป็น

"ถ้าเราไม่ทำโรงเรียนอย่างนี้ เด็กๆ ก็จะเรียนแต่ทางโลกอย่างเดียว แทนที่จะได้เรียนรู้ศาสนา ซึ่งจะทำให้ทุกคนในชุมชนดองบาก"

ในวันนี้ โรงเรียนนามานะศักดิ์เป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งในประเทศไทย ที่ได้รับการยอมรับและยกย่องในด้านการศึกษาและสังคม ที่มีความหลากหลายและเปิดกว้าง

แม่ครูเล่าถึงแรงขับที่ทำให้เธอ มีความกล้าหาญและแตกต่างจากผู้หญิงมุสลิมคนอื่นๆ ว่า “เป็นพระเรารู้และเราได้มีโอกาสเรียนประวัติศาสตร์ ทำให้เห็นว่าปัจจุบันเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่มากก่อนในอดีต ผู้หญิงของเราง่อมีความสามารถ และเมื่อไหร่ตามที่ผู้หญิงขึ้นครองเมืองก็จะเป็นที่ประจักษ์ไปทั่วโลก เราเห็นว่าผู้หญิงคนอื่นทำได้ ตัวเราเองก็ต้องทำได้เหมือนกัน อัลเลาะห์ได้ตั้งให้เหมือนกัน ภาระยาท่านนบีก็เก่งสามารถครอบครองที่ทำให้เห็นว่าอัลเลาะห์ไม่ได้ปิดประตูโอกาสสำหรับผู้หญิง ถ้าผู้หญิงที่เก่งและมีความสามารถอัลเลาะห์ก็จะสนับสนุนให้เป็นผู้นำ”

จากการชี้ชับประวัติศาสตร์ แม่ครูไม่เพียงเก็บจำไว้คนเดียว เธอยังได้ถ่ายทอดไปยังลูกศิษย์และเพื่อนครู “ถ้าเราปล่อยไปเด็กจะยิ่งโน่ อดีตที่เคยยิ่งใหญ่ก็จะหายไป เราต้องพูดกับเด็กๆ ว่า เธอย้ายมาเกี่ยว แลวย้ายกลับ บรรพบุรุษของเราเคยกล้าหาญและมีความยั่นยันแข็ง อาณาจักรปัจจุบันนี้ได้เป็นที่รู้จักไปทั่ว”

การสอนให้เด็กๆ รู้จักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้เธอถูกกล่าวจากเพื่อนครูว่าเป็นผู้ปลุกระดมและต้องการแบ่งแยกดินแดนจนต้องมีการสอบสวนจากทางจังหวัดทั้งๆ ที่ความจริง แม่ครูไม่เคยคิดถึงเรื่องการแบ่งแยกโดยสักนิดเดียว

“เรามีความคิดเรื่องการแบ่งแยกดินแดนโดย สิ่งที่เราต้องการคือเสรีภาพ ความเสมอภาค เราต้องการเสรีภาพในการปฏิบัติศาสนา และต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกับส่วนกลาง นอกจากนี้จากสองเรื่องที่ว่า เรายังต้องการความเสมอภาคในเรื่องเศรษฐกิจ ทุกศาสนาและเชื้อชาติจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ ในปัจจุบันนี้ที่อยู่กันไม่ได้ เพราะไม่มีความเสมอภาคและความยุติธรรม”

ไม่เพียงแต่เรียกร้องการศึกษาที่ทัดเทียมกับส่วนกลางแล้ว แม่ครูได้ผลักดันให้โรงเรียนตั้งโครงการเด็กกำพร้า โดยให้โอกาสเด็กกำพร้าที่สูญเสียพ่อแม่ ฐานะยากจน และจากสถานการณ์ความรุนแรง

“เราสอนให้เด็กๆ ในโรงเรียนว่า อย่าไปรังเกียจเด็กกำพร้า เพราะเขาคือผู้ดีอุปถัมภ์และสวาร์ค ในอิสลามถือว่าเด็กกำพร้าเป็นบุคคลพิเศษ ต้องให้การเอื้อเฟื้อและอุปการะ คนที่ดูแลและอุปการะเด็กกำพร้าจะได้ผลบุญมากมาย และเป็นการเปิดประตูสวาร์ค”

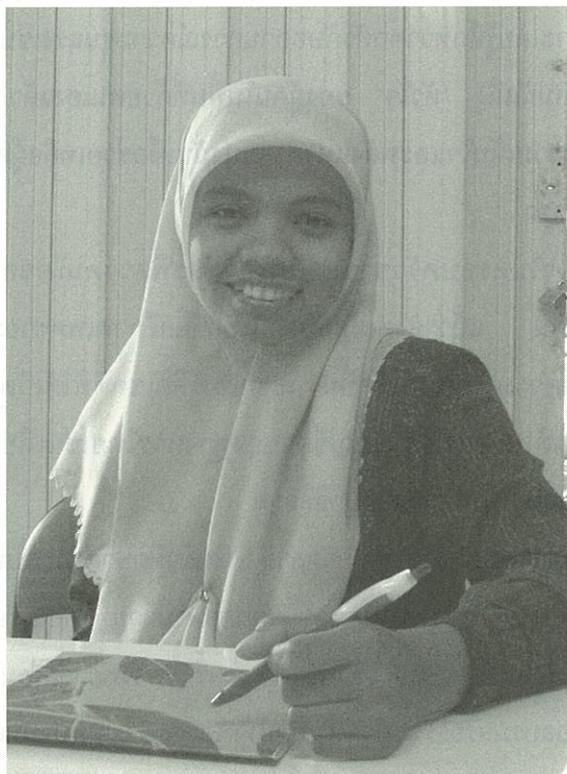
นอกเหนือจากนี้ เขายังได้เรียนรู้ความสำคัญในการช่วยเหลือเด็กกำพร้าจากเจ้าอาวาสวัดศรีสุข เขตมีนบุรี จากคำสอนที่ว่า “เด็กกำพร้าเขามีหัวใจนิดเดียว เราต้องนึ่งถึงเขาก่อน อย่าทำให้เขาเสียใจ”

แม้วันนี้ แม่คุณผ่านร้อนผ่านหนาวมากกว่า 65 ปี แต่เอกลักษณ์งดงามแรง และมีกำลังใจในการทำงานเพื่อเด็กๆ อยู่เสมอตั้งแต่ปะจາใจที่ติดไว้นั้นในห้องทำงาน ซึ่งเป็นเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงจิตใจในยามอ่อนล้าที่ว่า “อ้ออัลเลาร์ษแท้จริง ฉันขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้พ้นจากความอ่อนแอกและความเกี่ยวครัว”

๔๕๙ การีมะห์ สารีงะ อั๊ว เปลี่ยนความกลัว เป็นความเห็นใจ

สัมภาษณ์ : งามศุภร์ รัตนเสถียร

เรียงเรียง : วนดี สันติวุฒิเมธี

“ วันนี้ได้เข้ามาที่นี่แล้ว แต่ก็ไม่รู้ว่าจะเขียนอะไรดี ”

ขนาดเราเป็นคนกรุงเทพฯ จากนอกพื้นที่ยังไม่กลัว เราเป็นคนพื้นที่ทำไม่จะต้องกลัว...เวลาที่ไปในพื้นที่จริง สิ่งที่กลัวไม่ใช่อย่างที่คิดเลย มันมีอะไรดีๆ มากกว่านั้น ”

”

วัยทุ่มสาวชื่นชื่อว่าเป็นวัยแห่งการแสวงหาและมีพลังมุ่งมั่นในการทำความฝันของตนเองให้เป็นจริง การีมาร์ สารีรัง หรือ จัส หญิงสาวมุสลิมวัย 24 ปี จากอำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส เป็นหนึ่งในคนรุ่นใหม่ที่มีจิตอาสา�ุ่งมั่นอย่างขี้เลือดผู้อ่อนที่มีความทุกข์ยากมากกว่าแสวงหาความสุขสบายให้ตนเอง เชอเดินทางไปยังพื้นที่เสียงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อทำค่ายกับเด็กๆ และเดินทางไปเยี่ยมหมู่บ้านผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงเพื่อรับฟังความทุกข์ยากจากปากของผู้สูญเสียด้วยตนเอง แม้ว่าครั้งหนึ่งเชอจะเคยรู้สึกหัวดกลัวกับสถานการณ์ความรุนแรงเช่นเดียวกับคนทั่วไปแต่หลังจากเชอได้สัมผัสถึง 'หัวใจ' ของผู้คนในพื้นที่ด้วยตนเองแล้ว ความหวาดกลัวก็เปลี่ยนเป็นความเห็นใจและพลังแห่งความมุ่งมั่นเพื่อช่วยเหลือผู้คนที่เชอได้พบเจือย่างสุดความสามารถ

จัสเดิบโตมาในครอบครัวชาวมุสลิมในฐานะพี่สาวคนโตของน้องๆ ที่คลานตามกันมาอีกสามคน แม้ว่าสังคมมุสลิมจะให้สิทธิเสรีภาพเพศชายมากกว่าเพศหญิงแต่ในสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น เชօกลับรู้สึกโชคดีที่ได้เกิดมาเป็นลูกผู้หญิง เพราะทำให้เชอไม่ต้องตกไปอยู่ในบัญชีของทางการไทย เชอจึงเดียวกับผู้ชายมุสลิมจำนวนมากที่จบจากโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม

หลังเรียนจบโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม จัสเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เอกภาษาอามลาญ โดยได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากมูลนิธิออมสิน เชอใช้ชีวิตช่วงแรกในรั้วมหาวิทยาลัยร่วมกิจกรรมกับชุมชนมุสลิม โดยจัดค่ายอบรมจริยธรรมภาคฤดูร้อนให้กับเด็กๆ ในหมู่บ้านมุสลิม เชอจำได้ว่า มือปูรักงหนึ่งที่ไปทำค่ายฯ ที่จังหวัดตั้ง เชอรู้สึกเสียใจ เพราะมุสลิมที่นั่นกลัวคนจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าจะเป็นมุสลิมเหมือนกันก็ตาม เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้เชอเกิดคำถามขึ้นในใจว่า เพราะเหตุใดคนมุสลิมด้วยกันจึงไม่เข้าใจกัน

ทว่าเมื่อนักขอนถึงเหตุการณ์ปล้นปืนที่ค่ายทหารปีเหลืองเมื่อปี 2547 ตัวเชอเองก็ยังรู้สึกหัวดกลัวสถานการณ์ในบ้านเกิดตัวเองเข่นเดียวกัน

"ตอนนั้นสถานการณ์ในราชอาสวิกฤตและน่ากลัวมาก เพราะสถานที่ปล้นปืนอยู่ห่างจากบ้านเราประมาณ 30-40 กิโลเมตรเท่านั้น ทำให้หมู่บ้านของเรากลายเป็นล้อม

และชาวบ้านถูกจับกุมประมาณ 12 คน นอกจาจนี้ รอบๆ หมู่บ้านยังเป็นพื้นที่สีแดง และหมู่บ้านโอบาตู ซึ่งอยู่ติดกันก็มีเหตุการณ์อุսตาดซิดนิยอกด้วย"

ช่วงเวลานั้น จสกกำลังเรียนหนังสือที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ขึ้นมาที่หนึ่ง เครื่องใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในรั้วมหาวิทยาลัย เพราะรู้สึกว่าปลอดภัย

"เวลาเรากลับบ้าน พอมีค่ำ ทุกคนจะปิดบ้านเงียบ ทั้งๆ ที่บ้านอยู่ใกล้กำแพง แต่ก็ยังกลัว ไม่ไว้ใจกล้าออกไปไหน แม้ว่าเราจะกลับบ้านเดือนละครั้ง แต่ก็ไม่อยากอยู่บ้านนานๆ แค่วันสองวันเท่านั้น เราจึงไม่ได้สัมผัสกับเรื่องราวน่ากลัวที่ไหน แต่ที่น่ากลัวที่สุดคือความกลัว ตั้งแต่มีการใช้พระราชกำหนดฉุกเฉินและกฎอัยการศึก

"ช่วงระหว่างปี 2547-2548 บางที่ไม่อยากกลับบ้าน เพราะกลับไปที่ไร่จะรู้สึกกลัว เวลาลงมาดูน้ำท่วมวิ่งผ่านหน้าบ้าน ถ้าเป็นรถตำรวจน้ำหรือรู้ว่ากำลังจะเกิดเหตุการณ์ขึ้น แต่คิดอีกทีหนึ่งพ่อแม่พี่น้องเรารู้สึกว่าที่นี่น่าอยู่กว่าที่ไหน ถ้าเราหนีมาตัวคนเดียวคงไม่ดี"

หลังจากมุ่งหน้ารำเรียนหนังสือจนถึงปลายปีที่แล้ว เครื่องใช้ชีวิตได้เปลี่ยนไป ทำกิจกรรมในพื้นที่เสียงสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้ลงพื้นที่ร่วมกับคณะทำงานยุทธิธรรมเพื่อสันติภาพ สถาบันนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย และสถาบันนิสิตนักศึกษาชายแดนใต้ไปเยี่ยมเยียนหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง นับจากวันนั้นความหวาดกลัวจึงเริ่มแปรเปลี่ยนเป็นความเห็นใจและความทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากมาจนถึงทุกวันนี้

"เมื่อก่อนเวลาเห็นชื่อ 'บันนังสตา' จะรู้สึกไม่อยากไป เพราะเป็นพื้นที่เสียง แต่พอไปจริงๆ แล้วรู้สึกว่ามันคือชุมชนของเราเหมือนกัน เราไม่เพื่อนไทยพุทธคนหนึ่งบอกว่าหนีพ่อแม่มาลงพื้นที่ เขาบอกว่า 'ถ้าเขามาตายที่นี่ก็ไม่เสียดาย' ขนาดเขาเป็นคนกรุงเทพฯ จากนอกพื้นที่ยังไม่กลัว เราเป็นคนพื้นที่ ทำไมจะต้องกลัว เรารู้สึกว่าไปด้วยใจ"

"เวลาที่ไปในพื้นที่จริง สิ่งที่กลัวไม่ใช่อย่างที่คิดเลย มันมีอะไรดีๆ มากกว่านั้น ในช่วงปิดเทอมมีการไปทำค่ายที่หมู่บ้าน หมู่บ้านที่เลือกส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านชนบท ห่างไกลจากเมือง ขาดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และไม่ค่อยได้สัมผัสกับสังคมภายนอก สักเท่าไร"

"อีกส่วนหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันด้วย"

ดังนั้นพ่อเราไปเห็นเด็กๆ หรือผู้ใหญ่ในชุมชน ทำให้เราได้เห็นภาพจริงๆ ที่เกิดขึ้นกับพวกราก ได้พูดคุย สัมผัส และรู้จักกลุ่มคนเหล่านี้อย่างใกล้ชิด การที่เข้าอยู่ในชุมชนที่ห่างไกลทำให้เขาไม่ค่อยมีโอกาสเหมือนเรามากนัก พ่อเราได้เข้าไปทำกิจกรรมจึงเป็นเหมือนการเปิดช่องทางหรือเปิดเวทีให้เขาได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเราว่า เขารู้สึกตรงนั้นเป็นยังไงบ้าง

“เราเคยได้พูดคุยกับแม่ผู้สูญเสียลูกเพราภูภัยหรือโคนจับ เขายังคงนั่งมีที่พิงไม้รู็จจะไปปรึกษาใคร เวลาได้พูดคุยกับเรา เขายังร้องให้ต่อหน้าเรา เรายังสึกว่าคงทึ่งเขาไม่ได้”

จับอกเล่าถึงเหตุผลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับงานสังคมและชุมชนว่า

“เพราะเราเข้าถึงชุมชน เรารู้ว่า เท็นและได้ยินนานาน ก็เลยทำให้จิตใจเราถูกหล่อหลอมไปอยู่ในเรื่องนั้น”

ทว่าเมื่อนึกย้อนไปถึงสมัยเรียนปีหนึ่งปีสอง เขายังคงรู้สึกว่าเราคนนี้เชออย่างไม่ได้สนใจในความทุกข์ยากของคนอื่นมากนัก แม้จะรู้ว่าสถานการณ์ทางบ้านเดือดร้อนก็ตาม

“ตอนนั้นคิดว่าเอาตัวเองให้รอดก่อน คิดว่าเรียนไปก่อนเถอะ ยังไงเรา ก็ทำอะไรไม่ได้ คิดว่าเราไม่ได้เป็นจี๊ดซอร์ที่ทำให้ส่วนประกอบเข้าครอบ เรายังแค่เด็กคนหนึ่งคงทำอะไรไม่ได้มาก แต่จริงๆ แล้ว มันไม่ใช่อย่างนั้น”

จากประสบการณ์การลงพื้นที่ที่ฝ่าหน้าทำให้เชอเริ่มนองเห็นปัญหาหลายอย่างโดยเฉพาะปัญหาการศึกษาของเด็กและผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

“สิ่งที่เป็นกังวลคือ การศึกษาของเด็กๆ บางคน พ่อเสียชีวิตหรือโคนจับ แม่ทำงานเลี้ยงดัวเองเลี้ยงลูกๆ สิ่หัคนในวัยเรียน แล้วคนในชนบทเขามีมืออาชีพเป็นหลักแหล่งยกเว้นคนที่มีสวนก็จะคิดไป แต่สำหรับคนที่ไม่มีสวน สามีเคยทำงานหาเลี้ยงเข้า พ่อสามีโคนจับหรือเสียชีวิต เหลือแต่ภารายต้องทำงานเล็กน้อยๆ ได้วันละ 50-60 บาท แค่ซื้อข้าวกินยังไม่พอแล้วจะส่งลูกเรียนได้อย่างไร รายได้ของแม่กับการศึกษาของลูกมันเป็นเรื่องเงื่อนไขยังกัน แม่ตอนนี้รู้บาลจะให้เรียนพรี แต่พอเข้าใจริงมันมีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้น”

“บางทีถ้าลูกไปโรงเรียน แล้วแม่ต้องไปทำงานที่สวนยางคนเดียวก็ยากลัว เพราะ

ต้องไปด้วยแต่หัวรุ่ง ถ้าไม่มีไฟไปด้วย แม้ก็ไม่กล้า เข้าก็ต้องพาลูกไปด้วย พอกเดินเหตุการณ์ผู้ชายไม่กล้าเข้ามาตัวเองมาให้คุณภายนอกเห็น เพราะเสียงถูกจับตัว ผู้หญิงจึงต้องออกมากต่อสู้เพื่อความอยู่รอด เพื่อลูกๆ เวลาทำงาน มีการเรียกร้องอะไรผู้หญิงต้องออกมากต่อสู้ด้วยตัวเอง เพราะผู้ชายกล้ายเป็นกลุ่มเสียง

“เมื่อก่อนสังคมมุสลิมจะถือว่า ผู้หญิงอยู่หลังม่าน ผู้ชายจะทำงานอยู่หน้าม่าน แบ่งหน้าที่กันชัดเจน ผู้ชายเป็นคนหาเงินเลี้ยงครอบครัว ผู้หญิงเป็นคนดูแลบ้าน แต่ปัจจุบันเมื่อผู้ชายไม่สามารถออกมากำรงนั้นได้ ก็คงต้องเป็นผู้หญิงทำแทน เสียงช่วยบ้านส่วนใหญ่จากกลุ่มสตรีบอกว่า เขาอย่างมีรายได้ ถึงแม้วันนี้สามีไม่อยู่ เขายังคงพยายามมีรายได้เลี้ยงลูก อยากให้มีองค์กรที่ช่วยเหลือด้านอาชีพ

“ช่วยบ้านอย่างได้ด่องนั้นเขาไม่ได้ติดใจที่สามีเขาเสียชีวิต หรือว่าสามีเขาไปโดนอะไร แต่เขาติดใจเรื่องอนาคตของเขามากกว่า คนที่ตายไปเราทำอะไรได้มีมากแต่คนที่ยังอยู่ยังต้องเดินต่อไป ตามหลักคำสอนศาสนา การตายเป็นเรื่องที่คุณมุสลิมรับได้คร้า ทุกคนต้องตาย อันนี้เหมือนเป็นอุปสรรคของคนมุสลิมที่ไม่ต้องการต่อสู้”

สิ่งที่หญิงสาวรุ่นใหม่คนนี้ฟันฝ่าหากันคือ การส่งเสริมโอกาสดีๆ ให้ผู้หญิงได้พึงพาตนเองต่อไป แม้ว่าจะไม่มีเสาหลักของครอบครัว

“เราจะเห็นว่าผู้หญิงไม่มีทางออกให้ตัวเอง เขายังไงในสังคม ไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์ ไม่รู้ว่าภายนอกเป็นยังไง อยากหาโอกาสดีๆ ให้เข้าด้วย”

นอกจากลงพื้นที่รับฟังปัญหาด้วยตนเองแล้ว จัดยังพยายามวิ่งเดินหาทุนจ้างครุมาสอนพิเศษให้กับเด็กๆ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอราโใต และอำเภอสายบุรี เพื่อสร้างอนาคตทางการศึกษาให้กับเด็กๆ ด้วยเงินกัน

“พอกเดินเหตุการณ์ ครูก็คงกลัวเหมือนกัน ส่งผลกระทบต่อนาคตของชาติทำให้เด็กๆ บางโรงเรียนที่อำเภอราโใต้ได้เรียนหนังสือแค่สองคาบ เข้าหนึ่งคาบและเย็นหนึ่งคาบ ครูก็สอนไม่ได้เต็มที่ เด็กจะมาหรือไม่มา ก็ช่าง ทำให้เด็กบางคนอยู่ ป.6 ยังเขียนชื่อตัวเองไม่ได้ เราจึงพยายามหาทุน เพื่อช่วยสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน สามารถช่วยเหลือครูให้ค่าตอบแทนเล็กๆ น้อยๆ กับครูบ้าง”

เมื่อถามถึงความหวังของสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะยุติลงเมื่อใด เธอมองว่า

“ถ้าจะให้สถานการณ์กลับมาสันติ ก็คงต้องทำในหลายๆ ด้าน รัฐต้องเปลี่ยนนโยบายบางอย่างที่แข็งต่อประชาชน ต้องสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นก่อน”

នារី លេខ ៩ សាស្ត្រ ក្រុង ពិភពលោក

ជូយឱ្យបង្កើតការណ៍រុននៃរំលែកដោយស័ន្ទិវិធី

สัมภาษณ์ : งามศุกร์ รัตนเสถียร

เรียนเรียง : วันดี สันติวัฒน์เมธี

ความเป็นมนุษย์มีความสำคัญที่ต้องถูกรักษาเอาไว้ เพราะมันมีศักยภาพบางอย่างที่สำคัญ ไม่ควรตายจากการใช้ความรุนแรง

99

﴿ เราเป็นคนประเภทที่นิ่งความรุนแรงไม่ได้ ถ้าเห็นก็ต้องเข้าไปประจำยับยั้งหรือว่า ยุติมัน เพราะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญและมีค่า ความเป็นมนุษย์มีความสำคัญที่ต้องดูแลรักษาเอาไว้ เพราะมันมีศักยภาพบางอย่างที่สำคัญ ไม่ควรตายจากการใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ดังนั้นเวลาเมื่อเหตุอะไรที่ทำให้ชีวิตต้องตาย เรารู้สึกว่าเราต้องมีส่วนในการช่วยประจำยับยั้ง เพราะคนทุกคนมีค่า มีความหมายต่อโลก มนุษย์สามารถเป็นคนดีงามได้

“สิ่งที่พึงกระทำการคือต้องรักษาชีวิตเขาไว้ พอกลางที่เราได้ยินเรื่องมีการตาย มีการเบิดเบี่ยน ไม่ใช่เฉพาะภาคใต้ที่เรารู้สึกต้องช่วยเหลือ ตั้งแต่สมัยที่วุ่นเรื่องอัฟغانistan หรืออิรัก แม้ไม่ได้รู้จักกันแต่ไม่อยากให้คนที่นั่นตาย เราจึงต้องทำอะไรบางอย่าง เพราะนั่นสามัจหัวดอยุ่ไกลกันแค่นี้ไม่ได้”

นารี เจริญผลพิริยะ หรือ คุ้ง สาวไทยพุทธ วัยสีลิบปลายฯ จากจังหวัดนนทบุรี บอกเล่าถึงแนวคิดหลักของการดำเนินชีวิตซึ่งนำพาเธอเข้าสู่เส้นทางการทำงานด้านสันติวิธี มาตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มาเป็นวิทยกรอบรมสัมณฑิวิธี ซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วในแวดวงองค์กรพัฒนาเอกชนและภาครัฐ เชอมัจจะแนะนำตัวเองเวลาเป็นวิทยกรอบรมว่า “คุ้งบางกรวย” ตามชื่อเขตจังหวัดนนทบุรีที่เชօอาศัยอยู่ หลังเกิดเหตุการณ์มัสยิดกรีเวชเมื่อต้นเดือนพฤษภาคม 2547 เชอมุ่งหน้าสู่สามัจหัวดอยุ่ไกลกันเพื่อค้นหาความจริงด้วยตัวเอง นับจากวันนั้นเป็นต้นมา เช้อย่างทำงานอยู่ในพื้นที่แห่งนี้เพื่อร่วมยุติความรุนแรงและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์จนได้รับฉายาใหม่จากชาวบ้านในพื้นที่ว่า “คุ้งเยียวยา”

คุ้งปืนหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มสตรีสารสัมพันธ์สุสัنسิลุข หรือสอชิก (ส.อ.) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของผู้หญิงที่ลูกชาย สามี พ่อ หรือญาติเสียชีวิตในเหตุการณ์ตากใบและเหตุการณ์รุนแรงอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายผู้หญิงเพื่อสันติภาพ รวมทั้งเคยเป็นคณะกรรมการอิสรภาพเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ และปัจจุบันเชօเป็นที่ปรึกษาโครงการสันติอาสาสักขีพยาน

เมื่อนี้ก่อนถึงวันที่เดินทางมายังดินแดนสามัจหัวดอยุ่ไกลกันเพื่อคั้งแรง เเชօบอกว่า ภาพที่เห็นแตกต่างจากที่จินตนาการไว้ลิบลับ

“ไม่นึกไม่ฝันว่าจะต้องมาແກນี้ ไม่นึกว่าคนที่นี่เป็นคนมลายู คิดว่าคนที่นี่เป็นคนไทยกลับไปเที่ยง เป็นชาวบ้านที่อยู่ไอลสุนย์อำนาจ กรีดยาง ยากจน ซึ่งเป็นภาพที่เคยเห็นนักศึกษานำเสนอทางภาคใต้ แต่ไม่เคยนึกเรื่องชนชาติที่แตกต่าง

“มาสามจังหวัดภาคใต้ครั้งแรกเมื่อต้นเดือนพฤษภาคม 2547 หลังเกิดเหตุการณ์มัสยิดกรีซะประมาณสองสามวัน เราไปที่มัสยิดเจอกันเต็มเลย เริ่มรู้สึกแปลกใจที่มีคนตายอย่างรุนแรงแต่ทำไม่ในมัสยิดคนเดินกันแน่นมาก มีคนมาจับข้ายของเหมือนงานวัดแล้วคนที่มาก็แต่งตัวสีสันสวยงาม หลายเรื่องที่เราพบไม่เป็นอย่างที่เราคิด ดังนั้นวิธีคิดที่เรามีอาจไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ ในพื้นที่ จึงเริ่มตั้งคำถามว่า ทำไมมีคนตายเยอะ แต่เอกลับเฉยๆ ไม่โศกเศร้า อาจจะมีบางคนดูท่าทางแคนเดื่อง บางคนมาภารนา แต่ดูไม่เหมือนงานศพ เราพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งที่เห็น แล้วจึงเริ่มเข้าใจมากขึ้นว่า มุสลิมไม่ถือว่าความตายเป็นเรื่องโศกเศร้า ความตายคือการคืนสู่พระเจ้า

“วิธีคิดในตอนแรก คือตั้งคำถามว่าทำไม่เข้าถึงทำ เราต้องรู้เบื้องหลังก่อน ไปตามคนในนั้นคนนี้ เรียนรู้จากทุกคน ตั้งคำถามเดียวกันกับคนหลายๆ คน โดยไม่ได้คิดว่า คนๆ หนึ่งเป็นเจ้าของความจริงในเรื่องหนึ่ง ทำให้เริ่มมีความรู้ในวัฒนธรรมที่แตกต่างมาก ขึ้นเรื่อยๆ”

“ตอนเริ่มงานไม่รู้ว่าจะมาทำอะไร แต่เห็นว่าผู้ชายตายในกรีซะตั้ง 106 คน คิดว่าเขาต้องมีญาติพี่น้อง มีเมีย และสังคมมุสลิมมีคุ้ยเยอะ ดังนั้นน่าจะมีเด็กๆ ที่ได้รับผลกระทบไม่น้อย พ่อผู้ชายตายไปเยอะ เรายังว่ากลุ่มผู้หญิงสำคัญ น่าจะไปติดตามผู้หญิงจากครอบครัวที่เสียชีวิตและต้องไปบดุลแลเด็กๆ ถ้าเข้ามีถึงกลุ่มนี้ เด็กๆ ต้องกล้ายเป็นปัญหาในอนาคต ครอบครัวคนพากนี้ต้องถูกเป็นผู้ร้ายในสถานการณ์แบบนี้ แล้วก็เป็นแบบนั้นจริงๆ”

หลังจากมุ่งประเด็นไปที่การทำงานบ้านผู้หญิง คุ้งจึงร่วมกับมูลนิธิผู้หญิง และคนที่สนใจเรื่องสันติภาพ ซึ่งก็เป็นผู้หญิงล้วนๆ ตั้งเครือข่ายผู้หญิงเพื่อสันติภาพเพื่อการกิจกรรมให้ขึ้น

“เราไปเยี่ยมกลุ่มคนรู้จักที่ก่อ起งานบ้านผู้หญิง แล่ดำเนินการปัน แล่ดำเนินการห้วยกระทิง (จังหวัดยะลา) ไปเห็นสภาพบ้าน ได้พูดคุยกับเขา ยิ่งเห็นเด็กเยอะมากขึ้นไปอีก เมียผู้ชายห้องอยู่

หลายคน มีคนท้องไก้คลอด ที่คลอดออกมากแล้วตัวแดงๆ ห้าเดือนเป็นลูกผู้ชาย เทืน สภาพแล้วตั้งคำตามว่ามันเกิดขึ้นได้ยังไง บางบ้านไม่เหลือผู้ชายเลย หรือเหลืออยู่คนเดียวแก่เพียง ที่บ้านเหลือแต่แม่ที่อายุมากแล้ว ลูกสาวซึ่งสามีตาย ลูกสะใภ้ เด็กเล็กๆ บางบ้านก็จนมากอยู่กัน 9 คนในบ้านขนาดไม่เกินเก้าตารางเมตร เราพบว่ากลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์มีสัญญารือเชษะมีปัญหาเศรษฐกิจขัดเจน"

ในช่วงแรกของการลงพื้นที่ ชาวบ้านต่างสงสัยว่าผู้หญิงจากเมืองกรุงคนนี้เป็นใคร แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความจริงใจของเชอก็ได้รับการพิสูจน์และยอมรับจากคนในพื้นที่ในที่สุด

"มาแรกๆ เขางงสัยว่าเราเป็นใคร เขากิดว่าเราเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ถึงทุกวันนี้บังคับ ก็ยังงงๆ ว่าเป็นใคร เพียงแต่ว่าเขามีไดร์รูฟสีเป็นตัวตู เขาไม่ไดร์รูฟสีก่าว่าเราอันตรายกับเขา เขายังไม่ตั้งคำถามว่าเราเป็นใครกันแน่ มีความรู้สึกในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน เป็นความรู้สึกที่ดีต่อ กัน ช่วยเหลือกันได้ไม่ว่าคุณจะเป็นอะไร

"ชาวบ้านไม่ซับช้อน เขาอยู่กับเราแค่หนึ่งวันหรือสองวันก็รู้สึกสนิทกันมาก คุยกัน ได้เยอะ เรายังผัสได้ถึงความหัวดระ儆ที่หายไป ทั้งๆ ที่คุณปัญหาแล้ว มันรุนแรงมาก พอยิ่งใจก็คุยกันไปได้ เขาก็จะมีความระมัดระวังในบางเรื่องที่อยากรู้ว่าบ้าง

"ตอนแรกชาวบ้านคิดว่าเราเป็นไร ผุดเลยว่าไม่ใช่เจ้าหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้ปลดเราไว้ เวลาแค่สองวัน พอยังจะกลับเข้ามากอดเรา ชี้่งเรามีถือว่าเป็นความสามารถของเรา แต่กลับเห็นว่าคุณภาพทางจิตใจของชาวบ้านไม่ซับช้อนมากนัก ถ้าแสดงความจริงใจให้ไป ก็ได้รับการยอมรับทันที"

คุ้งแสดงความจริงใจด้วยการพูดความจริงกับชาวบ้านตั้งแต่แรก ทั้งการซื้อขาย เหตุผลของการเดินทางมาที่นี่ และหากเอกสารบากว่าจะทำอะไร เชอก็จะทำการที่รับปากไว้ทุกเรื่อง ไม่ปล่อยให้ชาวบ้านตั้งความหวังแล้วไม่ทำ เพราะนั่นหมายถึงความจริงใจจะถูกบันทอนลงไป

"เราต้องบอกชาวบ้านตั้งแต่นั่นว่า หนึ่ง เราไม่มีเงิน ไม่ได้แจกเงิน แต่ทำเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ อย่างให้เราฟื้นความรู้สึกเคร้าหม่องกลับมาปกติได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องของสิทธิ ถ้าเรามีสิทธิ เราก็จะไปช่วยกันทางสิทธิ สอง อะไรที่ทำได้ รับปากว่าจะทำก็ต้องทำ อะไรที่ทำไม่ได้จะไม่รับปาก อะไรที่บอกว่าพยายามก็จะพยายามทำให้ พูดกันตรงๆ จะ

ไม่รับปากทุกเรื่อง

“สำหรับชาวบ้าน พอกเป็นมิตรแล้ว อะไรก็ให้หมด ตอนมาทำงานช่างแรกๆ ไปเยี่ยมชาวบ้านที่กรุงปีนังขนาดเขายากจนก็ยังไปซื้อน้ำหวานมาต้อนรับ บอกว่าเป็นวัฒนธรรมของเข้า คนมาลีบบ้านไม่ได้ต้อนรับไม่ได้ ต้องหน้าหาท่ามาให้กิน มีล่องกองกำลังออกก็เก็บให้ เป็นอุปนิสัยพื้นฐานพร้อมจะให้แก่ผู้อื่นถ้าเขามี ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีไม่ใช่คืนให้คร้ายอย่างที่ภาพโดยทั่วไปมี

“พomoaoอยู่ต่างวัฒนธรรม จากมีดบอดเรื่องอิสลามก็รู้จักอิสลามมากขึ้น นำเสนใจมากที่อิสลามก็มีหลายอย่างใกล้เคียงพุทธถ้าชาวพุทธเป็นชาวพุทธจริงๆ ตอนนี้ปัญหาคือเป็นชาวพุทธแต่เพียงในนามเท่านั้น ถ้าชาวพุทธเป็นนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายมาอยู่กับพวกอิสลามไม่เป็นปัญหา เพราะเหมือนพวกเดียวกันคือนักบัวช

“ถ้าเป็นชาวพุทธที่ดีต้องตื่นมาอ่านหนังสืออิสลามก็ต้องตื่นมาละหมาด ผู้ปฏิบัติธรรมแบบพุทธสามารถอยู่กับอิสลามไม่มีปัญหาค่อนเข็ปต์อันเดียวกัน อาจใช้ภาษาต่างกัน ใช้ท่าทางต่างกัน จริงๆ แล้วเป้าหมายอันเดียวกัน ถ้าเป็นชาวพุทธที่ดีเขาจะไม่ปฏิเสธคุณ อยู่ในศีลครบ ไม่ดีมีสุรา”

หลังจากศึกษาวัฒนธรรมของชาวมุสลิมมากขึ้น คุ้งจึงตั้งข้อสังเกตว่า ปัญหาของความแตกต่างระหว่างชาวพุทธและมุสลิมไม่ใช่เรื่องศาสนา แต่เป็นเพระมาจากการทั้งสองฝ่ายไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการศาสนาของตนเองอย่างพอดี บางคนก็มากเกินไป บางคนก็น้อยเกินไป

“ถ้าทั้งสองฝ่ายพยายามมองแต่ส่วนไม่ดีจะทะเลกัน แต่ถ้าพยายามเข้าใจ แกนหลักกันจริงๆ ยิ่งอยู่ด้วยกันก็จะส่งเสริมทำให้เข้าใจศาสนาตัวเองมากและลึกซึ้งขึ้น ยังสามารถหยิบยืมแบบการปฏิบัติบางอย่างของอีก派หนึ่งมาใช้ได้ เพราะมันเป็นค่อนเข็ปต์เดียวกัน อย่างเช่นจะทำกิจกรรมกลุ่ม พอยได้ยินเสียงอาชานหรือเรียกไปละหมาดก็ต้องหยุดทำกิจกรรม เพื่อฟังเสียงอาชานก่อน การหยุดทำให้เราต้องกลับมาสู่การมีสติ ซึ่งเป็นแบบปฏิบัติที่ชาวพุทธควรจะเป็น แต่ปัญหาที่คุณเรื่องศาสนาไม่ได้เพระส่วนใหญ่ คนเอาอัดตาไปผูกกับศาสนาตัวเอง พยายามจะบอกว่าศาสนาของตัวเองดีที่สุดในโลก เวลาเบรี่ยบเที่ยบไม่ได้เพื่อสร้างความเข้าใจ แต่เบรี่ยบเที่ยบเพื่อต้องการเหนือกว่า”

จากประสบการณ์ทำงานกับชาวบ้านมุสลิมในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำให้คุ้งสัมผัสได้ว่า แท้จริงแล้วพุทธและมุสลิมมิได้แตกต่างกัน

“มาที่นี่ทำให้เข้าใจศาสนาอิสลามมากขึ้น ทำให้รู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษยชาติมากขึ้น เวลาที่เรารู้สึกมีเดบอตกับอะไรบางอย่าง เราถูกอาจารย์รู้สึกว่าเราภัยต่องส่วนนั้นอาจไม่ได้เป็นเนื้อเดียวกัน เพราะเราไม่รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร แต่พอเรารู้จัก มันกระจุ่งชัดมากขึ้น เราถูกอาจารย์รู้สึกว่าไม่มีความแตกต่างกัน แต่กลับรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งเดียวกันมากกว่า”

๖๘ ขอสงนิ้ง สาและ อัน

จากผู้สูญเสียสู่ผู้เสียสละ

ผู้เขียน : งามศุภร์ รัตนเดชยิร

เรียงเรียง : วันดี สันติวนิเมธ

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่บ้านเลขที่ ๑๔๙ หมู่ ๑ ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ได้มีการฝังศพของคุณแม่ นางสาว นิตยา บุญธรรม ที่บ้านเลขที่ ๑๔๙ หมู่ ๑ ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ด้วยความ庄重 สงบที่สุด ไม่มีการพูดคุย แต่เพียงการฟังเสียงกระซิบจากใจของคนที่รัก ที่บอกว่า “ลูกๆ คุณอยู่ด้วยกันแล้ว อย่าห่วง”

๑๙๘
๑๙๙

เราไม่ได้เป็นผู้หญิงเก่ง ชีวิตดำเนินตามทางของมันเอง ไม่ได้วางแผน

ล่วงหน้า แต่พอถึงทางตัน เราจะสามารถตัดสินใจพื้นผ่านอุปสรรคไปได้
ถ้าใจเราเข้มแข็งและเข้มมั่นในศาสนาน

“

๙ ผู้

หญิงทุกคนล้วนต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่น อยากเป็นเมียและแม่ที่ดีของลูก แต่บางครั้งโชคชะตาดูเหมือนจะกลับแกล้งให้ผู้หญิงบางคนต้องเป็นหม้ายดังแต่ยังสาวและปล่อยให้เชือแบบรับภาระเลี้ยงดูลูกน้อยเพียงลำพัง ดังเช่นชีวิตของ รอสานิง สาและหรือ รุสนา尼ย์ วัย 26 ปี หลังจากแต่งงานได้เพียงสามปี เชือต้องสูญเสียสามีในเหตุการณ์มัสยิดกรีซเชเมื่อปี 2547 ขณะนั้นลูกชายคนโตอายุได้เพียงห้าปีกว่าๆ ส่วนลูกคนเล็กยังอยู่ในครรภ์ได้เพียง 2 เดือน แม้ว่าเชือต้องเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดฝันและแบบรับภาระอันหนักอึ้งด้วยวัยเพียง 21 ปี แต่นั่นกลับไม่ได้ทำให้ความเข้มแข็งถูกบันทอนและการคิดถึงผู้อื่นลดน้อยลงเลย ตรงกันข้ามเชือกลับเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมมากมายโดยมิได้นึกอ่อนโยนเนื้อต่อตัวใจในชาติกรรมอันพลิกผันที่เคยเกิดขึ้นกับเชือเลย

หญิงสาวผู้เข้มแข็งย้อนอดีตเมื่อครั้งเริ่มต้นชีวิตคู่ให้ฟังว่า

“เราไม่เคยรู้จักสามีมาก่อน เขาอายุมากกว่า 11 ปี พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายรู้จักกัน เพราะเป็นญาติห่างๆ ตอนนั้นเพิ่งเรียนอยู่ชั้นม. 4 ความตั้งใจของเราอย่างไรเรียนให้จบ ม. 6 แต่พอพ่อแม่บอกให้แต่งงานก็คิดว่า ท่านคงคิดดีแล้ว และคงถึงเวลาของเราแล้วมั้ง เพราะศาสสนานว่า คู่ครองไม่รู้ว่าจะมาเมื่อไร ที่ดินที่ผังศพไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน การแต่งงานไม่รู้ว่าจะแต่งเมื่อไร ถึงเราจะเหนื่อยหนีไม่พ้น

“สมัยก่อนผู้หญิงจะจัดการเรื่องแต่งงานให้เป็นเรื่องปกติ ตอนนั้นอายุแค่ 18 ปี เราชารู้อะไร ชีวิตอยู่กับครอบครัวตลอด พ่อแม่อย่างจะได้คนแบบนี้ เขายังเป็นคนไม่ชอบเที่ยว ชอบอยู่กับครอบครัว เราโชคดีที่ได้แต่งกับคนดี สามีจีบป. 6 จากโรงเรียนปอเนาะ เคยไปทำงานที่กรุงเทพฯ ตอนหลังเบื้องหลังกลับมาทำงานที่บ้านเป็นคนดำเนินการเดียวแก่กันแต่อยู่คนละหมู่บ้าน

“เขามีเด็กดูด้วย แค่คุณปู่ถ่าย แล้วผู้หญิงก็จัดการให้ ตามปกติเรามีคู่รู้จักคนต้องพยายามปรับตัวมาก สามีเป็นคนโนร์เเมนติก ชอบเอาใจ แต่จีหึง จะสอนอะไรหลายอย่าง ทั้งเรื่องศาสนาและการปฏิบัติตัว เข่น ปกติเราจะใส่เสื้อแขนสั้น สามีก็ขอให้ใส่เสื้อแขนยาวเวลาออกบ้าน เพราะถ้าทำตัวไม่เหมาะสม เขายังต้องรับผลกระทบจากการกระทำของเรา เขายังต้องสอนเรา

“เราจะขออธิบายหรือขอพูดจากอัลเลาะห์ว่า ถ้าคนนี้เป็นคนดีจริงๆ ให้เป็นไปตาม

อัลเลาะห์ และสิ่งที่เรารักเป็นจริง พ่อแม่สามีดีกับเรา พ่อแม่เรารักเขา เราสถาบายนใจ ช่วงสามปีมีความสุข มีการทะเลกันบ้างเพราะวัยต่างกัน เราเป็นเด็กก้อยากอยู่กับเพื่อนบ้าง ถ้าอยากจะไปต้องขออนุญาต ถ้าทะเลกันก็จะรอให้อารมณ์เย็นก่อนแล้ว ค่อยพูดกัน เพราะถ้าอารมณ์ร้อนก็ยิ่งต่อปากต่อคำกัน ถ้าเราไม่รับฟังกันและกันจะอยู่กันไม่ได้ จะทะเลกันตลอด เราต้องรับฟังเหตุผลและให้เกียรติซึ่งกันและกัน"

หลังจากความสุขในวิวัฒน์อยู่กับครอบครัวได้เพียงสามปี เชอกอร์ด้องแขวนกับจะตากลมที่พลิกผันลายเป็นหญิงม้ายในรุ่งขึ้นของวันที่ 28 เมษายน 2547 สามีของเชอเป็นหนึ่งในผู้ชาย 106 คนที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนั้น แม้ว่าตนถึงวันนี้เหตุการณ์ได้ผ่านไปห้าปีแล้ว แต่คำรามในใจของเชอกร์ยังไม่มีครบทอบได้

"เราไม่รู้ว่าสามีเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ได้อย่างไร มาธูร์ก็เมื่อเขาเสียชีวิตไปแล้ว หลังจากสามีเสียชีวิตเปลี่ยนไปเยื่อ ก่อนหน้าที่ทำอะไรไม่เป็นเลยและไม่เคยออกไปทำงานข้างนอกต้องหัดเริ่มทำงาน จากงานเบาเป็นงานหนัก"

แม้ว่าการสูญเสียสามีจะเป็นเรื่องใหญ่ในจิตใจของลูกผู้หญิง แต่รุสนา尼ย์กลับไม่ได้ปล่อยตัวเองให้จำปลักอยู่กับความทุกข์รำคาญ ตั้งกันข้ามเรือลูกขึ้นมาพัฒนาตนเองให้ก้าวเดินต่อไปบนเส้นทางที่ไม่มีสามีเดียงข้างได้อย่างเง้มแจ้งและน่าเจ็บช้ำ

รุสนา尼ย์เริ่มต้นชีวิตการศึกษาอีกครั้งด้วยการเรียนการศึกษานอกเรียน (กศน.) จนจบชั้นมัธยม 6 ในปี 2551 โดยใช้เวลาเรียนเพียงแค่สองปี และในปีเดียวกันนั้น เธอเข้าศึกษาต่อในระดับอนุปริญญาที่วิทยาลัยชุมชนปัตตานี เอกปฐมวัย โดยได้รับการช่วยเหลือทุนการศึกษาจากมูลนิธิผู้หญิง และต่อมาได้รับทุนจากมูลนิธิพิทักษ์ประชาชาติ ร่วมสนับสนุนอีกทางหนึ่ง

ตลอดเวลาห้าปีที่ผ่านมา เธอได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับองค์กรพัฒนาเอกชน หลากหลายหน่วยงาน ทั้งกิจกรรมฝึกอาชีพ กิจกรรมอบรมจิตiyธรรม และกิจกรรมด้านส่งเสริมสิทธิสตรี ส่งผลให้เชอกรายเป็นหนึ่งในผู้หญิงที่ทำงานเพื่อสังคมที่ได้รับการชื่นชม จากผู้คนที่ได้พบเจอ เพราะเธอได้พิสูจน์ให้ทุกคนเห็นแล้วว่า ความสูญเสียไม่อาจบันทอนศักยภาพของผู้หญิงให้ลดน้อยลงเลย ตั้งกันข้ามกลับเป็นแรงเสริมให้เธอได้ค้นพบเพชรเม็ดงามที่ซ่อนอยู่ในใจ รอวันเปล่งประกายจรัสแสงให้ผู้คนได้ชื่นชม รวมทั้ง

ให้ตัวเองได้พบกับความมีใจในตัวเอง

“เรามีขอบปีประชุม นั่งพังอยู่กับที่แล้วเครียด ขอบลงพื้นที่ทำการรำข่าวyle เหลือคนมากกว่า อย่างทำงานแบบนี้มานานแล้ว เมื่อมีโอกาสได้ทำก็ดีใจ”

แม้ว่าเธอจะมีภาระต้องเลี้ยงดูลูกทั้งสองคน แต่ความรักที่เธอมีให้กับเด็กๆ กลับไม่ได้จำกัดอยู่ที่สายเลือดในอก หากยังเอื้อเพื่อไปถึงเด็กกำพร้าและเด็กยากจนอีกมากมาย ในบุญของเธออีกด้วย ปัจจุบันรุสนาียน์ทำงานกับเครือข่ายเยาวชนในโครงการคิดมัตติ ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยเหลือเด็กกำพร้า ถึงแม้ว่าโครงการนี้จะเหลือเงินดำเนินโครงการ อีกเพียงไม่กี่เดือน แต่เชอกิจกรรมความฝันที่จะทำงานช่วยเหลือเด็กๆ เหล่านี้ต่อไปเท่าที่สองมือเล็กๆ ของเธอจะทำได้

“ความตั้งใจตอนนี้คือ ในหมู่บ้านมีเด็กกำพร้า 11 คน อยากรับเงินบริจาคจากเพื่อนๆ คนละร้อยต่อเดือนให้ได้อย่างน้อยเดือนละสามพันบาทหรือมากกว่าหนึ่งและหานั้นสื่อมากับเด็กๆ เหล่านี้ รวมทั้งหาทุนการศึกษาให้เด็กที่ครอบครัวยากจน มันเป็นกิจกรรมเฉพาะหน้าที่เราอยากรับให้มันเกิดขึ้น”

“มีกิจกรรมหลายอย่างที่เคยทำกับเด็กๆ มาแล้ว เช่น ชวนเด็กกำพร้า 20 คน มากินข้าวต้ม ไม่ได้คิดว่ามันจะต้องอร่อย เนื่องจากมีความสุขพอใจแล้ว เราทำข้าวต้มปีละ 2-3 ครั้ง ถ้าเราทำทานให้คนอื่นได้กินอาหารอย่างความสุข เราอาจจะได้บุญ อย่างให้ผู้นำคนอื่นๆ สนใจกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ให้เด็กได้สนุกและมีความสุข ไม่ต้องเน้นเด็กกำพร้าก็ได้”

ทุกวันนี้ ลูกชายของเธอคนโตอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของสามี ส่วนคนเล็กอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของเธอเอง โดยเชอยังได้ไปมาหาสู่ลูกทั้งสองอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าชีวิตที่ผ่านมาจะต้องเผชิญกับความสูญเสียครั้งใหญ่ของลูกผู้หญิง แต่รุสนาียน์ในวัยเพียง 26 ปีวันนี้กลับก้าวเดินไปข้างหน้าได้อย่างเข้มแข็งบนเส้นทางแห่งการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นโดยไม่ปล่อยให้ความทุกข์ระทมเป็นหมอกหนาดบังเส้นทางก้าวเดินไปข้างหน้าแม้แต่น้อย

“เรามีเวลาinan นั่งเสียใจ คิดตลอดว่าถ้าเราเสียใจมากเกินไปก็จะไม่เป็นอันทำงาน เราต้องดูแลลูกและต้องหาเงิน เพราะโลกปัจจุบันต้องมีเงินมันเป็นปัจจัยที่ห้า เราไม่ได้เป็นผู้หญิงเก่ง ชีวิตดำเนินตามทางของมันเอง ไม่ได้วางแผนล่วงหน้า แต่พอถึงทางตัน เรา

ก็สามารถตัดสินใจพื้นผ่าอุปสรรคไปได้ถ้าใจเราเข้มแข็งและเรื่อมั่นในศรัทธา”

หลังจากใช้วิถีเพียงลำพังอยู่นานห้าปี เมื่อต้นเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา รุสนา妮ย์ได้เริ่มต้นวิถีคู่อีกรังกับขายที่ดูใจกันมากกว่าสองปีแล้ว การคืนกลับสู่วิถีคู่ทำให้เธอรู้สึกได้รับของขวัญล้ำค่ากลับคืนมาอีกรัง นั่นคือการได้มีคนข้างกายคอยให้คำปรึกษาและอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขในบ้านหลังเดียวกัน นอกจากนี้เชอองอยากเพิ่มเสียงสดใสจากเจ้าตัวเล็กมาเติมเต็มสีสันให้ครอบครัวใหม่ของเธอด้วยเงินกัน

“อยากมีลูกเยอะ ๆ เพราะทำให้เรามีความสุข”

อภิชานศัพท์

หมวดคำศัพท์ทั่วไป

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง

พื้นที่ภาคใต้ที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบ

พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ผู้ก่อความไม่สงบ

พื้นที่ภาคใต้ที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบ

กลุ่มดาวห์หรือดาวซ

ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

แนวร่วม

และ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา ได้แก่

อ. เทพา อ. จันนะ อ. นาทวี และ อ. สะบ้าย้อย

ผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่

ชายแดนภาคใต้

ชายแดนภาคใต้

หมายถึง

กลุ่มที่ออกໄไปเผยแพร่ศาสนา

บุคคลหรือกลุ่มที่ให้การสนับสนุนแนวร่วมปฏิรัติ

หมายถึง

แห่งชาติมาลายูปัตตานี

หมายถึง

หมายถึง

หมายถึง

บุคคลหรือกลุ่มที่ให้การสนับสนุนแนวร่วมปฏิรัติ

แห่งชาติมาลายูปัตตานี

หมวดคำย่อ

กอ.รมน.

ย่อมาจาก

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

ชรบ.

ย่อมาจาก

เจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน

พดท.

ย่อมาจาก

กองบัญชาการผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร

ศวชต.

ย่อมาจาก

ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับ

สบ. ชต.

ย่อมาจาก

ผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้

สำนักงานบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้

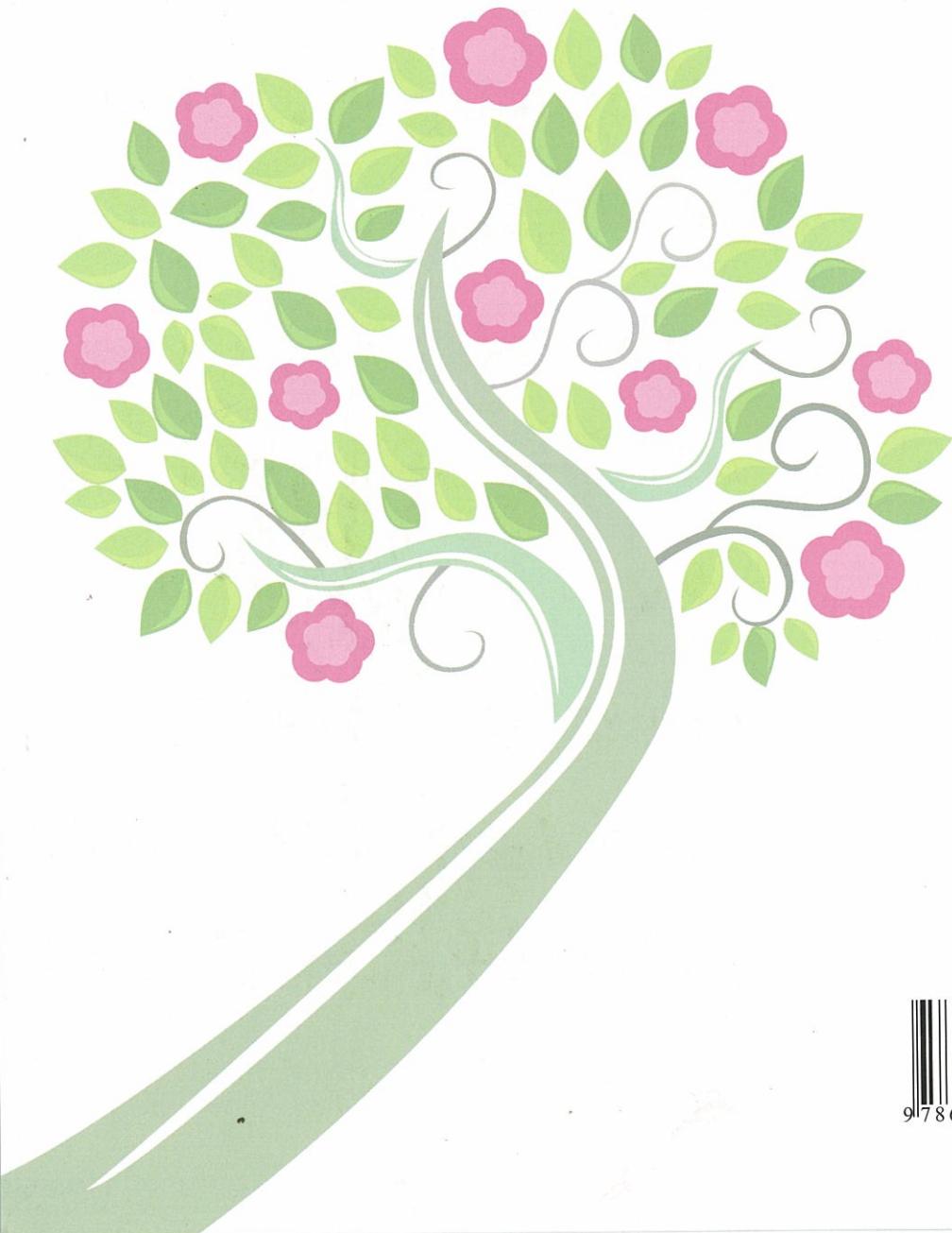
หมวดคำศัพท์มุสลิม

กํะ	หมายถึง	พีสา
ชี้แย	หมายถึง	สยาม, ประเทศไทย, คนไทยพุทธ
ดูอาร์	หมายถึง	การวิงวนจากพระผู้เป็นเจ้า
ป่าว	หมายถึง	ผู้รับใช้
ประชาชาติ	หมายถึง	พื้นออง
มาลาอิกัด	หมายถึง	บ่าวนของพระเจ้าประเภทหนึ่ง มีคุณสมบัติแตกต่าง ออกไปจากมนุษย์ ลูกสร้างขึ้นโดยมีข้อและทำหน้าที่ ต่างๆ กัน เช่น ภูริอีล มีหน้าที่นำ่องการจากพระ ผู้เป็นเจ้ามาถ่ายทอดให้แก่ท่านศาสดา หรืออภิ-อดีด ที่ทำหน้าที่บันทึกความดีความชั่วของมนุษย์ ซึ่งการ ศรัทธาต่อมาลาอิกัดเป็นหนึ่งในหลักศรัทธา 6 ประการ ของศาสนาอิสลาม
มุสลิมมะท	หมายถึง	ผู้ญิงมุสลิม
ริสกี	หมายถึง	สิ่งที่พระผู้เป็นเจ้า (อัลเลาะย์) ประทานให้แก่มนุษย์
ละหมาดซุบษ	หมายถึง	การมั้นสการพระผู้เป็นเจ้า ก่อนแสงรุ่งอรุณขึ้น (ประมาณช่วงเวลา 4.00 น.-5.30 น.)
ละหมาดมักริบ	หมายถึง	การละหมาดในช่วงเวลา 18.30 น.
ละหมาดชายด	หมายถึง	ละหมาดอันเนื่องมาจากมีจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง เป็นการเฉพาะ
سلام	หมายถึง	ขอความสันติจงมีแด่ท่าน
ஹ瓦กอกบี้ยะ	หมายถึง	ஹ瓦กสำหรับผู้ชายที่ใช้ใส่เวลาละหมาด
อัลกรوان	หมายถึง	คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม
อาชาน	หมายถึง	การเรียกร้อง/เชิญชวนให้คนมาสู่การละหมาด
ຢາດີສ	หมายถึง	พระวัจนะของท่านศาสดามุ罕หมัด (ซ.ล.)

ผู้หญิง “ธรรมดา” ที่ “ไม่ธรรมดา” ทั้งที่สิบคนนี้เป็นตัวแทนของผู้หญิงอีกจำนวนมากที่ทำหน้าที่ของตนเองอยู่เงียบๆ อย่างมุ่งมั่น แต่ละคนเปรียบเหมือนเม็ดฝนแต่ละเม็ดที่นำความเย็นมาสู่พื้นดินที่กำลังร้อนเป็นไฟ

ในยามที่เปลวเพลิงร้อนแรง เม็ดฝนเหล่านี้ทำได้แค่ประทั่งไฟไม่ให้ลุกalam และให้ความเย็นชื่นใจได้นำง แต่เมื่อความร้อนลดลงคล่องคล่อง เม็ดฝนเหล่านี้เหละจะช่วยให้ดินที่แห้งกร้านได้กลับมาชุ่มชื้น เติมพลังชีวิตใหม่ให้ดันไม้ใบหญ้ากลับมาเจี้ยวๆ อุดมสมบูรณ์และร่วมเย็นดังเดิม ด้วยพลังของผู้หญิงเล็กๆ เหล่านี้ ความสงบนิภาตให้คงไม่ใช่แค่ความฝันแห่งนอน

สนิทสุดา เอกชัย

9786169023814